

- نماهای شهری، همخوانی به جای همسانی
- فضای شهری از نگاه اندیشمندان
- گاداستر شهری ابزار چند منظوره برای بهبود درآمد و مدیریت شهری
- بلدیة نان آور شهر
- شورایی ها در کلان شهرها
- تقویت می شوند
- سبزی و پاکیزگی در آدیس آبابا
- معماری مدرن، معماری ناپایداری
- عوامل موثر بر تعامل اجتماعی در فضاهای شهری
- دیوار تگاره، نوای دل انگیز شهری
- دریچه ای آماری برای قناتر در شهر

قطعات پیش تنیده: سقف های اسپانبرول و تیرهای باربر تا ۳۰ متر دهانه مخصوص مجتمع های

مسکونی، سالن ها و امبارهای تجاری و کارگاهی، پل ها و دیگر سازه های ساختمانی

قطعات پیش ساخته: مطابق با طراحی های پیشنهادی جهت کلیه تیرهای ساختمانی

بتون آماده: با مجهزترین سیستم تمام اتوماتیک (آی بی آر آلمان) و ظرفیتی مساوی

۱۲۰ تن در ساعت

انواع سقف: تیرچه و طرک، پانل، دال بتونی، پیش تنیده و کادب

میلان شهری: مخصوص فضای سبز و مجموعه های تفریحی در شهر و پارکها

تندیس های بتونی: معلوم و زیبا مخصوص سطح شهرها در رنگ های ثابت مطابق با طرح های

پیشنهادی

خرابهای فولادی: استاندارد یا مدرن ترین سیستم های تمام اتوماتیک (A.B.E) مخصوص

تولید انواع تیرچه ها، پانل های نیمه پیش ساخته و تیرهای مشابه ساختمانی

نماهای بتونی: مقاوم و متنوع در انواع رنگهای ثابت مطابق با طرحهای پیشنهادی

فرش کف بتونی: با ضخامت استاندارد، رنگ ثابت و مقاومت ضمانت شده

انواع جداول: بتونی مخصوص سطح شهر و پارک در ابعاد و اشکال مختلف

حصار و دیوار: پیش ساخته مطابق با طرحهای پیشنهادی و مقاومتهای لازم

بلوکهای بتونی: مخصوص سقف، دیوار و تراس بتنی سطوح شیب دار

شن و ماسه: دانه بندی مطابق با بهترین کیفیت و استانداردهای موجود

آزمایشگاه: مدرن و مجهز به کلیه دستگاههای مورد نیاز آزمایشهای مصالح ساختمانی

شهریاریها

مجله پژوهشی، آموزشی، اطلاع‌رسانی
برنامه‌ریزی و مدیریت شهری
دوره جدید سال ششم، شماره ۷۲، اردیبهشت ۱۳۸۴

۷۲

محور اصلی: ژئوسازی نماهای شهری

یادداشت

گزارش اصلی

۵ - نماهای شهری مسخوانی به جای همسانی / جواد نیکدام

اندیشه و پژوهش

۱۰ - قضای شهری از نگاه اندیشمندان / محمد جلالی نسب

۱۴ - بررسی نقش طرح‌های شهری در افزایش قیمت زمین / جلال کریمی نیا

۱۸ - کاداستر شهری ابزار چند منظوره برای بهبود درآمد و مدیریت شهری / ترجمه: ثقی عسگری

شهرداری‌ها به روایت استاد

۲۴ - پل‌په نان‌آور شهر / عباس جلالی

شورا و مشارکت

۲۶ - فراز و نشیب قانون شوراها (قسمت هشتم) بررسی لایحه انتخابات / مریم بیژنی

۲۸ - انقباض شهر / نماهای شهری / محمود برآبادی

۳۱ - اخبار شورا / شورایی‌ها در کلان‌شهرها تقویت می‌شوند / نیلوفر مرادی

تجربیات جهانی

۳۲ - رنگ شهرها / ترجمه و اقتباس: شهرزاد فرزین پاک

۳۷ - سبزی و پاکیزگی در آدیس آبابا / ترجمه: غزاله ابراهیم زاده

۴۰ - تنفس هلسینکی در هوایی تازه / ترجمه: علی عروانی دانا

شهرها و شهرداری‌های جهان

۴۴ - تیرانا پایتخت بوم و رنگ / گردشگر رنگارنگ در اوساکای ژاپن / فصلی تازه برای شورای شهر اتلوا / واتندگان زن در تلکسی‌های امارات عربی / بردی شهری در دست جوانان و ...

آموزش

۴۸ - بازشناسی شهر در رنگ / سولماز حسینیون

دیدگاه

۵۲ - معماری مدرن، معماری ناپایداری / شهریار شقاقی

۵۶ - شعر رنگین فضای شهری ایران / فرح حبیب

گزیده پژوهش

۵۸ - عوامل مؤثر بر تعامل اجتماعی در فضاهای باز شهری

گزارش‌های خبری

۶۲ - دیوار نگاره، نوای دل‌انگیز شهری / کانون مهندسان کرج / گروه‌های شهرداران سبز در پایتخت

اخبار کوتاه

۷۱ - نمایش‌های بنفلهای مشهد در چارچوبی تازه / بهسازی یافت قدیم در میاز چند / آموزش شهروندی در شهرداری اشکنان / به همت شهرداری دستفروشان در تکاب / آمای زنوز نشریه شهرداری زنوز و ...

اخبار سازمان

۷۷ - شهر و برنامه‌ریزی فرهنگی / احداث تونل مشترک، تأسیسات شهری / تصویب نمودار سازمانی جدید سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها / وصول یک درصد عوارض صنایع آلاینده به حساب شهرداری‌ها / اعضای جدید شورای سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها

یک شهر و یک نگاه

۷۹ - باقرشهر، رامهرمز، رودهن، سبزوار، سرخن‌کلاته و ...

آمار شهر

۸۰ - دریچه‌ای آماری برای تقاضا در شهر / دامن جلالی

۸۴ - واژگان شهری / ناصر برک پور

۸۵ - معرفی پایگاه‌های شبکه / شهرزاد فرزین پاک

۸۶ - تازه‌های نشر / طلوعی دل‌انگیز در شهر / عباس جلالی

شهریاریها مجله علمی پژوهشی، آموزشی، اطلاع‌رسانی
تاسیس: بهمن ماه ۱۳۷۸، شماره ۱، تهران، انتشارات سازه‌های نوین، رنگ چاپخانه لوتوس

۱- مطالب منتشر شده در مجله‌نامه «ژئوسازی» به‌طور منظم در نگاه‌های سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها تیرست.

۲- ماهنامه در ویرایش و تکمیل مطالب آزاد است.

۳- مطالب ارسالی به هیچ وجه بازگردانده نخواهد شد.

۴- امتیاز از مطالب و طرح‌های ماهنامه تنها با ذکر مأخذ میسر است.

صاحب امتیاز: وزارت کشور - سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور
مدیر مسئول: محمد حسین مقیمی
سردبیر: احمد توابع
دبیر تحریریه: حسین امانی جاجرمی
هیئت تحریریه: عباس جلالی - علی‌رضا ترابی
شهرزاد فرزین پاک - جلال معصوم - نازیلا مرادی
مدیر اجرایی: فرشته عمرانی
ویراستار: حمید خادمی
مدیر هنری: حمید استفندیاری
تصویرساز: مهدی یازمحمدی
امور عکاسی: خاتون میرا شد - زهرا یخچاری
سایر همکاران: راحله شیراسی - زهرا اسماعیلی
حروفچین: فاطمه رونقه
نمونه‌خوان: فرحناز نویخت
نظارت فنی: ابراهیم سیف
شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

ساختمان‌ها به عنوان اصلی‌ترین عنصر کالبدی شهرها، شکل‌دهنده فضاهای شهری‌اند. شهروندان که هر روزه در فضاهای شهری همچون میدان‌ها، خیابان‌ها و معابر عمومی حاضر می‌شوند، ناخودآسته نمای ساختمان‌ها را نظاره می‌کنند و از طریق ارتباط بصری و ادراک ذهنی تحت تأثیر آنها قرار می‌گیرند.

در مورد رابطه محیط و رفتار انسان چهار رویکرد نظری وجود دارد. یکم، رویکرد اختیارگراست که معتقد است محیط هیچ اثری بر رفتار انسان ندارد. دوم رویکرد امکان‌گراست که محیط را شامل مجموعه‌ای از فرصت‌های رفتاری می‌داند که بر طبق آنها ممکن است شخصی دست به عملی زند یا نزند. سوم رویکرد جبرگراست، که محیط را تعیین‌کننده اصلی رفتار انسان می‌داند و رابطه محیط-رفتار را رابطه علی‌رمی‌شمارد. چهارم، رویکرد احتمال‌گراست که به عدم قطعیت نظام وقوع رفتارهای انسان و محیط اعتقاد دارد و محیط را دارای قابلیت‌هایی برای رفتار انسان می‌داند که هر فرد براساس ادراک محیطی، نیازها و توانایی‌های فردی از میان رفتارهای ممکن یکی را برمی‌گزیند.

بجز نظریه اختیارگرا که به دلیل محدودیت‌های جدی زیست‌شناختی در رفتار انسان تقویداً دفاع‌ناشدنی است، سه نظریه دیگر بر تأثیر محیط بر رفتار انسان با درجات مختلف اتفاق نظر دارند. از این رو می‌توان گفت که بخشی از رفتارهای شهروندان در شهر متأثر از شرایط محیطی فضاهای شهری است، که نمای ساختمان‌ها بخش مهمی از این شرایط محیطی را به وجود می‌آورد. انسان‌ها بر اساس پیام‌هایی که از محیط دریافت می‌کنند، رفتار خود را شکل می‌دهند. از همین رو، هنگامی که محیط‌های شهری از طریق اشتکی‌نماهای ساختمانی شکلی آشفته و نابسامان بیابند، می‌توان انتظار داشت که رفتار شهروندان نیز در این فضاها در معرض کژی و آسیب قرار گیرد.

متأسفانه اکنون امرنماسازی ساختمان‌های شهری و تصمیم‌گیری درخصوص آن را سلابو مالکان و سازندگان این بناها تعیین می‌کند؛ حال آنکه همه شهروندان خواسته یا ناخواسته در معرض سیما و منظر فضاهای شهری قرار دارند. در واقع می‌توان گفت که نماهای شهری بخشی از حوزه عمومی‌اند که به وسیله بخش خصوصی بدون نظارت سازمان‌های نماینده شهروندان ایجاد و مدیریت می‌شوند و این بنیادی‌ترین نقد بر وضعیت موجود نماهای شهری است.

مشکل دیگر در این زمینه پروژه یکسان‌سازی نماهای شهری است که با بسط معماری مدرن در حال وقوع است. معماری مدرن با شعار یکسان بودن نیازهای انسان در هر زمان و هر مکان، معماری بی‌زمان و بی‌مکان را پایه‌ریزی کرد. بر این اساس تمایزات فرهنگی، اقلیمی، کارکردی و تجربه تاریخی شهرهای گوناگون نادیده انگاشته شد و الگوهای معماری یکسان به همه شهرهای کشور تسری یافتند. اکنون تفاوت چندانی میان نمای ساختمان‌ها از نظر جنس مصالح و طواری در شهرهای سواحل دریای خزر، حاشیه کویر مرکزی و سواحل خلیج فارس وجود ندارد و بدین ترتیب کلیشه نقشه‌های معماری با شمارگان بالا برای همه

ساختمان‌ها در همه شهرها تکثیر می‌شود.

در ریشه‌یابی علل مسائل پیش‌گفته می‌توان اظهار داشت که بخش زیادی از این مشکلات به دلیل فقدان قوانین و مقررات و ضوابطی است که در اکثر کشورهای جهان سال‌هاست به عنوان ابزار کنترل، نظارت و هدایت برای ساماندهی نماهای ساختمانی به کار گرفته می‌شوند.

در قوانین کشور ما نیز سال‌هاست بر لزوم تهیه چنین قوانین و ضوابطی تأکید و توصیه شده ولی همواره از آنها غفلت گردیده است.

برای مثال قانون شهرداری‌ها در سال ۱۳۳۲ در بند ۱۴ و ۲۷ ماده ۵۵ و تیصره ۱ و ۶ ماده ۱۰۰ و ماده ۱۶۰ بر لزوم زیباسازی شهری و نقش شهرداری در این زمینه پرداخته است.

در ماده ۲۳ قانون توسازی و عمران شهری مصوب سال ۱۳۴۷ نیز نقش شهرداری‌ها در کنترل نماسازی ساختمان‌ها مورد تأکید قرار گرفته و این امر منوط به ضوابط و معیارهای ابلاغی از سوی شورای عالی شهرسازی دانسته شده است.

در سال ۱۳۵۱ قانون شورای عالی شهرسازی و معماری به تصویب رسید و در بند ۴ ماده ۲ آن تصویب معیارها و ضوابط و آیین‌نامه‌های شهرسازی در زمره وظایف این شورا برشمرده شد. همچنین در بند ۲ ماده ۴ همین قانون، تهیه معیارها و ضوابط و آیین‌نامه‌های شهرسازی بر عهده دبیرخانه شورای عالی - یعنی وزارت مسکن و شهرسازی - گذاشته شد.

در سال ۱۳۶۸، شورای عالی شهرسازی و معماری، مصوبه‌ای را با عنوان «ضوابط و مقررات نمای شهری» به تصویب رساند که ضمن چند بند کلی، مهلت یک ماهه و نشن ماهه‌ای را برای تدوین ضوابط کلی و جزئی نماهای شهری تعیین کرد.

در سال ۱۳۷۹ قانون برنامه پنج‌ساله سوم توسعه، ذیل ماده ۱۳۷، وزارت مسکن و شهرسازی را مکلف کرد که تا پایان برنامه سوم، اصول، ضوابط و مقررات نماسازی در کلیه ساخت و سازهای کشور را تهیه و به کلیه شهرداری‌ها، دستگاه‌های ذی‌ربط و تشکلهای مهندسی ابلاغ کند.

متأسفانه پس از گذشت این همه سال و آن همه توصیه و تأکید، هنوز اصول و ضوابط و مقررات نماسازی شهری کشور تهیه نشده است و همچنان سازندگان غیرحرفه‌ای ساختمان‌ها، یگانه مرجع تصمیم‌گیری در این زمینه به شمار می‌آیند. امسال، سال شروع برنامه چهارم توسعه است. در ماده ۳۰ قانون برنامه چهارم پیش‌بینی شده است که تا پایان سال اول برنامه - یعنی سال ۱۳۸۴ - به منظور هویت بخشی به سیما و کالبد شهرها و حفظ و گسترش فرهنگ معماری و شهرسازی می‌بایست قانون جامع شهرسازی کشور به وسیله وزارت مسکن و شهرسازی تهیه شود. اکنون تنها ۹ ماه دیگر از این مهلت قانونی باقی مانده، امید است که این بار این وظیفه خطیر به فراموشی سپرده نشود.

نماهای شهری همخوانی به جای همسانی

جواد نیکنام

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری

علم و صنعت ایران،

۴- سید ابوالحسن فاطمی، معاون شهرسازی و معماری
شهرداری قم.

۵- جمشید نورصالحی، کارشناس عمران و معاون
شهرسازی و معماری شهرداری اصفهان.

علل اغتشاش در فضا

پرسشی که در ابتدا مطرح می‌گردد، این است: چرا شهرها
هم اکنون دچار نوعی آشفتگی در صحنه معماری و شهرسازی
شده‌اند؟ مگر کشور ما متخصص معماری و شهرسازی ندارد که به
شهرها سامان دهند تا این گونه‌مغشوش و آشفته نباشند؟

حائری در بیان تجارب ۲۰ ساله خود در صحنه معماری و
شهرسازی کشور می‌گوید به سه نکته مهم در این زمینه دست یافته
است: «اول اینکه معماری و شهرسازی را نمی‌توان از هم جدا و
متفک کرد. معماری چه در نقطه و چه در عمل مفهوم کلی‌ای را در
برمی‌گیرد که شهر نیز جزئی از آن است؛ در حالی که این دو امروزه به
غلط از هم متفک شده‌اند.»

نکته دومی که وی به آن اشاره می‌کند، تعریف معماری است. به
نظر او: «معماری یعنی سازماندهی خلاق به فضا. این سازماندهی
خلاق در مقیاس کلان وارد عرصه شهر می‌شود. در حالی که در
مقیاس خرد یک تک‌بنارا در برمی‌گیرد.» و بالاخره سومین نکته این
است: «معماری و شهرسازی در اصل رشته‌ای تخصصی همانند
شیمی و فیزیک نیستند بلکه در زمره مقولات هنری و ذوقی قرار
می‌گیرند. این خود باعث می‌شود که هر کس برداشت خاص خود را
از فضا داشته باشد، یا این حال این روح کلی جامعه است که به
فضاهای شهری شکل می‌دهد. امروزه به بهانه تخصصی کردن
معماری و شهرسازی، این رشته از عرصه جریانات اجتماعی دور نگه
داشته شده‌است و در نتیجه فضاهایی که بدین ترتیب شکل می‌گیرند،

هر روز در گذر از معابر شهر و با نگاهی به اطراف، می‌توان
بریشان حالی سیمای شهری را مشاهده کرد. ناهماهنگی بین
ابعاد و ارتفاع ساختمان‌ها، استفاده از مصالح و رنگ‌های
متفاوت علاوه بر الحاقات مختلف بر روی ساختمان‌ها که
همانند تاول‌هایی بر سیمای ساختمان‌ها می‌مانند، چهره‌ای
نازیبا به شهرها بخشیده‌اند. به رغم مشاهده هر روزه این
مناظر به نظر می‌رسد کسی در فکر اصلاح این چهره کوبه از
شهرها نیست و دستگاه‌های متولی این امر یا در اثر خواب
غفلت و یا به خاطر درگیری با مسائل دیگری که اولویت بیشتری
برای آنها دارند، گویی از سازماندهی سیمای شهری چشم
پوشیده‌اند. به نظر می‌رسد برای برطرف کردن این مشکل به
عزمی ملی بین تمام دست‌اندرکاران مرتبط و فرهنگسازی بین
شهروندان نیاز است. در این صورت است که می‌توان امیدوار
بود در آینده چهره‌ای شاد و سرزنده از شهرها نمایان شود.

در این گزارش سعی شده است تا در حد بضاعت به مسائل
مرتبط با نماهای شهری پرداخته شود. محورهای اصلی گزارش
حاضر اینها هستند:

۱- علل ایجاد اغتشاش‌های بصری در شهرها؛

۲- وضعیت نماهای شهری در قوانین؛

۳- دلایل تهیه و تدوین ضوابط طراحی شهری؛ و

۴- هماهنگی به جای همسانی در نماهای شهری.

صاحب نظرانی که در این گزارش از نظر آنها استفاده شده
است، اینها هستند:

۱- ناصر بنیادی، معاون پژوهشی و آموزشی مرکز مطالعاتی
و تحقیقاتی شهرسازی و معماری وزارت مسکن و شهرسازی.

۲- محمد رضا حائری، کارشناس ارشد معماری و
شهرسازی و سردبیر فصلنامه ایران شهر.

۳- افسیه رضا زاده، دکتر در شهرسازی و استادیار دانشگاه

پروفسور بهروز غمراهانی
معاون آموزشی و امور پژوهشی
مطالعات و تحقیقات شهری و دور
معماری و ژانر مسکن و شهرسازی

به دور از جذابیت لازم برای افراد جامعه‌اند. بخش عمده‌ای از جرایم اجتماعی، نابسامانی‌ها، ناسازگاری‌ها و خشونت‌های شهری نیز به همین دلیل است.»

به نظر حائری این فکر «است که به فضا شکل می‌دهد. اگر هواکنون می‌بینیم که فضاهای شهری معشوش و آشفته است، این مسئله ناشی از معشوش بودن فکر طراحان آنهاست، قوانینی هم که اکنون وجود دارد فقط به صورت جزئی درصدد اعمال کنترل‌های ساده‌ای بر سازمان فضایی شهرها هستند، لیکن در همین بعد هم نتوانسته‌اند موفق باشند.»

نماهای شهری در قوانین

قوانینی که اکنون در زمینه نماهای شهری وجود دارند عبارت‌اند از: ماده ۲۳ قانون نوسازی، مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری در مورد نماهای شهری، مواد ۹۶ و ۱۰۰ قانون شهرداری و ضوابط و قوانین مختلفی که به صورت غیرمستقیم بر نماهای شهری تأثیر می‌گذراند.

ماده ۲۳ قانون نوسازی مقرر می‌کند که شهرداری دارای اختیار نظارت بر نحوه‌احداث بنا و کیفیت ساختمان‌ها از نظر تعداد طبقات، نما و مانند اینهاست. شورای عالی شهرسازی و معماری مصوبه‌ای دارد که به صورت مستقیم به ساماندهی نماهای شهری به وسیله شهرداری اشاره می‌کند. این مصوبه تأکید می‌کند که کلیه سطوح نمایان ساختمان‌ها باید به نحو مناسبی نماسازی شوند. در مواد ۹۶ و ۱۰۰ قانون شهرداری اشاره می‌شود که کلیه متقاضیان احداث

امروزه به بهانه تخصصی کردن معماری و شهرسازی، این رشته از عرصه جریانات اجتماعی دور نگه داشته شده است و در نتیجه فضاهایی که بدین ترتیب شکل می‌گیرند، به دور از جذابیت لازم برای افراد جامعه‌اند

ساختمان مکلف‌اند برای ساخت در ابتدا پروانه ساختمان و در انتها گواهی پایان کار از شهرداری دریافت کنند. از این طریق شهرداری‌ها می‌توانند بر نحوه‌احداث ساختمان از نظر تطابق بر ضوابط از جمله نماهای شهری نظارت داشته باشند.

به نظر فاطمی: «بستر قانونی لازم در زمینه کنترل نماهای شهری وجود دارد اما از آن استفاده نمی‌شود. برای اجرایی کردن این قوانین در ابتدا باید بین مردم فرهنگ سازی کرد، چون مجریان اصلی قوانین و کسانی که شهر را می‌سازند مردم هستند. از طریق کارهای فرهنگی باید فرهنگ شهرنشینی و زیبایی‌شناسی را در بین مردم گسترش داد. اگر شهروندان به اهمیت این امر آگاه شوند خود در اجرای قوانین آن پیشگام می‌شوند و دیگر نیازی به برخورد قانونی با آنها نیست. موضوع دیگر در زمینه قوانین سیما و نماهای شهری این است که وقتی قوانین خوبی وجود داشته باشد ولی کسی نباشد که قوانین را درک کند تا بتواند آنها را به اجر درآورد، آن‌گاه مشکلاتی بروز می‌کنند. به هر حال هم اکنون چنین توانایی‌ای در شهرداری‌ها وجود ندارد.»

نور صالحی ضعف در پشتوانه اجرایی را از دیگر مشکلات قوانین

موجود برمی‌شمارد و می‌گوید: «اگر طرحی به مالک تکلیف گردد و او اجرا نکند، نمی‌توان به عنوان مرتکب شدن تخلف با او برخورد کرد و او را به کمیسیون ماده ۱۰۰ قانون شهرداری فرستاد. به عنوان مثال، برای برطرف کردن نواقص قانونی در اصطهان در خیابان‌های مهم و ساختمان‌های بزرگه مالکین ملزم به ارائه نقشه ۱/۵۰ نما شده‌اند تا مأموران بازدید و مسئولان شهرداری به هنگام تأیید گواهی پایان کار بتوانند نماهای شهری را کنترل کنند. از طرفی دیگر بر روی نقش مهندسان ناظر معماری تأکید بیشتری صورت گرفته است تا در پایان سفت‌کاری و پایان کار نما را کنترل کنند تا طبق طرح‌های تهیه‌شده باشد.»

پیشنهاد او در این زمینه چنین است: «ماده ۱۰۰ قانون شهرداری تغییر کند و تصریح می‌در آن گنجانده شود تا شهرداری‌ها بتوانند با تخلفات نمای شهری هم از راه قانونی برخورد کنند.»

نظر رضا زاده در مورد قوانین مرتبط با نماهای شهری این گونه است: «در مورد نماهای شهری قوانین معدودی وجود دارند که به طور مستقیم به این مقوله می‌پردازند ولی ضوابط و مقرراتی هستند که هدف آنها نماهای شهری نیستند ولی بر روی آن تأثیر می‌گذراند. به عنوان مثال می‌توان به قوانین و مقررات تراکم، شامل ارتفاع، سطح اشغال، موقعیت قرارگیری بنا و نظایر آن اشاره کرد. اگر بخواهیم به نماهای شهری بیشتر بپردازیم، به برخی ضوابط نیاز است. وقتی ضوابط و مقررات برنامه‌ریزی‌شده تدوین می‌گردند، باید ارزیابی اولیه‌ای روی این ضوابط وجود داشته باشد؛ و به عبارت دیگر، پیامدهای این ضوابط می‌بایست پیش‌بینی گردند.»

وی دلیل گفته‌های خود را این گونه تشریح می‌کند: «در بسیاری از کشورها نظام قانونگذاری انجام تحقیقات علمی و روشمند در مسائل طراحی شهری را ضروری ساخته است. به طور کلی تدوین قوانین، مقررات و ضوابط در خصوص ویژگی‌های کیفی نمی‌تواند بر پایه نظریات هنرمندانه یا به عبارتی، نظر کارشناسی استوار باشد و در صورتی که چنین ضوابطی تدوین گردد، ممکن است مورد اعتراض شهروندان قرار گیرد. از این رو طراحان شهری ناگزیرند که با انجام تحقیقات تجربی نحوه تأثیر عوامل گوناگون را بر کیفیت کالبدی، بصری و محیط انبات کنند و زمینه‌های توجه حقوقی ضوابط و مقررات را فراهم سازند.»

به بیان دیگر، سابقه تخصصی طراح و نظر شخصی وی نمی‌تواند پشتوانه‌ای برای دعوی‌های حقوقی پیش روی چنین ضوابطی در دادگاه باشد. اما اجماع نظر شهروندان، که قانون تأمین‌کننده خواسته‌ها و نظریات آنهاست می‌تواند پشتوانه حقوقی کافی برای تدوین این گونه ضوابط باشد. به علاوه چنین تحقیقاتی کمک می‌کند تا طراحان با سلیقه و خواسته‌های مردم آشنا تر شوند و شناخت عمیق‌تری نسبت به تأثیرات اقدامات طراحانه بر استفاده‌کنندگان به دست آورند.»

این رویکرد جدید مستلزم پژوهش روشمند در کیفیت محیطی و رابطه آن با عوامل فیزیکی است. علوم اجتماعی به لحاظ روش‌های تحقیق پیشینه نسبتاً زیادی دارند و تجارب آنها در تحقیقات علوم محیطی ابزارهای مفیدی را در اختیار دست‌اندرکاران کیفیت محیطی به طور کلی، و طراحان شهری به طور خاص، قرار می‌دهد. این ابزارهای جدید نه تنها به طراحان شناخت بیشتری نسبت به نحوه ادراک محیط مردم عرضه می‌دارد، بلکه این فرصت را نیز فراهم

دکتر زهرا رحمانی زاده
معماری و شهرسازی و استادیار دانشگاه
علم و صنعت ایران

می سازند که ارتباط مطلوب تری بین طراحان و عموم مردم برقرار شود.

همان گونه که قبلاً هم اشاره شد، امروزه ضرورت تدوین ضوابط و مقررات برای کنترل نماهای شهر بر همگان روشن شده است و کشورهای مختلف اقدامات گوناگونی در این زمینه انجام داده اند و ضوابط و مقررات خاصی بر طبق ویژگی های کالبدی و معماری شهرهای مختلف تهیه کرده اند. این به گونه ای است که هم اکنون تدوین ضوابط و مقررات کنترل کیفی و زیبایی شناسانه محیط از جمله ابزارهای مهم در اختیار طراحان شهری است. به کمک این ابزار طراح شهری تلاش می کند که کیفیت بصری محیط را ارتقا بخشد، یا دست کم از بروز ناهنجاری های بصری ممانعت به عمل آورد.

همچنین به نظر رفاضاده، ضوابط و مقررات کنترل کیفی نشانگر این است که طراحان شهری به چند نکته درخصوص فرایند شکل گیری سیمای شهری اذعان دارند.

اولین نکته، موضوع شکل گیری و تعبیری است که به تبع نیازهای ساکنان و مالکان به وجود می آید. مقایسه شهر با یک ارگانیسم زنده و تشابهی که میان سلول های چنین ارگانیسمی با سلول های شهری وجود دارد، موضوع را روشن تر می سازد. در شهر قطعات زمین و ساختمان ها هر یک ممکن است زمانی ایجاد شوند و فعال باشند و در زمانی دیگر به دلایلی خاص تخریب و نوسازی شوند. بنابراین سیمای شهر و کیفیت کالبدی آن طی زمان تحول می یابد.

دومین نکته ای که وی به آن اشاره می کند، وجود تصمیم گیرندگان متعددی است که بر سیمای و کیفیت کالبدی محیط تأثیر می گذارند. «همان طور که شهر طی زمان شکل می گیرد، یکایک مالکان، سازندگان و استفاده کنندگان بر کیفیت سیمای شهر تأثیر می گذارند. تصمیم گیری های خود و کلان سازمان های بزرگ و نیز تصمیمات تک تک افراد شهر می تواند بر سیمای شهر تأثیر بگذارد».

رفضاده در تشریح گفته خود می افزاید: «روشن ترین نمونه نحوه ساخت و ساز در قطعات منفردی است که به تدریج و براساس تصمیم یکایک مالکان انجام می شود. بدین ترتیب نه تنها فرم و کیفیت حجمی و بصری ساخت و سازها (جز در محدوده برخی از ضوابط) از اختیار مالک است، بلکه زمان توسعه نیز به تصمیم شخصی وی بستگی دارد و ممکن است ملکی در یک مکان مهم شهری سالها پس از سایر بناها ساخته شود یا نیمه ساخته بماند. نمونه های چنین

به دست طراح واحد انجام نمی شود بلکه طراحان و سازندگان و استفاده کنندگان هر یک به شکلی در این جریان مؤثر هستند و تنها ضوابط و مقررات کنترلی می توانند نظم ایجاد کنند و مانع بروز کیفیت های نامطلوب محیطی گردند».

نیز به نظر او: «وجود تصمیم گیرندگان متعدد و فرایند شکل گیری شهر، مسئله ای دیگر نیز بر مسائل می افزاید. هر چند ممکن است هر یک از تصمیم گیرندگان بهترین کیفیت بصری را در حیطه تصمیم گیری خود اتخاذ کنند، آنچه در نهایت تجربه کیفیت محیط را به وجود می آورد، ترکیب این تصمیم گیری ها و معادل کالبدی آنهاست. به عبارتی ممکن است هر یک از ساختمان های احداث شده به تنهایی به عنوان یک اثر معماری بی نظیر و بی عیب و نقص باشند اما اگر ارتباط این آثار با یکدیگر و همچنین با فضاهای شهری متناسب نباشد، ممکن است موجب فرارگیری ساختمانی کوچک در کنار ساختمانی بزرگ و یا ساختمانی سنتی در کنار ساختمانی پست مدرن شود، که این خود منظری ناموزون را ایجاد می کند. هر چند هر یک از ساختمان ها به تنهایی نمونه ای ایده آل و در نوع خود بی نظیر باشد».

وی میاخذ خود را این گونه جمع بندی می کند: «این امر طراحان شهری را بر آن داشته است که در مقابل نگاه فردی - که طبیعتاً طراحان بناهای منفرد دارند - با نگاهی کلان تر به موضوع بنگرند و به دنبال ابزارهایی باشند که زمینه های هماهنگی و سازگاری را برای تصمیمات طراحان در شکل دادن به محیط فراهم آورند. بدین ترتیب طراحان شهری نه از طریق مداخله مستقیم بلکه با هدایت تصمیمات تصمیم گیرندگان منفرد بر کیفیت کالبدی سیمای شهر اثر می گذارند. در اینجا طراحی شهری دربردارنده تأثیر غیرمستقیم در خلق کیفیت محیط شهری و با تعبیر آن است».

ضرورت تدوین ضوابط

حال که لزوم تدوین ضوابط در زمینه طراحی شهری نا حدودی روشن شد، باید دید در ایران چه اقداماتی در این زمینه انجام شده است. کارهایی که در این زمینه انجام گرفته است و می توان آنها را برشمرد، عبارت اند از فعالیت های وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداری های مختلف که هر کدام به صورت پراکنده ضوابطی برای ساماندهی به سیمای شهری در سطح خود داشته اند؛ اما چون این ضوابط دارای پشتوانه حقوقی و اجرایی نبوده اند در عمل موفقیت به همراه نداشته اند.

به عقیده شادوی: «تا زمانی که نوصی هماهنگی، همدلی و عزم ملی در دستگاهها در این زمینه تحقق پیدا نکند نمی توان انتظار داشت که اتفاقات چندان تعیین کننده و شگرفی رخ دهد». بنیادی اقدامات وزارت مسکن و شهرسازی را در زمینه ساماندهی به نماهای شهری این گونه تشریح می کند: «برای ساماندهی به سیمای شهری، بند ماده ۱۲۷ در قانون برنامه سوم توسعه کشور در نظر گرفته شد، که براساس آن طرح های تحقیقاتی ای به وسیله وزارت مسکن و شهرسازی انجام گرفت. این بند وزارت مسکن و شهرسازی را مکلف کرده است ضوابطی را تدوین کند که بتواند ویژگی های فرهنگی، معماری و شهرسازی ایرانی و اسلامی را در ساخت و سازهای شهری به کارگیرد. البته کسانی که به تدوین این بند پرداختند فقط شهرسازی بر طبق اصول اسلامی را در نظر داشتند

علاوه بر توجه به نحوه ایجاد فضا پس از خلق فضا باید در نگهداری آن کوشید، زیرا ممکن است بنا به صورتی هماهنگ با پیرامون خود خلق شود اما در هنگام نگهداری بر اثر الحاقات نامناسب موجب ایجاد آلودگی بصری شود و ناهماهنگ با محیط به نظر آید

املاک و ساختمان هایی را در نقاط مختلف شهرهای کوچک و بزرگ ایران می توان مشاهده کرد. علاوه بر این، تصمیمات کوچک مانند نصب یک تابلو یا تکرر مغازه، تغییر و بتیرین و حتی تغییراتی که در تزئین داخلی پنجره ها و انتخاب نوع پرده ها و اشیایی که در بالکن ساختمان ها و بر روی مام فرار می گیرند، همگی بر کیفیت سیمای شهری اثر می گذارند. بدین ترتیب، در واقع طراحی محیطی و شهری

محمد رضا جعفری
کارشناس ارشد معماری و شهرسازی
و سرپرست فستاد ایرانی شهر

نداشتند بلکه هدف آنها طراحی سازوکاری برای هماهنگ سازی سیمای شهری بود و می خواستند ابزاری تهیه شود تا بتوان عوامل فرهنگی را وارد ساخت و سازهای شهری کرد. یعنی در واقع بدین ترتیب انطباق ساخت و سازهای شهری با ویژگی های فرهنگی میسر می گردید. به عنوان مثال در شهر یزد مردم ساکن در محله رنشتیان از این طریق می توانند در ساخت و ساز ملی خود ویژگی های معماری زرتشتی را اعمال کنند. یا در ارومیه ارائه این شهر نیز به همین ترتیب این هدفی بود که این بند از ساماندهی سیمای شهری دنبال می کرد. به عبارتی دیگر می توان گفت که هدف این بند هماهنگ کردن ساخت و سازهای شهری در عین ایجاد تنوع در آنها بود تا شهرها از حالت کتونی بی هویتی خارج شوند و صاحب هویت گردند. به گفته بنیادی: «پیرو این بند قانونی طرح های تحقیقاتی ای به وسیله وزارت مسکن و شهرسازی تعریف شد تا این بند تحقق یابد و سازوکارهای لازم برای اجرای آن فراهم گردد. این تحقیقات دستاوردهای خوبی نیز داشته اند که می توانند پشتوانه ای را برای حرکتی هماهنگ به منظور ساماندهی به نواحی شهری فراهم سازند. این حرکت نیازمند عزمی ملی است که باید آغاز گردد و هیچ دلیلی ندارد که این عزم ملی و حرکت به تأخیر افتد. در زمینه اجرایی کردن این مطالبات هم کارهایی انجام شده است که نیازمند اصلاح ساختار تشکیلاتی دستگاه های مرتبط و قوانین کشور است که بررسی های نیز در این زمینه ها صورت گرفته است. نکته مهمی که در بند ماده ۱۳۷ به چشم می خورد، این است که باید مکانیسمی در طرح های توسعه شهری برای تدوین ضوابط طراحی شهری گنجانده شود که در نهایت منجر به پروژه های طراحی شهری گردد. در این مقیاس این ضوابط و پیشنهادها جنبه های اختیاری خود را از دست می دهند و جنبه اجباری به خود می گیرند که بر طبق آنها می توان به ساماندهی سیمای شهری پرداخت».

فاطمی نیز موافق این نکته است و چنین می گوید: «باید در تکمیل طرح های شهری کتونی، طرح هایی با موضوع طراحی شهری در مقیاس خیابان، میدان، مرکز محله و نظایر آنها تهیه شوند و جزئیات و ضوابط خاصی نیز در مورد ارتفاع ساختمان ها، جزئیات نما سازی، مصالحی که در ساختمان ها استفاده می شود و مانند آنها در این مکان ها مشخص گردد. متأسفانه هم اکنون ضعف اصلی طرح های شهری که موجب اشکال برای شهرداری ها در ساماندهی به نواحی شهری می شود فقدان چنین ضوابط و معیارهایی است».

نظر نور صالحی در مورد ضعف طرح های شهری کتونی در برخورد با نواحی شهری این است: «طرح های کتونی طرح هایی قوی و انعطاف پذیر نیستند و دست طراح را باز نمی گذارند و به او این اطمینان را نمی دهند که اگر از آنها پیروی کرد ساختمانش هم زیبا می شود. به همین دلیل در طرح های شهری اعمال سلیقه و افراط و تفریط هایی رخ می دهد؛ زیرا طراحان و مالکان تصورشان این است که اگر بخواهند از طرح ها تبعیت کنند ساختمان شان زیبا نمی شود. می بایست این اطمینان به آنها داده شود که چنین اتفاقی نمی افتد. تأکید من این است که نباید نظر و سلیقه خود را به مردم تحمیل کرد بلکه آنها باید با نظر و سلیقه خود و با رعایت ضوابطی که به آنها اعلام می شود بتوانند نمای ساختمان خود را شکل دهند».

بدین ترتیب در جمع بندی بحث باید ذکر کرد که به طور کلی

ضوابط و معیارهای طراحی شهری را می توان به دو صورت تعریف کرد: ضوابط کلی و ضوابط استاندارد. ضوابط کلی وارد جزئیات نمی شوند و مثلاً مقدار نوری را که در روز باید وارد فضا شود مشخص می کنند و طراح بر مبنای این ضابطه جهت و اندازه پنجره را در اقلیم های مختلف بر طبق تابش افتاب مشخص می سازد؛ و یا اینکه مقرر می دارد که ساختمان های جدید باید با ساختمان های مجاور خود هماهنگ باشند و نحوه هماهنگی نیز در کمیسیون خاصی مشخص می گردد.

ضوابط استاندارد، معیارهایی را در زمینه های مختلف نما مانند باز شوها و مصالح ارائه می کنند. این ضوابط هر قدر جزئی تر باشند اجرای شان راحت تر است و نیازمند نظر کارشناسی کمتری هم هستند. ایراد این گونه ضوابط در این است که دست طراح را می بندند و مهارت های طراحان را از او می گیرند.

به عقیده بنیادی، چون در کشور ما در زمینه کارشناسی مشکل وجود دارد به گونه ای که نمی توانیم ضوابط استاندارد برای نواحی

باید ماده ۱۰۰ قانون شهرداری تغییر کند و تبصره ای در آن گنجانده شود تا شهرداری ها بتوانند با تخلفات نمای شهری هم از راه قانونی برخورد کنند

شهری تهیه کنیم، باید به دنبال تدوین راهنماها، دستورالعمل ها و ضوابطی کلی تر برویم که برای طراحان شهری و مالکان جنبه هدایتی و ارشادی داشته باشد. این ضوابط باید به صورتی باشند که در عین حال که طراحان شهری و مالکان را محدود نمی کنند، طیفی از مصالح و مواد استاندارد را معرفی کند که بتوان در نماهای ساختمانی از آنها استفاده کرد، تا هماهنگی لازم در نماهای شهری به وجود آید.

هماهنگی به جای یکتاختی

سابقه معماری برون گرا در تاریخچه معماری ایران کم است و سابقه ایجاد بناهای برون گرا در کنار یکدیگر در جایی به نام خیابان، از آن هم کمتر. معمولاً نشیمن هر چیزی سرنوشت آن را در آینده مشخص می کند؛ اما چون پیشینه های تاریخی در مورد نماهای شهری وجود ندارد، نمی توان از شواهد گذشته بی به وضع حال برد، در نتیجه به ناگزیر می بایست به صورت کلی از مسئله گذشت. در پیشینه معماری درون گرای ایران مشاهده می شود که نما سازی از اصول خاصی مانند تقارن و ریتم پیروی می کرد. این نما سازی فقط در بناهای خصوصی مشاهده نمی شد بلکه در بدنه های تیمه عمومی همچون حسینیه ها و مساجد نیز حضور داشت.

به نظر رضا زاده «از زمانی که میدان پای به عرصه معماری ایران نهاد باز همان اصول تقارن و ریتم در آن رعایت گردید - چه در نمونه های قدیم میدان مانند نقش جهان اصفهان، و چه در نمونه های جدید آن مانند میدان حسن آباد تهران. اما در همه جا نمای ایجاد شده ناشی از برپایی یک یا چند بنا به دست یک مالک مشخص بود. از زمانی که میدان قاجاری و خیابان دوره پهلوی شکل گرفت، بناها در حاشیه آنها ایجاد شدند. نخستین نمونه های ترکیبی از ایجاد تک بناها در بافت های شهری سنتی ما مشاهده می شد ولی با وجود این به دلیل محدودیت تکنیک مواد اولیه و پیروی از اصول

حاکم، همگونی در نماهای شهری نقش غالب داشت. اکنون این همگونی به نوعی به هم ریخته است و نوعی اغتشاش در سیمای شهری مشاهده می‌شود. وی در مورد سیمای شهری ما در وضع کنونی چنین می‌گوید: «در شهر موافقی که می‌خواهیم از مکانی به مکان دیگر برویم در داخل محوره‌های شهری حرکت می‌کنیم. از طریق این محورهاست که شهر شناخته می‌شود. هنگامی که در طول محورها حرکت می‌کنیم، نما و بدنه‌ها یا جداره‌ها را می‌بینیم. معمولاً آلودگی بصری با اغتشاش فضایی بیشتر در این قسمت رخ می‌دهد؛ و سرانجام فضای بین جداره‌ها به فضایی اطلاق می‌گردد که به وسیلهٔ سبلان شهری پوشش داده می‌شود. او در مورد نحوهٔ کنترل این بخش‌ها برای جلوگیری از اغتشاش می‌گوید: «از طریق طرح‌های شهری و برنامه‌ریزی و طراحی شهری می‌توان در هنگام شکل‌گیری محوره‌های شهری آنها را کنترل کرد تا به نحو احسن شکل بگیرند. این طرح‌ها و برنامه‌ها علاوه بر نقش مستقیم‌شان، به صورت غیرمستقیم نیز با پیش‌بینی‌هایی مانند تراکم ساختمانی، احجام، ساختمان‌ها و مانند اینها محوره‌های شهری را تحت تأثیر قرار می‌دهند. پس از محورها، وارد جداره‌ها می‌شویم. جداره‌ها ساخت و سازهایی را در برمی‌گیرند که به تدریج در طول زمان و به دست افراد مختلف شکل گرفته‌اند. شهرداری در مرحلهٔ صدور پروانه ساختمان امکان نظارت بر این بخش را دارد، تا به طرز صحیحی شکل بگیرند. در فضای بین جداره‌ها نیز می‌توان از طریق زیباسازی و سبلان شهری فضا را ساماندهی کرد.»

رضا زاده مرز اغتشاش، هماهنگی و یکپارختی در نماهای شهری را این گونه بیان می‌کند: «در منظر بیرونی شهر حجمی از

چنین اظهار می‌دارد: «این امر به نحوهٔ تعریف ما از آرمان شهر مورد نظرمان بازمی‌گردد. هنگامی که کلیات این آرمان شهر مشخص شد، می‌توان هماهنگی و وحدت در فضا را تعریف و مشخص کرد. هم‌اکنون چنین تعریفی در دست نیست؛ در نتیجه شهرها به نوعی بی‌شکلی مغشوش و یکپارختی دچار شده‌اند. برای برطرف کردن این مشکل، همان‌گونه که قبلاً اشاره شد، باید در ابتدا آرمان شهر مورد نظر تعریف گردد؛ در ثانی مسیرهای رفتن به سوی آن مشخص شود؛ سپس نیروی کارشناسی لازم تربیت شود؛ و بالاخره نصیرات لازم در تشکیلات شهرداری‌ها برای رسیدن به این آرمان شهر ایجاد گردد.»

به نظر بنیادی آلودگی بصری موضوع گسترده‌ای است و نمی‌توان آن را در شهرها فقط مختص به کالبد شهر کرد بلکه موارد دیگری نیز هستند که باعث آلودگی فضایی می‌شوند. مثلاً چه بسا وجود افراد متعددی در یک فضای خاص آلودگی بصری بیشتری ایجاد کند تا نماهای ساختمانی. به نظر وی الحاقات روی ساختمان‌ها نیز از همین دست‌اند.

نظر حاتمی در مورد علل ایجاد آلودگی بصری این است: «در قدیم وقتی قرار بود تکنولوژی وارد محیطی شود، به نوعی از معماری اجازه می‌گرفت؛ اما امروزه این گونه نیست و کسی مثلاً نمی‌تواند به شما بگوید که کولر را در کجای ساختمان بگذارد؛ و هر کسی بنا به سلیقه خود این کار را می‌کند که این خود منجر به ایجاد آلودگی و اغتشاش بصری می‌شود. همچنین در گذشته از تمام توان‌های محیطی در معماری استفاده بهینه به عمل می‌آمد. در صورتی که هم‌اکنون از این توان‌ها استفاده‌ای نمی‌شود و در نتیجه عدم هماهنگی بین محیط و معماری به وجود می‌آید.»

در گذشته از تمام توان‌های محیطی در معماری استفاده بهینه به عمل می‌آمد، در صورتی که هم‌اکنون از این توان‌ها استفاده‌ای نمی‌شود و در نتیجه عدم هماهنگی بین محیط و معماری به وجود می‌آید

اطلاعات وجود دارد که اگر این حجم از حد خاصی تجاوز کند منجر به اغتشاش و آلودگی بصری می‌شود. اگر حجم این اطلاعات از این میزان کمتر شود، می‌توان واژه نوح با هماهنگی را جایگزین آلودگی و اغتشاش کرد؛ و اگر حجم‌شان از آن هم کمتر شود دیگر فضا هماهنگ و متنوع نیست بلکه یگساز و یکنواخت است. معمولاً یکنواختی در جداره‌ها و نماهای شهری چیز مطلوبی نیست و طراحان شهری بیشتر به دنبال هماهنگی در نماها هستند. هماهنگی معمولاً به معنای توجه به بناهای مجاور است و نه الگوپردازی و کپی کردن از آنها. در هماهنگی رابطه بین بناها - و نه یک بنا - مورد توجه قرار می‌گیرد. در مورد اغتشاش فضایی نکته دیگری که باید مد نظر قرار داد این است که علاوه بر توجه به نحوه ایجاد فضا پس از خلق فضا باید در نگهداری آن کوشید، زیرا ممکن است بنا به صورتی هماهنگ با پیرامون خود خلق شود اما در هنگام نگهداری بر اثر الحاقات نامناسب موجب ایجاد آلودگی بصری شود و ناهماهنگی با محیط به نظر آید.»

بنیادی در مورد هماهنگی و عدم هماهنگی در نماهای شهری

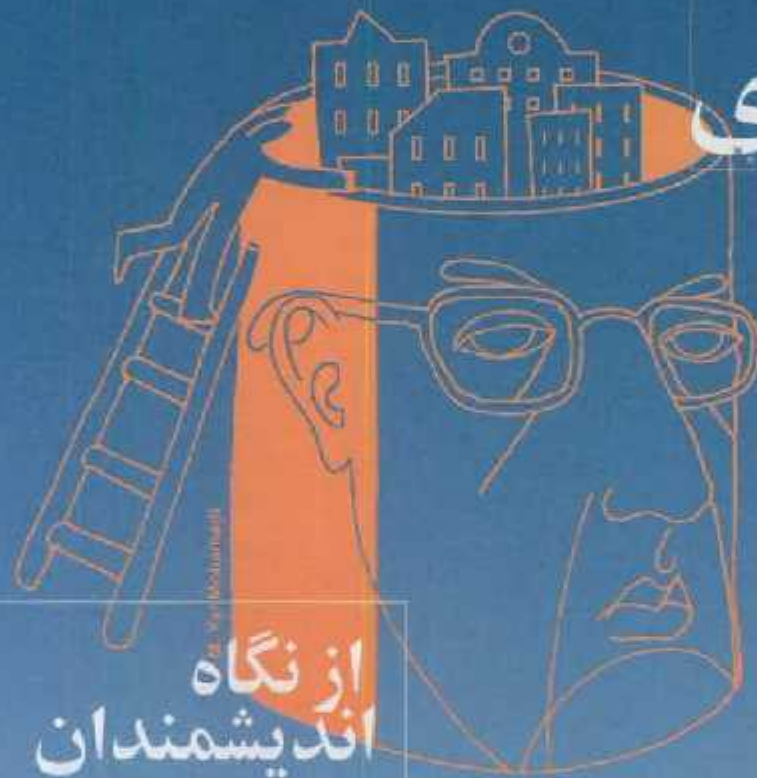
جمع بندی

برای جلوگیری از اغتشاشات و آلودگی‌های نماهای شهری باید با مشکلات آنها به صورت زیربنایی برخورد کرد و نه روبنایی. به عبارتی باید زمینه‌هایی را فراهم ساخت که از همان ابتدای شکل‌گیری نماهای شهری زمینه‌های اغتشاش و عدم هماهنگی در آنها از بین برود، نه اینکه پس از رخ دادن مشکل برای برطرف کردن آن چاره‌اندیشی شود. این کار در ابتدا نیازمند عزمی ملی در میان مسئولان و دستگاه‌های دست‌اندرکار این امر است؛ و در ثانی تدوین ضوابط و راهنامه‌های ارشادی به جای برخوردنهای قهرآمیز می‌تواند کار ساز باشد.

پیشنهاد‌های زیر به‌طور کلی برای ساماندهی به نماهای شهری، سودمند به نظر می‌رسند:

- ۱- فرهنگ‌سازی و آموزش شهروندان؛
- ۲- تهیه طرح‌ها و ضوابط نماهای شهری در تکمیل طرح‌های تفصیلی؛
- ۳- تربیت نیروی انسانی متخصص و کالی به وسیله دانشگاه‌ها برای به کار گماردن در دستگاه‌های اجرایی؛
- ۴- استفاده از شکل‌های حرفه‌ای به عنوان بازوهای اجرایی شهرداری‌ها به منظور کنترل ضوابط نماهای شهری؛
- ۵- توجه معماران به هماهنگی بناها، به جای توجه به تک بنا؛
- ۶- تدوین ضوابط و مقررات نماهای شهری؛ و
- ۷- اصلاح قوانین و پیش‌بینی سازوکار لازم حوالی برای برخورد با متخلفان.

فضای شهری

از نگاه اندیشمندان

محمد جلالی نسب
کارشناس ارشد شهرسازی

مقدمه

موضوع «فضای شهری» از دیرباز مورد توجه مردم، دولت‌ها، شهرسازان و معماران بوده است. در تاریخ فضاهای شهری، از آگوراهای یونانی و فروم‌های رومی - به عنوان قدیمی‌ترین نوع فضاهای شهری - تا نمونه‌های مدرن فضاهای شهری که بر اساس انگاره‌های مدرنیستی یا پست مدرنیستی معاصر طراحی و ساخته شده‌اند، نام برده شده است. این فضاها فراهم آورنده بستری کالبدی - فضایی برای وقوع تعاملات اجتماعی، گذران اوقات فراغت، فعالیت‌های اقتصادی و حضور و بروز

فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی بوده‌اند.

مفوله «فضاهای شهری» به دلیل دارا بودن چینه‌های فیزیکی، اجتماعی، فضایی، هویتی و نیز نقشی که در ساختار کالبدی شهرها داشته‌اند، محور مطالعات بسیاری از اندیشمندان حوزه شهرسازی و معماری واقع گردیده است. این نوشتار در پی آن است تا هرچند به صورت محتمل اما تا حد امکان به صورت جامع، به طرح دیدگاه‌های پایه‌ای در خصوص این موضوع و دسته‌بندی این دیدگاه‌ها بپردازد.

مجموعه نظریاتی که تاکنون پیرامون فضاهای شهری مطرح

گردیده، منعکس کننده دیدگاه‌های متفاوتی است که بر اساس زاویه نگاه نظریه‌پرداز آن حوزه فضاهای شهری و زمینه‌های علمی و تمایلات تخصصی هر کدام شکل گرفته است.

هر چند به طور قطع هر کدام از اندیشمندانی که در این مقاله معرفی می‌گردند و تبیین بعدی خاصی از موضوع کلی فضاهای شهری را در محافل دانشگاهی جهان به نام خود ثبت کرده‌اند، از سایر ابعاد و جنبه‌های واقعی و حتی انتزاعی فضاهای شهری غافل نبوده‌اند، اما به دلیل تکیه نظریه هر کدام از این اندیشمندان بر یک جنبه خاص از واقعیت فضاهای شهری، این امکان وجود دارد که یک دسته‌بندی از ایده‌ها و نظریاتی که تاکنون در باب فضاهای شهری طرح کرده‌اند انجام گیرد. به

در نظریات ساختاری معمولاً فضای شهری به عنوان بخشی از ساختار کلی شهر مطالعه می‌گردد و فضای شهری در ارتباط با آن مطرح می‌شود

۱-۱- دیدگاه محتوایی؛

این دیدگاه عموماً به محتوای فضاهای شهری اهمیت می‌دهد. محتوا در اینجا می‌تواند دربرگیرنده ارزشمندی‌های اجتماعی، تاریخی، کارکردی و به طور کلی انسانی مربوط به فضاهای شهری باشد. به کلام دیگر در اینجا بیشتر به مسائل انتزاعی و فلسفی در کنار کارکردهای اقتصادی فضاهای شهری پرداخته می‌شود، اگرچه این انتزاعیات و فلسفیات عمدتاً از نگاه علمی چون جامعه‌شناسی، روانشناسی، تاریخ و اقتصاد قابل تعریف و تحلیل هستند.

این دیدگاه اصولاً به ویژگی‌های شکلی و ظاهری و کالبدی فضاهای شهری توجه چندانی ندارد و بیشتر درصدد تبیین و تحلیل نظری فضاهای شهری است. از ویژگی‌های دیگر این نوع نگاه می‌توان به تأمل در کیفیت در مقابل کمیت، کلان‌نگری در مقابل خردنگری و نظرگرایی در مقابل عمل‌گرایی (مهندسی) اشاره کرد. از میان اندیشمندانی که در این گروه قرار می‌گیرند، می‌توان از کسانی چون گوبن لینچ^(۱)، علی مدنی پور، راجر ترانسیک^(۲) و جین جیکابز^(۳) نام برد. اندیشه‌ها و ایده‌هایی که از طرف این افراد مطرح شده است، بیشترین انطباق را با ویژگی‌هایی که به عنوان ایده‌های گروه اول عنوان کردید داراست.

۲-۱- دیدگاه شکلی؛

این دیدگاه به صورت عینی‌تر و ملموس‌تری به موضوع فضاهای شهری می‌پردازد. به این معنا که در این دیدگاه به صورت دقیق‌تر به ویژگی‌های ظاهری و کالبدی - فیزیکی فضای شهری پرداخته می‌شود. این موضوع که بسیاری از نظریه‌پردازان این حوزه را شهرسازان جزء نگر و کسانی چون راب کریپر^(۴)، گوردن کالان^(۵) و حمید شیروانی تشکیل می‌دهند گویای بسیاری از ویژگی‌های صورت‌نگار این دیدگاه است. از ویژگی‌های بارز این دیدگاه می‌توان به این موارد اشاره کرد: تأکید بر کمیت در مقابل کیفیت، جزء‌نگری در مقابل کل‌نگری، عمل‌گرایی (مهندسی) در مقابل نظرگرایی و فرم در مقابل عملکرد.

همچنان‌که قبلاً^۶ گفته شد راب کریپر که در این گروه قرار می‌گیرد به طبقه بندی شکل‌شناختی انواع میدان‌های شهری و ارائه انواع مقاطع و چشم‌اندازهای جداره‌های میدان‌ها پرداخته است (کریپر ۱۳۷۵).

۳-۱- دیدگاه شکلی - محتوایی؛

در این دیدگاه به صورت متعادل‌تری تلاش می‌گردد به هر دو جنبه نظری و عملی تبیین، تحلیل و طراحی فضاهای شهری پرداخته شود. به عبارت دیگر این دیدگاه در حداقلی دو دیدگاه

عبارت دیگر نظریه هر اندیشمند در حوزه فضاهای شهری معمولاً متضمن گوشه‌ها و اشاراتی به سایر نظریه‌هایی که دیگران مطرح کرده‌اند نیز می‌گردد و لذا نمی‌توان مرز قاطع و پرتنگی را میان این نظریات ترسیم کرد. اما همچنان‌که گفته شد نفوق ویژگی با ویژگی‌های خاصی که به صورت پرتنگ و جهت‌دهنده در هر کدام وجود دارد شرایط را عملی و شاید الزامی می‌سازد تا گونه‌ای طبقه‌بندی نظری از این دیدگاه‌ها ارائه گردد. بر این اساس می‌توان دو نوع تقسیم‌بندی از اندیشه‌های حوزه فضای شهری را تدوین کرد.

در تقسیم‌بندی اول، مجموعه اندیشه‌ها و نظریات به سه دسته شامل اندیشه‌های شکلی، اندیشه‌های محتوایی و اندیشه‌های شکلی - محتوایی تقسیم می‌گردند. در تقسیم‌بندی دوم، ایده‌ها و نظریات مذکور به پنج دسته شکلی، ساختاری، بصری، روان‌شناختی و اجتماعی تقسیم‌بندی می‌گردند.

در ادامه به صورت مشروح به بررسی هر کدام از این دو نوع تقسیم‌بندی و ویژگی‌های هر یک پرداخته می‌شود.

۱- نظریات محتوایی، شکلی و شکلی - محتوایی؛

شکلی و محتوایی قرار می‌گیرد. البته همچنان که گفته شد در دیدگاه شکلی نیز به صورت گذرا به مباحث محتوایی فضاهای شهری پرداخته می‌شود و همین طور در دیدگاه محتوایی به صورت مجمل به ویژگی‌های شکلی فضاهای شهری نیز اشاره می‌گردد. اما در دیدگاه شکلی - محتوایی به نظر می‌رسد این تطبیق به صورت منطقی‌تر، متعادل‌تر و آگاهانه‌تری صورت می‌گیرد. در واقع این دیدگاه یک دیدگاه ترکیبی است و عموماً هم در دوره‌های متأخر طرح گردیده و رسمیت یافته است. از میان نظریه پردازان این حوزه می‌توان از آندو روسی^{۱۱} و کریستوفر الکساندر^{۱۲} نام برد.

۲- نظریات شکلی، ساختاری، بصری، روانشناختی و

اجتماعی:

۱-۲-۱- نظریات شکلی:

این نظریات که شاید بهترین نماینده آنها راب کریر باشد، به صورت مشخص به هندسه دوبعدی و سه بعدی فضاهای شهری می‌پردازند. این نظریه‌ها مشخصاً به حوزه طراحی مهندسی و معماری برمی‌گردد. راب کریر در مطالعه خود پلان کف فضاهای میدان را در سه شکل مثلث، دایره و مربع دسته بندی می‌کند. این دیدگاه به حوزه طراحی منظر و طراحی نما نیز نزدیک می‌شود و به دنبال به دست دادن فرم ایده آل کالبدی برای فضا است (کریر ۱۳۷۵).

۲-۲- نظریات ساختاری:

در نظریات ساختاری معمولاً فضای شهری به عنوان بخشی از ساختار کلی شهر مطالعه می‌گردد و فضای شهری در ارتباط

دکتر علی مدنی پور استاد شهرسازی
دانشگاه نیوکسل انگلستان به عنوان
نماینده مطرح این دیدگاه، اصولاً طراحی
فضاهای شهری را فرایندی اجتماعی -
مکانی می‌داند و بر کارکرد اجتماعی
فضاهای شهری تأکید فراوان دارد

با آن مطرح می‌شود و نه به صورت مقوله‌ای مستقل و مجزا. از این دید، فضای شهری به عنوان عنصری از بافت و ساخت شهر و از منظر تأثیر و تأثرات آن بر سایر اجزای شهر مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد. آندو روسی و کریستوفر الکساندر را می‌توان به عنوان مهم‌ترین نمایندگان این دیدگاه معرفی کرد. الکساندر از فضای مثبت شهری سخن می‌گوید که به لحاظ نحوه مکان‌یابی و کیفیت اتصال یا ساختار شهر، وضعیت ایده‌آلی دارد (الکساندر، ۱۳۷۳). همچنین روسی از ساختار ثابت شهری^{۱۳} سخن می‌گوید که تداوم دهنده هویت شهری است. از نظر او فضای شهری تاریخی می‌تواند جزئی از این ساختار کلی ثابت شهر باشد. (ROSSI, 1986)

۳-۲- نظریات بصری:

این دیدگاه که به طور مشخص به دنبال ارائه الگوهای

ساماندهی بصری فضاهای شهری است، به اصول و مفاهیم معماری و طراحی شهری رجوع می‌کند تا از طریق کاربست این اصول و مفاهیم تصویر بصری مطلوب و ایده‌آلی را از فضاهای شهری ارائه دهد. بنابراین از یک نگاه، این دیدگاه سکه دو رویه‌ای است که یک روی آن ایده‌های شکلی و یک روی آن ایده‌های روانشناختی است. گوردن کالن به عنوان مهم‌ترین نماینده این گروه، در تحلیل‌های خود از فضاهای شهری به مفاهیمی چون تشخیص، انتظار، رویداد و مواردی از این دست اشاره می‌کند که اصول و مفاهیمی هستند که معماری و شهرسازی از روانشناسی به عاریت گرفته‌اند (کالن، ۱۳۷۷).

۳-۲-۴- نظریات روانشناختی:

آنچه در اینجا از روانشناسی مراد می‌شود، شاخه‌ای خاص از علم روانشناسی یعنی روانشناسی محیطی^{۱۴} است که به بررسی عکس العمل‌های رفتاری انسان‌ها در ارتباط با ویژگی‌های محیط زندگی و فعالیت‌شان می‌پردازد. در این دیدگاه تأثیرات مثبت یا منفی روانشناختی فضاهای شهری بر شهروندان مورد مطالعه قرار می‌گیرد. جین جیکابز به عنوان یکی از نمایندگان خوش‌بین این گروه به تبیین نقش مثبت و سازنده فضاهای شهری در جلوگیری از بروز اختلالات روانی و انحرافات اجتماعی می‌پردازد (شوای ۱۳۷۵). همچنین کوین لینچ دیگر نماینده این گروه به بررسی روانشناسانه سازوکار تأثیرگذاری فضاهای شهری در شکل‌گیری تصویر ذهنی^{۱۵} از شهر در نزد شهروندان می‌پردازد (لینچ، ۱۳۷۶). آنچه از نظر دیدگاه روانشناختی مهم است نه خصوصیات شکلی و زیباشناسی فضاهای شهری است و نه نقش فضای شهری در ساختار کالبدی شهر، بلکه تنها مسئله مهم کارکردهای عینی فضاهای شهری در زمینه رفتارشناسی انسانی و روانشناسی محیطی است.

۳-۲-۵- نظریات اجتماعی:

این دیدگاه هرچند به لحاظ ترتیب معرفی دیدگاه‌ها و دستخندی ارائه شده به عنوان آخرین دیدگاه معرفی می‌شود، اما واقعیت این است که به لحاظ اهمیت و فراگیری آکادمیک، باید آن را به عنوان اولین دیدگاه معرفی کرد. تقریباً در همه دیدگاه‌هایی که ارائه گردید، به نوعی به جنبه‌های اجتماعی فضاهای شهری به صورت مستقیم یا غیرمستقیم و با شدت و ضعف‌های گوناگون اشاره شده است. اما در اینجا نظریاتی را در حوزه دیدگاه اجتماعی قرار می‌دهند که مشخصاً و از جنبه اجتماعی وارد موضوع فضاهای شهری می‌شوند. نظریه‌پردازان این دیدگاه همه ویژگی‌های بصری، شکلی، ساختاری و سایر ویژگی‌های فضاهای شهری را در صورتی ارزشمند می‌دانند که نهایتاً در خدمت نقشی برتر یعنی نقش اجتماعی این فضاها قرار گیرد و در غیر این صورت اصالتی برای آنها قائل نیستند. این دیدگاه تا آنجا پیش می‌رود که اولین ملاک قضاوت در مورد ارزشمندی فضای شهری را کیفیت و سطح کارکرد اجتماعی آن و به زبان ساده‌تر میزان استقبال عمومی از آن می‌داند.

دکتر علی مدنی پور استاد شهرسازی دانشگاه نیوکسل

ویژگی‌های شکلی را در وجه دوم اهمیت قرار می‌دهند.
۳- از میان خصوصیات محتوایی و ویژگی‌های کارکردی فضاهای شهری آنچه مهم‌تر از همه است، کارکرد اجتماعی فضاهای شهری است، چنان‌که برخی نظیر جیکابز و مدنی یور این کارکرد را با جنبه‌هایی از کارکردهای روانشناختی - عاطفی تلفیق می‌کنند.

۴- مراد از کارکرد اجتماعی فضاهای شهری همانا ارائه کالبدی است که در بطن خود حاوی برخی مفاهیم تاریخی، فلسفی یا آرمانی است که اقشار متنوع جامعه در آن گرد آمده و به تفریح، گذران اوقات فراغت و یا خرید می‌پردازند.

۵- بر اساس برخی کارسازها^(۱۵)های کالبدی نظیر محصوریت، می‌توان تعریف محدودتری از فضای شهر ارائه داد. اما اگر وجه اجتماعی و کارکرد روانی فضاهای شهری را وجه غالب هویت این فضاها بدانیم در آن صورت بسیاری از فضاهایی که دارای کارکرد قوی اجتماعی - روانی به شمار می‌آیند اما الزاماً محصور و یا تاریخی نیستند نیز به عنوان فضای شهری تعریف می‌گردند. در آن صورت دامنه گسترده‌ای از فضاهای شهری وجود دارد که الزاماً فضاهای شهری کلاسیک نظیر مبادین تاریخی را نیز در برمی‌گیرد.

۶- براساس آنچه در بند ۵ گفته شد شاید بتوان دو تعریف عام و خاص را برای فضاهای شهری عنوان کرد. در تعریف خاص، بر ویژگی‌های کالبدی - بصری کاملاً معمارانه نظیر محصوریت، عناصر یادمانی^(۱۶) تاریخی کفسازی‌های ویژه، خط آسمان، نقطه تا نقاط تمرکز بصری و به طور کلی اصول و مفاهیم طراحانه به همراه ویژگی‌های تاریخی تأکید فراوان می‌گردد و در تعریف عام، صرف وجود کارکرد اجتماعی ملاک اصلی تعریف فضای شهری قلمداد می‌شود و مسائل کالبدی - بصری در خدمت این کارکرد واقع می‌گردند.

۷- نظر به اینکه آنچه در تعریف خاص از فضاهای شهری مراد می‌شود عموماً متعلق به ادوار تاریخی و گذشته‌های دور است و بنابر ماهیت شرایط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و کالبدی شهرها تعریف و ساخته گردیده‌اند^(۱۷)، به نظر می‌رسد در شرایط جدید، پذیرفتن تعریف عام از فضاهای شهری منتطقی‌تر و عملی‌تر باشد. چرا که در صورت پذیرفتن تعریفی بازتر و دوراندیشانه‌تر امکان خلق و طراحی فضاهای شهری جدید بر اساس مبانی نظری و علمی مهیا می‌گردد.

انگلستان به عنوان نماینده مطرح این دیدگاه، اصولاً طراحی فضاهای شهری را فرایندی اجتماعی - مکانی^(۱۸) می‌داند و بر کارکرد اجتماعی فضاهای شهری تأکید فراوان دارد (مدنی یور، ۱۳۷۹). برخی از اندیشمندان این دیدگاه، فضاهای شهری معروفی چون میدان کمیدولینو^(۱۹) در ایتالیا را به رغم ارزشمندی‌های بصری و شکلی و تاریخی آن به دلیل کارکرد ضعیف اجتماعی در شمار فضاهای شهری کمتر موفق جهان طبقه بندی می‌کنند و در عوض نرم فضاهایی^(۲۰) چون پارک عمومی شهری را که فاقد هر نوع ارزشمندی تاریخی، بصری و زیباشناختی معتاد است به لحاظ استقبال عمومی به عنوان فضاهای شهری موفق یادآوری می‌کنند.

نکته‌ای که در مورد تقسیم‌بندی‌های گفته شده هیچ‌گاه نباید فراموش کرد، انعطاف‌پذیری هر دیدگاه نسبت به سایر دیدگاه‌ها و عدم قطعیت و کمرنگ بودن مرزهای لواردادی تعریف شده است. به این معنا که هر کدام از این دیدگاه‌ها احتمالاً در بردارنده جنبه‌هایی از یک یا چند دیدگاه دیگر نیز هست. اما تکیه بر جنبه‌ای خاص در نظریه‌پردازی آن، سبب تمایزش از سایر دیدگاه‌ها گردیده است.

به طور قطع زمانی که جیکابز به طرح ابعاد روانشناختی فضاهای شهری می‌پردازد، ناخودآگاه و یا خودآگاه برخی ابعاد اجتماعی این فضاها را نیز تحلیل و تبیین می‌کند؛ و با گرداگرد ایده‌آل‌های بصری گوردن کانن همواره هاله‌ای از روانشناسی و به ویژه روانشناسی محیطی احساس می‌گردد. همچنین نظریات ساختارگرایی روسی در نهایت به گونه‌شناسی^(۲۱) ساختمان‌های شکل دهنده فضاهای شهری به عنوان مسئله کاملاً شکلی و بصری می‌پردازد.

بنابراین چنانچه گفته شد، این تقسیم‌بندی را باید صرفاً به عنوان سازوکاری برای سهولت مطالعه مورد نظر قرار داد.

نتیجه

از بررسی دیدگاه‌های اندیشمندان و متفکران شهروسازی در حوزه فضاهای شهری چنین برمی‌آید که:

- ۱- ویژگی‌های فرمی و خصوصیات محتوایی، دو دسته اصلی از ویژگی‌هایی است که در تعریف فضاهای شهری به کار گرفته شده است.
- ۲- غالب اندیشمندان، در زمینه تعریف فضای شهری، بیشتر بر ویژگی‌های محتوایی و کارکردی تأکید می‌ورزند و توجه به

پانوش: ۱
 ۱- Kevin Lynch
 2- Roger Francis
 3- Jan Jacobs
 4- Rob Krier
 5- Gordon Collin
 6- Aldo Rossi
 7- Christopher Alexander
 8- Permanent Structures
 9- Environmental Psychology
 10- Jacqui
 11- Socio - Spatial Process
 12- Cambridge Square
 13- Soft Space
 14- Typology
 15- Factor
 16- Morphology
 ۱۷- به عنوان مثال میان‌های نظری جیکابز، در کتاب فرم و فن بیان می‌آید. جیکابز برای تسهیل صحبت به چندان زیاد از زبان و ابلاغ بیان‌های فلسفی، مستطاف‌فریب حکم و برخی مشخص‌های استعاری می‌نویسد.
 منابع:
 1- Aldo Rossi, Architecture of The City, MIT Press, New York, 1986.
 ۲- شهروان فرانسوا، شهروسازی، فعالیت و واقعیت ترجمه محمدحسین اشرفیان، انتشارات شهر، ۱۳۷۵.
 ۳- مدنی یور، آثار، هنرهای فضای شهری، نگارشی بر فرایندی اجتماعی و مکانی ترجمه سهراب مرزبان، شرکت پردازش برتر، تهران، شهری، ۱۳۷۹.
 ۴- لیبون، کریون، معماری شهر، ترجمه سهراب مرزبان، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۴.
 ۵- کریون، آثار، فضای شهری، ترجمه خسرو هاشمی، نشر انتشارات جود، دانشگاه گلستان، تهران، ۱۳۷۸.
 ۶- الکسندر، کریستوفر، نظریه جدید طراحی شهری، ترجمه محمدحسین اشرفیان، انتشارات توس، تهران، ۱۳۷۴.
 ۷- کانن، گوردن، هنرهای فضای شهری، ترجمه سهراب مرزبان، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.

بررسی نقش طرح‌های شهری در افزایش قیمت زمین

جلال کریمی‌شیا

کارشناس ارشد شهرسازی

شهری، تحت تأثیر عوامل متعددی (شناخته شده و ناشناخته) صورت می‌گیرد که این امر مقابله مؤثر و اساسی با آن را دشوار ساخته است. با وجود این به نظر می‌رسد عوامل قابل کنترل و در دسترس نیز وجود دارند که باعث می‌شوند اراضی شهر دچار افزایش قیمت شوند.

از نظر اقتصادی، قیمت هر کالایی و از جمله زمین، متأثر از میزان عرضه و تقاضا است (Harvey, 1996:198). بنابراین هر گونه تلاش به منظور مقابله یا مسئله افزایش قیمت، وابستگی معطوف به شناخت و کنکاش در عوامل به وجود آورنده عرضه و تقاضای زمین باشد. تقاضا نتیجه نیازمندی به همراه توان خرید (درآمد) است⁽¹⁾ (Barlowe, 1978:22)، هر فرد جامعه شهری با داشتن این دو ویژگی می‌تواند در بازار، خریدار زمین گردد. از جانب تقاضا، در بازار زمین شهری، اعمال الگوی معینی از مصرف امکان تحقق پابندی دارد، یعنی نمی‌توان تقاضا کنندگان را با فرض داشتن توان اقتصادی لازم، مجبور به استفاده از میزان معینی زمین کرد (به جز در طرح‌های آماده‌سازی زمین) و مانع افزایش قیمت آن شد. این امر ناشی از منهی اقتصاد بازار و آزادی فردی موجود در آن است. از سمت عرضه متغیرهای مختلفی در افزایش قیمت زمین دخالت دارند، اما در مقایسه با سمت تقاضا، امکان کنترل بیشتری بر آنها وجود دارد. به این دلیل است که عمده اقدامات و فعالیت‌هایی انجام شده به منظور تنظیم عملکرد بازار زمین، در سمت عرضه صورت می‌گیرد. عوامل متعددی بر میزان زمین موجود در بازار، یعنی کمیتی از زمین که در یک زمان مشخص امکان خرید و فروش و مبادله آن

در این مقاله تلاش شده است تا با استفاده از مبانی نظری و برخی شواهد عینی نشان داده شود که چگونه طرح‌های شهری از طریق محدود کردن عرضه، باعث افزایش قیمت زمین نسبت به شرایط قبل از مداخله (قبل از اجرای طرح) می‌شوند. بی‌تردید با توجه به پیچیدگی‌های فراوان بازار زمین شهری، مباحث مطرح شده تنها بخش ناچیزی از موضوع را مورد بررسی قرار می‌دهد و لازم است با توسعه و تعمیق مطالعات کمی و کیفی در خصوص ماهیت این بازار، به نتایج کاربردی و عملی برای تهیه طرح‌های شهری گاز آمد، دست یافت.

طرح مسئله

زمین به عنوان عامل تولیدی⁽²⁾ دارای عرضه محدود، زمانی قیمت می‌یابد که برای آن تقاضا وجود داشته باشد. کشش قیمتی عرضه⁽³⁾ برای کالایی چون زمین در حد نسبتاً پایینی قرار دارد و با افزایش قیمت، عرضه زمین در کوتاه مدت زیاد نمی‌گردد (Balchin and Kieve, 1995:48). بالا رفتن ارزش زمین، اگر چه زمینه تخصیص بهینه و مؤثر آن را به وجود می‌آورد، ولی از جنبه‌های توزیعی بر سطح رفاه جامعه شهری اثر منفی می‌گذارد و تا حد زیادی باعث کاهش قدرت خرید و متورم شدن تقاضای بالقوه در میان برخی گروه‌های درآمدی می‌شود. علاوه بر این، قیمت بالای زمین، به شیوه‌های مختلف، مانع از تحقق اهداف برنامه‌ریزی شهری می‌شود و از توسعه منطقی شهرها نیز جلوگیری می‌کند. افزایش مستمر در قیمت اراضی

وجود دارد، تأثیر گذارند. این عوامل را می‌توان در دسته‌های اجتماعی، طبیعی و نهادی قرار داد (Kievel, 1993:16). به نظر می‌رسد که امکان اعمال نظارت و ابفای نقش تنظیمی بر روی متغیرهای طبیعی و اجتماعی، همچون عوارض جغرافیایی منع کننده توسعه و رفتار مالکان، به دلیل هزینه‌بری زیاد و ایجاد تضادهای جمعی، در حد پایینی باشد. اما در این میان نقش عامل نهادی یعنی طرح‌های شهری، به دلیل آنکه متغیری در دسترس به شمار می‌آید حایز اهمیت است و ضرورت دارد از طریق شناخت صحیح و منطقی تأثیرات آن بر افزایش قیمت زمین، زیربنای نظری مناسبی برای اعمال رویکردهای تازه نسبت به مسائل موجود فراهم گردد. در واقع، اعمال مذاخلة مؤثر بر این عامل، بیش از هر چیز نیازمند شناخت این موضوع است که چگونه طرح‌های شهری از طریق محدود ساختن عرضه، امکان افزایش قیمت را به وجود می‌آورند. هدف مقاله این است که کیفیت و نحوه این ارتباط را مورد واکاوی قرار دهد.

ماهیت عرضه و تقاضای زمین

از نظر اقتصادی، هر شیئی که عرضه محدودی داشته باشد دارای قیمت می‌شود. طلا به دلیل کمیاب بودن دارای ارزش فراوانی است، در حالی که هوا هیچ قیمتی ندارد زیرا به حد وفور یافت می‌شود. در اقتصاد بازار، زمین به دلیل داشتن عرضه محدود، ماهیت منحصر به فردی دارد و از سایر کالاها متمایز می‌شود. میزان زمین موجود در عقیاس جهانی را نمی‌توان افزایش داد و به جز در مواردی مثل باز پس گیری^{۱۱۱} از دریا، قابل تولید نیست (همان: ۱۲). در سطح شهرها، عوامل زیادی در محدود شدن زمین برای توسعه اثر گذار هستند. علاوه بر نقش بی‌انکار طبیعت، عوامل دیگری همچون سرمایه‌بر بودن زمین به منظور بهره‌مندی از استعداد توسعه (در اشکال مختلف) و نیز رفتار مالکان اراضی، بر محدودیت بیشتر زمین می‌افزایند.

قیمت بالای زمین، به شیوه‌های مختلف، مانع از تحقق اهداف برنامه‌ریزی شهری می‌شود و از توسعه منطقی شهرها نیز جلوگیری می‌کند

اسکان ارضا باید^{۱۱۲}. این ویژگی در دانش اقتصاد زمین شهری^{۱۱۳} تحت عنوان محلی بودن تقاضا^{۱۱۴} شناخته می‌شود (Cooper and Guntermann, 1974:361) که به همراه محدودیت عرضه، افزایش قیمت زمین را به دنبال دارد. به منظور تعمیق بحث و شناخت رابطه میان ویژگی‌های زمین و قیمت آن نیاز است که نگاهی تازه به مقوله عرضه زمین و قیمت آن افکنده شود. بر خلاف بسیاری کالاها، قیمت زمین تنها متأثر از میزان و قیمت آن در بازار نیست بلکه کیفیت زمین نیز در ایجاد تقاضا و افزایش ارزش آن بسیار اثر گذار است. در اقتصاد زمین اعتقاد بر این است که دو حالت یا شیوه عرضه فیزیکی و اقتصادی^{۱۱۵} زمین وجود دارد. عرضه فیزیکی به معنی تمام اراضی موجود در دنیا است و عرضه اقتصادی تنها بخشی از عرضه فیزیکی را در برمی‌گیرد. عرضه اقتصادی به زمین‌هایی اطلاق می‌شود که به دلیل برخورداری از مزایای طبیعی و آسان ساخت، امکان استفاده از آنها برای فعالیت‌های مختلف وجود دارد (22: 1978 Barlowe). پدیده‌ای است که تمام زمین‌های موجود را نمی‌توان مورد استفاده قرار داد و تنها بخشی از آنها که دارای ویژگی‌های معینی هستند، برای تأمین نیازهای انسانی مورد توجه واقع می‌شوند. به منظور ایجاد عرضه اقتصادی، سرمایه‌گذاری بر روی اراضی ضروری است، به همین خاطر میزان این نوع عرضه در حد پایینی است. همین زمین‌های محدود نیز از نظر برخورداری از میزان سرمایه با هم تفاوت دارند و هیچ یک مشابه هم نیستند. بنابراین نمی‌توان نگاهی یکسان به همه آنها داشت. این عدم تشابه زمانی معنای بیشتری می‌یابد که فعالان مختلف، هر کدام متقاضی مکانی با ویژگی‌های خاص، به منظور سرمایه‌گذاری و ساخت و ساز می‌شوند. تقاضا برای خرید زمین ناشی از انگیزه کسب سود^{۱۱۶} یا مطلوبیت^{۱۱۷} است (Balchin and Kieve, 1995:48). هر فرد، اراضی شهر را بر اساس معیار میزان سود و مطلوبیت آن، ارزشگذاری می‌کند و به آن اهمیت می‌دهد. بنابراین در میان فعالان، تصویری ذهنی و نقشه‌ای ادراکی نسبت به اراضی و مناطق مختلف شهر ایجاد می‌شود که در طول زمان متناسب با تحولات بیرونی تغییر می‌یابد و به عنوان شکل دهنده رفتارهای عینی فعالان عمل می‌کند.^{۱۱۸}

تأثیر طرح‌های شهری در تعادل عرضه و تقاضا

طرح‌های شهری با هدف کاستن از عوارض منفی ناشی از عملکرد بازار، تهیه می‌شوند و به مرحله اجرا در می‌آیند. ممکن است روند فعلی توسعه یک شهر از نظر فعالان و سرمایه‌گذاران بخش ساخت و ساز، به دلیل سودآور بودن بسیار جذاب باشد، اما این فرصت می‌تواند به قیمت از بین رفتن منافع اجتماعی و ارزش‌های اکولوژیکی و زیست محیطی باشد. در این شرایط معمولاً طرح شهری، برای تأمین مصالح جمعی، الگوی فعلی توسعه شهر را مورد تردید قرار می‌دهد و جانشین دیگری به جای آن پیشنهاد می‌کند. به طور مثال، طرح شهری، عرضه زمین و فضا را در اراضی دارای گرایش بالا از سوی بازار محدود می‌کند و در مقابل اراضی دیگری را برای ساخت و ساز، مجاز اعلام می‌کند. این امر به صورت تغییر دادن سمت و جهت توسعه

همچنین عوامل نهادی که در اینجا معادل طرح‌های توسعه شهری فرض می‌شوند نیز چنین نقشی دارند. دیگر ویژگی خاص زمین، بی‌تغییر بودن^{۱۱۹} آن است و اینکه دو قطعه زمین مشابه هم وجود ندارد (همان: ۱۴). هر قطعه زمین موقعیت خاص و یکتایی در عرضه فضای شهری دارد و کالایی ناهمگن^{۱۲۰} به شمار می‌رود (Balchin and Kieve, 1995:5). در نتیجه، خریداران گسترده چندانی از انتخاب در بازار ندارند و خود نیز تمایل به پرداخت پول برای زمین‌های بسیار محدودی از شهر را دارند. در واقع برخورداری زمین از کیفیاتی خاص از یک سو و ترجیحات مصرف کننده^{۱۲۱} از سوی دیگر باعث می‌شود که هر تقاضای خریدی تنها در بخش‌های محدودی از شهر

از نظر اقتصادی، قیمت هر کالایی و از جمله زمین، متأثر از میزان عرضه و تقاضا است. بنابراین هر گونه تلاش به منظور مقابله با مسئله افزایش قیمت، بایستی مخلوط به شناخت و کنکاش در عوامل به وجود آورنده عرضه و تقاضای زمین باشد

بست به وسیله طرح‌های شهری تقاضا برای آنها را به همان نسبت افزایش دهد. در واقع، در شرایط مناخه‌ای، تقاضا بر روی همان اراضی مرغوب که احتمالاً توسعه در آنها محدود یا ممنوع شده است تداوم می‌یابد و جا به جایی فضایی تقاضا صورت نخواهد گرفت. برای سرمایه‌گذار بخش ساخت و ساز، زمانی عرضه مفهوم می‌یابد که اراضی دارای جواز توسعه و ساخت و ساز دارای مزایای مکانی مثل چشم انداز شهری مناسب یا خدمات مختلف باشند و گرایش به سکونت در آنها در میان افراد یا درآمد بالا و متوسط وجود داشته باشد. همین طور مجاز دانستن ساخت و ساز در اراضی‌ای که به دلیل ضعف‌های ساختاری و عملکردی، گرایش به سکونت‌گزینی در آنها وجود ندارد، از دید بازاری به معنی کاهش میزان عرضه زمین است. افزایش قیمت زمین نیز در اثر همین گرایش عوامل بازار به عرضه اقتصادی زمین و دوری جستن آنها از اراضی بست است که در قالب طرح‌های شهری به شیوه‌ای خاصی خود را نشان می‌دهد. طرح شهری به خاطر به ماهیت و اهدافش، الگوی موجود توسعه شهر را مورد تأیید قرار نمی‌دهد و همیشه تلاش دارد که شهر حلقی الگویی از پیش اندیشیده شده رشد یابد. هر چه طرح شهری عدم انطباق بیشتری با الگوی ذهنی فعالان بازار و روند موجود توسعه شهر داشته باشد و زمین‌های بست زیادتری را وارد محدوده شهر سازد قیمت زمین بالاتر خواهد رفت. ولی این بدین معنی نیست که در صورت انطباق میان طرح‌های شهری و گرایش‌های بازار یا نبود هر گونه مداخله‌ای، این اتفاق صورت نمی‌گیرد. در شرایط واگرای^(۱۰) میان عرضه زمین و نیازهای بازار، قیمت اراضی مرغوب که توسعه‌شان محدود یا ممنوع شده است، افزایش خواهد یافت و در مقابل اراضی بست واقع در محدوده شهر اندکی ترقی قیمت می‌یابند.

از سمت عرضه متغیرهای مختلفی در افزایش قیمت زمین دخالت دارند. اما در مقایسه با سمت تقاضا، امکان کنترل بیشتری بر آنها وجود دارد. به این دلیل است که عمده اقدامات و فعالیت‌های انجام شده به منظور تنظیم عملکرد بازار زمین، در سمت عرضه صورت می‌گیرد

یکی از مصادیق بارز در خصوص این مباحث، تحولاتی است که در پی تصویب طرح جامع شهر شیراز در سال ۱۳۶۸ به وجود آمد. این طرح عرضه زمین در سمت شمال غربی را، که از نظر تاریخی شهر بدان سو توسعه یافته بود، محدود ساخت و در مقابل با وارد کردن اراضی واقع در جنوب و جنوب شرقی شهر به محدوده پیشنهادی خواستار آن بود که عمده ساخت و سازهای با تراکم زیاد آنی در این قسمت صورت گیرد (مهندسی مشاور پیگیران و نقش جهان پارس، ۱۳۶۸: ۶۰). واکنش‌های اعمالی از سوی عوامل بازار، چه آنهایی که به دنبال سود اقتصادی بودند و چه مطلوبیت‌گرایان، در مجموع شرایطی بدید آورد که افزایش قیمت زمین و به طور

شهر در طرح‌های پیشنهادی برنامه‌ریزان شهری خود را می‌نمایاند. این گونه مداخله طرح‌ها در بازار زمین، به معنی تغییر یافتن الگوی عرضه زمین و ایجاد عدم تعادل در این زمینه است. چون فضاهای مسکونی اصلی‌ترین بخش شهر را تشکیل می‌دهند، توجه عمده طرح‌های شهری به سمت این کاربری است. در طرح‌های شهری میزان زمین مورد نیاز با توجه به سرانه مسکونی که غالباً از سرانه وضع موجود پایین‌تر است و تعداد جمعیت اضافه شده به شهر تا سال افق و نیز کمبودهای موجود احتمالی، برآورد می‌شود. میزان اراضی لازم برای دیگر کاربری‌ها نیز از این طریق محاسبه می‌گردد و در مجموع در درون محدوده طرح شهری جانیابی می‌شود. هدف اساسی طرح‌ها نیز این است که تمام ساخت و سازها در دوره طرح و در اراضی پیش بینی شده به منظور کاربری مسکونی صورت گیرد. در این شرایط، با فرض وجود شرایط برابر و تحقق میزان جمعیت پیشنهادی، عرضه زمین از نظر کمی کاهش فراوانی می‌یابد که افزایش قیمت زمین را به دنبال دارد. در زمان اجرای طرح، اراضی محدودی مجاز برای ساخت و ساز است، اما قبل از آن این امکان در بیشتر اراضی واقع در درون و پیرامون شهر وجود داشته است. طرح علاوه بر ممنوع کردن ساخت و ساز در اراضی خارج از محدوده، توسعه در داخل محدود را نیز از طریق اعمال شواظی مانند تراکم، کنترل و محدود می‌سازد.

به نظر می‌رسد بررسی تأثیر محدود شدن عرضه بر افزایش قیمت یا ایجاد اضافه ارزش برای تمام اراضی شهری، از دید صرفاً کمی - که در سال‌های اخیر به وسیله برخی متخصصان و کارشناسان صورت گرفته (مشهودی، ۱۳۸۰، ۹۰-۱) - نتواند تبیین‌کننده کامل واقعیت باشد و بایستی ابعاد کیفی نیز به آن اضافه گردد. مسئله اساسی این است که در برنامه‌ریزی شهری و اقتصاد دو دیدگاه متفاوت نسبت به عرضه زمین وجود دارد. معمولاً بخشی از کاربری مسکونی پیشنهادی طرح‌ها در اراضی‌ای است که فاقد مزایای موقعیتی خاصی هستند، در حالی که عوامل بازار به عرضه اقتصادی و زمین‌های مرغوب برای سرمایه‌گذاری توجه دارند. چنان که عنوان شد فعالان بازار اراضی شهر را بر حسب میزان تولید سود یا مطلوبیت مورد ارزیابی قرار می‌دهند و دارای نوعی انگاره ذهنی نسبت به مناطق مختلف شهر هستند. برای آنان، بهترین الگوی سودآوری یا مطلوبیت‌سازی، همین شرایط موجود عرضه زمین، یعنی بدون مداخله طرح‌های شهری است. نظم اعمال شده به وسیله طرح‌ها و تغییر الگوی عرضه زمین، قضاوت ذهنی فعالان بازار را دستخوش تغییر نمی‌کند و در شرایط مداخله نیز ارزیابی‌شان از بخش‌های مختلف شهر مشابه گذشته باقی می‌ماند. موقعیت بی نظیر هر قطعه زمین در شهر و ترجیحات مصرف‌کننده مانع از این است که عرضه اراضی

کلی اختلاف و دوگانگی فضایی در این متغیر اقتصادی را در سطح شهر به همراه داشت. به دلیل بی بهره‌گی اراضی جنوب و جنوب شرقی شهر از مزایای مناسب مکانی و وجود مناطق

در واقع برخورداری زمین از کیفیاتی خاص از یک سو و ترجیحات مصرف کننده از سوی دیگر باعث می شود که هر تقاضای خریدی تنها در بخش های محدودی از شهر امکان ارضا یابد. این ویژگی در دانش اقتصاد زمین شهری تحت عنوان محلی بودن تقاضا شناخته می شود

دارای کیفیت محیطی بهتر، تقاضای چندانی به ویژه از سوی گروه های دارای درآمد متوسط به بالا برای خرید آنها ایجاد نشده و در مقابل تمایل به سکونت گزینی در بخش هایی که توسعه منع یا محدود شده بود رو به افزایش بیشتری نهاد. اگرایی شدید میان اهداف طرح و گرایش های بازار در ابعاد مختلف، مسائل زیادی به وجود آورد که مهم ترین بازتاب آن ایجاد دو گانگی در قیمت زمین میان مناطق مختلف شهر بود. در پی این اختلاف قضایی، ساخت و ساز چندانی در قسمت های جنوب و جنوب شرقی شهر از سوی خانوارها و سرمایه گذاران صورت نگرفت و در مقابل بیشترین تقاضاها برای ساخت و ساز در محور شمال غرب و مناطق مستعد شهر که محدودیت توسعه داشتند متمرکز شد. در این قسمت ها دو گرایش عمده یکی به صورت افزایش درخواست ها برای تغییر ضوابط تراکم و کاربری اراضی موجود در محدوده طرح و دیگری به شکل وارد آوردن فشار بر دستگاه های مسئول توسعه شهر به منظور ملحق ساختن اراضی واقع در محور شمال غرب به محدوده طرح، از سوی عوامل بازار شکل گرفت.

جمع بندی و نتیجه گیری

طرح های شهری با هدف هدایت بخشی به توسعه شهرها، توجه خود را به سمت محدود کردن عرضه زمین معطوف می دارند. با تسویب طرح، ساخت و ساز در خارج از محدوده شهر ممنوع می شود و در داخل آن نیز تنها به صورت محدود در بخش های خاصی امکان پذیر می گردد. وجود چنین چارچوبی عوامل بازار را به واکنش هایی و می دارد که بیشترین نمود آن در افزایش قیمت اراضی شهری است. در سمت عرضه، عوامل مختلفی وجود دارند که در صورت وجود تقاضای کافی، باعث افزایش قیمت زمین می شوند. طرح های شهری نیز در ترکیب با عوامل دیگر و نه به صورت منفرد، بخشی از این تغییر قیمتی را باعث می شوند، که تعیین میزان دقیق و حتی تقریبی آن دشوار به نظر می رسد. طرح شهری، تغییر دهنده الگوی عرضه زمین و فضا است، زیرا با تعیین محدوده برای شهر و تدوین ضوابط تراکم، میزان زمین و فضای اقتصادی موجود (عرضه اقتصادی) را نسبت به شرایط قبل از مداخله کاهش می دهد. به دلیل بی نظیر بودن هر قطعه زمین در شهر و

ترجیحات مصرف کننده که ضرورت ارضای تقاضا در محدوده خاصی از شهر را باعث می شود، باید گفت هر چه طرح شهری میزان عرضه اقتصادی را کمتر کند قیمت زمین افزایش بیشتری خواهد یافت. فعالان بازار، متقاضی خرید و سکونت در اراضی مرغوب شهرها هستند و وارد کردن میزان زیادی از اراضی پست به درون محدوده طرح، باعث گسیل تقاضاها به سمت این اراضی نمی شود. بلکه الگوی تمایلات، به رغم وجود محدودیت های توسعه ای، همچنان جهت گیری مکانی خود را حفظ می کند و حتی شدت بیشتری نیز می یابد. البته طرح، قیمت تمام اراضی را به صورت برابر بالا نمی برد. بیشترین میزان افزایش نصیب اراضی مرغوب می شود و اراضی پست به دلیل آنکه تنها به وسیله گروه های کم درآمد خرید می شود، از این تغییر قیمتی بهره چندانی نمی برد.

نتیجه گیری نهایی اینکه عوارض منفی ناشی از عملکرد آزادانه بازار زمین در شرایط مداخله ای نیز خود را به اشکال مختلفی همچون افزایش قیمت زمین و به طور کلی دوگانگی در این متغیر اقتصادی میان مناطق مختلف شهر و جز آن می نمایند. با اجرای طرح های شهری، کمابسی زمین که نظام بازار بر پایه آن شکل می گیرد بیشتر می شود و این امر به قوی تر شدن عوامل بازار و عدم دستیابی به اهداف شهرسازی می انجامد. با وجود این، هر طرح شهری می تواند با اعمال مداخلات سنجیده و منطقی در بازار، میزان رفاه و بهره‌وری اجتماعی را بالا ببرد. با توجه به نقش طرح های شهری در افزایش قیمت زمین، ضرورت دارد با اعمال شیوه های علمی

هر چه طرح شهری عدم انطباق بیشتری با الگوی ذهنی فعالان بازار و روند موجود توسعه شهر داشته باشد و زمین های پست زیادتری را وارد محدوده شهر سازد قیمت زمین بالاتر خواهد رفت

در تهیه طرح ها، از نقش آنها در این زمینه کاسته شود. تهیه کنندگان طرح های شهری در تعیین جهت یا جهت آبی توسعه شهر باستی به تحلیل و بررسی هزینه ها و منافع اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی گزینه های مختلف از دید منافع عمومی و عوامل بازار و به طور کلی پیامد سنجی آنها بپردازند. استفاده از روش های تحلیل درجه توسعه پذیری اراضی^(۴) با توجه به معیارهای مختلف و تدوین ساز و کارهایی از سوی مدیریت شهری برای حل مسائل منع کننده توسعه اراضی نیز حایز اهمیت است. همچنین شهرداری ها به عنوان مجریان طرح های شهری، وظیفه دارند در صورت ورود اراضی نامستعد به محدوده شهر، با انجام اقدامات عمرانی سریع و مؤثر، باعث شکل گیری تقاضا برای خرید این اراضی شوند.

پانویس:

- ۱- سرمدی، منصور، کلام و مدیریت دیگر عوامل تولید هستند.
- ۲- Price Elasticity of Supply
- ۳- تقاضای باقیمانده کمتر متراف بازار را تقاضاست
- ۴- Buchanan
- ۵- Uniqueness
- ۶- Heterogeneous
- ۷- User Preferences

۸- برای مثال فرد یا در آمد بالا، بر منطقه خوش باس و با درآمد پایین از بهترین خدمات و امکانات با حداقل هزینه در زمین سکونت خواهد کرد.

- ۹- Urban Land Economics
- ۱۰- The Locality of Demand
- ۱۱- Physical Supply and Economic Supply
- ۱۲- Profit
- ۱۳- Utility

۱۴- برای مطالعه بیشتر رجوع کنید به این منبع

- Andrews, B. Urban Land Economics and Public Policy. Macmillan, London, 1972.
- 15-Divergence
- 16-Land Developability

منابع:

- ۱- مستوفی، سعید، معیارهای طرح های معیار شهری تهران، شرکت پلاننگ و پلاننگ تهران، شهری، ۱۳۸۰.
- ۲- مؤلفین مشهور دیگران و نقش جویبارس، مقالات طرح جامع شهر تهران، ۱۳۶۸.
- 3-Balchin, P. N. Fall, G.H. Kieve, J.L. Urban Land Economics and Public Policy. (Houndmills; Macmillan, 1995)
- 4-Balchin, E. Land Resource Economics: The Economics of Real Estate. New Jersey; Englewood Cliffs, 1978.
- 5-Cooper, J. R. Quintraum, Real Estate and Urban Land Analysis, I.L. Massachusetts; D C Heath and Company, 1974.
- 6-Harvey, J. Urban Land Economics. Houndmills; Macmillan, 1996.
- 7-Kieve, P. Land and the City: Patterns and Processes of Urban Change. London; Routledge, 1991.

Urban Cadastres

کاداستر شهری

ابزار چند منظوره برای

بهبود درآمد

و مدیریت شهری

تألیف: المرید ریگ، ۲۰۰۰، نیچین
ترجمه: نقی عسگری

در این مقاله ابتدا کاداستر [= ثبت] شهری تعریف و مزایای اصلی آن بیان می‌شود و عوامل اصلی موفقیت اجرای پروژه‌های کاداستر شهری مورد تأکید قرار می‌گیرد. سپس جنبه‌های فنی و هزینه‌های مربوط به فرایند دستیابی به اطلاعات مناسب برای پروژه ثبت شهری بررسی می‌گردد و با اشاره به نکات آموزنده مطالعه مقایسه‌ای پروژه‌های کاداستر در کشورهای اروپایی پایان می‌یابد.

کاداستر شهری چیست؟

کاداستر شهری شرح فیزیکی حق تصدی زمین و مستغلات در شهر است که اطلاعات گرافیکی و نوشتاری را دربرمی‌گیرد. اطلاعات گرافیکی شامل شرح تمامی قطعات و ساختمان‌ها، عوارض توپوگرافیک همچون جاده‌ها، رودخانه‌ها، خطوط همتراز و سایر اطلاعات همچون شبکه‌های نقشه برداری، تقاطع پایه زمین‌شناسی و نظایر اینهاست. اطلاعات نوشتاری شامل نام مالکان یا استفاده‌کنندگان، نام خیابان‌ها یا ناحیه خاص استقرار، ویژگی‌های اصلی هر قطعه یا ساختمان همچون مساحت، ارزش

پولی، نوع پروانه بهره برداری و

مانند اینهاست. اطلاعات گرافیکی و نوشتاری به همدیگر مرتبطند و تحت سیستم واحدی مدیریت می‌شوند، که به سامانه اطلاعات ثبتی^(۱) معروف است.

اغلب مواقع کاداستر با ثبت املاک^(۲) یا ثبت رسمی زمین و مستغلات یکی شده است. یکی شدن کاداستر با ثبت، سیستم ثبت منکی بر قطعه یا کاداستر قانونی^(۳) را شکل می‌دهد. بدین وسیله ارتباط دقیق بین مالکیت فیزیکی و مالکیت قانونی تضمین می‌گردد. به عبارت دیگر، هر جا که قطعه یا ساختمانی وجود دارد،

یک عنوان یا سند تصرف قانونی در ثبت املاک ثبت شده است و به همین ترتیب هر جا یک عنوان ثبت شده وجود دارد، یک قطعه خاص مربوط به آن موجود است. این موضوع از نظر فنی با استفاده از شماره مشخصه واحد که قطعه یا ساختمان را به طور منحصر به فرد به عنوان مرتبط می کند، عملی می شود.

عوامل ذی نفع و ذی نفوذ درگیر در نگهداری و استفاده از اطلاعات کاداستر را می توان به دو دسته تقسیم کرد: ارائه کنندگان اطلاعات و استفاده کنندگان از آن. ارائه کنندگان اطلاعات، خدمات کاداستر و ثبت، نقشه برداران و دفاتر ثبت اسناد خصوصی را شامل می شود. دو مورد اول (خدمات کاداستر و ثبت) مسئولیت تولید و نگهداری سیستماتیک اطلاعات را بر عهده دارند و دو مورد دوم (نقشه برداران و دفاتر ثبت) به تقاضاهای روزانه اشخاص و فعالیت هایی همچون تفکیک و نقشه برداری اراضی می پردازند.

سایر ارائه کنندگان اطلاعات می توانند شرکت های خصوصی، تسهیلات و تأسیسات و شرکت های همانند شرکت های جمع آوری مالیات بر آب که با توجه به اهداف خود اقدام به تولید اطلاعات می کنند و یا نیاز به اطلاعات دارند باشند، که در این فرایند درگیرند. استفاده کنندگان اطلاعات شامل استفاده کنندگان شخصی بخش خصوصی، شهرداری ها و اجتماعات محلی، سرمایه گذاران عمومی و خصوصی، بانک ها سوداگران مستغلات و رهن و وثیقه و سایر گروه ها است.

منافع اصلی پروژه ثبت شهری چیست؟

کاداستر دقیق و روزآمد همچون بستری برای توسعه شهری عمل می کند. کاداستر در ترکیب با اطلاعات مختلف اجتماعی و اقتصادی و اطلاعات جایی، شناخت مبنا برای هر نوع تحلیل قضایی بیشتر و تصمیم سازی مربوط به آن را فراهم می کند. چهار فایده عمده را می توان برای کاداستر کارآمد شهری شناسایی کرد: ۱- تضمین حق تصرف زمین و مستغلات؛ ۲- دسترسی به اعتبارات؛ ۳- عدالت و کارآمدی سیستم جمع آوری اطلاعات؛ و ۴- مدیریت و برنامه ریزی شهری.

تضمین حق تصرف زمین و مستغلات

کاداستر به همراه ثبت یکی از عوامل تضمین کننده امنیت زمین و مستغلات است که همچون نوعی هدف (یعنی شناسایی عمومی حق مالکیت یا تصرف) جلوه می کند (عامل دیگر سیستم قضایی است که حقوق دارایی ها را مورد تأکید قرار می دهد). با توجه به اینکه تضمین حق تصدی زمین و مستغلات برای برقراری آرامش اجتماعی ضرورت دارد، لذا کاداستر جامع و دقیق برای توسعه پایدار و صلح امیر شهر ضروری است.

افزایش امنیت حق تصدی، مشوق مالکان برای سرمایه گذاری در زمین و مستغلات یا تجهیزات سرمایه ای برای کار و استفاده از زمین و مستغلات است این موضوع گاه اثر تقاضای سرمایه گذاری یا اثر امنیت^{۱۹} خوانده می شود. نهایتاً افزایش امنیت حق تصدی، عملکرد بازار زمین را اصلاح می کند و در تسهیل اختصاص مجدد زمین و مستغلات به کاربری ها با بهره وری بیشتر مؤثر است. این موضوع گاه اثر کارآمدی یا اثر میاند^{۲۰} خوانده می شود.

دسترسی به اعتبار

سند با مشخصات دقیق قطعه می تواند همچون وثیقه عمل کند و دسترسی افراد فقیر را به اعتبارات متوسط و بلند مدت افزایش دهد. بنابراین می تواند منابع دسترسی به سرمایه گذاری بلندمدت و سرمایه را رفع کند و هزینه ها را کاهش دهد. این ویژگی را گاه اثر وثیقه^{۲۱} می نامند. با وجود این هنوز این موضوع به خودی خود برای توسعه سرمایه کافی نیست بلکه باید چنین سیستمی با اصلاحات و توانمند سازی بازارهای مالی مرتبط با سرمایه و مکانیسم های شویق کننده مالکان و استفاده کنندگان، که هنوز به گرفتن وام و اعتبار در مقابل زمین و مستغلات شان از ترس از دست دادن آنها تمایلی ندارند، همراه باشد.

عدالت و کارآمدی سیستم جمع آوری مالیات

ثبت شهری، مرشعاری جامعی از مالکان و استفاده کنندگان و همچنین ارزیابی ای عینی از نحوه توزیع و ارزش زمین و مستغلات ارائه می دهد. بنابراین ثبت شهری معیار مناسبی برای اطمینان یافتن از تساوی حقوق و کارآمدی سیستم جمع آوری مالیات بر تصدی^{۲۲} است. با این حال همچنان که آماده سازی و نگهداری کاداستر با اتکا بر مشارکت مردم عملی است، می بایست بر این نکته مهم تأکید کرد که تنها هدف کاداستر جمع آوری مالیات نیست بلکه تمامی افراد از دیگر مزایای موجود در این بخش منتفع خواهند شد.

کاداستر دقیق و روزآمد همچون بستری برای توسعه شهری عمل می کند. کاداستر در ترکیب با اطلاعات مختلف اجتماعی و اقتصادی و اطلاعات جایی، شناخت مبنا برای هر نوع تحلیل قضایی بیشتر و تصمیم سازی مربوط به آن را فراهم می کند.

در تجربه کشور فرانسه درآمد جمع آوری مالیات به ازای هر کیلومتر مربع معادل ۵۰ دلار بوده است. در حالی که نگهداری کاداستر به ازای هر کیلومتر مربع ۰/۲ دلار هزینه داشته است. درآمد مالیات بر دارایی کشور فرانسه ۱۰ درصد از کل درآمدهای مالیاتی کشور است. سایر درآمدهای مالیات عبارت اند از: مالیات فروش، مالیات بر کالاها و تولیدات و جز اینها.

مدیریت و برنامه ریزی شهری

ثبت شهری وقتی اطلاعاتی را در خصوص اینکه چه کسانی در کجا زندگی می کنند و چه چیزهایی در کجا مستقرند ارائه می کند، در واقع مهم ترین لایه اطلاعاتی زمینی برای برنامه ریزی و مدیریت شهری محسوب می شود.

اطلاعات کاداستر بسیار دقیق است (با توجه به حقیقت تقسیمها ۵۰۰: ۱ و ۱۰۰۰: ۱) و جزئیات لازم را برای برنامه ریزی شهری و پروژه های شهری در خود دارد. مطابق با نوع

تحلیل‌های صورت گرفته و مورد نیاز، افزودن اطلاعات اجتماعی و اقتصادی مکمل به اطلاعات کاداستر ضرورت خواهد داشت، برخی از اطلاعات برای شرکت‌های خصوصی تسهیلاتی و تأسیساتی بسیار اهمیت دارد، به گونه‌ای که اخیراً آنها را به مشارکت در تأمین مالی ایجاد کاداستر شهری متعادل ساخته است. ثبت شهری بونیس آیرس را شرکت تأسیسات خصوصی آگوس آرژانتیناس^(۱) تهیه کرده است که اینک از اطلاعات آن همچون مبنایی برای تعیین مالیات بر آب استفاده می‌کند.

عوامل اصلی موفقیت اجرای کاداستر شهری چیست؟

تجربه حاصل در پروژه‌های در حال اجرا، نشان دهنده چهار عامل اصلی موفقیت اجرای یک کاداستر شهری است:

- ۱- وضوح چارچوب قانونی؛
- ۲- تقویت نهادی؛
- ۳- تقویت ارزیابی و مشارکت اجتماعی؛ و
- ۴- استفاده از فناوری‌های جدید برای حل مشکلات قدیم.

وضوح چارچوب قانونی

چارچوب‌های قانونی اغلب ناقص و غیر دقیق‌اند و در درجه اول بایستی انواع حقوق تصدی، مالکیت و تصرف به روشنی شناسایی شود و تعریف دقیقی از سلسله مراتب، دعاوی و سازوکارهای حل اختلاف ارائه گردد. این اقدامات بایستی با توجه به علائق عام^(۲) شامل حقوق منتصب از سنت‌ها، بوم و جنسیت انجام شود. فرایند اجرایی بایستی بر مبنای برابری و انصاف و با توجه به استفاده بانقض^(۳) و حقوق فقیرترین اقشار صورت گیرد. این اقشار اساساً در حواشی شهر، و نواحی فقیرنشین زندگی می‌کنند. بازبینی چارچوب قانونی همچنین بایستی با توجه به اصول توسعه محیطی پایدار، که شامل بازشناسی و تعیین نواحی حفاظت‌شده و حریم‌هاست، عملی گردد.

در درجه دوم چارچوب قانونی بایستی توزیع مشخصی از مسئولیت‌ها را بین مؤسسات فعال در زمینه مستغلات و زمین ارائه دهد. همچنان که یکی کردن سیستم کاداستر و سیستم ثبت موضوع مهمی است، ترتیبات قانونی نیز می‌بایست طوری تنظیم شود که سازگاری بلند مدت بین اطلاعات کاداستری و اطلاعات ثبتی را تضمین کند. این موضوع شامل تعریف دقیق نقش و مسئولیت‌های خدمات کاداستری و ثبتی، نقشه برداران خصوصی و دفاتر ثبت اسناد رسمی می‌شود. اجرای مشارکتی و موافق فرایند مذکور ضرورت دارد برای اینکه تمامی عوامل ذی‌نفع و ذی‌نفع‌آ حساس تعلق به اصلاحات کنند و از اصول فوق در زندگی روزمره خود پیروی داشته باشند.

ثبت شهری وقتی اطلاعاتی را در خصوص اینکه چه کسانی در کجا زندگی می‌کنند و چه چیزهایی در کجا مستقرند ارائه می‌کند، در واقع مهم‌ترین لایه اطلاعاتی زمینی برای برنامه ریزی و مدیریت شهری محسوب می‌شود

تقویت نهادی

بررسی‌ای که در سال ۱۹۹۲ در خصوص پروژه‌های مرتبط با زمین به وسیله بانک جهانی صورت گرفته است نشان می‌دهد که از ۱۲ پروژه ۱۰ پروژه فاقد آرشو کامل بوده و یکی از مشکلات عمده نبود حمایت و تقویت نهادی بوده است. برای کاستن از این مشکل پروژه‌های کاداستر باید تلاش‌های خود را بر سه محور زیر متمرکز کنند:

۱- آماده سازی و اجرای برنامه‌های بلند مدت آموزش و انتقال فناوری که شامل منابع انسانی در هر دو بخش عمومی و خصوصی می‌شود. کمک‌های بین المللی ممکن است در حوزه‌های شناخته شده بسیار مفید باشد. این کمک‌ها بایستی بیشتر از معیارهای کیفی مذکور در بند دوم، براساس معیارهای کیفی آموزش و انتقال فناوری صورت پذیرد.

۲- ثبات مالی بلند مدت مؤسسات مرتبط با کاداستر شهری باید از طریق سازوکارهای مناسب بازایی هزینه‌ها، تحقق یابد همچنان که در بیشتر کشورهایی که دارای کاداستر کارآمد قانونی و یا سیستم مبتنی بر قطعه هستند چنین است. به این موضوع می‌توان از طریق مکانیسم‌های مختلف همچون جذب اطلاعات کامل یا بخشی از اطلاعات از سایر منابع در خصوص فعالیت‌های پایهای بخش خصوصی و عمومی و در عین حال از طریق کنترل نهادی و تقویت عملکردهای خدماتی نائل شد.

۳- اجرای فرایند تمرکززدایی تدریجی و دقیق ضرورت دارد. این فرایند متکی بر اصول بنیادی همچون اولویت بندی است. اولویت در این میان با نواحی دارای بیشترین اهمیت از نظر زمین و مستغلات و نواحی دارای ظرفیت‌های بالایی قنی است.

تقویت ارزشیابی و مشارکت اجتماعی

هنگام آماده سازی پروژه کاداستر بایستی تک تک قطعات زمین و ساختمان‌هایی که مردم در آنها زندگی می‌کنند نقشه برداری و بازدید شوند. در این فرایند، ارزشیابی و مشارکت اجتماعی که مشوق حضور مردم است ضرورت خواهد داشت. در تمامی مراحل پروژه کاداستر، تأکید بر این نکته اهمیت دارد. پیش از اجرای پروژه انجام ارزیابی اجتماعی و ویژه امکان شناسایی عوامل اصلی ذی نفع پروژه و مسائل اجتماعی ملخص که نیاز به هدایت آنها خواهد بود فراهم خواهد شد. در آغاز اجرا، ارائه وسیع اطلاعات در سطوح ملی، شهری و محلی، درک مردم و متعاقباً ایجاد حس تعلق مردم به پروژه را تسهیل خواهد کرد. در طی پروژه، فرایند جمع‌آوری اطلاعات زمینی به واسطه مشارکت مردم و مکانیسم (سازوکار)های کارآمد حل اختلاف صورت خواهد گرفت. چند سال بعد از اجرای پروژه انجام مطالعه اجتماعی برای ارزیابی آثار اجتماعی پروژه بر عوامل ذی نفع، ضروری خواهد بود. تقویت ارزشیابی و مشارکت اجتماعی نیازمند به کارگیری رهیافت‌های بدیع و خلاقانه است. برای مثال در حواشی شهری که دارای شهرسازی خودرو و سکونت‌های غیررسمی پراکنده است به راه حل‌های انعطاف پذیر نیاز است. در اغلب موارد فعالیت‌های اجتماعی باید بیش از رهیافت‌های سنتی از بالا به پایین، بر مبنای رهیافت‌های از پایین به بالا صورت پذیرد. دستبایی به توافق

عمومی در میان استفاده کنندگان نهایی، خواه مالک قانونی باشند و خواه متصرفان بالقول، ضرورت دارد.

استفاده از فناوری جدید برای حل مشکلات قدیم

هنگام اجرای سیستم اطلاعات شهری سه گام فنی برای توسعه سریع فناوریانه ضروری است:

۱- جمع آوری اطلاعات؛ ۲- مدیریت و نگهداری اطلاعات؛ و ۳- مبادله و توزیع اطلاعات.

۱- در جمع آوری اطلاعات این نکته اهمیت دارد که هم اکنون فناوری سنجش از راه دور، فناوری هوایی و سیستم تعیین موقعیت جهانی (GPS) به راحتی و به صورت رقابتی در بازار بین المللی تأمین شدنی است. این فناوری ها در حال پیشرفت های سریع اند، به طوری که ویژگی های آنها بایستی به منظور استفاده از مزایای نوآوری ها جدیدتر، ارزان تر و سریع تر و انعطاف پذیرتر طراحی شوند. مؤسسات محلی می توانند یا از خدمات شرکت های بین المللی بهره مند شوند و یا مستقیماً با خرید تجهیزات خودشان اقدام به بهره برداری از این فناوری ها کنند. برگزیدن هر یک از این روش ها بایستی بر مبنای ارزیابی اقتصادی و ظرفیت نیروهای محلی برای جذب فناوری های مذکور صورت گیرد.

۲- مدیریت و نگهداری اطلاعات بایستی با استفاده از نیروهای محلی و با کمترین کمک از شرکت های بین المللی انجام شود. شکل دادن به سیستم اطلاعات بومی شده و کاملاً کامپیوتری که هر گونه عملیات و استفاده از اطلاعات را تسهیل می کند ضروری است. توسعه سریع و ارزان نرم افزارهایی که در کامپیوترهای خانگی اجرا می شود، مهم ترین مزیت ایجاد سیستم های اطلاعاتی کامپیوتر خواهد بود. وقتی صحبت از نگهداری می شود، داشتن شرکت های سخت افزار و نرم افزار و شرکت های شبکه^(۱۱) که توان ارائه خدمات و آموزش متناسب با پیشرفت های فنی را داشته باشند در درون کشور ضرورت دارد.

۳- توسعه سریع شبکه های ارتباطی^(۱۲)، مبادله و دسترسی به اطلاعات نواحی بسیار دوردست را نیز تسهیل کرده است. در این خصوص اینترنت وسیله فوق العاده ای است که در حال توسعه بسیار سریع و باور نکردنی در سرتاسر جهان است. در اغلب موارد مؤسسات فعال در زمینه کاداستر می توانند هزینه های خدمات ارتباطی و هزینه های فنی را با توجه به نیازهای سازمان هایی همچون بانک های خصوصی و سیستم های ثبت ملی سر شکن کنند. در آینده بسیار نزدیک خدمات فنی و نگهداری ارزان تر و در دسترس تر خواهد بود. با وجود

پیشرفت های سریع در حیطه فناوری هنوز تعیین نوع اطلاعات مورد نیاز برای ارائه قیمت اطلاعات و خدمات مرتبط و طرح های ایمنی مدیریت اطلاعات شامل گرفتن نسخه های پشتیبان از تمامی اطلاعات و تعیین سطح امنیتی، از وظایف مؤسسات کاداستر است.

اجزای فنی و هزینه های مربوط به فرایند جمع آوری اطلاعات کدام اند؟

برای ایجاد یک سیستم کاداستر شهری سه جزء اصلی مورد نیاز است:

- ۱- تطبیق چارچوب قانونی؛
- ۲- مدرن کردن و تقویت مؤسسات کاداستری؛ و
- ۳- جمع آوری همه اطلاعات کاداستری.

در این مقاله، جمع آوری اطلاعات شامل جمع آوری و بهنگام سازی همه اطلاعات گرافیکی و نوشتاری شهری مورد تأکید است. جمع آوری اطلاعات معمولاً ۷۰ تا ۸۰ درصد کل هزینه های پروژه را در بر می گیرد. به فعالیت های قانونی مؤسسات، آن گونه که نیاز به برخورد مجزا با آنهاست و مورد به مورد با همدیگر متفاوت اند، در این مقاله پرداخته نشده است. در برخی موارد تنها خدمات مشاوره بین المللی برای اصلاح چارچوب قانونی و نهادی مورد نیاز خواهد بود، در حالی که در موارد دیگر فرایند بسیار طولانی مدرن کردن قوانین و مقررات ناقص و مؤسسات نا کارآمد مورد نیاز است.

تجربه نشان داده است که فرایند جمع آوری اطلاعات را می توان به ۸ زیر بخش تقسیم کرد: تحقیق درباره انواع اطلاعات کاداستری موجود، عملیات نقشه برداری، اقدامات اجتماعی، جمع آوری اطلاعات زمینی، سازوکارهای حل اختلاف، بازدید عمومی و فرایند نهادینه سازی نهایی، اجرای یک سیستم اطلاعات کاداستری کامپیوتری و کنترل کیفیت. نمودار ۱ فرایند جمع آوری اطلاعات را نشان می دهد و در جدول ۱ نیز هشتمین زیر بخش مذکور توضیح داده شده است.

یک ارزیابی از چندین پروژه در حال اجرا امکان تعیین هزینه های نسبی هر مرحله (جدول ۲) و تخمین هزینه هر هکتار در هر مرحله (جدول ۳) را فراهم کرده است. با توجه به مباحث مذکور، ذکر دو نکته در اینجا اهمیت می یابد.

اول، انتخاب نوع فرایند است. روش های تهیه و تدارک شامل انتخاب بسته نرم افزاری^(۱۳)، شرکت های خصوصی و سایر موارد

نمودار ۱- فرایند جمع آوری اطلاعات

	تحقیق در باره تمامی اطلاعات مرتبط با زمین	
	ژئودزی و نقشه برداری	
	اقدامات گسترده اجتماعی و کمک به مردم محلی	
اجرای سیستم اطلاعات زمینی LIS	جمع آوری اطلاعات زمینی	کنترل کیفیت
	سازوکارهای حل اختلاف	
	بازدید عمومی و تداوم جز آن	

جدول ۱- توضیحات مراحل فرایند جمع آوری اطلاعات

مراحل	توضیحات
تحقیق درباره تمام اطلاعات مرتبط با زمین	بررسی و ارزیابی انواع اسناد موجود در زمینه معدنی
ژئوتکنی و نقشه برداری	اندازه گیری نقاط در زمین، عکس های هوایی و تولید نقشه های توپوگرافی
اقدامات گسترده اکتشافی و کمک به مردم محلی	ارائه پروژه در سطوح ملی و محلی، ارتباط با مالکان، متخصصان، سیستم فضایی و کمک های فنی به مردم محلی برای فهمیدن دسترس برابری منابع حاصل از پروژه
جمع آوری اطلاعات زمین	برنامه ریزی عملیات، اندازه گیری و بررسی کاراسازی هر یک از قطعات
بازدید عمومی و نمایش و جوآن	بازدید عمومی از نقشه برداری های زمین، احکامات جاری، اسناد و مکاتبات رسمی
ادوای سیستم اطلاعات زمینی LIS	قرارداد ایجاد سیستم اطلاعات زمینی (HW, SW, NW) معرف همه اطلاعات مرتبط با زمین در LIS
کنترل کیفیت	تمامی کارهای مشخص باید در این مرحله کنترل شوند

که در کیفیت اجرای پروژه بسیار مؤثر خواهد بود چنین نیست که تنها یک راه حل برای موارد مذکور وجود داشته باشد. برای مثال می توان برای تک تک فعالیت های فنی قرارداد مجزا تنظیم کرد و یا می توان با یک قرارداد همکاری و آموزش، ظرفیت در درون ساختار موجود را افزایش داد، قبل از اجرای هر یک از روش های مذکور نیاز به تحلیل مهندسی خواهد بود.

نکته دوم، تأکید مجدد بر اهمیت فعالیت های اجتماعی در تمامی مراحل پروژه است. اگرچه فعالیت های صرفاً فنی شامل نقشه برداری، اجرای سیستم کامپیوتری و عملیات زمینی ۵۰ تا ۶۰ درصد کل پروژه را در بر می گیرد، فعالیت های اجتماعی نیز شامل اقدامات گسترده ارتباطی، سازوکارهای همکاری و حل اختلاف ۲۰ تا ۳۰ درصد از پروژه را شامل می گردد.

در شرایط مداخله ای، تقاضا بر روی همان اراضی مرغوب که احتمالاً توسعه در آنها محدود یا ممنوع شده است تداوم می یابد و جا به جایی فضایی تقاضا صورت نخواهد گرفت

جدول ۲- هزینه نسبی هر مرحله از جمع آوری اطلاعات

مرحله	هزینه نسبی (درصد)
تحقیق درباره تمام اطلاعات مرتبط با زمین و مستندات	۱۰ - ۵
ژئوتکنی و نقشه برداری	۲۰ - ۱۰
اقدامات گسترده اکتشافی و همکاری اجتماعی	۱۰ - ۵
جمع آوری اطلاعات زمین	۶۰ - ۵۰
سازوکارهای حل اختلاف	۱۰ - ۵
بازدید عمومی، احکام، titling، ثبت	۱۰ - ۵
اجرای سیستم اطلاعاتی زمین	۱۰ - ۵
کنترل کیفیت	۱۰ - ۵

می کند. در زمان حاضر اطمینان یافتن از ارتباط دقیق بین کاداستر و کتب رهن در اغلب کشورهای اروپایی اجباری است.

اغلب کشورهای اروپایی تقریباً جمع آوری اطلاعات نوشتاری ثبت شهری را به اتمام رسانده اند و هم اکنون در حال رقومی کردن اطلاعات گرافیکی نقشه های ثبت شهری اند. بخش های فنی هم اکنون برای جمع آوری و نگهداری اطلاعات به تجهیزات پیچیده رایانه ای مجهز شده اند

اطلاعات گرافیکی و نوشتاری تفصیلی اما متفاوت از کشوری به کشور دیگر

به استثنای کشور یونان که دارای کاداستر قدیمی و ناهمگون است، نقشه های کاداستر شهری در مقیاس های ۱:۵۰۰ تا ۱:۱۰۰ اغلب نواحی پر تراکم شهری شهرهای بزرگ اروپا را پوشانده است. همگونی این نقشه ها از نظر خصوصیات نقشه برداری و خصوصیات تاریخی، از کشوری به کشور دیگر کاملاً متفاوت است. خصوصیات اطلاعات نوشتاری مرتبط با اطلاعات گرافیکی نیز چنین شرایطی دارند.

استفاده وسیع از فناوری کامپیوتری

اغلب کشورهای اروپایی تقریباً جمع آوری اطلاعات نوشتاری ثبت شهری را به اتمام رسانده اند و هم اکنون در حال رقومی کردن اطلاعات گرافیکی نقشه های ثبت شهری اند. بخش های فنی هم اکنون برای جمع آوری و نگهداری اطلاعات به تجهیزات پیچیده رایانه ای مجهز شده اند. استفاده از فناوری کامپیوتر به طور وسیعی در بیشتر خدمات کاداستری وابسته به شهرداری ها مرسوم شده است و پرسنل برای نگهداری سیستم آموزش دیده اند.

با ارائه نتایج تحلیل اقتصادی پروژه حقوق املاک شهری^{۱۳۹} شهر لیما در کشور پرو به بحث حاضر خاتمه داده شده است. هدف این پروژه تبدیل سریع املاک تصرف شده غیر رسمی به املاک رسمی و دارای حد و مرز بوده است. گزارش تحلیل اقتصادی ژوئیه ۱۹۹۸ بانک جهانی نشان می دهد که: ۱- قیمت هر قطعه تبدیل شده دارای حد و مرز و سند تا حدود ۲۵ دلار برای هر متر مربع افزایش خواهد یافت و ۲- هزینه خالص پروژه ۶۰ میلیون دلار تخمین زده شده و منافع حاصل از اجرای پروژه ۱۷۵۰ میلیون دلار برآورد گردیده است.

تجربیات اصلی حاصل از مقایسه فنی سیستم های کاداستر کشور اروپایی چیست؟

در سال ۱۹۹۵ اتحادیه اروپا مطالعه ای تطبیقی را در زمینه سیستم کاداستر کشورهای اروپایی انجام داد. سه نتیجه عمده فنی از مطالعات مذکور حاصل آمده است:

- ۱- بیشتر کشورهای اروپایی در پی یکی کردن کاداستر با سیستم ثبت املاک خود هستند.
- ۲- اطلاعات موجود گرافیکی و نوشتاری تفصیلی تر شده است اما همخوانی آنها از کشوری به کشور دیگر متفاوت است.
- ۳- فناوری کامپیوتری هم اکنون به طور گسترده مورد استفاده قرار می گیرد.

یکی شدن با سیستم ثبت

به طور تاریخی، مالکیت بدون کاداستر ایجاد شده است. در واقع هیچ کشور اروپایی نیست که در آن مالکیت خصوصی بمد از شکل گیری سیستم کاداستر به وجود آمده باشد. با وجود این امروزه در اغلب کشورهای اروپایی اهمیت مرتبط کردن سیستم ثبت املاک یا رهن با سیستم کاداستر به منظور دستیابی به یک کاداستر قانونی یا سیستم ثبت متکی بر قطعه، کاملاً روشن شده است. در سیستم ثبت زمین حق برای یک بار تحت نظارت یک داور ثبت می شود. ثبت در کتاب زمین یا نقشه برداری دقیق همراه است. در کتب ثبت رهن، حق بر مبنای قرار داد بین طرفین ایجاد می شود. ثبت در کتب رهن حق را از طرف شخص ثالث قابل دفاع

جدول ۳. هزینه های هر مرحله به ازای هر هکتار

مرحله	هزینه نسبی
تحقیق در باره تمامی اطلاعات مرتبط با زمین و مستعلات	بسته به هزینه های پرسنل محلی
رقومیزی و نقشه برداری	۱۰ تا ۱۰۰ دلار آمریکا
اقدامات گسترده در نامش و همگونی اجتماعی	۲۵ تا ۱۵۰ دلار برای شهرهای کمتر از ۵۰۰ هزار نفر ۵۰ تا ۱۵۰ دلار برای شهرهای بیش از ۵۰۰ نفر
جمع آوری اطلاعات زمینی	۱۰۰ تا ۱۰۰۰ دلار
سازو کارهای حل اختلاف	بسته به هزینه های پرسنل محلی
ملزومیت عمومی، احکام، ثبت، Titling	۱۰ تا ۲۰ دلار و همچنین وابسته به هزینه های پرسنل محلی
اجرای سیستم اطلاعاتی زمینی	۱ تا ۱۰۰ دلار
کنترل کیفیت	۵ تا ۱۰ دو صد فعالیت ها

پانوش:

- 1-Cuban Cadastre: Multi purpose tools to improve city revenue and management
- 2-Product de Doublet source: The world bank group, Urban and city management library <http://www.worldbank.org/external/publications/urban/library>
- 3-The colonial cadastre in spain
- 4-The property registry
- 5-Legal cadastre
- 6-Investment demand or security effect
- 7-Efficiency or transaction effect
- 8-Collateral effect
- 9-Tenure based tax
- 10-Agony Argentina
- 11-Over riding interests
- 12-The default one
- 13-Nepare
- 14-Telecommunication networks
- 15-Packaging
- 16-Urban property cycle

بلدیه نان آور شهر

عباس جلالی

سست می‌کرد و قحطی آن را می‌گسست. از برآوازه‌ترین قحطی‌هایی که بر بزرگ‌های تاریخ اروپا نشسته است، قحطی نان در پاریس به سال ۱۷۸۹ بود که چونان اهرمی آتش‌دان عصبانی را ولزگون ساخت تا به انقلابی بزرگ بدل شود و خودمان بوزیون‌ها را بر باد دهد.

ایران زمین نیر در این زمینه بی‌پیشینه نیست، اما از هنگامی که بلدیه‌گردش کار و مدیریت خدمات شهری را بر عهده گرفت این کمبود و قحط، رنگ خمیری برای کار به دستمان شد و شاید نخستین آزر را زمان اصفهان به صدا درآورده باشند. شازدهم اردیبهشت‌ماه ۱۲۹۰ خورشیدی است، نان در اصفهان تا میاب و قحط آمده، گروهی از زنان برای نجات جان دلبندها خود از جنگل گرسنگی و مرگ به خایمان‌ها می‌ریزند. آنان «بلدیه» را مقصر می‌دانند، به ساختمان آن یورش می‌برند، همه چیز عارت می‌شود. رئیس بلدیه (شهردار) را می‌کشند و در میدان بردار می‌کنند. شورش بالا می‌گیرد، یورش همگانی به ادارات دولتی آغاز می‌گردد. زندانیان از بند رها شده می‌شوند. شهر به دست شورشیان افتاده است که حکمران اصفهان فرمان آتش می‌دهد، ده‌ها زخمی و ... (۵) خود را به حرم خانه‌ها می‌کشند و دیگران هم می‌گریزند، شورش فرو می‌نشیند (۶- روز شمار تاریخ ایران، ج ۱، ص ۸۱). این خیزش، هشداری برای دیگر شهرها به ویژه پایتخت و حکومتگران آن است. چندی که ۵ سال بعد در ۲۲ مهرماه حسن وثوق‌الدوله نخست‌وزیر (۱۲۹۵-۱۲۹۶ ش) سرتن از دولت‌مردان - مشکوکة‌الدوله امین‌الوزراء و بهاء‌السلطنه - را که متهم به «خلخال در امران» بودند به زندان انداخت.

انارشیسیم گسترده‌ای که توانسته بود کبریت جنگ جهانی اول را با کشتن فرانسیس فردیناند، ولیعهد اتریش دو سال پیش از این بواقوود (۱۹۱۴ - ۱۹۱۸ م) شاخته‌هایی نه چندان

اعلان

از طرف بلدیه طهران

بتو جهات مخصوصه بندگان اعلیحضرت قدر قدرت همایون شاهنشاهی ارواحنا فداه نان شهر ازهر حیث و هر جهت کاملاً تهیه و تامین شده و مقادیر کافی گندم در انبار های بلدیه موجود است علیهذا نظر بر فاه عامه و آسایش حال ملاکین و زارعین و صاحبان جنس اعلام میشود که خرید و فروش و حمل و نقل جنس از این تاریخ آزاد و بهیچوجه مانعی نخواهد داشت .

رئیس بلدیه طهران سرتیپ بودرحمهری

نمبر اعلان ۶۸

در تنش‌های اجتماعی آنچه بیش از همه حکومت‌ها را به هراس می‌افکند، آشفتگی و بی‌سامانی در ارائه خدماتی است که گردش زندگی روزانه شهری بدان وابسته است. امروزه سوخت، ترابری ران و خدمات رسانه‌ای جایگاه نخست را گرفته‌اند، اما خدمات شهرهای دیروزین رساندن خوراک و آذوقه بود که نان و آرد بر تارک شهر می‌نشست و چونان هیبرن‌اش خیزش‌ها را تندتر می‌کرد.

فرسان‌نوابان و حکام شهرها از روزگاران کهن از دیو قحطی هراس بی‌دل داشتند. کمبود نان بی‌هیچ‌گمانی شیوای کارها را

سابق
 - ققلافت زرتشتی - ۱۳۰۹ ش ۲۹ مرداد
 - بیخود بسوزد از بیخود شهادت با بیخود سوزان
 کشاکش جان از پشت پرده ۱۳۳۱
 - در زمانه قیام فلسفی - بیخود بسوزد سوزان
 - کشاکش جان از پشت پرده تاریخ ایران سوز کفایت
 - سوز سوز بیخود سوزان - شهریاران تهران از عصر
 - نام و یاد بیخود سوزان سوز کفایت ۱۳۳۹

نیرومند را در ایران رویانید و در ۱ شهریور ۱۲۹۵ خورشیدی «کمیته مجازات» یا گرفت. دایته آشفتنکی های جنگ جهانی از طریق امپراتوری عثمانی و آشوب های لفقاز سایه به درون گسترانید. نهییدات نخست وزیر برای سروسامان دادن وضعیت نان و خواربار، کارساز نبود و میرزا اسماعیل خان مدیر «انبار غله دولتی» یا گلوله «کمیته جیان» به خاک و خون کشیده شد. نا مگر وضع نان سامان باید. در آن روزگار «خنازخانه» (نانواخانه) طهران «با خزانه داری دولتی سروکار داشت و عبدالحمید خان مبین السلطنه، کارگزاران آن بود که اینک مدیریت روزنامه عصر جدید را نیز داشت. لغت و ایس های او در کار آمد و نان، گلوله دیگری از «کمیته جیان» را بر سینه اش نشاند (یکم خرداد ۱۲۹۶ ش). اوضاع چندان نابسامان شده بود که در زمستان همان سال دولت برای جلوگیری از هر گونه خیزشی، تنها در تهران روزانه سی تن برنج به صورت دم پختک به بیولیان می داد (سه روز شمار تاریخ ایران).

در پایان همین سال شورش دیگر در کرمانشاه برخاست، قحطی و گوانی مردم را به میدان گشتانید. دکان ها و خانه ها غارت شد. نطعمه دست به آتش گشود و زخمیان فراوان بر خاک ماندند تا شهر آرام شد (۱۶ اسفند ۱۲۹۶ ش). به فاصله دو سال چهار دولت ناکارآمد فرو افتاد که ریاست کابینه آنها با علاء السلطنه، عین الدوله، مستوفی المعالک و سعصام السلطنه بود که این آخرین را بحران نان به زیر کشید. وثوق الدوله پنجمین نخست وزیر بحران در ۵ مهرماه ۱۲۹۷ با گماردن «مراپتوره» بلژیکی توانست بر مشکل نان چیره گردد. کابینه سیدضیاء در روز کودتا (سوم اسفند ۱۲۹۹) فرمانی صادر کرده بود تا همه ادارات دولتی، روزنامه و دکان ها یکسره بسته شوند و بجز نانوا و گوشت فروشی به احدی از پیشه و زان اجازه کار داده نشد. در این روز شهردار آینده تهران، سلطان (سروان) اکبریم آقا به ریاست زندان قزاقخانه گمارده شده بود.

در سال ۱۳۰۴ تشکیلات بلدیة (شهرداری) کامل تر شده بود و اداره های به نام ارزاق (خواربار و آذوقه) داشتند، دو سال بعد نواحی چهارگانه شهرداری هر یک جداگانه اداره ارزاق داشتند.

در ۱۳۰۸ خورشیدی شهرداری تشکیلاتی به این شکل داشت: اداره مرکزی، اداره نواحی، اداره صحیه (بهداشت) عمومی و اداره محاسبات که این آخری خود شاخه های ملزومات، محاسبات میاه (آبسنجی و آبرسانی)، اداره ارزاق و اسناف (پشکان) دایرة احصائیه (آمار) و اداره تفتیش (بازرسی) و ... را در بر می گرفت و این اداره ارزاق و اسناف بود که بر نانولیان، گوشت فروشی و خواربار فروشی ها چشم می داشت.

سال ۱۳۰۹ خورشیدی برابر است با سال ۱۹۳۰ میلادی که از سیاه ترین سال های زندگی اقتصادی اروپا و امریکا در آغاز سده بیستم به شمار می آید و جهان در میانه دو جنگ نشسته است. اینک فرمانروایی نظامیان، میدان را از دست هزار قلمیل قاچاری پروردگان اندرونی های بیمارگون به در آورده اند، تا سوار بر راهوار قدرت با پشتیبانی اندیشگاران نوگرایی ایرانی ناهمواری ها را در نوزند و شانه به شانه ترکان جوانی بسایند که در باختر ایران از میان خاکستر ققنوس امپراتوری عثمانی راده شده و به پرواز درآمده اند. ایران رفته رفته با داشتن تنگراف بن سیم امواج کوتاه (که از فرانسه آورده) تا همه کشور های بزرگ جهان ارتباط یافته است. دو وزارتخانه نوپا، «اقتصاد ملی» و «طریق و شوارع» (راه) را از دل وزارت فوائد عامه، بیرون کشیده، حق صدور (چاپ و پخش) اسکناس را به بک بانک «ملی» داده (از دیپشنت ماه) و در خرداد همین سال اعلان انتخابات بلدی طهران را منتشر ساخته است. رضاشاه (۱۳۰۴ - ۱۳۲۰ ش) یک بار دیگر حقفطار دیرین را به ریاست بلدیة طهران گمارده در حسی که نیروی اجرائی توانندی را در کف او قرار داده است. اینک سرتیب کریم پودرچمپهری، شهردار تهران و فرمانده تیپ اول مستقل گارد پیاده ساخولی (پادگان) مرکز، شمشیر دو لبه ای است که نفس بر محتکران بسته است. شهری که هر آن قحط و کمبود دست کم «نان» ممکن است بر آن سایه افکند، در ۱۱ مردادماه اعلان رسمی و شدیدی را خطاب به پهلوی اول با حروف درشت در تنها روزنامه رسمی کشور، اطلاعات، چاپ می کند. اعلانی دو پهلوی که به گونه ای دست بازاریان و زمین داران را نیز باز گذاشته باشد.

بررسی لایحه انتخابات (قسمت هشتم)

فراز و نشیب قانون شوراها

مریم بیژنی
کارشناس ارشد تاریخ

همان گونه که در شماره‌های قبل ذکر شد، اولین قانون شوراها طی فرایندی سیاسی - حقوقی در سال ۱۳۶۱ به تصویب نمایندگان مجلس شورای اسلامی رسید. محتوای این قانون در قیاس با لایحه دولت، معرفت در سال ۱۳۵۸ با دیدگاهی محافظه کارانه که خواستار تعمیم قدرت دولت به تمامی حوزه‌های سیاسی و اجتماعی بود تصویب شد. این امر بیانگر تأثیر شرایط سیاسی از جمله اختلافات و چالش‌های گروه‌های سیاسی و جنگ، بر روند تدوین قانون شوراهاست. پس از تصویب این قانون، دو موضوع چالش‌های اساسی این قانون را تشکیل می‌دادند. یکی ماده ۵۳ و دیگری لایحه انتخابات بود. مطابق ماده ۵۳ پس از تصویب قانون شوراها کلیه قوانین مغایر با آن لغو و بلااثر بود. به همین دلیل این ماده قانونی برای وزارت کشور مشکلات اجرایی را در زمینه امور مالی و نصب و عزل‌های شهر داران به وجود آورد. از آنجا که لایحه انتخابات تدوین نشده بود، وزارت کشور سعی زیادی کرد تا اصلاح ماده ۵۳ منی بر جانشینی یا سرپرستی وزارت کشور، تا زمان تشکیل شوراها به تصویب نمایندگان برسد. با تصویب این اصلاحیه قانونی در سال ۱۳۶۴ تا حد زیادی دست وزارت کشور در انجام امور اجرایی که جزو وظایف شوراها شهر بود یاز شد. از طرف دیگر لایحه انتخابات در پایان دور اول مجلس مطرح شد، ولیکن طرح و بررسی آن در دستور کار مجلس دوم قرار گرفت. در مهر ماه ۱۳۶۳ شور اول آن به تصویب نمایندگان رسید. در این شماره، اصلاحات قانون شوراها و لایحه انتخابات در سال ۱۳۶۵ به لحاظ ویژگی‌ها و ساختار این قانون مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

شناخت درست مردم از وظایف شوراها قبل از تصویب لایحه انتخابات از مسائل اصلی برای وزارت کشور بود. پیش از تشکیل شوراها شهر، در تعدادی از شهرها از جمله تهران شوراها محله تشکیل شده بود، که البته مطابقتی با وظایف و تشکیلات شوراها قانونی نداشت. وظیفه آنها صرفاً نظارت بر توزیع کالاهای اساسی مردم بود و بیش از این که شورا باشند، به کمیته‌های توزیع اوراق شباهت داشتند. این نگرانی از سوی وزارت کشور وجود داشت که با توجه به شناخت محنودی که مردم نسبت به این گونه شوراها پیدا کرده‌اند، احتمال اینکه تصورشان از شوراها قانونی نیز همین باشد زیاد است. به همین دلیل تصمیم گرفته شد، با توجه به اهمیت این موضوع با تدوین آیین نامه داخلی شوراها و بحث‌های کارشناسی در وزارت کشور دیدگاه مردم نسبت به اهداف و وظایف شوراها تغییر یابد.^{۱۱} به این ترتیب تدوین و تصویب لایحه انتخابات گامی مهم بود که امکان شکل‌گیری شوراها قانونی را تحقق می‌بخشید. از طرف دیگر دیدگاه مردم را نسبت به اهداف و وظایف شوراها روشن می‌کرد. پس از مدتی بحث و بررسی در شور دوم، لایحه انتخابات شوراها اسلامی و کشور و اصلاح قانون تشکیلات این

شوراها در کمیسیون شوراها و امور داخلی در تاریخ ۶۴/۱۱/۱ با تغییرات و اصلاحاتی به تصویب رسید و برای طرح در مجلس در روز پنجشنبه مورخ ۶۵/۲/۱۸ در جلسه ۲۶۹ آماده شد. این لایحه دارای ۹ فصل و ۷۴ ماده است. فصل اول لایحه به اصلاح قانون تشکیلات شوراها اسلامی کشوری ۶۱/۹/۱ اختصاص دارد و از فصل دوم به قانون انتخابات شوراها اسلامی کشوری می‌پردازد. در قسمت اصلاحات قانون شوراها در ماده ۲ این قانون تغییراتی داده شد. تبصره ۲ این ماده وزارت کشور را موظف کرده بود تا ظرف دو ماه لایحه انتخابات را به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند. با توجه به تدوین لایحه انتخابات، موضوع این تبصره به این موضوع تغییر یافت: «مسئولان اجرایی موظف‌اند حداقل ده روز قبل از انتخابات مراتب را به اطلاع اهالی حوزه‌های انتخابیه برسانند.» اما بحث و چالش اصلی بر سر تبصره ۱ این ماده بود که در قانون سال ۱۳۶۱ نیز همین شکل را داشت. بر اساس تبصره ۱ ماده ۲ شیوه برگزاری انتخابات شوراها دو گانه بود. انتخابات در شهرستان‌ها و بخش‌ها بر عهده وزارت کشور و انتخابات روستاها بر عهده وزارت جهاد گذاشته شده بود. این موضوع از چالش‌های عمده این قانون بود که در مورد آن بحث‌های زیادی صورت گرفت. همان گونه که در شماره قبل آمد در شور اول لایحه انتخابات، تعدادی از نمایندگان با این شیوه برگزاری انتخابات مخالف بودند و مجدداً همان مسائل مطرح شد. زیرا با توجه به ماده ۲ مسئول برگزاری انتخابات شوراها را هم از شهر و روستا وزارت کشور بود. بر اساس مواد دیگری از این قانون، هیئت اجرایی انتخابات را وزارت کشور تعیین می‌کرد. با توجه به این مسائل، این نحوه برگزاری انتخابات بیشتر موجب تداخل مسئولیت‌ها و تعارض بین دو وزارتخانه و مشکلات اجرایی در امر انتخابات شوراها می‌شد. یکی از نمایندگان مجلس در این خصوص اظهار داشت: «جهاد سازندگی به استناد این ماده می‌گوید انتخابات روستاها با من است. وزارت کشور به استناد آن ماده می‌گوید هیئت اجرایی را من تشکیل می‌دهم، شعب اخذ رأی را هم هیئت اجرایی انتخاب می‌کند، هیئت‌های ثبت نام هم که باید از روستائی‌ها ثبت نام بکنند، آن هم به وسیله هیئت‌های اجرایی که زیر نظر بخشدارها است تشکیل می‌شود.» موافقان حضور جهاد در انتخابات روستاها، اظهار داشتند چون جهاد بار روستاها و به ویژه روستاهای دور افتاده نسبت به وزارت کشور آشنایی بیشتری دارد برای برگزاری انتخابات روستاها مناسب‌تر است.^{۱۲} با این حال دلیل موافقان قانع کننده نبود، زیرا این اقدام موجب تداخل مسئولیت‌ها و پراکندگی امور اجرایی کشور می‌شد. وزارت جهاد می‌توانست با توجه به آگاهی که نسبت به نواح روستاها داشت وزارت کشور را در انجام انتخاباتی بهتر یاری دهد. از طرف دیگر در اساسنامه جهاد سازندگی موضوع انتخابات شوراها مطرح نشده بود

و این یک اشکال قانونی بود.^{۱۸} با توجه به اینکه اکثریت نمایندگان مجلس با حذف این نصیره موافق بودند این نصیره حذف گردید و شیوه انتخابات به شکل واحد و متمرکز درآمد. همچنین مدت زمان کاری شوراها که در ماده ۳ قانون شوراها ۲ سال بود به چهار سال تغییر یافت.^{۱۹} از دیگر چالش های این قانون، شرایط انتخاب کنندگان بود. در ماده ۲۳ آمده بود سکونت حداقل یک سال در محل برای شرکت در انتخابات الزامی است و همچنین این سکونت یک سانه می بایستی به زمان اخذ رأی متصل می شد. علاوه بر این، در صورتی که کسی محل کارش خارج از محدوده شهر و روستای محل سکونتش بود ولی همسر و فرزندانش طی این مدت در محدوده شهر و روستای مورد نظر حضور داشتند اشکالی نداشت.^{۲۰} با توجه به اینکه در زمان بررسی لایحه انتخابات شوراها، کشور درگیر جنگ بود عده ای معترض بودند که شرایط رزمندگان در حیطه ها در نظر گرفته نشده است. چون در این قانون قید اتصال به زمان اخذ رأی در نظر گرفته شده بود، اگر کسی به عنوان مثال دو ماه یا شش ماه قبل از اخذ رأی در شهر نبود حق رأی دادن نداشت. تعدادی از رزمندگان هم افراد تحت تکفل نداشتند که از طریق آنها اتصال به زمان اخذ رأی مشخص بشود. هدف طراحان این ماده این بود که افرادی از جاهای دیگر به اسم اینکه قبلاً در این شهر و یا روستا زندگی کرده اند در امور انتخابات دخالت نکنند و موجب تضعیف حق و بروز مشکلاتی نشوند. و یا اینکه تقلبی در انتخابات صورت نگیرد. همچنین موجب سوء استفاده بعضی افراد نشود که بخواهند از شوراها به عنوان نردبان ترقی استفاده کنند و افرادی درصدد برآیند با کسب رأی های بیشتر موقعیتی را از این طریق برای خود کسب کنند. البته کمیسیون موافق بود که کلمه «دائمی» حذف شود و لیکن اکثر نمایندگان با تغییر این ماده مخالفت کردند. زیرا این ماده را برای انتخاب اعضای شوراهای کشوری بهتر می دانستند.^{۲۱} از موارد دیگری که در مورد آن بحث صورت گرفت، بند هر ماده ۲۴ بود. در شرایط انتخاب شوندگان آمده بود که: «آشنایی با مسائل اجتماعی و برخورداری از صداقت و امانت»^{۲۲} چون تعیین عدم صداقت و امانت یا وجود آن برای تأیید صلاحیت نمایندگی می تواند مصادیق متعددی داشته باشد و در حین بررسی سوابق افراد ممکن بود مشکلاتی را ایجاد کند. بر این اساس برداشت های متفاوتی را در مورد کاندیداهای نمایندگی ایجاد می کرد. به همین خاطر از سوی تعدادی از نمایندگان پیشنهاد شد که این بند یا «عدم سابقه حیانت در امانت و کلاهبرداری و محکومیت به جرمی که مستوجب حد شرعی است» تعویض و اصلاح شود، که مصادیق بارزی دارد و کمتر موجب سوء استفاده می شود. اکثریت نمایندگان با این پیشنهاد موافقت کردند.^{۲۳}

از فصل دوم به بعد به بررسی قانون انتخابات می پردازد. اولین مسئله ای که در این زمینه در خور توجه است، موضوع رأی های سفید بود. دولت و تعدادی از نمایندگان پیشنهاد کردند که رأی سفید که در ماده ۶ به عنوان رأی باطل حساب شده بود، در موضوع ماده ۵ قرار گیرد و جزو رأی باطلی قرار گیرد که در شمارش کل آرا به حساب می آید. ولیکن کمیسیون شوراها بدین دلیل که ممکن است افرادی از برگه های سفید برای بالا بردن آرا استفاده کنند مخالفت کرد. با وجود این، رأی سفیدی که دارای مهر و اسم رأی دهنده می بود در شمارش کل آرا به حساب می آمد. نظر دولت این بود که چون انتخابات محلی با انتخابات مجلس فرق می کند و احتمال تقلب کمتر است آرای که سفید است جزو تعداد کل آرا محسوب شود. ولیکن اکثریت نمایندگان مجلس با توجه به

دیدگاه های طرح شده از سوی تعدادی از نمایندگان و کمیسیون شوراها با این پیشنهاد مخالفت کردند.^{۲۴}

شیوه انتخابات در این لایحه با تغییراتی همانند موارد مطرح شده در قانون شورای سال ۱۳۶۱ بود. که در شماره های قبل ذکر آن رفت. در قانون سال ۱۳۶۱، انتخابات شورای اسلامی شهر به شکل غیر مستقیم بود و اعضای این شورا از میان نمایندگان شوراهای منطقه انتخاب می شدند. ولیکن در این لایحه برگزاری انتخابات شورای شهر به صورت مستقیم و از سوی مردم در نظر گرفته شد.^{۲۵} دلیل این امر مشکلات اجرایی بود که مطلقاً در شیوه غیر مستقیم برای شوراهای شهر پدید می آمد. با توجه به اینکه شورای شهر مرجع اصلی رسیدگی به امور شهر است، انتخاب مستقیم از نظر شیوه های اجرایی بهتر است.

چه بسا ممکن بود با بروز مشکلاتی در شوراهای شهر، ایراداتی از قبیل انتصابی بودن افراد و یا نفوذ شوراهای منطقه و محله با انتخاب افراد مورد نظر خود برای تأمین منافع سیاسی اجتماعی گروهی خاص، بر آنها گرفته شود و در عمل مشکلاتی را به وجود آورد. در این قانون شرح وظایف شوراهای اسلامی نیامده بود که قرار شد بعداً در کمیسیون شوراها بررسی شود. از محاسن اولین قانون شوراها و لایحه انتخابات وجود شوراهای محله بود. با توجه به اینکه شورای محله به عنوان شوراهای پایه موجب فعال شدن شهروندان در امور شهری می شود، لازم است در اصلاحاتی که بر روی قانون شوراها صورت می گیرد، در این زمینه کار کارشناسی و دقیقی انجام شود و مجدداً این موضوع در قانون شوراها مطرح گردد. زیرا شوراهای محله به عنوان حلقه ارتباطی میان شهروندان و شوراهای شهر عمل می کنند و بدین وسیله از طرفی موجب مشارکت فعال شهروندان در امور شهری می گردند و از طرف دیگر اقدامات و عملکرد شوراها و نقش آنها در جریان نظام مدیریت شهری و رسیدگی به مسائل بهتر درک و ارزیابی می شود.

در فصل نهم، ماده ۷۷ ترکیب اعضای هیئت های نظارت بر انتخابات را مشخص کرده است که متشکل از سه نفر از کمیسیون شوراها و دو نفر از اعضای کمیسیون اصل ۹۰ به انتخاب مجلس شورای اسلامی است.^{۲۶} اصلاحات قانون شوراها و لایحه انتخابات به عنوان قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری و انتخابات شوراهای مزبوره در تاریخ بیست و نهم تیرماه ۱۳۶۵ به تصویب نهایی رسید.

با تصویب لایحه انتخابات راه برای برگزاری انتخابات اولین دور شوراهای اسلامی کشوری باز شد اما این کار ذو عمل به دلیل موانع سیاسی - اجتماعی تا مدت زیادی به تعویق افتاد. در شماره های بعد مطالبی در این زمینه خواهد آمد.

پانویس

- ۱- وزارت کشور، هیئت دولت، دستورالعمل، دستورالعمل، شماره ۱۳۳۵۰-۲۰۰۰/۱۳۳۵۰-۲۰۰۰
- ۲- حسین سلیمانی، «تشریح فرآیند تدوین قانون انتخابات»، شماره ۱۳۳۵۰-۲۰۰۰/۱۳۳۵۰-۲۰۰۰
- ۳- شماره ۱۳۳۵۰-۲۰۰۰/۱۳۳۵۰-۲۰۰۰
- ۴- همانجا، ص ۲۲
- ۵- همانجا، ص ۲۲
- ۶- همانجا، ص ۲۲
- ۷- همانجا، ص ۲۲
- ۸- همانجا، ص ۲۲
- ۹- همانجا، ص ۲۲
- ۱۰- همانجا، ص ۲۲
- ۱۱- همانجا، ص ۲۲
- ۱۲- همانجا، ص ۲۲
- ۱۳- همانجا، ص ۲۲
- ۱۴- همانجا، ص ۲۲

نماهای شهری

محمود پربابادی
کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای

دیواره پستی ساختمان در معرض دید همگان قرار می‌گیرد و از آنجا که هیچ گونه الزامی در نماهای جانبی ساختمان‌ها وجود ندارد، صاحبان این گونه اماکن ضرورتی برای تکمیل و بازسازی آن نمی‌بینند.

بسیاری از مالکان ساختمان‌ها به تأثیر نمای اصلی و جانبی ساختمان خود بر سیمای شهر توجه ندارند، در حالی که نمای ساختمان هم بر ارزش و مرغوبیت خود ساختمان تأثیر مثبت دارد و هم بر قیمت ساختمان‌های محل. علاوه بر این، تأثیری را که نمای ناموزون از لحاظ روانی بر شهروندان می‌گذارد نمی‌توان از نظر دور داشت، هرچند که از لحاظ ارزش مادی قابل اندازه‌گیری نباشد.

گرچه در قوانین شهرسازی به نمای ساختمان‌ها توجه شده است - که در ادامه به آن خواهیم پرداخت - اما مادامی که شهرداری‌ها برخوردی جدی با این عارضه ناخوشایند نداشته باشند و تا زمانی که شهروندان از نظر فرهنگی و اجتماعی، آموزش‌های لازم را نبینند، نمی‌توان انتظار داشت که تغییری در این روند رخ دهد و رخساره شهرها زیباتر و دلپذیرتر گردد.

تعریف نمای شهری

بر اساس تعریفی که در ضوابط نماسازی شهرها آمده است، کلیه سطوح نمایان ساختمان‌های واقع در محدوده و حریم شهرها و شهرک‌ها که از داخل معابر قابل مشاهده باشد - اعم از نمای اصلی و یا نماهای جانبی - نمای شهری نامیده می‌شود.

البته سطوح قابل رؤیت ساختمان‌های یک شهر تنها بخشی از نمای شهری محسوب می‌شود و چنانچه بخواهیم تعریف جامع‌تری از نمای شهری ارائه دهیم باید پدیده‌های دیگری مانند

نمای شهری

بخشی از هویت شهر

است که بیشتر در معرض دید

قرار دارد. رعایت مقررات فنی

ساختمان در دوام و پایداری بنا در برابر حوادثی

همچون زلزله ضرورت می‌یابد، در حالی که نمای ساختمان‌ها و

سیمای شهر تأثیر روانی بر بیننده دارد و احساس زیبایست‌آسانه او را راضی می‌کند.

ناهمگونی نمای ساختمان‌های شهری شک دلایل متعدد دارد که برخی از مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از:

- وضعیت بد مالی مسبب می‌شود که مالک نمای ساختمان را کامل نکند یا این امید که در آینده‌ای نزدیک نسبت به اتمام آن اقدام کند.

- استفاده از مصالح نامرغوب در نمای ساختمان می‌تواند باعث ناهماهنگی در یک مجموعه شود.

- سلیقه نه چندان خوب مهندس معمار می‌تواند سبب نازیبایی شود.

- مرور زمان و فرسایش طبیعی، نمای ساختمان را از ریخت می‌اندازد و آن را بد منظر می‌کند.

- تغییراتی که ساکنان ساختمان‌ها در نمای اصلی ایجاد می‌کنند مانند نصب کولر و کفالت کشی، آویختن حصیر و آفتابگیر و تعبیه دودکش به گونه‌ای که در معرض دید بیرونی باشند، گذاشتن وسایل اضافی در بالکن ساختمان و نصب در و پنجره آلومینیومی بر روی تراسی که مشرف به بیرون است، نمای ساختمان را از شکل می‌اندازد.

- گاه چشم‌انداز خیابان به گونه‌ای است که نمای جانبی یا

عوارض طبیعی، فضاهای سبز، شبکه خیابان‌ها و معابر، میدان‌ها و یادمان‌ها و به طور کلی هر آنچه را در دید بیرونی از یک شهر مشاهده می‌شود، جزو نمای شهری تعریف کنیم.

نمای شهری در قانون

قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۴ در ماده ۱۱۰ به بناهایی که محل پاکیزگی و زیبایی شهر باشند می‌پردازد:

ماده ۱۱۰ - نسبت به زمین یا بناهای مخروبه و غیرمناسب یا وضع محل و یا نیمه تمام واقع در محدوده شهر که در خیابان یا کوچه و یا میدان قرار گرفته و منافی با پاکیزگی و زیبایی شهر یا موازین شهرسازی باشند، شهرداری با تصویب انجمن شهر می‌تواند به مالک اخطار کند تا او ظرف دو ماه به ایجاد توده یا دیوار و یا مرمت آن که منطبق با نقشه مصوب انجمن شهر باشد اقدام کند. اگر مالک مسامحه و یا امتناع کرد شهرداری می‌تواند به منظور تأمین نظم و اجرای طرح مصوب انجمن در زمینه زیبایی و پاکیزگی و شهرسازی هرگونه اقدامی را که لازم بداند معمول و هزینه آن را به اضافه صدی ده از مالک با متولی و یا متصدی موقوفه دریافت کند. در این مورد صورت حساب شهرداری بنام مالک ابلاغ می‌شود، در صورتی که مالک ظرف پانزده روز از تاریخ ابلاغ، به صورت حساب شهرداری اعتراض نکند، صورت حساب قطعی تلقی می‌شود و هرگاه مالک ظرف مدت مقرر اعتراض کرد، موضوع به کمیسیون مذکور در ماده ۷۷ ارجاع خواهد شد.

صورت حساب‌هایی که مورد اعتراض واقع نشده‌اند و همچنین آرای کمیسیون رفع اختلاف مذکور در ماده ۷۷ در حکم سند قطعی و لازم الاجراست و ثبت مکلف است بر طبق مقررات اجرای اسناد رسمی لازم الاجراست به وصول طلب شهرداری اجرائیه صادر کند و به مورد اجرا بگذارد.

همچنین ضوابط نماسازی در شهرها در مصوبه ۶۹/۸/۲۸ و ضوابط و مقررات نمای شهری مصوبه ۶۹/۸/۲۸ به ترتیب زیر تعیین شده است:

۱- کلیه منظر نمایان ساختمان‌های واقع در محدوده و حریم شهرها و شهرک‌ها که از داخل معابر قابل مشاهده است، اعم از نمای اصلی یا نماهای جانبی، نمای شهری محسوب می‌شود و لازم است با مصالح مرغوب به طرز مناسب و زیبا و هماهنگ نماسازی شود.

۲- صدور گواهی پایان کار ساختمان مشروط به انجام نماسازی

نماهای اصلی و جانبی است.

۳- در کلیه شهرهای دارای طرح جامع و تفصیلی و هادی و شهرک سازی لازم است ظرف ۶ ماه از این تاریخ ضوابط و مشخصات نماسازی هماهنگ تهیه شود و به تصویب مراجع تصویب کننده طرح‌ها برسد. همراه طرح‌های جامع و تفصیلی و هادی و شهرک سازی که بعد از این مصوبه تهیه و به تصویب خواهد رسید، ضوابط و مشخصات نماسازی هماهنگ نیز باید به تصویب برسد.

۴- اصول کلی ضوابط و مقررات نمای شهری ظرف یک ماه مشترک از سوی وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی و کشور تهیه و ابلاغ خواهد شد.

۵- تا زمان تهیه ضوابط و مشخصات موضوع بند ۳، شهرداری‌ها با هماهنگی وزارت کشور در نحوه صدور پایان کار اقدام خواهند کرد.

۶- مهندسان مشاور و دارندگان پروانه اشتغال به کار مهندسی موظف‌اند در تهیه و اجرا و نظارت بر طرح‌های ساختمانی، نماسازی کامل کلیه سطوح نمایان را رعایت کنند.

عناصر پدید آورنده نمای شهری

نمای شهری وجهی از سیمای شهر است که می‌تواند اندام‌ها و جزئیات محیط را به شکل عینی تجسم بخشد. ارزنده‌ترین تجربیات انسان در محیط شهری - به ویژه در مقیاس انسانی - از طریق نمای ساختمان‌ها حاصل می‌گردد. نمای شهری به عنوان یکی از موضوعات و مفاهیم دخیل در فرایند درک، شناخت، تجزیه و تحلیل و طراحی فضاهای شهری، مبنای نظریه پردازی‌های فراوانی در عرصه دانش طراحی محیطی است که یکی از جنبه‌های آن تقویت، غنابخشی و ساماندهی فضاهای بیرونی بناهای عمومی است.

به طور خلاصه هر نوع فضایی که خارج ساختمان‌ها و بین ساختمان‌ها، مفاهیم توده و فضا را عینیت بخشد، هر نوع فضایی که کاربری عمومی آنها از طریق فضاهای بیرونی بارور شوند و هر عرصه‌ای از شهر که نگاه عمومی، استفاده عمومی و مطلوبیت عمومی را به خود معطوف سازد، فضای بیرونی - عمومی تلقی می‌گردد.

خیابان‌ها، پارک‌ها و میدان‌ها نمونه‌های شاخص این فضاها

محسوب می‌شوند که خود از یک سو عین فضاهای عمومی اند و از سوی دیگر رابط و انعکاس دهنده چهره و شمایل بیرونی عناصری به شمار می‌آیند که در پیرامون آنها قرار دارند و دارای عملکرد شاخصی هستند. فضاهای عمومی از طریق نمای ساختمان‌ها خود را نشان می‌دهند و جزئیات مربوط به آراستگی و پیراستگی نماها مهم‌ترین ابزارها و عناصر مطلوبیت بخشی به کیفیت نماها به شمار می‌آیند.

در مباحث شهرسازی، شکل خوب شهر و خوانا بودن سیمای شهر - نمای شهر به طور عام و نما در متن سیمای شهر به طور خاص - جایگاه ویژه‌ای دارد.

تصویر عمومی طرح کالبدی و نمای شهری انعکاس دهنده محتوای حیاتی شهر است و مشخصات این عناصر به گونه‌ای که قابلیت نقش‌بندی و تأثیرگذاری بر قوه درک بصری ذهن را داشته باشند، موجبات القای حس مکان، درک فضا و معنی دار کردن فضا را فراهم می‌آورند.

جزئیات نمای شهری را به مثابه بخش نمایان و قابل رؤیت ساختمان‌های مجاور، متوالی و مرتبط با هم، می‌توان از زوایای گوناگونی مورد توجه قرار داد. از یک زاویه عناصر نما را می‌توان به طور افقی در سه گستره پایه‌ای، میانی و بالایی از یکدیگر متمایز کرد و با توجه به معیارهای کیفیت بصری، مورد تجزیه و تحلیل و ارزیابی قرار داد.

به جز این، عوامل تکمیلی دیگری نیز هستند که می‌توانند به عنوان عناصر جلوه‌کننده مورد توجه قرار گیرند.

گوشه‌ها و کنج‌ها را نباید در زیبایی نما از نظر دور داشت. چرا که از یک طرف موجبات جلوه‌گری و تأکید بیشتر عناصر تزئینی را در مرز گوشه‌ها فراهم می‌آورند و از طرف دیگر در جریان اتصال دو مسطح افقی نما، همگنی یا ناهمگنی پال‌های مختلف یک گوش را تجسم بصری می‌بخشند.

عناصر تزئینی مطلوب و طرح الفکنی مناسب می‌توانند یک گوشه را در ساختمانی خاص به نماد شهری مؤثری تبدیل کنند، به گونه‌ای که حوزه‌های میانی نما دید رهگذران را به طرف خود جلب کنند.

سازوکارهای آرایش و پیرایش و نحوه انعکاس آن در حوزه‌های مختلف یاد شده، نشانه بصری کیفیت محیطی و خوبی و بدی نمای مربوط به آن است.

از طریق نظم بصری، یگانگی، تناسب، تداوم، تضاد، تباين، مقیاس، هماهنگی، توازن، تقارن، ریتم، خوانایی و معنی دار بودن - که به طور کلی به مثابه متغیرهای اصلی آرایش و پیرایش نما محسوب می‌شوند - می‌توان تصویر عمومی نماها را درک و تبیین کرد.

عناصر عینی و غیرمجرد موجود در نما، نظیر نحوه قرار گرفتن و اندازه بازشوها، خطوط افقی، خطوط عمودی، رنگ، جنس و نوع مصالح، بافت، نقش و نوع فعالیت‌های مداوم، نحوه اتصال کف بنا و مسیر رفت و آمد (به طور کلی اتصال توده و فضا)، نحوه تنظیم ورودی‌ها، چگونگی تنظیم عناصر برای خط سقف و افق و مهم‌تر از همه، شکل و نوع تزئینات، ابزارهایی هستند که مفاهیم تجربیدی متغیرهای یاد شده را به سوی درک بصری و تحلیلی عینی از

واقعیت‌های کیفی طرح کالبدی هدایت می‌کنند.

بنابراین باید توجه داشت که هر نمایی از طریق نقش‌هایش، مفاهیم خاص خود را انتقال می‌دهد و هر نقش و پیرایه‌ای را نمی‌توان بر هر بنا و یا هر بخشی از شهر تحمیل کرد. آن قسمت از نما که در حوزه اتصال بین سطح افقی و حداره بیرونی ساختمان‌ها قرار می‌گیرند، برجسته‌ترین بخش نمای شهر را در مقیاس انسانی متکی بر عبور و یا حرکت و فعالیت انسان عرضه می‌دارند.

عناصر موجود در ورودی‌های ساختمان‌ها و آراینده‌های طبقه همکف، مهم‌ترین قسمت‌هایی هستند که در زوایه و معرض دید عموم رهگذران و بستندگان قرار می‌گیرند.

چگونگی انجام کار

امروزه بر سر اینکه نماهای شهری احتیاج به بهسازی و زیباسازی دارند، اتفاق نظر وجود دارد. اما مسئله اصلی این است که این کار چگونه باید انجام شود. در این خصوص دو دیدگاه مطرح است، اول دیدگاهی که معمارانه است. با این دیدگاه نماهای یک محور خاص شهری مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد و برای زیباسازی و یا ایجاد نماهای مناسب‌تر طرح معمارانه ارائه می‌شود.

برای مثال ممکن است ضرورت افزایش یا کاهش ارتفاع و یا تغییر در نمای ساختمان‌ها، حذف زاویه و نظایر اینها از جمله موارد پیشنهادی طرح باشد. این دیدگاه درواقع ایستاست، زیرا تصور طراح این است که سیمای شهر نیز همانند یک بنا طراحی و اجرا می‌شود و از آن پس دخل و تصرفی در آن اتفاق نمی‌افتد. چنین طرح‌هایی ممکن است در مواردی همچون مجموعه‌های شهری با ارزش تاریخی خاص پذیرفتنی باشند، اما با همه محورها شهری نمی‌توان چنین برخورد کرد. اصولاً این برخورد نه شهرسازانه است و نه در حد و توان شهرداری‌هاست که بتوانند چنین طرح‌هایی را در شهر اجرا کنند.

دیدگاه دوم برخورد شهرسازانه با زیباسازی نماهای شهری است. منظور از برخورد شهرسازانه با برخورد بویا این است که باید شهر را همچون ارگانیک زنده‌ای دید که کلیت آن دارای حیات است و سلول‌هایش مندام در حال مرگ و نوزایی یا اضمحلال و بازسازی هستند.

راه حل شهرسازانه از آنجا که با سازوکارهای اجرایی و با مسائل عینی شهر بیشتر انطباق دارند، راحت‌تر اجراشدنی هستند و البته نتایج آن در کوتاه مدت ممکن است قابل مشاهده نباشد.

متداول‌ترین ابزاری که در دست مدیران شهری و شهرسازان وجود دارد تا در عین پذیرش بومیی شهر و تحولاتی که به صورت جزء به جزء در اندام شهر اتفاق می‌افتد، نظم و هماهنگی به وجود آورند، همانا تدوین اصول و ضوابط طراحی بنا و جلوگیری از نادیده گرفتن این ضوابط از سوی سازندگان ساختمان‌هاست.

عینی

1- مجموعه‌های شهری و نقش شهرسازان: در این مقاله، به بررسی نقش شهرسازان در توسعه و عمران شهرها پرداخته شده است. 2- شهرسازی و معماری: در این مقاله، به بررسی شهرسازی و معماری و نقش آنها در توسعه و عمران شهرها پرداخته شده است. 3- شهرسازی و معماری: در این مقاله، به بررسی شهرسازی و معماری و نقش آنها در توسعه و عمران شهرها پرداخته شده است.

شورایاریها در کلان شهرها تقویت می شوند

در هفدهمین اجلاس مجمع مشورتی کمیسیون های فرهنگی اجتماعی شوراهای اسلامی کلان شهرها که در قم برگزار شد طرح تشکیل ستاد مرکزی شورایاریها به تصویب رسید.

این نشست با هدف بررسی ساختار اجرایی، مفاهیم و ارکان ستاد مرکزی شورایاریها و ارائه الگوی یکسان در شیوه انتخاب اعضای شورایاریها تشکیل شد. در این نشست یکی از مهم ترین ضرورت های تشکیل ستاد مرکزی شورایاریها، عدم شمول قانون تشکیل شوراهای اسلامی به شوراهای فرودست از جمله انجمن های شورایاری بر شمرده شد. با اینکه بیش از ۴ سال از تشکیل شورایاریها در تهران و برخی از دیگر شهرهای کشور می گذرد، اما به دلیل عدم حمایت کافی از سوی شوراهای این انجمن ها تاکنون نتوانسته اند کارایی لازم را کسب کنند.

در اجلاس مذکور اهم وظایف ستاد مرکزی شورایاری چنین ذکر شد: سیاست گذاری در مورد تشکیل انجمن های شورایاری، تبلیغات و اصلاح رسانی در زمینه برگزاری انتخابات شورایاری، نظارت بر کار شورایاریها و بررسی مشکلات آنها و پی گیری برای حل مسائل مطرح شده به وسیله شورایاریها.

اعضای ستاد مذکور در هر شهر از میان اعضای کمیسیون فرهنگی اجتماعی شورای آن شهر انتخاب می شوند و مهم ترین وظیفه شان نظارت بر عملکرد شورایاریها و انتقال درخواست آنها به شورا و سایر مراجع ذی ربط است.

گفتنی است در هفدهمین اجلاس مجمع مشورتی کمیسیون های فرهنگی اجتماعی مقرر شد نخستین همایش بین المللی «مؤلفه های شهر اسلامی» سال آینده در اردیبهشت برگزار گردد. در این همایش از متخصصان داخلی و خارجی دعوت خواهد شد تا مؤلفه های شهر اسلامی از دیدگاه آنان به صورت نظری تبیین و تدوین گردد.

با حضور اعضای شورای شهر کار گروه مشارکت بخش خصوصی در شهرداری کاشان تشکیل شد

شورای شهر و شهرداری کاشان، کارگروه مشترکی را با هدف جلب مشارکت بخش خصوصی در آزادسازی املاک طرح تفصیلی تشکیل دادند.

تاثر مصوبه شورای شهر، این کارگروه با حضور سه نفر از اعضای منتخب شورای شهر، شهردار کاشان، رئیس اداره املاک شهرداری و رئیس اداره درآمد شهرداری این شهر، تشکیل شد و کار آزادسازی املاک طرح تفصیلی را در دو فاز آغاز کرد.

فاز اول پروژه، شامل آزادسازی و تملک محور حد فاضل خیابان امام خمینی و خیابان راه آهن است. عملیات اجرایی پروژه در بخش هایی از فاز اول آغاز شده است و بخش هایی نیز در مرحله عقد قرارداد با کمیسیون معاملات شهرداری قرار دارد. به منظور جلب مشارکت بخش خصوصی، در ازای سرمایه گذاری در هر پروژه

۲۰ درصد سود به سرمایه گذار تعلق می گیرد. حسین فرید نایب رئیس و عضو شورای شهر کاشان در توضیح این مطلب گفت: «به عنوان مثال اگر بخش خصوصی بعد از عقد قرارداد با شهرداری، قطعه زمینی را با هزینه متری ۱۰۰ هزار تومان آزادسازی کند، شهرداری بعد از گذشت زمان معین و اجرای مرحله تفکیک و تغییر کاربری، به ازای هر مترمربع اراضی آزادسازی شده، مبلغ ۱۲۰ هزار تومان پرداخت خواهد کرد. و با پس از بررسی کارشناس مطابق با ارزش اراضی آزاد شده قطعه زمینی را در یکی از مناطق شهر در اختیار بخش خصوصی قرار خواهد داد».

فاز دوم این پروژه، بازگشایی و تملک محور «فین» را در بر می گیرد که اراضی گلخانه متروک حریر و محمل کاشان در مسیر آن قرار گرفته است. به همین منظور قسمتی از اراضی این کارخانه به وسیله شهرداری تملک می شود و برای گشایش دسترسی جدید «فین» مورد بهره برداری قرار می گیرد. همچنین شهرداری بخشی از این اراضی را که در دو سوی محور «فین» واقع می شوند، تفکیک می کند که در آمد حاصل از آن، منحصر در امر بازگشایی و ادامه فاز دوم پروژه، سرمایه گذاری خواهد شد.

لازم به ذکر است بخش دیگری از هزینه های اجرای این پروژه از طریق عوارض دریافتی از محل صدور پروانه ساخت و ساز در مسیر پروژه تأمین می شود که در واقع این بخش همان سهم مشارکت شهرداری در اجرای پروژه آزادسازی املاک طرح تفصیلی است.

شورای شهر یزد تصویب کرد: افزایش ۱۰۰ درصدی عوارض ساختمانی ساخت وسازه های غیر مجاز در یزد

شورای شهر یزد طی اقدامی بی سابقه برای جلوگیری از ساخت وسازه های غیر مجاز، عوارض این گونه ساخت وسازه ها را دو برابر کرد.

با توجه به اینکه ۱۶ سال از پایان مهلت اجرای آخرین طرح جامع یزد گذشته است، عوامل بسیاری همچون: نبود الگوی جدید ساخت وسازه در شهر، تغییر فرهنگ ساخت وسازه و معماری، استقرار صنایع، نیاز واحدهای تجاری و اداری، مشاغل جدید، تغییر کاربری و مهم تر از همه فشار اقتصادی موجود و رشد جمعیت، موجب افزایش ساخت وسازه های غیر مجاز گردیده است.

امروزه در تمامی شهرها از جمله شهر یزد این قبیل ساخت وسازه ها عمدتاً در خارج از طرح جامع و به صورت تجاوز به اراضی دولتی صورت می گیرد.

حسین گلاب عضو شورای اسلامی شهر یزد با اشاره به موارد مذکور گفت: «در سال ۸۳ به منظور پیشگیری از ساخت وسازه های غیر مجاز، شورای اسلامی شهر یزد طرحی را به تصویب رساند که بر اساس آن ساخت وسازه های غیر مجاز می بایست علاوه بر پرداخت جریمه های عادی، عوارض ساختمانی را نیز دو برابر پرداخت کنند».

طرح دیگری که این شورا به منظور کنترل هر چه بیشتر بر ساخت وسازه های غیرقانونی در دست بررسی دارد، واگذاری صدور پروانه ساختمانی به بخش خصوصی است.

براساس این طرح، کلیه مراحل ساخت و ساز شامل طراحی، نظارت و اجرا به بخش خصوصی واگذار می‌شود.

در جزئیات این طرح آمده است که طراحی ساختمان‌ها باید به وسیله دفاتر مجاز ساختمانی که دارای پروانه اشتغال از وزارت مسکن و شهرسازی هستند، انجام پذیرد.

نظارت بر ساخت و سازها نیز به سازمان نظام مهندسی بزرگ سپرده خواهند شد. همچنین در مرحله اجرا که به پیمانکار واگذار می‌شود باید تمامی کارگران و دیگر دست‌اندرکاران احداث یک بنا، آموزش‌های لازم را دیده باشند و دارای گواهی مهارت و پروانه اشتغال باشند. گفتمانی است کلیات این طرح پذیرفته شده و در مرحله تصویب نهایی است.

شورای اسلامی شهر به تصویب کرد:

افزایش وام‌احداث حصار و ساخت مسکن

بر اساس مصوبه جدید شورای شهر، وام‌احداث حصار و ساخت مسکن به بیش از دو برابر افزایش یافت.

شورای شهر به تأکید بر سابقه زندگی مردم به در خانه‌های بزرگ، خواستار افزایش مبلغ وام‌های اختصاص یافته برای احداث بناهای بزرگ‌تر گردید. با بگیری و تصویب شورای شهر به برای ساخت خانه‌هایی با زیربنای ۸۵ متر مربع، مبلغ ۱۰ میلیون تومان وام با بهره ۵ درصد و ۲/۵ میلیون تومان وام بلاعوض در نظر گرفته شد. همچنین علاوه بر آن به منظور احداث حصار در اطراف زمین‌های با کاربری مسکونی ۶ میلیون تومان وام اختصاص یافت که نیمی از آن بلاعوض است.

عباس اسماعیلی رئیس شورای شهر به در گفت و گو با خبرنگار ماهنامه شهرداریها ضمن بیان این مطالب افزود: «به این ترتیب مبلغ کل وام‌های تخصیص یافته به این امر، معادل ۱۵/۵ میلیون تومان است، که ۴/۵ میلیون تومان از آن به صورت بلاعوض اعطا می‌گردد.»

لازم به ذکر است ما گذشت یک سال و اندکی از وقوع حادثه هم، هنوز بسیاری از زلزله‌زدگان ترجیح می‌دهند به جای سکونت در اردوگاه‌های موقت، درون جاداری که روی ویرانه خانه‌هایشان مستقر شده است، زندگی کنند.

عباس اسماعیلی با اشاره به تأکیدی طرح اسکان موقت گفت: «از همان ابتدا که بحث احداث اردوگاه مسکونی برای آسیب‌دیدگان زلزله مطرح گردید، شورای شهر به این طرح مخالفت کرد. زیرا شیوه زندگی اردوگاهی به خصوص برای مردم شهر به که پاینده سنت‌ها هستند، منجر به بروز مسائل و مشکلات فرهنگی گوناگون می‌گردد.»

بر این اساس و با تصویب شورای شهر، طرح اسکان موقت هر خانواده در محدوده محل زندگی سابق آن که بر اثر زلزله ویران شده بود، اجرا گردید.

لازم به ذکر است رئیس شورای شهر به منظور روزانه ۱۳۰ تا ۱۵۰ پروانه ساختمانی را نشانه سرعت یافتن ساخت و ساز در به عنوان کرد.

وی در پایان، مهم‌ترین مشکلات شهر به را روند بسیار کند ساخت مدارس و ادارات دولتی و تخصیص دیر هنگام اعتبارات بر شمرده و بر طرف کردن بوروکراسی، توانمندسازی نظام مهندسی و تقویت مشارکت مردمی را از اهداف مهم شورای شهر به ذکر کرد.

تشکیل شورای عالی سرمایه‌گذاری و مشارکت در اصفهان

شورای شهر اصفهان به منظور جذب سرمایه‌ها و مشارکت‌های مردمی اعم از

بخش خصوصی، تعاونی، عمومی و دولتی طرح تشکیل شورای عالی سرمایه‌گذاری و مشارکت را به تصویب رساند.

حاج رسولیها رئیس شورای اسلامی شهر اصفهان در این باره گفت: «این شورا فعالیت اجرایی خود را با سرمایه‌گذاری قریب به ۵۰۰ میلیارد تومان با هدف احیای بافت قدیم و فرسوده و ساخت مسکن برای نیازمندان آغاز کرده.»

پیشنهاد تشکیل شورای عالی سرمایه‌گذاری و مشارکت، در آبان ماه سال گذشته از سوی شورای شهر اصفهان ارائه گردید، و بعد از بررسی‌های انجام شده در کمیسیون‌های اقتصادی و تفیقه، پیشنهاد مذکور غرضی ماه به تصویب رسید و از ابتدای سال جاری فعالیت این شورا آغاز شد.

ترکیب اعضای شورای عالی سرمایه‌گذاری و مشارکت، شامل رئیس شورای شهر اصفهان و معاونان اداری، مالی و شهرسازی شهرداری اصفهان، دو نفر از اعضای منتخب شورای شهر و یک کارشناس به پیشنهاد شهردار و تصویب شورای شهر است.

یاد آور می‌شود آیین‌نامه اجرایی این مصوبه در جلسات شورای عالی سرمایه‌گذاری و مشارکت تدوین شد و به تصویب شورای شهر اصفهان رسید.

با تصویب طرح مذکور، شهرداری اصفهان مبلغ ۱۶۰ میلیارد تومان برای اجرای طرح‌های مشارکتی اختصاص داد.

گفتمانی است یکی از دستاوردهای مهم این مصوبه این است که زمینه‌های اشتغال ۶۰ الی ۷۰ هزار تن از شهروندان را فراهم خواهد آورد.

با تصویب شورای شهر صورت گرفت:

نوسازی محله هادی آباد قزوین

بنابر مصوبه شورای شهر قزوین، شهرداری این شهر موظف شد طرح نوسازی و بازسازی منطقه هادی آباد را به مجری طرح بازسازی بافت‌های فرسوده در سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور ارائه دهد.

در آخرین روزهای سال ۸۳ اعلام شد، مبلغ ۵ میلیارد دلار نوسازی و بازسازی بافت‌های فرسوده، به صورت وام از محل اعتبارات ارزی در اختیار شهرداری‌های کشور قرار می‌گیرد. بعد از ابلاغ این خبر، شورای شهر قزوین طی مصوبه‌ای شهرداری را موظف به ارائه طرح بازسازی منطقه هادی آباد کرد.

عباس نیکو به رئیس شورای اسلامی شهر قزوین، درباره علت انتخاب این منطقه از شهر گفت: «محله کارگرنشین هادی‌آباد که دو مرکز شهر قزوین قرار دارد دارای بافت فرسوده و نامستحکم و همچنین معابر باریک و غیرمهندسی است.»

وی ضمن اشاره به مساحت بسیار اندک خانه‌ها در این منطقه و نارضایتی‌های مردم به خاطر کمبود سرانه‌های خدمات شهری، اعلام کرد: «طبق مصوبه شورای شهر قزوین، شهرداری این شهر موظف شد ظرف مدت یک ماه پروژه‌های اولویت دار خود را در قالب طرح مذکور، به منظور تصویب به شورا ارائه دهد.»

گفتمانی است طبق دستورالعمل بند «ب» تبصره ۲۱ قانون بودجه، مبلغ وام مذکور صرفاً باید به منظور آزادسازی هزینه گردد و هزینه‌های ساخت و ساز پروژه، با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی یا شرکت‌های تعاونی تأمین خواهد شد.

همچنین بازپرداخت وام مذکور و بازگشت سرمایه بخش خصوصی و سود آن از محل فروش ساخت و سازهای جدید صورت خواهد گرفت.

لازم به ذکر است اعتبار فوق حد اکثر ۵ ساله است و شهرداری باید ظرف مدت زمان سه سال، پروژه پیشنهادی را اجرا کند و از سال سوم بازپرداخت وام را آغاز گرداند و طی دو سال آن را به پایان برساند.

رنگ شهرها *

The Color of Cities

اقتباس و ترجمه: شهرزاد فرزین باک
کارشناس ارشد شهرسازی

طرزی بی نظیر شکل گرفته‌اند و به طریقی متمایز رنگ آمیزی شده‌اند.

همچون شکل شهر که معرف نظم فکری، طرح ساخت حجم‌ها و فضاهاست، رنگ شهر نیز به تجربه ادراکی آن شکل می‌دهد. در واقع حسن رنگ ممکن است برخاسته از فرهنگ باشد که در کمترین حد شناخته شده اما مستقیم‌ترین راهنمای بصری است.

میزان، کیفیت و عمق خام در رنگ‌های مورد استفاده گروه‌های مختلف، متفاوت است. این فرانسوی در شهرهای تپه‌ای ایتالیا ظاهر نمی‌شود و رنگ آجرایی ایتالیایی نیز در پاریس به چشم نمی‌خورد. رنگ‌ها معمولاً به شکل‌های متفاوت یافت می‌شوند. آنچه در ادامه می‌آید بیان اهمیت رنگ و نور در فضاهای شهری چند شهر ایتالیا و بررسی نماهای ساختمانی در این شهرهاست.

فضاهای شهری شهرهای نور

ویژگی‌های فیزیکی شهرها - سایت و ویژگی‌های طبیعی آن که فراهم آورنده رنگ و مصالح است و کیفیت نور - شرایط پایه حیاتی برای شکل بصری شهرها هستند. تنوع در بیکرندگی طرح‌های شهری و فضاهای باز و بسته ریشه در تعارض الگوهای مفهومی دارد. لایه خط آسمان، خط ساحلی و کوهپایه به عنوان مرزهای مفصلی، حسن محصوریت را برای شهر ایجاد می‌کنند. ردیف‌هایی به هم پیوسته نماها، رنگ نقش متغیر در اشکال متحدالشکل را دارد. جزئیات شکل گرفته بر نماها یا در درون منطقه‌ها، تزئین، مقیاس یا گزارشی تصویری را ایجاد می‌کنند. ویژگی‌های عمومی شهری در ویژگی مثال جالبی از یکپارچگی شکل و رنگ است.

ونیز

این شهر از صدها جزیره در دریای آدریاتیک، عمدتاً واقع بر

مقدمه

شهرهای کوچک و بزرگ متمایز و بی نظیرند. مطالعه‌کنندگان شهری معمولاً ویژگی‌های شهری را در سبک معماری و یا شکل شهر جست و جو می‌کنند تا رنگ. اما این الگوهای ادراکی هستند که چشم را تحریک می‌کنند و روحیه بشر را جان تازه‌ای می‌بخشند. در غیاب رنگ‌ها، فقدان ایجاد زیباشناسانه محیط‌های یکنواختی را که برای بسیاری از ساکنان شهرهای مدرن آشناست، تولید می‌کند. با وجود این در طول تاریخ، بسیاری از شهرها با حسن خاصی از نظم و وضوح و توجه به الگوهای ادراکی طراحی شده‌اند که در آنها رنگ نقش دارد. شهرهای ایتالیا همانند ونیز، رم، فلورانس، بولونیا^(۱) و شهرهای تپه‌ای توسکانی^(۲) و اومبریا^(۳) به

رنگ‌های صورتی و سفید به محیط درخشندگی گلگون می‌بخشد که به بازدیدکنندگان پیاده خوشامد می‌گوید. الگوی شهر، هزارنوی متراکم پیچیده‌ای است که جزیره را فراگرفته است. کانال‌های همه جا حاضر از سراسر شهر می‌گذرند، به شهر تصویر می‌بخشند و حدود محله‌ها را تعیین می‌کنند. در طول تاریخ شهر مناطق مختلفی شکل گرفته‌اند. در طول کانال اصلی، ظاهر بدنه هنوز مشابه آن چیزی است که در قرن هجدهم دیده می‌شد. در اینجا تخیل بزرگ و ثروتمند قصرک‌های خود را ساخته‌اند. رد پای از سنگ‌های مرمر، رخسار زاسب و مرمر سبز که زمانی کل سطح را پوشش می‌داد، دیده می‌شود؛ امروزه نماهای رنگ شده در سطح وسیع‌تری دیده می‌شوند.

ساختارهای شهر همچون خیابان‌های بسیار باریکی که زمینه حرکت پیاده را به فضا تحمیل می‌کنند، سایه‌هایی را در محیط خلاق از نور و رنگ ایجاد می‌کنند. ساختمان‌های واقع بر ستون‌های چوبی در حال پوسیدگی، به وسیله تاق نماهایی تحکیم شده و به هم متصل‌اند. این قوس‌ها ضرباهنگ بی‌تظیری به‌ویژه می‌دهند.

رنگ‌ها به این مکان‌ها گرمی می‌بخشند. سایه‌ها روان‌اند و به دقت تصویر شده‌اند و اشکال «خیالی» و «واقعی» را با هم می‌آمیزند. بافت شهری با وجود اینکه متراکم است اما شلوغ به نظر نمی‌رسد. خیابان‌های باریک و معابر به پیاز باز می‌شوند. بازی دائمی میان نور و سایه، و رنگ‌های سبز، آجری، رسی، زرد، قرمزهای مختلف، سیاه و سفید و طیفی از قهوه‌ای وجود دارد. حضور یکپارچه آب به عنوان بخشی از بافت شهری، شاخصه مهمی از تصویر ویزی است، اما رنگ کانال‌ها در تقابل با رنگ‌های خیابان‌ها و نماها، مؤلفه‌های اصلی این تصویرند.

با ترکیب عالی معماری، تندیس و نقاشی، و نیز نمونه شهر هنر و به لحاظ کار هنری کامل‌ترین شهر است. در اوج دوران رنسانس نقاشان بزرگ این شهر سقف‌ها و دیوارهای کاخ‌ها و کلیساها را تزیین کردند؛ بسیاری از این کارها هنوز باقی مانده است.

شهروندان نیز از شهر سراسر هنر خود تأثیر گرفته‌اند. همه معماری‌ها در ویزی رنگین است و سلیقه بومی ویزی هم‌زمان غنی و ظریف است. حتی در محله‌های فقیر این شهر، وقتی مردم نمای بیرونی میدانچه‌های خود را شکل می‌دهند دیدگاه‌های رنگارنگ آنان تجلی می‌کند.

و نیز در زمان اوج خود شهر تجارت و سیاست و همچنین هنر بود که در شکل فیزیکی امروز آن نمایان است. شاید این شهر بهترین یادآور تأثیر عملکرد فیزیکی شهر باشد. این شهر به واقع مازوسی از تعین به شعور می‌آید.

رم

ویژگی مشترک همه شهرهای ایتالیایی وضوح ادراکی آنهاست. نمادهای معماری که مشخصه اصلی آنها را نشان می‌دهد، در نگاه اول قابل شناسایی است که شاخصه آن در رم، کلوژم و واتیکان است. شکل شهر متأثر از زمینه جغرافیای آن با هفت تپه و پیچ و خم رودخانه‌ای که از میان آن می‌گذرد و همچنین شاهراه‌های اصلی، میدان‌ها و یادمان‌های شهر است. غنا و تنوع

ستون‌های چوبی تشکیل شده است که به معنای واقعی کلمه در میان اقبانوس و امسفر معلق است. چشم انداز شناور این شهر خیال برانگیز، تصویری است که از نزدیکی با دریا به دست آمده است. آن‌هم در جایی که ترکیب میدان‌ها، برج ناقوس‌ها، گنبد‌ها و بازارهای باز به نوار افقی پیوسته‌ای شکل داده است که آب و آسمان را جدا می‌کند، غنا و پیچیدگی تأثیر، با نزدیک شدن به شهر و جایگزین شدن رنگ مصالح سطوح ساختمان‌ها و الگوهای آنان به جای نورخیره کننده اولیه، بیشتر می‌شود. و نیز سراسر شهری است در اشکال ساخته شده در درون شهر تنها حضور آب و آسمان طبیعی است. شهر غنی‌ترین و پیچیده‌ترین ساخته‌های دست بشر است؛ در مجموع شهر کار هنری عظیمی است.

از برج ناقوس پیازای سنت مارکو، خیابان‌هایی دیده می‌شوند که الگوی متراکم تو در تویی دارند و با نوارهای کانال‌ها قطع شده‌اند.

سقف‌ها از کاشی‌های قرمز مدیترانه‌ای ساخته شده‌اند که با رنگ آمیزی ترکیب بیزانسی توده‌های ساختمانی همخوانی دارد. در نزدیکی برج ناقوس، گنبد‌های بیزانسی سنت مارکو، یک نیم کره بزرگ‌تر و ۴ نیم کره کوچک‌تر، به صلیب یونانی شکل می‌دهند که ضرباهنگ پیچیده و شلوغ شهری را به سبک دعوت می‌کند. کلیسای جامع به نقطه اتکایی بصری از بالا شکل می‌دهد. و پیازای باز آن که «بزرگ‌ترین اتاق نشیمن دنیاست» لنگرگاه فضا است.

میدانچه‌های کوچک‌تری در سراسر شهر توزیع شده‌اند. نزدیک‌ترین آنها عمود به میدان سنت مارکو و در یک خط با کاخ دو کال^{۱۱} است. دو تندیس ستونی، دروازه‌ای به سوی دریای باز یا دریچه‌ای رسمی به شهر باز می‌کند. کاشی‌های رنگی به صورت خطی در پیاده‌روها قرار گرفته‌اند و کاشی‌های کاخ دو کال با

ازین کانال در ونیز

اشکال - معماری، تندیس‌ها و فضاهای شهری روم - به کیفیت خاص نور مدیترانه‌ای اضافه شده است. نور خورشید منعکس شده از سطوح مرمرین بقایای قدیمی در شیکیه چشم رنگ تندى را نشان می‌دهد که سرزنده و محرک است. چتر کاج‌های روم با رنگ سبز عمیق، بر فراز تپه‌ها در مقابل آسمان آبی، لیمو رخ زیبایی را برای شهر ایجاد می‌کند.

خیابان‌های باریک شهر با رنگ‌های قرمز - قهوه‌ای، زرد و در برخی موارد صورتی، تقویت می‌شوند. رنگ‌های شهر قدیم مرکزی در نماها تکرار شده‌اند. رنگ، روم، رنگ و بوی زمین را دارد که عامل متعادل کننده ناپایداری نور مدیترانه‌ای است.

فلورانس

زادگاه رنسانس ایتالیایی در مرکز ایتالیا قرار دارد. این شهر در دره‌ای واقع شده است که به دلیل شرایط زمستانی، سرد، نمناک و مه گرفته است که در نتیجه شدت تابش نور در آن کم است. کیفیت بصری فلورانس با کشتزارهای متعدد یا عظمت و با

نماها چهره شهرها هستند و همانند چهره انسان‌ها ویژگی‌ها و تأثیرات متفاوتی دارند

ثبات است. دستاوردهای هنری دوره اولیه رنسانس در متن آموزش فلورانس به دست آمده است که مشوق هنرمندان بعدی بوده‌اند. اندازه، مقیاس و نسبت، موضوعاتی فلورانس هستند که به لحاظ بصری و ریاضی در مین انسان‌گرایی کلاسیک تکامل یافته‌اند؛ بشر سنجه همه چیز بود. الگوی شهری تحت سلطه پیازاها است که به عنوان مجموعه‌ای

از فضاهای باز طراحی شده‌اند. در میان این پیازاها خیابان‌ها شبیه به شبکه شطرنجی هستند که منظم‌تر از خیابان‌های پریچ و خم و نیز به چشم می‌آید.

شقاقت و نظم با استقرار شهر آغاز می‌شود. دره فلورانس با رود آرنو^{۱۸} دو تکه شده است. اما در قلب شهر، رودخانه نسبتاً مستقیم است و از ساحل آن دید آزادی به کل وجود دارد. پل‌های متفاوت و زیبایی پس از بمباران‌های جنگ جهانی دوم احیا یا بازسازی شده‌اند.

تأکید بر فرم از خصیصه‌های فلورانس است. بر خلاف سایر شهرهای ایتالیایی، خیابان‌های فلورانس به طور پراکنده‌ای رنگی هستند. با وجود این، در امتداد رودخانه آرنو طبقی از رنگ‌ها در نماهای پیوسته وجود دارد. در ساحل مقابل، دو بخش سنتی طبقه کارگر ساختمان‌ها رنگین‌تر هستند. در طول ساحل، ساختمان‌هایی که پس از جنگ جهانی دوم بازسازی شده‌اند با نسخه‌های زرد و اخرازی قرمز بیشتری رنگ آمیزی شده‌اند.

نماها

نماها چهره شهرها هستند و همانند چهره انسان‌ها ویژگی‌ها و تأثیرات متفاوتی دارند. سن، سبک و با عملکرد ساختمان، تا حدودی از اندازه، مصالح، رنگ و سایر ویژگی‌های بصری نما تشخیص دادنی است. در مجموع، خیابان‌ها دسته‌ای از نماها و ناهمخوانی یا سازگاری آنها با یکدیگر که منطقه یا محله‌ای را متمایز می‌کنند. برای افراد ارتباط آبی با مکان در این مقیاس رخ می‌دهد.

در همه جای جهان، ورودی‌ها، درها و پنجره‌ها با تفکیک رنگی و با مصالح از نما متمایز می‌شوند. اگر نما را چهره بخوانیم، آنگاه پنجره و درها می‌توانند ویژگی‌های آن باشند که همانند رنگ چشم‌ها و لب‌های انسان نقش مهمی را در برقراری ارتباط بازی می‌کنند.

ویژ

با گذشت در این شهر و به دقت نگرستن نماها، ترجیحاً با یک فایق‌کند، مشاهده کننده زیرک تاریخ را می‌بیند. ابعاد تزئینی جزئیات تندیس‌ها یا زیست‌کاری نماهای معماری، توجه را جلب

ویج از نمای محبت کاشانه

می‌کنند، و هرچه رنگین‌تر هستند با نیروی بیشتری تأثیر می‌گذارند. وقتی هنر و تاریخ ترکیب می‌شوند تصاویر بصری مفهوم را سریع‌تر از نوشتار انتقال می‌دهند.

تماها در ونیز در طول زمان رنگ‌آمیزی خود را انباشت کرده‌اند. وقتی خانه‌های ناز به سبز رنگ می‌شود نمی‌تواند با ساختمانی قدیمی هماهنگ شود. تزئین ساختمان‌ها به عنوان بخشی از حافظه بشری محترم شمرده می‌شود و در هنگام رنگ‌آمیزی جدید به آن توجه می‌شود. نمای کلی با حسن کلی رنگ در این شهر کامل است و آن را از سایر شهرهای ایتالیا متمایز می‌کند.

در حیطه‌های بصری، آلیاژ اشکال شهری و معماری با رنگ، در سراسر شهر آشکار است و این دو به‌طور تفکیک‌ناپذیری به هم مرتبط‌اند. سنت‌های بیزانسی ممکن است بخشی از علت این امر باشند. نقش رنگ در معرق‌کاری‌های آن دوران بسیار پایه‌ای است و هیچ تمایزی میان رنگ و شکل وجود ندارد.

ترکیب منظم تندیس و معماری، میراث کوچک است. تزئین نماهای ونیزی بازتاب سنت‌های قرون وسطا است که هیچ تفکیکی میان سنگ تراش، محسمه ساز و معمار قائل نمی‌شود. در جاهای دیگر دنیا مثال‌های چذاتی از این دست باقی نمانده است.

وحدت شکل شهر با عملکرد آن ناشی از مدرنیسم است. در واقع بیوسنار ساخته شده در ونیز این دستاورد را به خوبی ارائه می‌دهد.

همچون شکل شهر که معرف نظم فکری، طرح ساخت حجم‌ها و فضاهاست، رنگ شهر نیز به تجربه ادراکی آن شکل می‌دهد

رم

فضای یادمانی امپراتوری رم تا حدی در نماهای شهر اثر خود را گذاشته است. ساختمان‌های عظیم و استوار رم معرف شکوه و خادیه‌اند. بار بصری رنگ ساختمان‌ها به جلوه اشکال معماری آن افزوده است. بعد از گذشت بخش بشری به نما افزوده شده است که تأثیر شکوه رسمی را تعدیل می‌کند.

با توجه به کاربری‌های مختلف شهر، نماهای رسمی، متعلق به خانه‌های محلی، مغازه‌ها و کلیساهای جامع هستند که در خیابان‌ها و مناطق مختلف در کنار هم قرار دارند.

در انتهای خیابان‌ها، مرزهای گرد عمارتی بزرگ و سنگی، به تعبیر جهت منجر می‌شود. خطوط سقف برجسته‌اند، بالکن‌های مرمری یا سنگی به پنجره‌ها جلوه بخشیده‌اند. در برخی خیابان‌ها، دسته‌ای از ساختمان‌های با قدمت متفاوت به وسیله رنگ یکپارچه شده‌اند.

ساختمان‌های اداری با رنگ طوسی همراهند. سنگ‌ها و مرمرهای نماهای کلیساهای و ساختمان‌های دولتی در ساختار مصالح ساختمانی خود ممکن است سردی رنگ را متعادل کنند. در سایر نماها رنگ توصیف بشری است.

فلورانس

اگر رم عموماً از تصاویر اشعاری است نماهای فلورانس به شکلی ابتزاعی‌تر ابعاد خود را به رمز درآورده‌اند. نماهای رنسانسی، با تزئین صافه جویانه‌ای بنا شده‌اند. تأثیر سنگین‌تر گوتیک در شهر در ویژگی‌های نماهای آن منعکس است. سطوح سنگی شبکه‌ای با نسبت‌های خوشایندتری از پنجره‌ها و درگاه‌ها متعادل شده‌اند. عملکرد تزئین خارجی دیوارها، نماها یا خیاط‌های یاز با تزئینات رنگ شده و نیز عرفی فلورانس است.

خاتمه

اشکال شهری غنی و پیچیده در شهرها همگی در یک نسل طراحی و ساخته شده‌اند. امروزه متأسفانه اکثر شهرها بدون توجه به مؤلفه‌هایی که آنها را مکان‌هایی استثنایی می‌کند، رشد می‌یابند. استانداردهای ساختمانی، سریع، ارزان قیمت و سودجویانه شده‌اند و ایجاد زیبایی شناختی «تخته‌گری» محسوب می‌شوند.

در بسیاری از مثال‌های ذکر شده عکس این دیدگاه وجود دارد. نیاز به رنگ، نور، سازماندهی فیزیکی و انسجام اساساً نیازی بشری است. بدون آنکه به طبقه یا قومیت مرتبط باشد، به عکس در فقیرترین محله‌های شهری، حسن نمایش زیبایی، روحیه هنری را شکل می‌دهد.

پیوند حیاتی بین زیبایی‌شناسی و عملکرد وجود دارد؛ وقتی به زیبایی‌شناسی حمله می‌شود، سیستم عملکرد شهری، زیرساخت‌ها و آموزش به طرز وقت‌بازی مورد غفلت واقع می‌شود. وقتی ارزش‌های زیبایی‌شناختی محترم شمرده می‌شوند و از حسن زیبایی، نمایش یا تزئین به عنوان «آرایش‌های تزئینی» یاد می‌شود، گواهی است بر جدیت عمیقی در برقراری ارتباط با روحیه انسانی است.

رنگ برخاسته از محیط به عنوان شکلی از ویژگی‌های بومی، چالشی برای طراح است. برای هماهنگی رنگ با محدودیت‌های فیزیکی و تخلیقات طبیعی آن، تجزیه و تحلیل و حساسیت به متن از اصول اولیه کار طراحی است.

شاید زمان آن رسیده است که ایجاد زیبایی‌شناسانه شهر، برای تبلور هر چه بیشتر عملکردها، مورد توجه بیشتری قرار بگیرد.

۱۰۳

پانوشته

۹۰ متن منتشر مرکز نشر کتاب International Perspective نوشته Leif Swartz

۱- Faculty

۲- Umeå

۳- Guest Palace

۴- Arts

سبزی و پاکیزگی در آدیس آبابا^(۱)

ترجمه: عزانه ابراهیم زاده
تفطیم: سروریس بین الملل

اشخاص، سازمان‌ها و همکاری‌ها را که می‌توانند در طرح کاشتن درخت و حفظ محیط‌زیست و حواشی خیابان‌ها و محیط اطراف آنها مسئولیتی داشته باشند، شناسایی می‌کند. جنبش سبزی‌سازی شهر فصد نارد ناد^۲ دوره کوتاهی اهداف خود را محقق سازد. خیابانی که از فرودگاه بین‌المللی بل^۳ تا شیرومدا^۴ کشیده شده به عنوان خیابان مدل انتخاب شده است، زیرا که حواشی آن با مقیاس‌های مختلف و در برخی موارد بدون حاشیه است که می‌تواند به عنوان مدل به کار گرفته شود.

مشارکت هر شهروند به منظور تقویت این دیدگاه ضروری است و پروژه ابتکاری پاکسازی و سبزی‌سازی شهر آدیس آبابا سعی دارد تا مشارکت گروه‌های ذی‌نفع را به منظور درک بیشتر هدف، افزایش دهد.

جشن هفته پاک

اولین جشن سالانه «هفته پاک» از سوی «داریت پوهانز»^۵ سخنگوی جمهوری دموکراتیک فدرال اتیوپی در نوامبر ۲۰۰۳ در خانه نمایندگان برگزار شد. در طول این جشن، همکاری تحسین برانگیزی از سوی مدارس مختلف گروه‌های اجتماعی، سازمان‌های دولتی و غیردولتی مشاهده شد و ۱۰۲۷۱۳۷ مترمکعب پسماند از منطقه در سطح شهر جمع‌آوری گردید.

این هفته به عنوان هفته پاکیزگی انتخاب شد تا با روز سنی پاکیزگی در ۲۲ نوامبر (Hidar sitaten / Hidar 12) تلاخی نداشته باشد و بیش از سالی یک بار آگاهی مردم در خصوص نیاز به تمیز نگه داشتن شهر افزایش یابد.

با در نظر گرفتن اینکه این پروژه ابتکاری با خمرهای دفتر سلامت، اشخاص علاقه‌مند، سازمان‌های دولتی و غیردولتی هفته پاک با موفقیت برگزار شد، امید می‌رود که مشارکت گروه‌های مختلف در این رویداد موفقیت‌آمیز افزایش یابد.

جایزه سال

با عقیده بر اینکه اشخاص و سازمان‌هایی که در پاکسازی و سبزی‌سازی شهر آدیس آبابا مشارکت داشته‌اند، شایسته شناسایی و صرغی هستند، جامعه پاک و سبز آدیس آبابا مدرک شناسایی به آنها

پس از دو سال رسیدگی به شهر آدیس، پیشنهاد ابتکاری «آدیس آبابای سبز و تمیز» در ۱۳ سپتامبر ۲۰۰۳ به «جامعه سبز و تمیز آدیس آبابا» عیدل شد. مراسم افتتاحیه با حضور رئیس جمهور این شهر کریمما کی اورگیس^۶، رئیس جمهور جمهوری فدرال دموکراتیک خلق اتیوپی و شهردار آدیس آبابا انوار کی آکوبای^۷ در هتل هیلتون برگزار شد. آنها در سخنرانی‌شان بر نیاز مشارکت شهروندان مشتاق و قول همکاری دولت تأکید ورزیدند. کسانی که در این پروژه ابتکاری مشارکت داشتند اعم از نمایندگان سازمان‌های دولتی و غیردولتی و بخش‌های خصوصی به منظور ارائه نظریات و پیشنهاد‌های شان دعوت شدند. به منظور تهیه طرح پیش نویس قانون و انتخاب هیئت مدیره، اعضای نهایی ۸ نفره هیئت مدیره، نمایندگان بخش‌های خصوصی، سازمان‌های دولتی و غیردولتی و افراد جدید هم به وسیله مجمع عمومی انتخاب می‌شوند. نهمین عضو هیئت مدیره که نماینده کمیته بین‌المللی است باید از سوی این هیئت مدیره انتخاب و معرفی شود.

جشن هفته سبز در آدیس آبابا

جشن هفته سبز در ۱۲ تا ۱۶ ژوئیه ۲۰۰۳ برای بار دوم برگزار شد. پروژه ابتکاری پاکسازی و سبزی‌سازی شهر آدیس با کمیته فنی که شامل مدیریت حفاظت محیط‌زیست میراث فرهنگی اتیوپی، آژانس زیاسازی و تمیزسازی آدیس آبابا، خانه فرهنگ آدیس آبابا، خانه سوخت دولتی، مؤسسات تجاری و اتاق بازرگانی است در این سال همکاری دارد. این مراسم در ۶ ژوئیه با حضور اسقفان اپون پائولوس^۸ و لاتورات افورک^۹ آغاز شد. در طول این هفته نهایتاً ۶۴۲۸۷ بذر در حیاط کلیسا به وسیله مؤسسه‌های دولتی و غیردولتی کاشته شد. هفته سبز به صورت ابتکاری در سال ۲۰۰۳، با هدف افزایش آگاهی عموم به منظور ضرورت توقف ویران‌سازی جنگل‌ها و کاشت درخت در شهرها سازماندهی شد. این ابتکار سبب ایجاد اطمینان از کاشت درخت‌ها و مشخص کردن مسئولیت‌های هر فرد در گروه شده است.

کاشتن درخت در حواشی خیابان

این پروژه ابتکاری همراه با مؤسسه پاکسازی و زیاسازی،

آدانا، ترکیه

می‌دهد. به علاوه یک نشان افتخار سالانه به اشخاص و سازمان‌هایی که به نظر می‌رسد بیشترین مشارکت را در آن سال داشته‌اند، داده می‌شود. در طول جشن نام کسانی که به آنها جایزه داده شده است ذکر می‌گردد.

جایزه سال ۲۰۰۲

سی‌سی دمیسی^(۱) هنرمند برای دریافت جایزه سال ۲۰۰۲ انتخاب شد. این هنرمند انگیزه بخش جوان‌ها در پاکسازی و تمیزسازی شهر در سال‌های گذشته بوده است.

با شناخت تلاش وی در زیباسازی شهر، رئیس این ابتکار، آتولینکرو آیه^(۲)، تحسین و تمجید خود را در مورد قدرت شهروندان در تقویت تصویر شهری ابواز داشت. ابو علی عبدو^(۳) شهردار سابق آدیس‌آبابا نشان افتخار را به وی داد.

جایزه سال ۲۰۰۳

یکی از فعالیت‌های انجام شده در جامعه پاکسازی و زیباسازی حواشی خیابان‌ها و پیاده‌روهای شهر است. اشخاص و سازمان‌های مختلفی ملاحظه‌وافر خود را در این برنامه نشان دادند و شروع به فعالیت در حیطه کار خود کردند.

برنده جایزه سال ۲۰۰۲، بانک ملی اتیوپی، به خاطر کار جالبش در پاکسازی و زیباسازی حواشی خیابان‌ها و نواحی اطراف ساختمان‌هاست.

شهردار آرکبا آکبویای، در حین اهدای نشان افتخار، این کار بانک ملی را نمونه‌ای تحسین برانگیز خواند و مردم را به خاطر کمک به این تلاش ارزنده فرا خواند.

پیشینه تاریخی

در دسامبر ۲۰۰۱ پروژه ابتکاری پاکسازی و زیباسازی آدیس‌آبابا به وسیله اشخاصی توافقت به این امر در اداره‌های دولتی و

سازمان‌های غیردولتی و بخش‌های خصوصی شکل گرفت. کمیته‌هایی موقتی به عنوان سرپرست ابتکار عمل کرده است. کمیته‌هایی سه‌زیر مجموعه داشتند:

- ۱- زیر کمیته فنی / سیاسی
- ۲- زیر کمیته افزایش نقدینگی و روابط عمومی
- ۳- زیر کمیته اطلاعات و آموزش، که هر کدام مسئولیت‌های مشخصی داشتند.

برای یک سال و نیم این پروژه ابتکاری، طرح‌های مختلفی مانند مطالعه بر روی خیابان مدل، روستاهای مدل، پاکسازی و زیباسازی حواشی خیابان‌ها، ارائه مقاله‌هایی در مورد جانورشناسی، گیاهشناسی، مطالعاتی در مورد پارک مدل، جشن هفته پاک و سبز و ارائه جوایزی به اشخاص و سازمان‌ها برای مشارکت همگانی را در این شهر انجام داد.

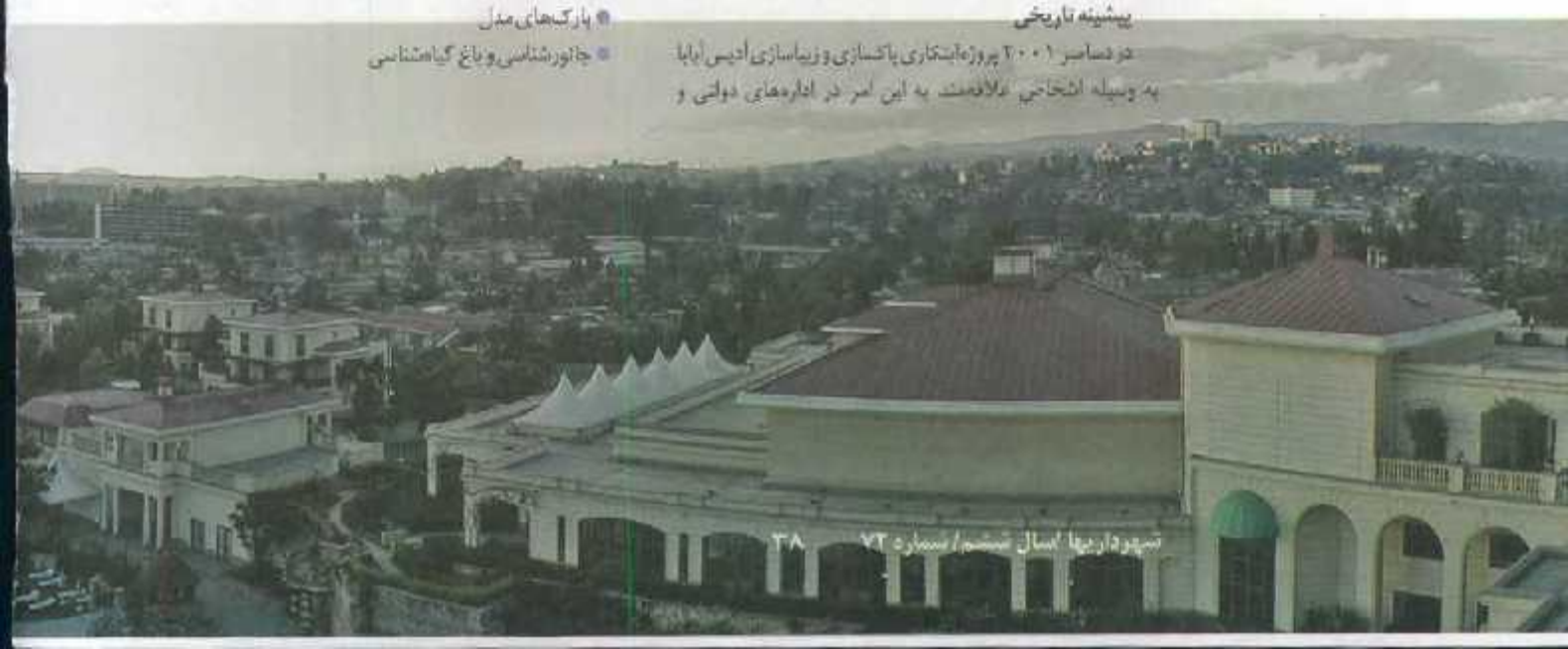
این جامعه در ۱۳ سپتامبر ۲۰۰۳ دریافت که ابتکار با مشارکت فعال اعضا موثرتر خواهد بود.

در ادامه نهادهایی که در پاکسازی و تمیزسازی شهر مشارکت داشته‌اند آمده است.

- ۱- معاونت مدیریت کل، مدیر جاده شهری آدیس‌آبابا
- ۲- روابط عمومی
- ۳- خانه فرهنگ و اطلاعات، رئیس چهارتمان اطلاعات
- ۴- مدیریت خانه سلامت
- ۵- اداره پاکسازی شهر، آژانس زیباسازی پارک‌ها
- ۶- مدیریت شهری
- ۷- رئیس کالج واحد دانشگاه
- ۸- اعضای امور اجرایی
- ۹- مدیریت سازمان تجاری
- ۱۰- مدیریت کل پروژه
- ۱۱- مدیریت خانه حلقه محیط‌زیست آدیس‌آبابا
- ۱۲- امور اجرایی شهری، رئیس دفتر مدیریت شهری
- ۱۳- اداره پلیس ترافیک شهری

پروژه‌ها

- پاکسازی و سبزسازی خیابان‌ها و پیاده‌روها / خیابان مدل
- هفته پاک و هفته سبز
- روستاهای مدل
- پارک‌های مدل
- جانورشناسی و باغ گیاهشناسی

شهر آدیس آبابا

متأثر از روز باستانی (۲۲ نوامبر) روز پاکیزگی است. ۶ تا ۱۲ ژوئیه را به خاطر شروع فصل باران و مناسب با بذرافشانی هفته سبز اعلام کردند.

سران دولت، تاتش آموزان، کارگران و همه افراد علاقه مند تاکنون مشارکت بالایی خود را نشان دادند و نتایج این مشارکتها رضایت بخش بوده است.

روستاهای مدل

داشتن یک مدل روستایی راهی است به سوی توسعه نوع زندگی شهروندان. مطالعه راجع به دو مدل انجام شده است. این مدل ها شامل فضای سبز، توالی، مدرسه و موارد دیگر هستند که از مهم ترین بخش های هر روستا به شمار می آید.

جامعه اکنون در حال تهیه تقاضانامه ای برای آغاز کار بر مدل روستاهاست.

پارک های مدل

اگرچه تعداد زیادی پارک در اطراف آدیس آبابا وجود دارد، هیچ کدام از آنها برای کودکان یا استراحتگاه ساده مناسب نیستند. زیرا این پارک ها مورد غفلت قرار گرفته اند و بیشتر شبیه محل دفن زباله هستند تا پارک.

جامعه پاک و سبز آدیس آبابا مطالعه ای را در مورد پارک خروس به عنوان پارک مدل کرده است تا پارکها را به حد استاندارد برساند.

باغ گیاه شناسی و جانور شناسی

با اینکه اتیوپی غنی از گیاهان و جانوران است، مطالعات عمیق چندانی در مورد آنها انجام نشده است و مردم از حضور گیاهان و جانوران بی اطلاع اند. به منظور افزایش سطح آگاهی ساکنان و جذب توریست در شهر، مکانی مشخص شده است (مخنه استونوبیسگول) تا بتوان از آن به عنوان باغ بوتانیکی و جانوری استفاده کرد.

پاکسازی و سبزی سازی حواشی خیابان ها و پیاده روها / خیابان مدل

یکی از پروژه های شهر، زیباسازی حواشی خیابان ها و پیاده روهای آدیس آبابا است. در این شهر طرحی به عنوان خیابان مدل تهیه و انتخاب شده است. دانشگاه آدیس آبابا، و کارمندان وزارتخانه معماری طرحی را تهیه کردند و به جامعه ارائه دادند. خیابانی که از بل تا شیرومدا کشیده شده است به عنوان خیابان مدل انتخاب شد زیرا این خیابان مزایای مختلفی دارد: از فرودگاه بین المللی بل تا میدان سنکل^(۱) یک بولوار پهن و یک خیابان طولانی وجود دارد، از میدان سنکل تا کاخ مینیک^(۲) پارک های کوچک مختلفی هست و از کاخ تا شیرومدا هیچ بولواری نیست اما پیاده روهای عریضی در دسترس اند.

افراد و سازمان های مختلف با سایر خیابان ها مطابق خیابان مدل برخورد کردند. جامعه با «برنامه یک بلوک را اصلاح کنید» شهروندان آدیس آبابا را در حفظ محیط پیرامون خانه ها و سازمان های شان تشویق می کند.

چالش ها

● اشخاصی که تحت تأثیر این حرکت قرار گرفته اند، تصمیم به کشیدن حصار در اطراف خیابان ها و بولوارها با طرح های ابتکاری خود گرفتند. اگرچه این کار فداکاری شهروندان را نشان می دهد، اما حصارهای بدون استاندارد به شهر تصویر نامطلوب می دهد. به منظور فائق آمدن بر این چالش جامعه خود دو طرح استاندارد برای هر که می خواهد زیباسازی کند در نظر گرفت.

● تصادف با حصارها، یا اینکه حواشی اغلب خیابان ها تمیز و زیبا شده اند، اکثر تصادفات مخصوصاً در شب، کارهایی را که انجام شده است خراب می کند. با اینکه مردم غرامت بازسازی حصارها را می دهند، لیکن آنها در سر جای خود قرار نمی گیرند. به منظور حل این مشکل جامعه مسئولیت را به مسئولان جاده سپرد و از صاحبان سگ در خواست کرد که طرح های خود را به مدیران ارائه دهند.

«هفته سبز» و «هفته پاک»

همان طور که از نامش بیافاست، هدف هفته سبز و پاک، در جامعه آدیس آبابا زیباسازی شهر همراه با پاکیزه کردن و سبز کردن است. اگر چه این کار روزانه ای است که باید هر شهروند علاقه مند آن را انجام دهد. اما داشتن یک برنامه فرهنگی باعث ایجاد نوعی آگاهی و هیجان در اشخاص برای انجام برنامه روزانه شان می شود. بنابراین با مجوز مدیریت شهر آدیس آبابا ۱۷ تا ۲۴ نوامبر را «هفته پاک» نام نهادند که

- 1-Addis Ababa
- 2-Gelana / w- Giorgo
- 3-Ain Arketo Lighty
- 4-Abome parks
- 5-Luxemb Afework
- 6-Bale International airport
- 7-Silwo - amala
- 8-Direc Vohzen
- 9-Silishi Detomic
- 10-Addis Ababa airport
- 11-Ain Air Ababa
- 12-Market BQ
- 13-Nyemba pr face

پانویس:

تنفس هلسینکی در هوایی تازه

ترجمه: علی عربانی نادان
تفطیم: سرویس بین الملل

مقدمه

تشمع‌های دی‌اکسیدکربن و سایر گازهای گلخانه‌ای شهری، بخش وسیعی از کل گازهای اتمسفری جهان را تشکیل می‌دهد. گرمایش و سرخایش ساختمان‌ها، مصرف برق در مؤسسات تجاری و صنایع محلی، چاه‌جایی افراد و کالا به مراکز شهری همگی از فعالیت‌های فشرده انرژی هستند که منجر به تولید گازهای گلخانه‌ای و تشمع‌های دیگر می‌شود و کیفیت زندگی را در مراکز شهری تحت تأثیر قرار می‌دهد. از آنجا که مراکز شهری از منابع اصلی تولیدکننده گازهای گلخانه‌ای به شمار می‌آیند، شهرداری‌ها نقش مهمی در کاهش این گازها برعهده دارند.

طرح اجرایی مصوب دستور جلسه ۲۱

هیئت اجرایی شورای منطقه کلان شهر هلسینکی (در تاریخ ۱۹۹۴/۱۲/۱۶) تصمیم گرفت که اساسنامه «آلبورگ»^(۱) را امضا کند. این هیئت طبق این اساسنامه متعهد می‌شود که یک طرح اجرایی درازمدت محلی را در زمینه پایداری تدوین کند. مدیر اجرایی «آقای جوها سیبلا»^(۲)، گروهی را منصوب کرد که طرح زیست محلی پایدار مناسبی را برای شورای منطقه کلان شهر هلسینکی تدوین کنند. مهلت اجرای این طرح تا پایان سال ۱۹۹۵ بود.

طرح‌های اجرایی محلی

با توجه به طرح پروژه دی‌اکسیدکربن شهری، هر یک از شهرهای شرکت‌کننده مجبور بودند که یک طرح اجرایی محلی را برای کاهش تقاضای انرژی و کاهش تشمع‌های گازهای گلخانه‌ای تدوین کنند. به علت حجم گسترده این طرح، آن را به بخش‌های مختلف تقسیم کردند. البته این بدان معنا نیست که این بخش‌ها به یکدیگر مرتبط نیستند، بلکه بدین صورت بهتر می‌توان به موضوع پرداخت. در بطن این طرح مفهوم عامی وجود دارد، مبنی بر اینکه با کاهش میزان استفاده از منابع و همچنین کاهش تشمع‌ها چگونه می‌توان فشار وارد بر این سیاره را کم کرد.

۱- طرح حمل و نقل

شورای منطقه کلان شهر هلسینکی در سوم دسامبر سال ۱۹۹۴ تصمیم گرفت که طرح سیستم حمل و نقل منطقه کلان شهر هلسینکی را در سال ۲۰۲۰ به تصویب برساند. این شورا مقرر کرد که:

● پروژه‌های حمل و نقل براساس ارزیابی تأثیرات زیست‌محیطی خواهد بود.

پروژه دی‌اکسیدکربن شهری

پروژه کاهش دی‌اکسیدکربن شهری در ژوئن سال ۱۹۹۱ از ۱۴ شهرداری در ایالات متحد آمریکا و کانادا خواست که در اقدامی دو ساله به توسعه راهبردهای جامع محلی در زمینه کاهش تشمع‌های گازهای گلخانه‌ای به خصوص دی‌اکسیدکربن بپردازند. یکی از این مناطق شهری، منطقه کلان شهر هلسینکی است. در این پروژه سعی شده است که چارچوبی کلی برای خط‌مشی‌های انرژی شهری طراحی شود به طوری که حکومت‌های محلی بتوانند آن را در سطح محلی اجرا کنند و خط‌مشی‌های مربوط به کاهش تشمع‌های گازهای گلخانه‌ای را تدوین کنند.

منطقه کلان شهر هلسینکی، طرح خط‌مشی‌های محلی خود را تکمیل کرده است که این موارد را در بر می‌گیرد:

- ۱- طرح مربوط به معیار استفاده از انرژی؛
- ۲- طرح مربوط به گاز دی‌اکسیدکربن و تشمع‌های دیگر حاصل از کاربری انرژی؛ و
- ۳- نیست شاخص‌ها و فناوری‌ها یا توجه به کاربری‌شان در کاهش تشمع‌ها.

● تجزیه و تحلیل هزینه - فایده از تصمیمات پروژه حمایت می‌کند.

● سیستم‌های ارزیابی به گونه‌ای طراحی خواهند شد که تأثیرات زیست‌محیطی و شرایط شهری را در نظر بگیرند.

● تا سال ۲۰۰۰، تشعشعات دی‌اکسید کربن ناشی از ترافیک به سطح مشابه خود در سال ۱۹۹۰ کاهش پیدا خواهد کرد و تا سال ۲۰۲۰ به ۸۰ درصد سطح سال ۱۹۹۰ خواهد رسید.

سیستم حمل و نقل منطقه کلان شهر هلسینکی به گونه‌ای است که سیستم حمل و نقل عمومی و رفت و آمد وسایل نقلیه شخصی در کنار یکدیگر کار می‌کنند و همدیگر را تکمیل می‌گردانند. برای آماده‌سازی سیستم حمل و نقل عمومی و رفت‌وآمد وسایل نقلیه شخصی متوازن شده‌اند. به طوری که در حدود ۶۰ درصد از سرمایه‌گذاری‌ها فقط برای پروژه‌های حمل و نقل عمومی است.

برای مقایسه سیستم‌های حمل و نقل در شهرها باید به این نکته توجه کرد که سهم حمل و نقل عمومی، شاخص مهمی است. افزایش این سهم و حتی تداوم آن به معنای ایجاد بهبود در جذابیت حمل و نقل عمومی و همچنین رقابت نسبی ماشین‌هاست.

شبکه اصلی حمل و نقل عمومی در منطقه کلان شهر هلسینکی مبتنی بر خط راه‌آهن است. در مسیرهای شعاعی منتهی به مرکز شهر - البته به استثنای جنوب «اسیو» - خطوط متعدد راه‌آهن وجود دارد. مراکز منطقه‌ای تا حد امکان از طریق خط راه‌آهن به هم متصل می‌شوند، پیشنهاد شده است که برای ارائه خدمات حمل و نقل عمومی در سراسر شهر از خطوط راه‌آهن استفاده شود. سیستم حمل و نقل عمومی در مسیرهای شعاعی و سرتاسری شهر از شبکه جاده‌ای استفاده می‌کند. این شبکه جاده‌ای، سیستمی از جاده‌های شعاعی و دایره‌ای

ایجاد کرده است. اصل بر این است که رفت و آمدهای منطقه‌ای و مسیرهای بزرگ رفت و آمد باید به جاده‌های اصلی هدایت شوند. بدین ترتیب می‌توان آلودگی صوتی و هوا را از مناطق مسکونی دور کرد.

جاده‌های جدیدی که پیشنهاد شده‌اند بسیار اندک هستند و فقط برای رفت و آمدهای سرتاسری شهری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

۲- خط‌مشی‌های مدیریت زیانه

شورای منطقه کلان شهر هلسینکی مسئولیت زیانه را برای ۴ شهر واقع در منطقه کلان شهر، یعنی «هلسینکی»، «اسیو»، «وانتا»^(۱) و «کائینن»^(۲) برعهده دارد. این شورا طرح مدیریت زیانه را تا سال ۲۰۰۰ تهیه کرد. هدف این طرح، کاهش میزان زیانه تولید شده و افزایش سطح بازیافت است.

کاغذ

شهروندان منطقه کلان شهر هلسینکی، برای جمع‌آوری کاغذ مسئول‌اند. ایجاد مکان جمع‌آوری زیانه برای ۵ واحد مسکونی و یا بیشتر و همچنین برای آن دسته از ساختمان‌های صنعتی و تجاری که در طول هفته بیش از ۵۰ کیلوگرم کاغذ و مقوا به صورت زیانه تولید می‌کنند، اجباری است. در سال ۱۹۹۲ در حدود ۳/۴ از کاغذهای جمع‌آوری شده خانگی بازیافت شدند. هدف، افزایش بازیافت کاغذ و مقوای قابل جمع‌آوری به میزان ۸۰ درصد تا سال ۲۰۰۰ بود.

زیستماند^(۱)

زیستماند تولید شده در محل دفن زیانه و گازهای ساطع شده در آنجا از جنبه‌های مختلف برای محیط‌زیست مضرند. بهترین روش این است که زیستماند از زیانه‌های دیگر جدا شوند و برای اهداف کاربردی کمپوست گردند. با توجه به قوانین جدید مدیریت زیانه، لازم است که زیستماند برای ۱۰ واحد مسکونی و یا هر تعداد واحدی که بیش از ۵۰ کیلوگرم زیستماند در هفته تولید می‌کنند از هم تفکیک شوند.

هدف، جمع‌آوری و بازیافت ۸۰ درصد از زیستماند تولید شده در خانه‌ها و یا املاک دیگر تا سال ۲۰۰۰ بود.

شیشه

۹۰ درصد از بطری‌های شیشه‌ای در زمان حاضر بازیافت می‌شوند. بیش از ۲۵ درصد از کل شیشه‌های تولید شده نیز بازیافت می‌شوند. هدف، افزایش بازیافت به میزان ۵۰ درصد تا سال ۲۰۰۰ بود.

فلزات

مسئله عمده‌ای که در بخش جمع‌آوری خرده‌فلزات و صنایعی که از آنها استفاده می‌کنند مطرح است، دسته‌بندی صحیح خرده فلزات و جابه‌جایی آنهاست. با دسته‌بندی اولیه و فشردن خرده فلزات جمع‌آوری شده در نزدیکی منبع می‌توان کارایی این عمل را افزایش داد.

هدف، بازیافت ۸۰ درصد از خرده‌فلزات تا سال ۲۰۰۰ بود.

پلاستیک

برای چگونگی جمع‌آوری پلاستیک، آزمایش‌هایی صورت گرفته است. مسئله این است که برای بازیافت پلاستیک‌های مخلط هنوز روشی اقتصادی پیدا نشده است.

هدف، بازیافت ۲۵ درصد از پلاستیک‌ها تا سال ۲۰۰۰ بود.

۳- خط‌مشی‌های برنامه‌ریزی کاربری زمین

زیرساخت‌های شهری یکی از مهم‌ترین عواملی هستند که بر مصرف انرژی و تشعشعات نمازهای گلخانه‌ای تأثیر می‌گذارند. همه تصمیمات مربوط به کاربری زمین باید کنترل شوند، به طوری که بتوانند از احتمال صرفه‌جویی در انرژی حمایت کنند. یعنی تعداد سفرها و طول سفرها را کاهش دهند و شبکه‌های گرمایشی را در نواحی مختلف ایجاد کنند. سیستم حمل و نقل قوی می‌تواند تصمیمات مربوط به کاربری زمین را هدایت کند. مترجم‌سازی هدفمند و الگوهایی توسعه نواری را باید از طریق مسیرهای رقت و آمد و تصمیمات سیستم حمایت کرد.

طرح جامع مربوط به همکارای کاربری زمین تقریباً در هر ۴ سال بازنگری می‌شود و مجموعاً ۴ بار مورد بررسی قرار گرفته است. این برنامه در برگیرنده این موارد است:

۱- اهداف درازمدت برای ساختار اجتماعی در منطقه.

۲- اصول کاربری زمین در طول دوره برنامه.

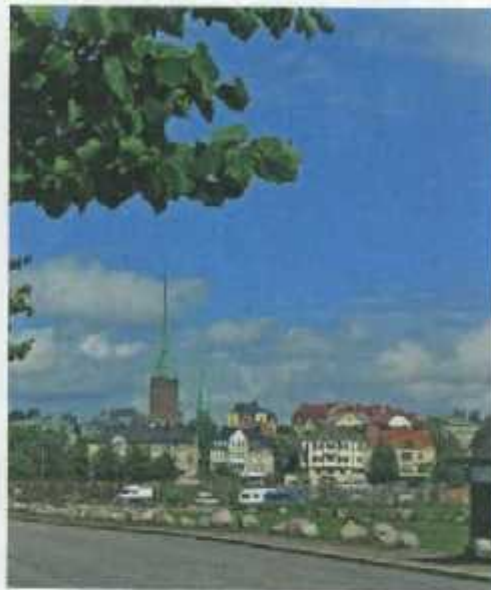
۳- بررسی شاخص‌ها در کوتاه‌مدت.

این برنامه طرحی نیست که برای حفظ منطقه باشد، بلکه ماهیتاً طرح کلی برای خط‌مشی‌های ساخت و ساز در منطقه و همچنین برنامه‌های اجرایی برای منطقه به شمار می‌آید، که در طرح منطقه‌ای و در طرح جامع شهری نشان داده شده است. اکثریت ساکنان جدید منطقه، در مناطق مسکونی جدید «اینر هلستیک» و در امتداد خط ساحلی شرق هلستیک قرار گرفته‌اند. جذابیت و انتخاب مناطق زندگی عمدتاً تحت تأثیر این عوامل است: کنترل محیط، سطح قیمت معمول در منطقه، ویژگی‌های سیستم حمل و نقل (به خصوص حمل و نقل عمومی) و تحقق سفرهای کوتاه و کارآمدی که برای رسیدن به محل کار انجام می‌شود. بخش عمده‌ای از خانه‌ها در مناطق جدید قرار خواهند گرفت. در حدود ۸۰ درصد از مناطق مسکونی جدید را می‌توان در مناطق دارای خطوط راه‌آهن و همچنین «اینر هلستیک» قرار داد.

۴- خط‌مشی‌های مدیریت کیفیت هوا

شورای منطقه کلان شهر هلستیک مسئولیت کنترل کیفیت هوا، برنامه‌ریزی، تحقیقات، آموزش، اطلاعات و کنترل آلودگی هوا را در منطقه کلان شهر یعنی شهرهای «هلستیک»، «اسپو»، «کانیان» و «وانتا» برعهده دارد. کیفیت هوا از اواخر دهه ۵۰ به طور ادواری در منطقه هلستیک کنترل شده است. شبکه کنترل خودکار SO₂ در سال ۱۹۷۸ ساخته شد و از آن تاریخ به بعد، پارامترهای سطح بیان افزوده شده، به طوری که این شبکه به ۴ شهر منطقه گسترش یافته است.

اساس این شبکه فعلی را ۵ ایستگاه چند بخشی تشکیل می‌دهد. ۳ واحد اندازه‌گیری نیمه سیار نیز مورد استفاده قرار گرفته است. عملیات اندازه‌گیری خاص در حال انجام است. این شبکه به وسیله یک نرم‌افزار تحت ویندوز کنترل می‌شود و کیفیت هوا را می‌توان به موقع مشاهده کرد. این داده‌ها را می‌توان در گزارش‌های تحقیقاتی ماهانه و سالانه منتشر کرد. از سال ۱۹۸۸، تأثیرات آلودگی هوا بر جنگل‌های منطقه مورد بررسی قرار گرفته است. تغییرات زیستی و شیمیایی هر ساله در ۱۰۰

زیاله‌های ساخت و ساز (نخاله)

زیاله‌های ساخت و ساز (نخاله)، عامل مزاحمی برای گورستان‌های زیاله به شمار می‌آید، زیرا حجم آن خیلی زیاد است و معمولاً با مواد مختلفی همراه است. بازیافت خوب فلز و سنگ در منطقه کلان شهر هلستیک به صورت جدا صورت می‌گیرد. هدف، افزایش بازیافت نخاله به میزان ۷۰ درصد تا سال ۲۰۰۰ بود.

زیاله‌های بازیافت نشدنی

پردازش نهایی زیاله، به زیاله‌های باقی مانده‌ای اشاره می‌کند که دیگر بازیافت شدنی نیستند. هدف از پردازش زیاله‌هایی که نیازمند دفع نهایی هستند بدین شرح است:

- سرمایه‌گذاری برای کاهش میزان زیاله‌هایی که نیازمند دفع نهایی هستند.
- توسعه فعالیت‌های مرکز زیاله «اماسو»^۱ از طریق طراحی و ساخت پایانه جمع‌آوری برای زیاله، این پایانه می‌تواند در دسته‌بندی و دفع نهایی زیاله مؤثر باشد.
- تسویع در بازیافت تشعشعات گازی حاصل از محل دفن زیاله «اماسو».
- برای یافتن کاربری پرسود و اقتصادی انرژی باید تلاش‌هایی صورت بگیرد.
- اختصاص ایستگاه زیاله «سونولا» به محل دفن زیاله که فقط ویژه ضایعات و زیاله‌های حاصل از ساخت و ساز و فعالیت‌های صنعتی باشد.
- کنترل تأثیرات زیست‌محیطی گورستان‌های زیاله.
- کنترل کاربری انرژی‌های معمولی و انرژی‌های زیستی مربوط به زیاله که جایگزین سوخت‌های فسیلی شده‌اند و همچنین کنترل کاربردهای فنی و تأثیرات اقتصادی آنها.

تأثیر آن بر طبیعت و مواد را نیز باید در تعریف گنجانند.

کاروان سبز

در بهار سال ۱۹۹۴، مقرر شد که منطقه کلان‌شهر هلسنکی به برنامه کاروان سبز که به وسیله شورای بین‌المللی ابتکارات زیست محیطی محلی^{۱۳} سازمان یافته بود، ملحق شود. هدف اصلی این برنامه، کاهش تقاضای انرژی و تشعشعات حاصل از حمل و نقل شهری است. مقاصد شهری برای انجام آن مسئولیت‌های فراوانی دارند و برای تصمیم‌گیری در زمینه این موضوع دارای قدرت زیادی هستند. مقامات شهری از رویکردهای مختلفی استفاده می‌کنند، که از آن جمله‌اند:

- برنامه‌ریزی کاربری زمین به منظور کاهش تقاضای سفر و حمایت از امکانات حمل و نقل عمومی؛
- برنامه‌ریزی ترافیک به منظور حمایت از حمل و نقل عمومی، دوچرخه‌سواری و پیاده‌روی؛ و
- اتخاذ خط‌مشی‌هایی در بخش‌های دیگر شهر به منظور

کاهش انرژی و استفاده از وسایل نقلیه با تشعشع کم. این ایده در برنامه‌هایی که مشتمل بر پیشنهادهایی در زمینه کاروان منطقه کلان‌شهر هلسنکی است نیز وجود دارد. این کاروان را می‌توان به بخش‌های فرعی زیر تقسیم کرد:

- کاروان شهری و شورای منطقه کلان‌شهر هلسنکی؛
- کاروان شرکت‌های شهری؛
- کاروان منطقه کاروان شهری؛ و
- کاروان کارمندان.

نتیجه این کار باید شامل پیشنهادهایی در زمینه مسائل زیر باشد:

- فناوری ماشین‌ها (مصرف سوخت و تشعشعات)؛
- اندازه ماشین‌ها؛
- عادات رانندگی؛
- سوخت‌های جایگزین؛ و
- استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی به جای ماشین‌های شخصی.

چنگل دارای درختان صنوبر و کاج نیست می‌شود. در زمان حاضر، کیفیت هوا در منطقه هلسنکی در مقایسه با شهرهای دیگر جهان نسبتاً خوب است. مدارک نشان می‌دهد که حتی آلاینده‌های با غلظت کم وقتی با هوای سرد ترکیب می‌شوند می‌توانند تأثیرات زیادی بر روی سلامت انسان بگذارند. ترافیک، عامل اصلی آلاینده‌ها در هوای شهری است. عیدال‌های کانالیووری، میزان تشعشعات حاصل از ترافیک را تا اندازه‌ای کاهش داده‌اند. تأثیر تولید انرژی کمتر از آن چیزی است که میزان تشعشعات بتواند آن را نشان دهد. میزان تشعشعات - به خصوص SO₂ و ذرات حاصل از تولید انرژی - در سال‌های اخیر کاهش یافته است، این امر به خاطر افزایش میزان استفاده از گرما و گوگردزایی است. انتظار می‌رود که روند نزولی تشعشعات ادامه یابد، البته به استثنای تشعشعات CO₂.

غلظت SO₂ در سال‌های اخیر کاهش فراوانی یافته است. گرچه غلظت NO تا اندازه‌ای کم شده است اما هیچ ارتباط مستقیمی با سطوح NO₂ ندارد. علت این است که تشکیل NO₂ از تشعشعات NO را می‌توان با تراکم O₃ کنترل کرد. از زمانی که منطقه هلسنکی به عنوان یک مخزن O₃ عمل کرده است، هیچ شبکه محلی O₃ تشکیل نشده است. غلظت CO با روند نزولی اندک همراه بوده است. این امر به خاطر افزایش استفاده از کانالیوورهای ۳ طرفه در ماشین و کاهش حجم ترافیک ناشی از رکود اقتصادی است. میزان سطح TSP خیلی بالاست. تعلیق ناشی از ترافیک، باد و سایش‌های زمستانی بر سطوح TSP تأثیر می‌گذارد و تشعشعات مستقیم هم بر غلظت اندک TSP مؤثر است. اما سطوح متوسط PM₁₀ نسبتاً پایین است و این امر شاید به علت فعالیت‌های شیمیایی اندک موجود در هوا باشد. تعلیق بر غلظت PMD هم تأثیر می‌گذارد؛ گرچه تأثیر آن بر TSP کمتر است. غلظت سرب هم به خاطر استفاده از بنزین بدون سرب، فوق‌العاده پایین است.

شاخص کیفیت هوا

شاخص کیفیت هوا در سال ۱۹۹۳ تدوین شد تا مردم را از کیفیت فعلی وضعیت آلودگی هوا آگاه کند. این شاخص در مرحله پیشنهاد است، اما در گزارش‌های روزانه و ماهانه مورد استفاده قرار می‌گیرد.

آلاینده‌های موجود در این شاخص عبارتند از:

SO₂ (1 and 24h) , O₃ (1 h) , PM10(24h)
CO (1 and 8h) , NO₂ (1 and 24h)

ابتدا شاخص‌های فرعی مربوط به همه آلاینده‌ها محاسبه می‌شود و سپس بیشترین شاخص فرعی به عنوان شاخص (اصلی) معرفی می‌گردد. این شاخص شبیه شاخص‌هایی است که در ایالات متحد آمریکا و کانادا مورد استفاده قرار می‌گیرد. سطح ۱۰۰ بر اساس طرح جدیدی است که برای ارزش‌های راهنما در فنلاند در نظر گرفته شده است. پیشنهاد سازمان جهانی بهداشت (WHO) برای آژن مورد استفاده قرار می‌گیرد. این شاخص به صورت خطی است و بالاتر از سطح ۱۰۰ قرار دارد. سطح ۵۰ در واقع ۵۰ درصد از ارزش‌های راهنمای پیشنهادی h24 است. این شاخص مبتنی بر تأثیراتی است که بر روی سلامت می‌گذارد، اما

پانوشته:

- 1-Aalborg
- 2-Alex Spil
- 3-Espoo
- 4-Vaasa
- 5-Kielinmen
- 6-Helsinki
- 7-Amnava
- 8-Council for Local Environment Initiatives Information

منبع: www.kiel.org

تیرانا^(۱) پایتخت بوم و رنگ

با رنگ آمیزی شاد و روشن ساختمان‌ها و تخریب سازه‌های غیرقانونی در تیرانا، پایتخت آلبانی، چهره فقیرده این شهر تغییر یافته.

در دنیای امروز، کمتر دولتمردی در غرب می‌تواند چالش‌های فراوانی اداره کردن تیرانا - یکی از فقیرترین کشورهای اروپایی - را تصور کند. در این شهر که در دل کوه‌های شمال یونان واقع شده است، بی‌کاری، رشد قارچ گونه جمعیت، کمبود زیرساخت‌ها و بودجه محدود شهرداری، از ویژگی‌های بارز به شمار می‌روند.

در چنین شرایطی لادی رامانا^(۲)، شهردار جوان و فعال تیرانا، که برای دومین بار به عنوان شهردار انتخاب شد، دست به ابتکار جالبی زده است. به دستور این شهردار ۲۶ ساله، نمای تمامی ساختمان‌های شهر با رنگ‌های زنده و روشن، رنگ‌آمیزی شد و پس از آن چهره خاکستری و فقیر تیرانا، به یکباره دگرگون شد.

جالب توجه اینکه، این اقدام زیبای شهردار جوان، چندان توجه جهان را به خود معطوف کرد که جایزه کاهش فقر سازمان ملل در سال ۲۰۰۲ را به خود اختصاص داد.

این اقدام رامانا که به برنامه «بازگشت به هویت» موسوم است، با الهام از هنر و معماری قدیم آلبانی رویکردی زیباشناسانه برای بهبود

چشم انداز شهر تیرانا به شمار می‌رود. در این برنامه علاوه بر رنگ‌آمیزی ساختمان‌ها با الگوهای هندسی، اقداماتی چون پاکسازی خیابان‌ها از زباله، تخریب ساخت و سازهای غیرقانونی در پارک‌ها و ساحل رودخانه اشیم^(۳) و افزایش فرست‌های شغلی، با منابع محدود مالی تحقق پیدا کرد.

«رامانا» خود در این باره می‌گوید: «میان نیازها و امکانات، عدم تعادل وجود داشت و منابع درآمدی ما بسیار محدود بود. به همین دلیل مجبور بودیم به فراهم آوردن نشانه‌هایی برای امیدواری مردم اکتفا کنیم. شهر تنها ترافیک و تراکم نیست، بلکه همه آنچه که از قاب پنجره خودرو یا خانه خود می‌بینید، بخشی از شهر را تشکیل می‌دهد».

به دنبال اجرای برنامه «بازگشت به هویت»، ۱۵۰ ساختمان که بدون مجوز ساخت و به صورت غیرقانونی در مرکز شهر قرار گرفته بود تخریب شد، خیابان‌ها سبز و پاکیزه شدند و مکان تجمع قاچاقچیان به باغ‌هایی کوچک تبدیل شد.

گفتنی است نزدیک به نیم قرن سیطره کمونیسم بر آلبانی، از این کشور جامعه‌ای بسته ساخته بود که شهر و اندیشه تنها به خاطر گوش سپردن به موسیقی یا نساوبر غیرمجاز و تخریب شده به کمپ‌های کار اجباری تبعید می‌شدند. با چنین پیشینه‌ای اقدام شهردار جوان تیرانا، اهمیت خود را بیشتر از می‌نماید. در واقع نخستین ایده مدرن رامانا برای شهر، زمانی در ذهن او نقش بست که دوستی کتاب تحریم شده تاریخ هنر را در کتابخانه به دست سپرد.

به نظر شهردار محبوب تیرانا، نیاز بعدی شهر تهیه طرح جامع برای سازماندهی فرایند ساخت و ساز است. او همچنین در نظر دارد علاوه بر ایجاد فضای رقابتی و امکان ارائه طرح‌های مختلف از سوی مردم و کارشناسان، مسابقه‌ای بین عمومی برای نقاشان سراسر دنیا برگزار کند. آرزوی دیگر شهردار، تبدیل شهر به رنگارنگ‌ترین شهر جهان است؛ جوانان موزه‌های زنده

گردش رنگارنگ در اوساکای ژاپن

به منظور تقویت امکانات گردشگری در شهر اوساکای ژاپن طرح اتوبوس‌های ویژه «گردش رنگارنگ» به اجرا درآمد.

این اتوبوس‌ها از اول فوریه تا پایان مارس سال ۲۰۰۵ میلادی به صورت آزمایشی در سطح شهر به حرکت درآمدند و مناطق مهم گردشگری در شهر را به یکدیگر متصل ساختند. این طرح که با همکاری وزارت زمین دولت ژاپن و سازمان‌های دیگر هدایت می‌شود؛ در شهرهای کیوتو^(۱) و نزارای^(۲) ژاپن نیز به اجرا درآمد.

در ایستگاه این اتوبوس‌ها علاوه بر شماره‌گذاری، از نشانه‌های چندزبانه نیز استفاده شد و در اتوبوس‌ها نیز اعلامیه‌هایی به زبان‌های مختلف دربارهٔ جذابیت‌های گردشگری اوساکا و پرسشنامه‌های نظرسنجی در میان مسافران توزیع گردید.

اتوبوس‌های گردش رنگارنگ در دو مسیر شمالی و جنوبی به حرکت درآمدند. در مسیر شمالی در روزهای عادی روزانه ۶ توقف و در روزهای تعطیل ۱۵ توقف در این ایستگاه‌ها صورت می‌گرفت.

لازم به ذکر است کرایه این مسیرها برای بزرگسالان ۲۰۰ ین و برای کودکان نصف این مبلغ بود و مسافران قادر بودند این هزینه را از طریق کارت‌های اعتباری نیز پرداخت کنند. مسیر جنوبی طرح گردش رنگارنگ نیز دارای هفت ایستگاه بود. اتوبوس‌ها در این مسیر ۱۵ بار در روز به حرکت در می‌آمدند و اعلامیه‌هایی به زبان‌های ژاپنی، چینی، کره‌ای و انگلیسی میان مسافران پخش می‌شد.

گفتنی است هزینه تور یک روزه برای بزرگسالان ۴۰۰ ین و برای کودکان ۲۰۰ ین در نظر گرفته شده بود.

ترجمه: شهروز فرزین پنا
پهلوشت

1-Kyoto
2-Nara

منبع: www.city.osaka.jp

فصلی تازه برای شورای شهر اتاوا

شورای شهر اتاوا - پایتخت کانادا - با به مشارکت طلبیدن سایر سازمان‌های شهری، شفاف سازی در زمینه فعالیت‌ها و توجه ویژه به اقلیت سومالیایی اتاوا فصل جدیدی را در حوزه فعالیت‌های خود آغاز کرده است.

این شورا با تصویب طرح «کمیسیون مشاوره» گام جدیدی را در مسیر مشارکت میان بخش در سطح نهادها و سازمان‌های درگیر با مسائل شهری برداشت. وظیفه این کمیسیون برگزاری اجلاس برای گروه‌هایی نمایندگان هفت سازمان شهری در اتاواست. این

کمیسیون تصمیمات شورای شهر را بررسی می‌کند و با جمع‌آوری گزارش‌ها و نظرهای مردم دربارهٔ فعالیت‌های صورت گرفته، نقش عمده‌ای در پیشرفت پروژه‌های شهری و جهت‌گیری سیاست‌های شورا ایفا می‌کند.

قابل توجه اینکه در مواقعی که جلسات شورای شهر غیر علنی است، اعضای کمیسیون مشاوره در این جلسات شرکت می‌کنند و نمایندگان مردم در شورا موظف به پاسخگویی به پرسش‌های صریح و محرمانه کمیسیون هستند. بدیهی است این تمهید

شهر اتاوا

موجب شفافیت و وضوح هرچه بیشتر عملکرد شورای شهر می شود.

از دیگر اقدامات درخور توجه و ارزشمند شورای شهر اتاوا به مشارکت طلبیدن جوامع سومالیایی محلی اتاوا و حمایت از انجمن های مردمی این گروه است.

در زمان حاضر سازمان زنان سومالیایی در اتاوا، با حمایت شورای شهر به بررسی مشکلات مادران سرپرست خانوار در میان هموطنان خود می پردازد. از دیگر خدمات این انجمن، حمایت از خانواده های فقیر و افزایش سطح آگاهی دانش آموزان است.

شون عمر^(۱) یکی از زنان سومالیایی و از اعضای برجسته پلیس اجتماعی شهر است و نقش بسیار مهمی در ایجاد پیوند پایدار بین جامعه سومالیایی و خدمات پلیس اتاوا ایفا می کند.

از دیگر اقدامات این شورا، پیوستن دهکده گرایی^(۲) به مناطق شهری اتاواست. این دهکده به دلیل مجاورت با مناطق شهری، رنگ و بوی شهر را به خود گرفته اما با وجود این ماهیت روستایی

خود را نیز از دست نداده است.

در زمان حاضر در گرایی به عنوان آخرین منطقه شهری اتاوا، جواز احداث ۱۹۰۰ واحد مسکونی صادر شده است و ارائه خدمات شهرسازی و گسترش مطالعات در زمینه نحوه به کارگیری و بهره برداری از زمین، تحولی نو را در منطقه گرایی رقم خواهد زد.

یادآور می شود شهرداری اتاوا برای پیشرفت و پویایی بیشتر گرایی طرحی را موسوم به طرح محلی گرایی تهیه کرده است. در این طرح اهدافی چون نظارت بر رشد و توسعه بهره برداری از زمین، طرح اصلی دهکده، راههای ارتباطی، فضاهای سبز و راهبردهای مربوط به این اهداف مد نظر قرار گرفته است.

ترجمه: گلزار کیهانپوری
بازویش:

1-Shoon.com
2-City

www.city.ottawa.on.ca

صبح

رانندگان زن در تاکسی های امارات عربی

امارات اولین کشور در میان کشورهای عربی خلیج فارس است که مجوز رانندگی تاکسی را برای زنان صادر کرده است.

زنان در کشور سنی و ترومنند امارات، همانند عربستان، به علت محدودیت های اجتماعی و قوانین جزئی و عقب مانده، رانندگی نمی کنند.

اما به گفته مدیر شرکت تاکسی رانی دوبی، اعتراض مسافران زن برای استفاده از تاکسی هایی که راننده های شان مرد بودند،

چنان بالا گرفت که بالاخره شرکت مجبور شد به راه حل ناسعنی چون رانندگان زن بیندیشد. این در حالی است که زنان داوطلب تاکسی رانی برای ورود به این عرصه مردانه باید به مقابله با مخالفت خانواده های خود و پیشداوری های اجتماعی برخیزند. دوبی مرکز توریستی و تجاری عظیمی است که روزانه ده ها هزار مسافر را از نقاط مختلف دنیا به خود جلب می کند. در میان مسافران، زنانی که به تنهایی به این نقطه سفر می کنند، تمایل بیشتری به استفاده از تاکسی هایی با رانندگان زن از خود نشان می دهند.

در زمان حاضر ۷ راننده زن در دوبی مشغول فعالیت هستند که سن شان بین ۲۵ تا ۳۵ سال است و ۳ نفر از آنها اهل کشورهای سوریه، سودان و اردن هستند. این رانندگان از میان ۳۰ داوطلب انتخاب شدند و در یک دوره آموزشی سخت و فشرده، درباره موضوعاتی چون جست و جو و یافتن راهها، کمک های اولیه، مکانیک خودرو و نحوه برخورد با پلیس و مسافران آموزش دیدند. این راننده ها برخلاف رانندگان مرد، در داخل شهر برای پیدا کردن مسافر گشت زنی نمی کنند و در صورتی که تقاضا برای حمل مسافر زن از سوی شرکت به آنها اعلام شود، به محل اعزام می شوند. تمامی زنان راننده به تلقین همراه مجهز هستند تا در صورت بروز مشکل بتوانند از این طریق تماس بگیرند.

لباس فرم تاکسی رانان زن در دوبی، با لباس های آستین بلند بزرگ و قهوه ای رنگ و روسری هایی که تا روی شانه شان کشیده شده است، به لباس های «همانداران هواپیما» شباهت دارد.

این زنان از بیمه خدمات درمانی استفاده می کنند و حقوق آنها با پایه حقوق ۶۸۵ دلار در ماه، حدود ۲۰ درصد از حقوق ۳ هزار همکار مردشان بیشتر است.

لازم به ذکر است که آنها می توانند علاوه بر حقوق ماهانه دریافتی، گواهی اضافی برای حمل بار و انعام نیز دریافت کنند.

شاید بتوان گفت یکی از دلایل موفقیت و پذیرش این طرح از سوی بخش سستی جامعه دوبی این بود که مسافران این تاکسی ها فقط زنان هستند.

ترجمه: سید مسیح
مقدم: f.dubaitaxi.ae

برود، شهری در دست جوانان

مدیران شهری در برود^۱ی فرانسه فضای مناسبی برای حضور و اعلام نظر جوانان درباره مسائل و مشکلات شهر فراهم کرده‌اند.

انجمن جوانان شهر برود یکی از تشکلهایی است که اعضای خود را از میان جوانان ۱۵ تا ۲۵ ساله از دانش آموز، دانشجوی، کارمند و تقاییر این انتخاب می‌کند.

این انجمن در محیطی رقابتی، تعاملی و پرتحرک فعالیت می‌کند و نشست‌های منظم و پی‌در پی اعضای آن موجب می‌شود اثربخشی پیشنهادها مطرح شده برای حل مشکلات سرعت و قطعیت بیشتری پیدا کند. یکی از اقدامات جالب شهرداری برود اجرای برنامه «سخنی با جوانان» با همکاری انجمن مذکور در فاصله ژوئن سال ۲۰۰۲ تا آوریل سال ۲۰۰۴ میلادی بود. در این برنامه از کلیه جوانان شهر دعوت به عمل آمد تا به عنوان شهروند و عضو فعال شهر، به عضویت انجمن جوانان شهر درآیند. پس از این فراخوان ۲۸ هزار تن از جوانان منظم و پرمعلومات شهر برود به عنوان اعضای جدید انجمن، انتخاب شدند و حلقه انصالی میان جوانان و مدیران شهری برقرار گردید. انجمن جوانان در نشست‌هایی که با جوانان و انجمن‌های شهری دارد درباره مسائل ملموس و خاص شهر در زمینه‌های ورزشی، فرهنگی، بهداشتی، تحصیلی، آموزشی، اشتغال، اوقات

فریغت و تقاییر اینها به تبادل نظر می‌توانند و در نهایت راجع به مسائل و تقاییر اینها را به مدیران ذی‌ربط ارجاع می‌دهند.

ترجمه: مه‌ایزاد
پژوهش

1- Bordeaux

منبع: www.atauldo.com/tauldo

با همکاری یونیسف و شهرداری کودکان کار در مصر می‌بینند

شهرداری‌های مصر و بنگلادش با همکاری یونیسف برنامه‌های دراز مدتی را برای مراقبت از کودکان شاغل و ارائه آموزش‌های لازم به آنها تدوین کرده‌اند.

فقر سبب گشته است بیش از ۲ میلیون کودک ۱۴ تا ۱۶ ساله در مصر و ۷ میلیون کودک نیز در بنگلادش، ناگزیر به کار بپردازند. این کودکان معمولاً از تحصیل باز می‌مانند و کار سنگین احتمال بروز اختلالات جسمی و ذهنی را در آنها تقویت می‌کند.

حقوق ناچیز، وضعیت نامناسب و برخی از اوقات خطرناک محیط کار و ۱۲ ساعت کار طاقت فرسای روزانه، فرصت بازی و تفریح را از کودکان کار می‌گیرد و یک روز تعطیلی هفتگی نیز، تنها صرف تجدید قوای آنها برای از سر گرفتن دوباره کار می‌شود. شهرداری‌های مصر و بنگلادش برای حل پاره‌ای از مشکلات کودکان شاغل با همکاری یونیسف «طرح آموزش پایه» را آغاز کردند.

بر اساس این طرح دوره‌های آموزشی در حوزه‌های روحانی و نوشتن، محاسبات ریاضی، بهداشت، نقاشی و ورزش برگزار می‌شود. در این دوره‌ها، مشکلات کودکان در جلساتی با حضور کارفرمایان بررسی می‌شود. هر دوره آموزشی ۳ ماه به طول می‌انجامد و کودکان می‌توانند با توجه به وقت آزادشان، زمان کلاس‌ها را صبح یا بعد از ظهر انتخاب کنند.

در بنگلادش نیز ۲۰۰ هزار کودک شاغل با همکاری یونیسف آموزش می‌بینند. نکته درخور توجه اینکه معلمان این دوره‌ها، پیش از شروع کلاس‌ها، ابتدا درباره نحوه آموزش به کودکان شاغل توجه می‌شوند.

یکی از مهم‌ترین اهداف این طرح آن است که کودکان شاغل نیز همانند کودکان دیگر، از عشق و احترام برخوردار شوند و فرصتی برای رشد و زندگی در محیطی مطمئن، و آشنایی با

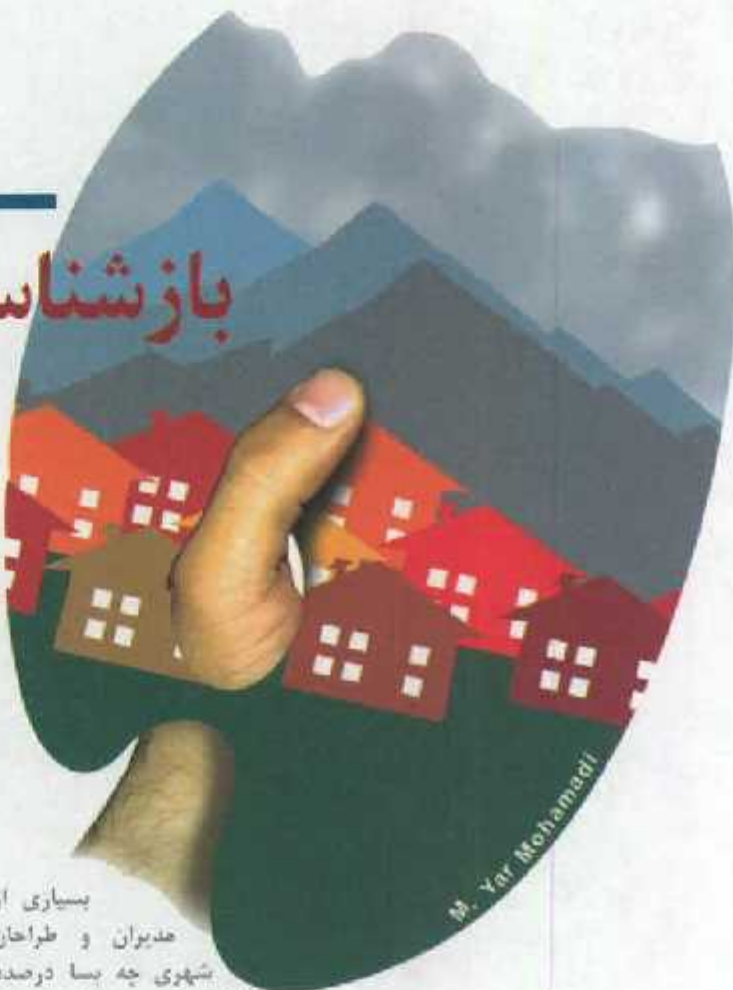
گفتنی است، نظیر این طرح در کشورهای نیپال، سوئان، هائیتی و افغانستان نیز به اجرا درآمده است. در هائیتی ۱۷۰ هزار دختر بچه شاغل یا زمامنده از تحصیل، به کار در شرایط سخت مشغول هستند.

ترجمه: امجد قریب
منبع: www.atauldo.com/tauldo

بازشناسی شهر در رنگ

سولماز حسینیون

کارشناس ارشد معماری و طراحی شهری

دارای تناسبات رنگی یا یکدیگرند.

زمانی که این پالت رنگی تعداد نامحدود و نامشخصی رنگ را که بی هدف و از جاهای مختلف در کنار هم جمع شده‌اند در برگیرد (مانند شهرهای ما و به ویژه در بخش‌هایی که به نازکی ساخته شده‌اند)، به سرعت می‌توان این اغتشاش و بی‌نظمی را تشخیص داد و برای اصلاح و بهبود و هدایت نظام رنگی شهر اقدام کرد.

کاربرد رنگ در شهر

حفظ و تقویت خوانایی و هویت در شهر و در تک‌تک فضاهای آن همواره از مهم‌ترین اهدافی است که مستقل از نوع فضا یا محل شهر یا فضا، می‌بایست مورد نظر طراح و مدیر شهری قرار گیرد. ابزارهای زیادی برای رسیدن به هدف وجود دارد که توجه به هر یک از آنها می‌تواند ما را به نتیجه مورد نظر برساند. رنگ یکی از مهم‌ترین عناصری است که می‌تواند به سادگی و با هزینه‌ای کمتر از ساخت و ساز برای تعریف فضاهای، در ایجاد خوانایی و حس وحدت و خلق حس مکان به انسان کمک کند.

ویژگی‌های فرهنگی رنگی شهرها

فرهنگ رنگی هر شهر می‌تواند پیچیده‌ای از فرهنگ هر شهر است و مطالعه آن نیاز به تخصص‌ها و علوم مختلفی دارد. فرهنگ انسانی در زمینه رنگ، برگرفته از کیفیت نوری محل، افسانه‌ها، فلسفه و باورها و نمادهای مذهبی و نمادهای آنها در دنیای طبیعی است. بر این اساس، نظام رنگی هر منطقه، شهر یا کشور متفاوت است. برای مثال رنگ طلایی در بسیاری فرهنگ‌ها نماد خداوند و نور الهی است که در همه جا ناظر است و تجلی آن در نور خورشید است.

عوامل تشکیل دهنده ویژگی‌های رنگی

ویژگی‌های رنگی بناهای تاریخی و معماری مردمی و هنرهای نقاشی و تزئینی می‌تواند مبنایی برای مطالعه تر جیحانات رنگی مردم باشد. در میان عواملی که سنت‌های هنری و فرهنگ رنگی هر منطقه را مشخص می‌کند، مهم‌ترین عامل پدیده‌های طبیعی محل است. تحلیل ویژگی‌های محیطی و طبیعی محل نشان می‌دهد که

بسیاری از

مدیران و طراحان

شهری چه بسا درصدد

اصلاح وضعیت نابسامان رنگی

شهر خود برآمده‌اند. با این حال هنوز این پرسش مطرح است که تاکنون چگونه یا چگونه رنگ در شهر برچورد شده است، اگر از وضعیت نابسامان و آشفتگی شهرها (و اخیراً روستاهای مان) که انتخاب رنگ و مصالح در آنها نه بر اساس منطق و روال طبیعی بلکه بر اساس مدهای بازاری و القا شده از سوی سلیقه فشری خاص از اجتماع صورت می‌گیرد، بگذریم، توجه به زمینه و متن، تنوع آب و هوایی و اقلیمی، مصالح بومی و فرهنگی نوع فضاها و جز اینها در تصمیم‌گیری طراح یا مدیر برای هدایت کاربرد رنگ در شهر تاثیر دارند.

در هر شهر، بسته به اقلیم، مصالح بومی، فناوری و منابع تأمین مصالح و سلیقه و فرهنگ افراد، رنگ‌نماها، در و پنجره‌ها، مبلمان شهری، کف‌سازی، سقف و بام‌پناها و اصولاً تمامی عناصر شهری به دامنه رنگ‌های خاصی محدود می‌شود که به نوعی «شناخته‌شده» رنگی آن شهر» به شمار می‌آید. از کنار هم گذاشتن این نمونه‌های رنگی می‌توان پالت رنگی شهر را تهیه کرد. رنگ‌های پالت رنگی شهر مطلوب در دامنه‌های مشخص و هماهنگ قرار دارند و اکثراً

حتی اکنون که شهرهای ما به شدت دچار آفتابش و بی هویتی رنگی شده‌اند، با نام بردن شهرهای خاص، طیف‌های رنگی مشخص در ذهن شنونده زنده می‌شود. حتی محله‌ها و بخش‌های مختلف شهرها نیز می‌توانند حال و هوای رنگی متفاوتی داشته باشند.

کدهای رنگی به کسی که در سطح شهر حرکت می‌کند، اعلام می‌کند که وارد حوزه‌های متفاوتی شده‌است، به این ترتیب مشاهده می‌شود که خوانایی محله‌ها به صورت طبیعی با رنگ‌شان مرتبط است.

راهنماهای طراحی شهری برای هدایت رنگ، نمونه موردی: شهر ادینبورگ - انگلستان

استفاده از رنگ برای طراحان شهری، به منظور ایجاد حس وحدت در عین وجود تنوع نیاز هر فضا یا شهر است. افراد هنگام قدم زدن یا حرکت در سطح شهر، باید تدابیر و پیوستگی را حس کنند. زمینه کاری طراح شهری عمده‌ا بر پالت اصلی متمرکز است. هر چند راهنماهایی مانند ضوابط و توصیه‌های رنگ آمیزی تبلیغات محیطی، مبلمان شهری و نظایر اینها نیز مرحله بعدی کار او را تشکیل می‌دهند.

آنچه در پی می‌آید، بخشی از راهنمای رنگی برای شهر ادینبورگ است که برای حوزه‌های مختلفی چون نواحی ثبت شده از نظر تاریخی، حوزه‌های مسکونی و تجاری عنوان شده است:

صدور پروانه رنگ برای بناهای ثبت شده

رنگ آمیزی سطوح خارجی و جزئیات بناها یا الحاقات جدید در نواحی ارزشمند و به ثبت رسیده می‌تواند به وسیله صدور مجوزهایی در زمینه‌های مختلف از جمله رنگ، کنترل شود. شرایط موجود می‌تواند به عنوان سازوکار ثانویه برای کنترل هنگام صدور مجوز مورد استفاده قرار گیرند.

چنانچه تغییر رنگی در بناهای ثبت شده انجام شود، این طرح رنگی بر ویژگی^{۱۱} بنا تأثیر می‌گذارد. رنگ آمیزی بنا به همان رنگ سابق، بخشی از فرایند معمول نگهداری بنا محسوب می‌شود و معمولاً نیازی به کسب مجوز برای بناهای ثبت شده ندارد.

رنگ آمیزی ساخت و سازهای جدید

الف) مصالح و رنگ آمیزی غالب در محله‌ها و بناهایی که دارای کیفیت بالا هستند، می‌بایست در انتخاب رنگ آمیزی بناها و توسعه‌های جدید مورد استفاده و الهام قرار گیرند. رنگ‌ها می‌بایست بخشی از هویت و طرح توسعه‌های جدید و منظر خیابان و مکمل آن باشند.

از به کارگیری سطوح بزرگ رنگی نامتناسب یا ناهماهنگ که متناسب با رنگ‌های طبیعی یا رنگ‌های خاکی نیستند، می‌بایست پرهیز گردد. دیوارهای با پوشش طبیعی مانند سنگ و آجر نمی‌بایست رنگ شوند.

ب) در نواحی‌ای که سبک بومی معماری غالب است، استفاده نواورانه از رنگ‌های قوی و غیر سنتی روی سطوح وسیع دیوارها و سقف‌ها نامناسب است:

۱- می‌بایست از به کارگیری سطوح وسیع با رنگ‌های تند و

میزان نور طبیعی و شرایط اقلیم و طبیعت (پوشش گیاهی و آب و نظایر اینها) تأثیر مهمی بر پیدایش پالت رنگی محل دارند.

مطالعه‌ای در زمینه رنگ در معماری محل (طرح مطالعه رنگی کشور بلاروس^{۱۲}) بیان می‌کند که مطالعه ۲ ساختار مرتبط برای دستیابی به ویژگی‌های رنگی محل لازم است:

۱) دامنه رنگی بناهای عادی؛ و

۲) رنگ آمیزی بناهای خاص.

به عبارت دیگر، مورد اول پس زمینه رنگی را نشان می‌دهد و مورد دوم به تأکیدهای رنگی می‌پردازد.

آزادی در انتخاب رنگ و نحوه شکل‌گیری فضا و نحوه تغییر ابزارها و مصالح و تدابیر ساختمانی، سبک‌های گوناگون هنرهای انتزاعی را به وجود آورده که در نهایت منجر به وحدت رنگی و معماری در فعالیت‌های خلاقانه معماران، طراحان و متخصصان رنگ هر منطقه شده است.

شهر ادینبورگ

در زمین جانساز مهم‌ترین وظیفه ما شناخت سنت‌های رنگی و فرهنگ رنگی هر منطقه برای دستیابی به نحوه تفکر رنگی و چگونگی به کارگیری آنها در پروژه‌های معماری و شهری امروز است.

این شناخت سه بخش عمده را در بر می‌گیرد:

۱- نحوه انطباق رنگی بناها با منظر طبیعی

۲- تضادهای رنگی معماری با پس زمینه طبیعی

۳- خلق رنگ آمیزی منظر مصنوع که کمبودهای رنگی طبیعی محل را جبران کند.

بررسی سابقه رنگی شهر، یا به عبارت دقیق‌تر پالت رنگی آن، کمک می‌کند تا بتوان آن را حفظ کرد و یا اینکه بتوان برای هر شهر پالت رنگی خاصی تعریف کرد که عناصر تشکیل دهنده آن همان واژگان رنگی یا در واقع انواع رنگ‌هایی باشند که در ترکیب با هم چهره رنگی فضاها را تعریف می‌کنند.

روشن اجتناب شود، زیرا ممکن است تأکید بر توده بنا، نما و آرایش از آنچه هست برجسته نشان دهد.

۲- از سایه روشن‌های متضاد رنگ‌ها می‌توان برای تأکید و ارتباط متناسب میان بناهای قدیم و جدید استفاده کرد و تنوع و جذابیت به وجود آورد و مقیاس و ترکیب‌بندی نماهای حجیم را نیز خرد کرد.

۳- جزئیات معماری را می‌توان با رنگ‌های طبیعی رنگ آمیزی

رنگ آمیزی بناهای ثبت شده و ثبت نشده داخل محدوده‌های حفاظت شده

الف) بخش‌های مسکونی

سطوح پوشیده با مصالح طبیعی مانند سنگ و آجر و کاه گل نمی‌بایست رنگ شوند و اگر این سطوح رنگ شده‌اند، باید رنگ روی آنها برداشته شود. رنگ آمیزی سایر دیوارها و سطوح بایستی به نحوی باشد که در هماهنگی با این سطوح طبیعی به نظر برسد.

ب) معازنها و واحدهای مسکونی

● ایجاد کاراکتر متمایز و شاخص برای واحدهای تجاری در مقایسه با دستیابی به تعادل مناسب در منظر خیابان، در درجه دوم اهمیت قرار دارد.

● طرح‌های رنگی می‌بایست فرم معماری نما و ویژگی‌های واحدهای تجاری را وضوح بخشند و نباید از طرح‌ها و رنگ‌های عجیب و غریب در آنها استفاده شود.

● در موفق‌ترین طرح‌های رنگی تنها از یک یا دو رنگ استفاده می‌شود. استفاده از رنگ‌های متعدد نیاز به تعادل بخشی دقیق میان رنگ‌ها دارد که دستیابی به آن دشوار است. برای چنین طرح‌هایی تأیید رسمی از سوی مسئولان ضروری است.

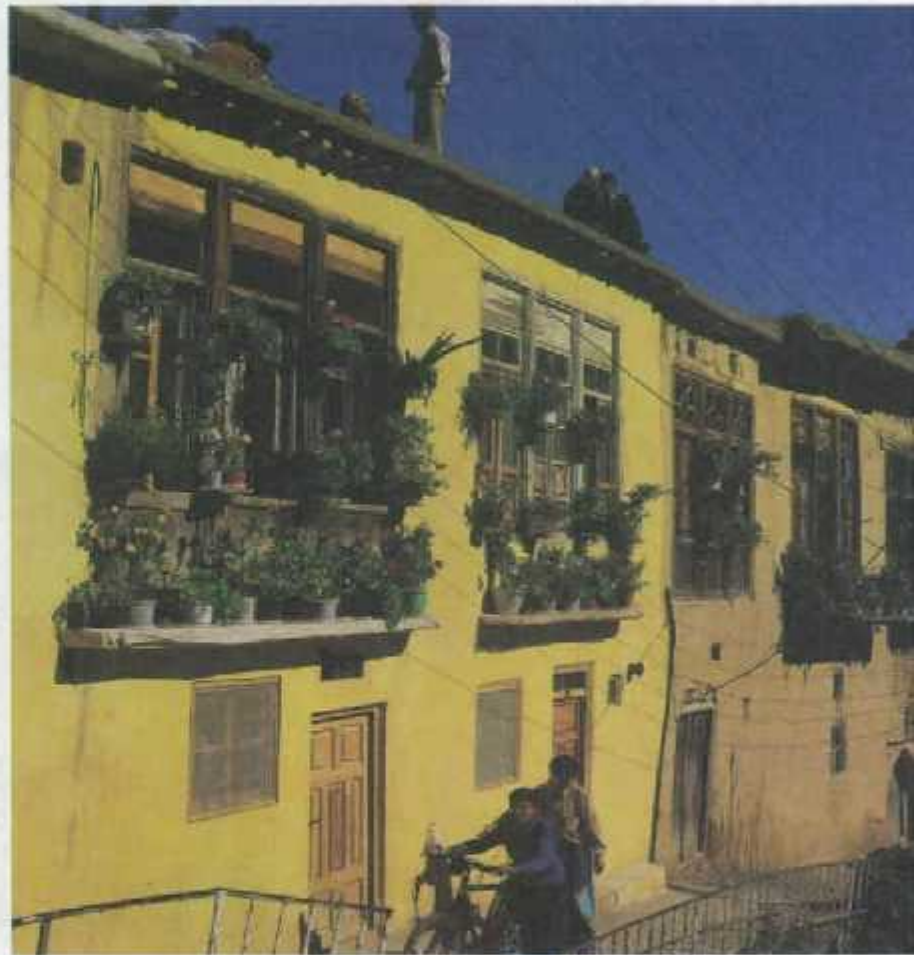
رنگ یکی از مهم‌ترین عناصری است که می‌تواند به سادگی و با هزینه‌ای کمتر از ساخت و ساز برای تعریف فضاها، در ایجاد خوانایی و حس وحدت و خلق حس مکان به انسان کمک کند

بخش مهمی از ویژگی معماری و طراحی شهری شهرهای قدیمی و سابقه دار - مانند اچینورگ - ناشی از استفاده از دامنه محدودی از مصالح و رنگ‌های سنتی است. مصالح طبیعی دارای بافت غنی و رنگ‌های زیبایی هستند و سایه روشن‌هایی از رنگ‌های نخودی، طوسی، قرمز و مانند آن دارند.

سنت‌های رنگی و روش‌های رنگ آمیزی متداول هیچ‌گاه ثابت و دائمی نبوده‌اند. استفاده از مصالح طبیعی و نیمة طبیعی و دامنه محدود رنگ‌های مورد استفاده برای سطوح خارجی بناها - به ویژه به دلیل وجود رنگ‌های جدید ساختمانی که اقتصادی، مقاوم در برابر عوامل جوی و دلاری سرعت عمل در اجرا هستند و تنوع رنگی زیادی ارائه می‌کنند - می‌بایست با توجه به زمینه سنتی و منظر طبیعی محیط انجام شود.

در مجموع می‌توان گفت که برای دستیابی به هماهنگی و وحدت در منظر عینی و سمیای شهر، منطقه و خیابان، رنگ جزو عواملی است که هر چند در لایه‌های زیرین و پنهان‌تری نسبت به فرم و شکل قرار می‌گیرد اما نقشی اساسی و حیاتی در دستیابی به تجانس و خوانایی در محیط دارد. کندهای رنگی برای هر محل بخشی از هویت آن محسوب می‌شوند (مثال ایبانه قرمز).

میزان نور در اقلیم‌های مختلف (اقلیم گرم و آفتابی، اقلیم مرطوب و ابری و سایر اقلیم‌ها) تأثیری مهم در نحوه انتخاب رنگ مصالح مورد نظر - از رنگ‌های ملایم تا رنگ‌های تند و درخشان - دارد (تمایل به انتخاب رنگ‌های تند در اقلیم‌های سرد و ابری و مه

ایبانه

کرد و یا برای برجسته‌سازی می‌توان آن را در پس زمینه با رنگ‌های متضاد رنگ آمیزی کرد.

۴- سقف شیب دار بناهایی که تیره‌تر از دیوارهای شان رنگ آمیزی می‌شوند به دلیل تأثیری قوی که از حس ثبات و استحکام به بنا می‌دهند، توصیه می‌شوند.

سه برای بناها و مجموعه‌های با سبک مدرن، انتخاب رنگ‌ها می‌بایست تابع زمینه اطراف باشد و در عین حال بخشی از ایده معماری خاص بنا به شمار آید. در چنین مواردی رنگ‌های بناها می‌بایست ارزیابی شوند و تعادل زندگی و زیبایی‌شناختی آنها در متن و زمینه مورد بررسی قرار گیرند.

۵- چه بسا بتوان طرح‌های نوآورانه را به نوعی از موارد گفته شده مستثنا دانست اما به شرطی که در زمینه و محیط اطراف خود پذیرفتنی باشند.

آلود).

باید توجه داشت که انتخاب مصالح و رنگ‌های جدید در یک محل حتماً با توجه به ویژگی‌های مصالح بومی انجام گیرد و دنباله‌روی تلاوم فرهنگ و هویت رنگی محل باشد. در غیر این صورت نتیجه فاجعه‌ای است که امروزه نه فقط گریبانگیر شهرها بلکه حتی روستاهای ما نیز شده است.

بناهای با پوشش رنگی خاص محلی جزء هویت محل محسوب می‌شوند اما همین عناصر هویتی به سرعت در حال نابودی‌اند. برای مثال روستاهایی چون ایبانه، زیارت، کندلوس و بسیاری از روستاهایی که به دلیل بافت‌های ارزشمند و معماری منحصر به فردشان، دارای پتانسیل‌های توریستی معرفی شده‌اند، با تقلیدهای کورکورانه از متهای شهری در حال از دست دادن قابلیت‌های خود

در زمان حاضر مهم‌ترین وظیفه ما شناخت سنت‌های رنگی و فرهنگ رنگی هر منطقه برای دستیابی به نحوه تفکر رنگی و چگونگی به کارگیری آنها در پروژه‌های معماری و شهری امروز است

هستند و هویت محل را زیر پا می‌گذارند. برای مثال رنگ آمیزی و پوشش سنتی بناها به سرعت جای خود را به بناهایی با پوشش مرمر خاکستری سنگی، متعارف و پیش پا افتاده‌ای می‌دهد که در هر جایی یافت می‌شود و به بازدید کننده این حس را می‌دهد که این بنا می‌تواند در هر جایی از شمال یا جنوب یا مرکز ایران باشد.

در همین زمینه باید به معادن و منابع تأمین مصالح بومی در محل، که یکی از مهم‌ترین سازنده‌های ویژگی رنگی شهر است، توجه ویژه داشت. حتی اگر تمایلی برای استفاده از مصالح جدید با دوام و کارایی بیشتر وجود دارد، طیف رنگی و بافت آنها را باید متناسب و هماهنگ با سنت رنگی محل انتخاب کرد تا در طول زمان هویت کالبدی محل (و به دنبال آن هویت فرهنگی، اجتماعی، قومی) محل از بین نرود.

برای مثال در روستای کندلوس زنان روستا برای پوشش بناهای خود از نوعی گل کرم رنگ که از معدنی از نزدیکی روستا است

استفاده می‌کنند و با در روستای زیارت (در نزدیکی گرگان) رنگ این گل نوعی خاکستری ویژه است که از معدن نزدیک روستا به دست آمده و خاص آن محل است. در شهرهای کویری، رنگ نخودی کاهگل بخشی از هویت رنگی شهرها به شمار می‌آید. یا برای مثال سقف‌های با پوشش آتسه‌های چوبی و سفالی یا ویژگی‌های رنگ و بافت خاص خود بخشی از هویت کالبدی محل هستند. مناسبانه مردم استفاده از رنگ‌های تند و نامتعارف، از قبیل قرمز و بنفش یا مصالحی وارداتی، و پوشش‌های سقف نامتعارف را به عنوان عنصر متمایز کننده و نماد امروزی شدن تلقی می‌کنند.

یکی از مهم‌ترین وظایف سازمان‌های مسئول کنترل ساخت و ساز در شهرها و روستاها، از شهرداری‌ها گرفته تا مسئولان بنیاد مسکن، جلوگیری از خدشه دار شدن یا از میان رفتن هویت کالبدی محل، از جمله ویژگی‌ها و فرهنگ رنگی محل، از طریق آموزش و آگاه سازی مردم از سویی و از سوی دیگر تدوین ضوابط و مقررات ساخت و ساز در جهت حفظ این ارزش‌های هویتی است. این امر به ویژه با توجه به طرح مسائلی چون گردشگری و رقابت میان شهرها و روستاها در سراسر جهان برای دستیابی به کیفیت محیطی و بازده اقتصادی که از محصولات چینی آن است، اهمیتی دو چندان می‌یابد.

راهکارهای کلی برای حفظ هویت رنگی محل:

- 1- تهیه نقشه رنگی و برداشت فرهنگ رنگی هر محل.
- 2- شناخت ویژگی‌های تعیین کننده نقشه رنگی محل اعم از کیفیت نور، اقلیم، مصالح و سنت‌های رنگی محل و ترجیحات فرهنگی مردم.
- 3- پهنه بندی رنگی هر محل بسته به وسعت، نیازهای کارکردی و زیباشناختی و فرهنگی آن و نقش و چشم انداز تعیین شده برای آن در طرح‌های بالادست (که در مقیاس روستا، محله، منطقه یا شهر برخورد متفاوتی می‌طلبد).
- 4- تدوین ضوابط و استانداردهایی به منظور حفاظت از هویت رنگی، بازگرداندن ویژگی‌های از دست رفته برای حفظ تلاوم شخصیت کالبدی فرهنگی محل با استفاده از ابزار رنگ، از سطح کلان تا جزئیاتی مانند میلان شهری و تابلوها.

عزیزان

پانوش منابع

1-Charter

1-Peter Tom, ENVIRON MENTAL COLOUR MAPPING, Urban Design International, 5 & FN SPON, 1997

2-CB Moughtin & CC, Street Tamer & Tendell: Ornaments & decoration, 1995

3-Peter Tom, The Architect's Eyes, II & FN SPON, 1997

4-CITY DEVELOPMENT QUALITY HANDBOOK, 5-Colour of buildings, CITY OF EDINBURGH, internet, 2004

5- مسپینوز (سریلان) رنگ در شهر از دیدگاه طراحی شهری، مقاله شهرداریها، سال چهارم شماره ۲۵

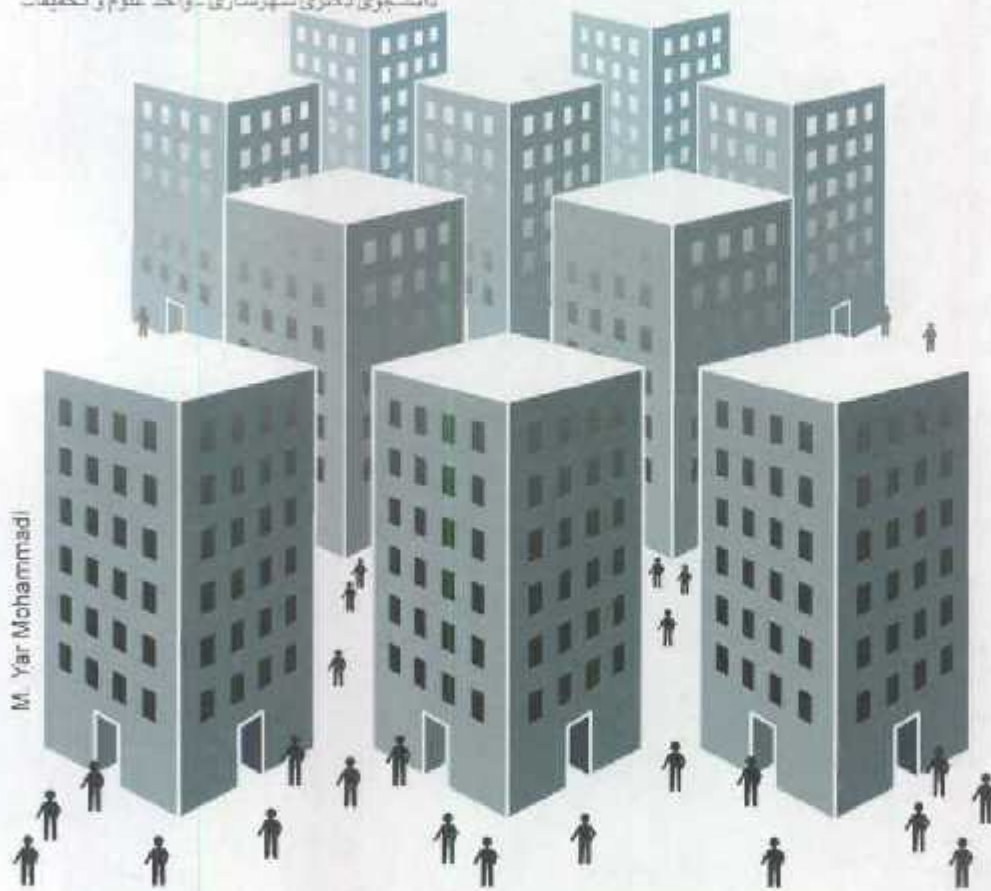
6- مسپینوز (سریلان) رنگ در شهر، مقاله شهرداریها، (روزنامه طراحی شهری)، ۱۳۸۰

8-Colour culture of Bydgoszcz, 2005, internet

معماری مدرن معماری ناپایداری

شهریار شقایق

دانشجوی دکتری شهرسازی - واحد علوم و تحقیقات

M. Yar Mohammadi

مجموعات مدرن و پیش ساخته و کارخانه‌ای بود، که به طور روز افزون چهره شهرها را دگرگون ساخت و خلأ هویتی را در شهرها ایجاد کرد. اگر تا قرن ۱۹ هر شهری از جهان چهره خاصی داشت که خود نشأت گرفته از فرهنگ و هویت مردم آن دیار بود، پس از قرن بیستم تمامی شهرهای جهان رفته رفته رخنه شکل واحدی به خود گرفتند و مفهوم فرهنگ و تمدنی خاص از شهرها رخت برپست.

ابتدای قرن بیستم، یعنی حدود ۱۹۱۰ را می‌توان آغاز تفکر مدرنیسم^۱ و ظهور معماری مدرن در اروپا و سپس آمریکا دانست که منشأ تحولات عظیم در بافت شهرهای مختلف جهان و ریز و رو شدن بافت‌های قدیمی و تاریخی شهرهای جهان بود. مهم‌ترین مسئله در معماری مدرن که ناشی از فلسفه مدرنیسم بود، قطع رابطه از تاریخ و تقلید نکردن از گذشته و روش‌های سنتی و نیز استفاده از

مسئله دیگر، به‌دادن به فناوری و افزایش شدید مصرف مواد سوختی و منابع تجدید ناپذیر جهان بود که باعث کاهش سریع آنها و آلودگی محیط زیست و جهان شد. تحولات مدرنیسم به سرعت از کشورهای جهان صنعتی به کشورهای جهان سوم منتقل شد و چهره این کشورها را نیز دگرگون کرد و به شکل کشورهای پیشرفته (البته تنها از نظر ظاهر) درآورد.

در کشورهای جهان سوم و از جمله ایران، الگوهای سنتی جای خود را به الگوهای مدرن و غربی داد. این جایگزینی تنها به دلیل تقلید کورکورانه و نه از روی تفکر و اندیشه صورت گرفت و معضلات و مشکلات عدیده‌ای برای این کشورها به وجود آورد که برآیند آن، آشفتگی معماری در این کشورها و سر در گم شدن معماران و مردم در انتخاب نوع معماری بود.

در دهه ۱۹۶۰، آوای مخالفت یا مدرنیسم و معماری مدرن از آمریکا و سپس اروپا به گوش رسید و معمارانی که فلسفه پسا مدرن^{۱۱} را پذیرفته بودند، پا به عرصه معماری گذاشتند و از فرهنگ و هویت طرفداری کردند و الگوهای معماری مدرن را زیر سؤال بردند.

در این مقاله سعی خواهد شد تا روند پیدایش مدرنیسم، ریشه‌های فکری آن و تأثیراتش بر چهره معماری و شهرسازی کشورهای پیشرفته و سپس جهان سوم بررسی گردد و تأثیرات منفی آن در حذف فرهنگ و هویت شهرها، افزایش شدید مصرف منابع طبیعی و افزایش آلودگی شهرها که بر ضد توسعه پایدار است به طور مشروح تحلیل شود.

سده بیستم، قرن است که جهان شاهد تولد جنبشی به نام مدرنیسم بود که از پیامدهای اندیشه فلاسفه‌ای چون «هگل» و «هایمناس»^{۱۲} و ماحصل نهضت‌های پیشین خود همچون انقلاب

معماری مدرن در اوائل قرن بیستم توانست به پیشرفت‌های چشمگیری در جهان دست یابد و بسیاری از مشکلات زندگی را حل کند، اما به تدریج از لحاظ فرهنگی از یک سو و از لحاظ آلودگی محیط زیست و استفاده از منابع طبیعی تجدید ناپذیر از سوی دیگر، مشکلاتی را ایجاد کرد

صنعتی، مکتب شیکاگو و هنر نو بوده است. ریشه مدرنیسم از ریشه لاتین Modernis به معنی نو و تازه بوده و تفکری است که از قرن بیستم در غرب مطرح شده و هدف آن تجلیل از فناوری و قطع رابطه با فرهنگ و تاریخ است. در این بینش هر چیزی که نو و امروزی است صحیح و آنچه که قدیمی و مربوط به گذشته است، مطرود و مکتوب به شمار می‌آید.

انقلاب صنعتی در اروپا در سده ۱۸ و ظهور محصولات کارخانه‌ای و صنعتی نقطه پیدایش جنبش مدرن بوده است و فناوری نقطه انکای مدرنیسم به شمار می‌آمده است. معماری مدرن نیز نتیجه تفکر مدرن بوده و در نتیجه تولید مصالح پیش

ساخته و کارخانه‌ای ظهور کرده و چهره جهان را دگرگون ساخته است. به خاطر افزایش سریع استفاده از منابع طبیعی برای تولید محصولات کارخانه‌ای جدید و گسترش انواع محصولات صنعتی، این منابع رفته‌رفته در معرض خطر نابودی قرار گرفته‌اند و آلودگی ناشی از کارخانجات و ضایعات صنعتی، چهره زمین را دگرگون ساخته و مخاطرات زیست محیطی برای جانداران و طبیعت به وجود آورده است.

در سال ۱۹۹۲ در کنفرانس «ریو»^{۱۳} این مسائل مطرح شد و موضوع توسعه پایدار عنوان گردید تا پیشرفت‌های صنعتی در کنار حفظ محیط زیست و منابع طبیعی مطرح گردد و استفاده از انرژی‌های پایدارتر چون خورشید، باد و نظایر اینها بیشتر مد نظر قرار گیرد تا منابع تجدید ناپذیر چون منابع فسیلی، برای نسل‌های آینده نیز باقی بماند و محیط طبیعی برای آنان سالم باشد.

خاستگاه معماری مدرن

همان گونه که ذکر شد، مدرنیسم نتیجه تحولات پیش از خود در اروپا و آمریکا بوده است. معماری مدرن، ماحصل معماری انقلاب صنعتی در اروپا در سده ۱۸ در انگلستان، و سپس هنر نو در سده ۱۹ در فرانسه و بلژیک و سرانجام معماری مکتب شیکاگو در اواخر قرن ۱۹ در آمریکا بوده است. اما معماری مدرن به مفهوم واقعی خود در سال ۱۹۱۹ در مدرسه «بهاوس»^{۱۴} در آلمان و در شهر «دسا»^{۱۵} ظهور کرد.

این مدرسه که در ابتدا مدرسه هنرها و صنایع دستی نام داشت، در شهر «وایمار»^{۱۶} در آلمان تأسیس شد. در آن موقع رئیس این مدرسه شخصی به نام «هاتزی ون دولده»^{۱۷}، متولد بلژیک و از معماران هنرنو بود. در سال ۱۹۰۶ فردی به نام «والتر گروپوس»^{۱۸} رئیس این مدرسه شد. این شخص بعدها یکی از برجسته‌ترین معماران سبک مدرن در اروپا و سپس آمریکا شد. وی نام مدرسه را به «بهاوس» تغییر داد و در سال ۱۹۱۹ این مدرسه را به شهر «دسا» منتقل ساخت. ساختمان آن را به سبک مدرن طراحی کرد و در سر در ورودی مدرسه جمله‌ای مشهور نوشت:

«فرم، تابع عملکرد است.»

این جمله را می‌توان اساسی‌ترین شعار معماری مدرن تلقی کرد که تأثیرات خود را بر معماری پس از خود به طور جدی اعمال کرد.

خصوصیات معماری مدرن

خصوصیات معماری مدرن را می‌توان در این موارد خلاصه کرد:

- ۱- عملکرد گریزی
- ۲- استفاده از فناوری
- ۳- بینش منطقی و ریاضی
- ۴- احجام خالص، اشکال واضح و درک شدنی
- ۵- سادگی
- ۶- ساختمان همچون ماشینی برای زندگی
- ۷- حذف تزئینات
- ۸- قطع رابطه با تاریخ و فرهنگ

همان گونه که ذکر شد یکی از خصوصیات این معماری استفاده از احجام خالص و به خصوص مکعب بود که باعث شد معماری مدرن به صورت معماری مکعب شکل هرچه بیشتر مطرح گردد و ساختمان‌هایی که اکثراً شبیه به قوطی کبریت بودند به فراوانی در شهرهای مختلف جهان ساخته شود. به خاطر استفاده نکردن از تزئینات، تمامی این ساختمان‌ها همشکل بودند و در نتیجه چهره‌ای خسته کننده و یکنواخت در شهرها پدید آمد.

معماران مشهور مدرن

در معماری مدرن اروپا نام سه معمار برجسته‌تر از دیگران است و نام مدرن در معماری با نام این سه معمار مترادف است: «شارل ادوارد ژانره»^(۱) ملقب به «لوکوربوزیه»^(۲)، متولد سوئیس، «والتر گروپیوس» و «لودویگ مس و ندرروهه»^(۳) هر دو متولد آلمان.

امروزه حدود ۶۰ تا ۷۰ درصد آلودگی محیط زیست ناشی از ساختمان‌هاست و همین مقدار انرژی نیز به وسیله ساختمان‌ها در جهان مصرف می‌شود

هر سه معمار، شدیداً پیرو عملکردگرایی و فناوری و استفاده از مصالح جدید و فرم‌های ساده و عمدتاً مکعب شکل بوده‌اند. نظریه احداث ساختمان بر روی پایه و سیلوت، اولین بار به وسیله «لوکوربوزیه» پیشنهاد شده و در پروژه «ویللا ساوای»^(۴) اجرا شده است. «میس و ندرروهه» نیز استاد استفاده از تیر آهن و ساختمان‌های مکعب شکل زیبا بود و ساختمان‌های وی به «جعبه‌های زیبا» مشهور شد.

وی استفاده از شیشه سرتاسری و یکپارچه را در نمای ساختمان مطرح کرد و آن را به وفور در ساختمان‌هایش نشان داد. مجموعه دانشگاه «ایلینویز» در شیکاگو را طراحی کرد و خود استاد مدرسه فناوری «ایلینویز»^(۵) در رشته معماری شد.

تأثیر اندیشه برتری فناوری در معماری مدرن

«میس و ندرروهه» به عنوان پیش‌تاز در صحنه تلقیق معماری و فناوری، اعتقاد داشت که فناوری می‌تواند تمام مشکلات بشر را حل کند و در زندگی و از جمله معماری باید به فناوری تکیه کرد.

این تفکر باعث شد که وی و طرفدارانش، مسئله اقلیم و فرهنگ را در معماری فراموش کنند و همه چیز را با فناوری حل سازند. وی معتقد بود که همان ساختمانی که در برزیل ساخته می‌شود می‌تواند در ژاپن، هند، عربستان و یا قطب شمال نیز ساخته شود. چرا که ساختمان محصولی صنعتی است و همان گونه که یک اتومبیل یا یخچال در تمامی نقاط دنیا قابل استفاده است، ساختمان نیز با شرایط یکسان می‌تواند در تمامی نقاط دنیا ساخته شود. چرا که فناوری قادر به حل مشکلات اقلیمی خواهد بود و چون پیش مدرن و به تبع آن معماری مدرن با فرهنگ و سنت و تاریخ مخالف است، پس مشکلی از این لحاظ وجود ندارد

که ساختمان در چه محلی ساخته شود. وی معتقد بود که همان ساختمان مکعب شکل شیشه‌ای که در قطب شمال ساخته می‌شود، می‌تواند در استوا نیز ساخته شود چرا که مسئله اقلیم و آب و هوا به وسیله فناوری حل شدنی است.

نتیجه فن مداری در معماری مدرن

می‌توان ادعا کرد که معماری مدرن در اوایل قرن بیستم توانست به پیشرفت‌های چشمگیری در جهان دست یابد و بسیاری از مشکلات زندگی را حل کند. اما به تدریج از لحاظ فرهنگی از یک سو و از لحاظ آلودگی محیط زیست و استفاده از منابع طبیعی تجدید ناپذیر از سوی دیگر، مشکلاتی را ایجاد کرد.

جعبه‌های زیبای «میس و ندرروهه» که در سرتاسر جهان ساخته شده بود، چهره یکنواختی از شهرها ارائه کرده بود و در واقع مسئله فرهنگ در جهان - که هر شهر بر طبق فرهنگ و سنت مردم آن شهر یا کشور ساخته می‌شد - به دست فراموشی سپرده شده بود. این امر برای بسیاری از مردم که تابع سنت و فرهنگ خود بودند پذیرفتنی نبود.

مثلاً طرح «لوکوربوزیه» برای شهر «چندیگار»^(۶) در هندوستان که بدون مطالعه فرهنگ مردم آن دیار ارائه شده بود، یا شکست مواجه شد و مردم خود، فرم استفاده از فضاهای ساختمان را بر خلاف طرح «لوکوربوزیه» و بر طبق فرهنگ خود تغییر دادند.

همچنین تا قبل از مدرنیسم، در هر منطقه‌ای بر حسب اقلیم آن، ساختمان‌های خاصی ساخته می‌شد. به ویژه در کشورهای جهان سوم، هر منطقه معماری خاصی خود را داشت که به فرهنگ و سنت و اقلیمش وابسته بود. به طرز مثال ساختمانی که در اقلیم معتدل ساخته می‌شد از لحاظ فرم ظاهری، رنگ و چیدمان قضاها کاملاً با منطقه سرد یا گرم متفاوت بود.

این مسئله در طی قرن‌ها به وسیله مردم تجربه شده بود و در واقع نوعی معماری مردمی بومی در این مناطق حاکم بود. اما مدرنیسم با شعار فن مداری و قطع رابطه با گذشته، تمامی این مسائل را کنار گذاشت و ساختمان‌هایی ارائه کرد که به هیچ وجه مناسب منطقه ساخته شده خود نبود. از سوی دیگر، این ساختمان‌ها به دلیل افزایش بی‌رویه استفاده از سوخت‌های فسیلی، مشکلات کاهش سریع این منابع و آلودگی محیط زیست را موجب شد.

باید گفت که امروزه حدود ۶۰ تا ۷۰ درصد آلودگی محیط زیست ناشی از ساختمان‌هاست و همین مقدار انرژی نیز به وسیله ساختمان‌ها در جهان مصرف می‌شود. حال آنکه در صورت طراحی اقلیمی و مناسب با محیط زیست ساختمان‌ها، میزان مصرف انرژی‌های فسیلی در ساختمان‌ها به شدت کاهش می‌یابد و ساختمان‌ها می‌توانند از انرژی‌های طبیعی و نامحدود مثل خورشید و باد استفاده کنند.

زمینه‌های مخالفت با معماری مدرن

از سال ۱۹۶۵ جنبشی به نام بسا مدرن پایه گذاری شد و

معماران این جنبش موضوع معماری سنتی، توجه به فرهنگ، اقلیم، بافت و مواردی از این دست را مطرح ساختند.

آنان معتقد بودند که معماری، بجز عملکرد باید به مسائل مهم دیگری نیز بها دهد و فناوری نه تنها در همه موارد چاره ساز نیست، بلکه مشکلات فراوانی را به بار آورده است.

منبع الهام این معماران، خانه‌های روستایی کوهپایه‌های ایتالیا بود که معتقد بودند کاملاً با اقلیم و بافت و سنت منطقه هماهنگی دارد و حداقل آلودگی محیطی را ایجاد می‌کند.

از سوی دیگر در سال ۹۲ در شهر «ریودوآنیرو»^{۱۳۱} در برزیل کنفرانس توسعه پایدار برگزار گردید. البته پیش از آن نیز طرفداران محیط زیست و خشخ صلح سبز، اعتراضات گسترده‌ای علیه فناوری و صنعت مطرح کرده بودند که نتیجه آن توجه هر چه بیشتر به محیط زیست و فناوری همگام با طبیعت شد.

در کنفرانس «ریو» توسعه پایدار چنین تعریف شد:

«توسعه‌ای که نیازهای کنونی بشر را با در نظر گرفتن نیازهای نسل‌های آینده برطرف می‌کند و از انرژی‌های نامحدود و پاک طبیعی استفاده می‌کند، به گونه‌ای که حداقل استفاده از انرژی‌های فسیلی را دارد و حداقل آلودگی محیطی را ایجاد می‌کند».

در این تعریف، موضوع پایداری در معماری نیز مطرح می‌شود و معماری پایدار را نوعی معماری می‌داند که با توجه به شرایط منطقه و اقلیم ساخته شده باشد و با فرهنگ مردم نیز سازگار باشد.

از این تعریف می‌توان چنین استنباط کرد که معماری مدرن به دلیل آلودگی محیط زیست و استفاده فراوان از منابع فسیلی و عدم توجه به فرهنگ، بافت و اقلیم شهرها، نوعی معماری ضد پایداری به شمار می‌آید و نمی‌توانسته به حیات خود ادامه دهد.

«نورمن فاستر»^{۱۳۲} انگلیسی، پیشنهاد آن هستند، ساختمان‌هایی است که علاوه بر استفاده از فناوری و مصالح جدید، به طور کامل از انرژی‌های طبیعی از قبیل خورشید، باد، انرژی گاز زیستی یا گاز متان ناشی از فضولات شهری و نظایر اینها که همگی انرژی‌های پاک هستند، استفاده می‌کنند.

نتیجه‌گیری

می‌توان نتیجه گرفت که معماری مدرن به دلیل تفکر فن مدار و ضد تاریخی و ضد سنتی خود در بدو پیدایش، نوعی معماری کاملاً ضد پایداری بوده که در نتیجه از ادامه راه خود پس از چند دهه بازمانده است.

اما شاخه‌ای از آن توانسته است فناوری و محیط زیست را با هم ادغام کند و نتایج مثبت و چشمگیر به بار آورد. البته اگر معماری «اکوتک» به فرهنگ و سنت نیز توجه بیشتری داشته باشد، می‌تواند نتایج مطلوب‌تری به بار آورد. اما باید اشاره کرد که معماری «اکوتک» که ریشه در معماری مدرن دارد، به دلیل درک بهتر شرایط کنونی جهان توانسته است به بقای خود ادامه دهد. اما معماری مدرن، خود به دلیل عدم توجه به مسائل مهم و ارزشمندی چون اقلیم و شرایط زیست محیطی و مواردی از این دست توانسته به بقای خود ادامه دهد و محکوم به فنا شده است.

دست‌آورد معماری اکوتک ساختمان‌هایی است که علاوه بر استفاده از فناوری و مصالح جدید، به طور کامل از انرژی‌های طبیعی از قبیل خورشید، باد، انرژی گاز زیستی یا گاز متان ناشی از فضولات شهری و نظایر اینها که همگی انرژی‌های پاک هستند، استفاده می‌کنند

معماری «اکوتک»^{۱۳۳}

هرچند معماری مدرن در اواسط دهه ۱۹۶۰ میلادی، شکست کامل خود را اعلام کرد، اما شاخه‌ای از آن به نام معماری «های‌تک»^{۱۳۴} که بعدها نام خود را به «اکوتک» تغییر داد، توانست در جهت پایداری گام بردارد.

معماری اکوتک از دو لغت «اکو» به معنی اکولوژی (بوم‌شناسی) و «تک» به معنای فناوری تشکیل یافته است؛ یعنی معماری تکنولوژیک همگام با طبیعت.

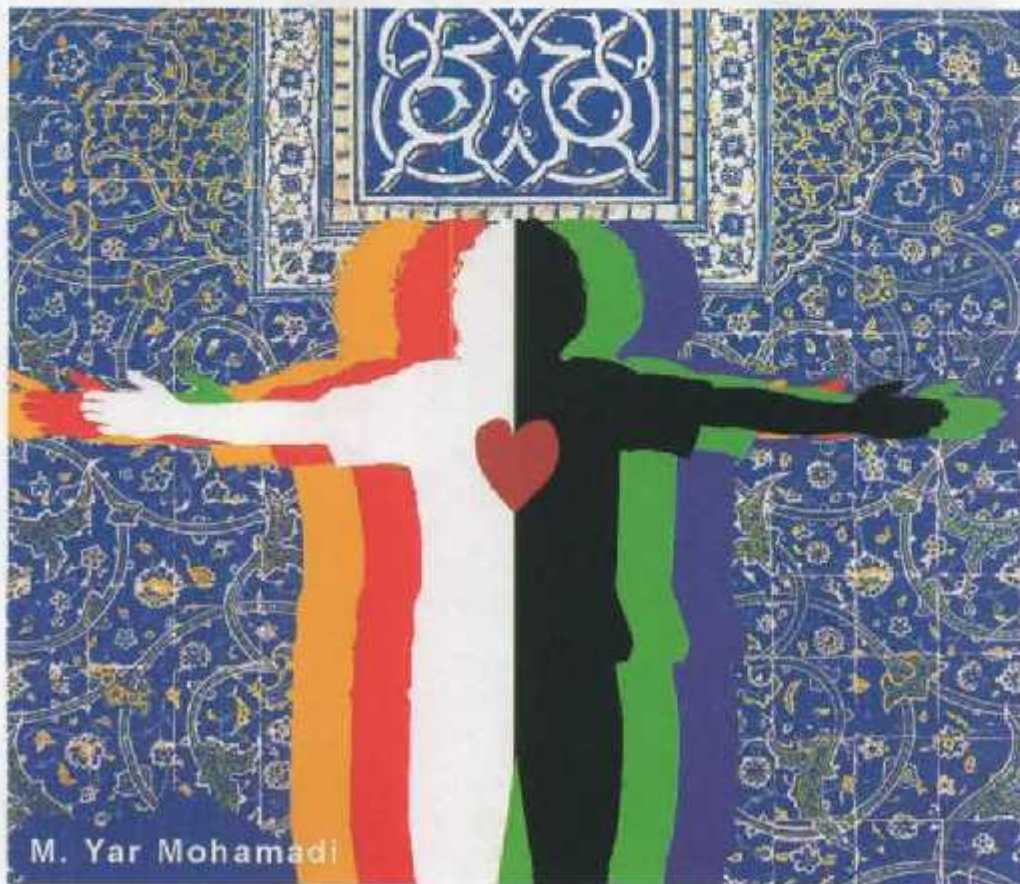
دست‌آورد این معماری که معمارانی چون «ریچارد راجرز»^{۱۳۵} و

- 1-Modernism
- 2-Postmodern
- 3-Humanism
- 4-Ra
- 5-Biomas
- 6-Dream
- 7-Vision
- 8-Vanderhulst, Henri
- 9-Corbin, Walter
- 10-Jensen
- 11-LeCorbusier
- 12-Wandersloot, Ludwig Mies
- 13-Villa Savoye
- 14-Blanc
- 15-Chandigar
- 16-Rio de Janeiro
- 17-Rico - Tech
- 18-High - Tech
- 19-Rogers, Richard
- 20-Poster, Norman

پانوش

مطابق:

۱- کینزی، ریچارد، نظام‌های معماری ترکیبی، ترجمه سوزنی انتکارت، ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۵۴.
 ۲- مینر، پیپرو، از زمین و معماری، انتشارات سوزنی انتکارت و شایان، تهران، ۱۳۷۳.
 ۳- بهار، ژان-پل، تاریخ معماری معاصر، ترجمه حسن نوری، انتشارات سوزنی انتکارت، تهران، ۱۳۷۳.
 ۴- کینزی، ریچارد، نظام‌های معماری ترکیبی، ترجمه سوزنی انتکارت، تهران، ۱۳۵۴.
 ۵- راجرز، ریچارد، معماری مدرن، تهران، ۱۳۷۳.

شعر رنگین فضای شهری ایران

فوج حبیبی - دکتر در شهرسازی

یکی از جنبه‌های نامحسوس زندگی در شهر میراث فکری و اخلاقی هر ملت و ارزش‌هایی است که باید به حفظ آنها بپردازد، که می‌تواند سرچشمه الهام و پیوند و مایه قدرت و امید باشد.

به گفته فیلسوف شاعر و داستان‌سرای معروف اسپانیایی میگل د اونامونو (۱۸۶۴-۱۹۳۶)^۱، «حافظه پایه شخصیت فردی است، همان گونه که سنت پایه شخصیت جمعی هر قومی است. ما در خاطره و از رهگذر خاطره زندگی می‌کنیم و زندگی معنوی ما در اصل چیزی نیست مگر گوشه‌ای که می‌ذول می‌داریم تا خاطره‌های مان تبلور یابند و به امید بدل شوند و گذشته‌مان به آینده تبدیل گردد».

معضلی که تمام شهرهای زیبا با در جات متفاوت در زمان حاضر با آن مواجه‌اند، ضرورت حفظ گذشته در عین تداوم بخشیدن به ساختن آینده، یعنی ضرورت آشتی دادن توسعه، سنت و فرهنگ است.

ادمونند بیکن، از شهر به عنوان هنر مردم یاد می‌کند و آن را

زیستن موهبتی است الهی، شهرسازی تعالی بخش واقعیه زیستن و شهرساز جست و جوگری در چاره‌سازی، خلق و اعتلای کیفیت فضاهایی متناسب با فعالیت‌های آدمی.

زندگی جریان پیوسته‌ای از تجارب پیشین و آتی است؛ لذا شهرسازی از این منظر در کنار هنرهای چون شعر و موسیقی قرار می‌گیرد چرا که هیچ جزئی را نمی‌توان بی‌ارتباط با آنچه قبل یا بعدش می‌آید تصور کرد.

شهرساز در جست‌وجوی دستیابی به کارایی، فضای متناسب یا نیاز، عدالت و اصالت فضا، منحصر به فرد بودن و معنا در خلق فضاست. اما شهرساز خلاق کسی است که تسلیم استانداردهای معمول و دستور کارهای جاری نباشد، چرا که هنرمند خلاق نباید در عالمی که در آن می‌زید دست به آفرینش زند، بلکه باید در عالمی که می‌آفریند، زندگی کند. لذا شهرساز خلاق به جنبه‌های محسوس و نامحسوس زندگی در شهر با هم بها می‌دهد و آفرینشی شاعرانه با بیانی آزاد^۲ را مورد نظر می‌دارد.

تجربه‌های مشترک با خلق خاطرات جمعی بر می‌شمارد. نگاهی به قضا سازی گذشته این سرزمین یادآور می‌شود که برای مردم ما آفرینش محیط‌های رنگارنگ چیزی همچون طبیعت ثانوی بوده و در هیچ بنایی تنها از یک رنگ استفاده نشده است. نتیجه نهایی، نشانگر دانش عمیقی است که در هنر استفاده از رنگ‌ها وجود داشته است. تا جایی که در مقابل معماری رنگین ما «چینی» در مقدمه تاریخ هنر چنین از یونانی‌ها با عنوان «کور رنگ» یاد می‌کند؛ که حقیقتاً با مشاهده آثار و بقایای معماری و شهرهای باقی مانده از این دو تمدن کچن به خوبی به عمق این مفهوم پی می‌بریم.

این عربی (۶۲۸-۵۶۰ ق/ ۱۲۴۰-۱۱۶۵ م) صوفی اندلسی زاده اعتقاد داشت کسانی که ذهنی هوشیار دارند می‌توانند به بی‌پردگی نهفته در پس همه شکل‌های زیبایی بی‌روند و از آن لذت بجویند. راز تجربه معنوی از نظر او این بود که در دل هر چیز زیبا تصویری از خدا نهفته است و حضور خداوند را می‌توان از طریق خواس دزک کرد و همه چیزهایی که خواس در می‌یابند راه‌هایی برای رؤیت خداوند و شکل‌گیری تصویر ذهنی هستند. این دریافت می‌تواند نشان دهد که چگونه اصل زیبایی دوباره پیش یا افکارترین اشیا و در شرایطی کاملاً عادی مصداق پیدا می‌کند که خود منجر به فراگیری هرها و حرفه‌های برزینی و شکوفایی آنها در آن زمان شد. هنرمندانی که از غرب به شرق رفتند، به واسطه این تجربه با فلوروی خارج از تعالیم یهودی و مسیحی - که ظاهراً لذات دنیایی و مواهب و نعمات مادی را با انکار می‌کرد یا پست به حساب می‌آورد - آشنا شدند و به این ترتیب بود که علیه خشک‌مقدسی حاکم بر کشورهایشان یا توجه به اسطوره شرق قد علم کردند.

- تداوم فضایی
 - تداوم فرم
 - اکتشاف فضایی
 - تعریف و تمایز عرصه‌ها
 - ایجاد حس فلور
 - بالا بردن ادراک و ایجاد تصویر ذهنی
 - تسهیل عملکردی
 - آسایش روانی، تأثیرات روانی
 - خلق تباين، تفاوت، تضاد و هماهنگی، وضوح
 - تشدید و تقویت رابطه توده و فضا
 - خلق حس تعادل
 - ایجاد وحدت و انسجام
 - خلق محیط صمیمی (التیم)
 - سازگاری
 - ایجاد تداوم‌های هم‌زمان
 - تطابق با اقلیم
 - تسهیل حرکت‌ها، جهت‌یابی و چرخش^{۱۳}
 - کمک به خلق معانی نمادین و سمبلیک
- کاربرد رنگ می‌تواند در کلیه اجزا و عناصر سازنده فضا از کف، جدارها، سقف، عناصر تزئینی، الخاقی، میلمان و غیره مطرح باشد. شکل و ارزش‌های کیفی کالبد فضاهای شهری سنتی ایران ارزش ویژه‌ای دارد، خصوصاً جایگاه رنگ و کاربرد آن در قضا سازی که مطالعه آن به فهم جهان احساسی و ادراکی جامعه ما و سرانجام طراحی مجدد آن کمک می‌کند.

ادموند بیکن، از شهر به عنوان هنر مردم یاد می‌کند و آن را تجربه‌ای مشترک با خلق خاطرات جمعی بر می‌شمارد

ذهن انسان هم به منظر شکل می‌دهد و هم در منظر شکل می‌گیرد، لذا منظر فضای شهری نمادی است که ارزش‌های فرهنگی و ایده‌آل‌ها را به طور کالبدی باز می‌نمایاند و اینجاست که آموختن زبان بصری هر ملت عمده می‌شود. در این بین رنگ و کاربرد آن در کشور ما در خلق فضا، ایجاد تداوم فرم، ایجاد تجربه حرکت و عمق و در خلق معنا به طرز بی‌شخص مطرح می‌شود؛ تا جایی که آبی آب حیاط، کاشی حوضخانه و خاطره دور دست آن در اشعار شاعران معاصر، یاد و خاطری از وطن ما ایران می‌شود. و از آنجا که شاعران باز نمود روان جمعی و آوای روح جمعی مردم اند، چگونگی تقدس آب و آبی آب که در طبیعت فقط در بی نهایت (عمق آسمان و عمق دریا) حاصل می‌آید، آشکار می‌شود و هنرمند ایرانی به زیبایی کاشی آبی را در نماسازی با رنگ آثر خاک می‌آمیزد؛ که به اعتقاد دکتر نصر صرفاً از وهم هنرمند سرچشمه نمی‌گیرد بلکه نتیجه رویت و شهود واقعی است که تنها در وجود هنرمند امکان پذیر است. این ویژگی‌ها به زیبایی در خلق فضاهای رنگین گذشته مملکت ما بروز یافته‌اند و به ما می‌آموزند که

جمع بندی

ارزشمندترین میراث ما معجزه زندگی است. مهم‌ترین یادمانی که باید حفظ شود زندگی است. فقط موجود انسانی است که از خلاقیت بهره‌مند است. این وجه تمایز است که وی را از سایر موجودات زنده جفا می‌کند. معجزه زندگی بشر نیز در همین جاست و برای حفظ این زندگی باید کوشید، فعالیت شهرسازی، به منظور خلق فضای مطلوب و متناسب با نیاز آدمی است. نیاز آدمی نیز صرفاً محدود در آمار و ارقام و سازه‌ها نیست. اگر چه تأمین نیازهای کاربردی ضروری اولیه است، اما غایتی نهایی به شمار نمی‌آید. اگر بودن در قضا و تجربه قضا مورد نظر باشد باید زبان بصری را آموخت و آن را به کار گرفت. برای آموختن زبان بصری باید شخصاً در فضای شهری ایرانی حضور یافته. در اینجا رنگ تبدیل به شاخص می‌گردد و برای زمان و آدمی خود را در فرایند خلقت دنیوی با تمامی راز و رمزهایش شرکت می‌دهد و در اینجا است که با قدرت تمام بر تمامی سطوح و دیواره‌ها می‌نویسد؛ رنگ زندگی است.

یادداشت:
۱- پیکس (۱۹۸۱-۱۹۹۷) در تمام رنگی‌های آن به و
از خانه را با طرح‌هایی به ستر می‌برد. مجبور بود روزانه
سخت کار کند چرا که در تمام زبان‌ها یک رنگ و رنگی‌ها
بودی بود و بازنمایش کار. کارش آفرینش‌های بود و
توسعه‌های ستر رنگی‌ها.

۱- Caprimo
۲- Circulation
۳- Inmate

مراجع:
- استرگوس، آنتونیسی، موفقیات معنوی، ترجمه احمد
رمای، انتشارات انتشارات معاصر، جمهوری اسلامی ایران،
سپتامبر ۱۳۸۱.
- پیام پونسلو، شماره ۲۲۸، یک بیست و نهم شهریور
۱۳۷۷.
- پیام پونسلو، شماره ۲۲۷، یک بیست و هشتم، ترمه
۱۳۷۶.
- بیکن، ادموند، طراحی شهرها، ترجمه فرزانه باقری،
انتشارات مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری
ایران، ۱۳۷۶.
- خاندان، نوری و لایمپوز، حسن و محمد، سبک‌های نوین در
معماری ایرانی، ترجمه محمد شاکر، نشر خلد، ۱۳۸۰.

موضوع: عوامل مؤثر بر تعامل اجتماعی در فضاهای باز شهری

(نمونه موردی نوجوانان و جوانان)

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد شهرسازی، گرایش برنامه‌ریزی شهری دانشگاه علم و صنعت ایران ۱۳۸۳

استاد راهنما: دکتر راضیه رضا زاده

استاد مشاور: دکتر مصطفی عباس زادگان

دانشجو: صهبا گلچین فر

توجه به نیازهای خاص استفاده کنندگان از فضا طراحی شده‌اند و محیطی نامناسب را برای حضور و اقامت در فضا ایجاد می‌کنند، در حالی که با کمترین توجه به الگوهای رفتاری و عادات افراد استفاده کننده از فضاها می‌توان محیط‌هایی مناسب آنها فراهم ساخت.

پایان نامه «عوامل مؤثر بر تعامل اجتماعی در فضاهای باز شهری» تلاشی است در جهت بررسی مسائل مذکور که با تکیه بر الگوهای رفتاری دو گروه موردی نوجوان (گروه سنی ۱۲ تا ۱۸ سال) و جوان (گروه سنی ۱۹ تا ۲۹ سال) صورت گرفته است. پرسش اساسی تحقیق این است که مطلوبیت فضاهای شهری از دیدگاه گروه موردی (جوانان و نوجوانان) تحت تأثیر چه عواملی است. برای پاسخ به سؤال فوق، این فرضیه مورد توجه قرار گرفت: «انطباق ویژگی‌های کالبدی با الگوهای رفتاری «مستنی بر ویژگی‌های روانشناختی»، بر مطلوبیت فضا و نحوه استفاده از آن مؤثر است.

بنابراین برای طراحی و برنامه‌ریزی فضاهای شهری توجه به الگوهای رفتاری می‌بایست مد نظر قرار گیرد.

این پایان نامه در بررسی و پاسخگویی به سؤال اساسی خود و اثبات فرضیه در ۷ فصل و ۲۶۳ صفحه تدوین شده است.

فصل اول با عنوان مقدمه و روش تحقیق به بررسی مسئله، اهداف، فرضیه، روش تحقیق و تعریف واژه‌های اساسی پرداخته است. پژوهشگر در این فصل تلاش کرده است با مطرح ساختن مسئله اساس تحقیق، به جرایب و ضرورت طرح و بررسی موضوع پژوهش بپردازد.

در این فصل، عنوان شده اساسی‌ترین نیاز انسان زندگی اجتماعی و کنش متقابل است که به فضایی برای تبلور و نمود احتیاج دارد. چنین فضاهایی امکان کالبد یافتن اندیشه‌ها، بروز رفتارهای اجتماعی و شکل‌گیری مشارکت فردی و اجتماعی را فراهم می‌آورد و با استفاده از تکنیک‌های نیازسنجی می‌توان فضاهای مناسب‌تری را برای مردم فراهم آورد.

فضاهای تعامل فضاهایی هستند که از نظر روانی و عاطفی فعال‌اند و احساس تعلق و دلبستگی به فضا را در استفاده کنندگان

این روزها از بی‌هویتی، یکنواختی و کسالت بار بودن شهر و فضاهای شهری صحبت می‌شود. شهرها که می‌توانند مملو از خاطرات باشند تا معنای زمان و دوران خود را در برگینند؛ به شهرهایی بی‌معنی، بی‌هویت و بی‌خاطره تبدیل شده‌اند. شهروند فضایی را که در آن احساس آرامش و امنیت می‌کند در شهر نمی‌یابد.

از دحام کاربری‌های ناسازگار و نامناسب، و همنشینی آنها با یکدیگر فضاهایی آزاردهنده را به وجود آورده است. اکنون حساسیت شهروندان نسبت به شهر و عناصر آن از بین رفته و در سایه این بی‌تفاوتی، حس آرامش، رضایت، پیوند و تعلق شهروندان به شهر نیز رخت بر بسته است. وضعیت بفرنج نبود فضاهایی برای تعامل اجتماعی در خدمت رشد فرهنگ شهرنشینی، ضرورت برنامه‌ریزی برای تأمین نیازهای اجتماعی شهروندان را بیش از پیش نمایان می‌کند.

باید دانست که هر فعالیتی که به وسیله انسان صورت می‌گیرد، منکی به فرهنگ است و فرهنگ نتیجه مقررات نامردن (عرف)، عادات، آداب و رسوم، سنت‌ها و شیوه‌های متداول زندگی است. فرهنگ الگوهای رفتاری به وجود می‌آورد و الگوهای رفتاری تعیین کننده چگونگی استفاده مردم از فضاها می‌شوند.

در شهرهای کشور ما، با توجه به فرهنگ‌ها، اعتقادات و آداب و رسوم بومی، رفتارهای متفاوتی در فضاهای شهری مشاهده می‌شود و به نظر می‌رسد در برنامه‌ریزی فضاهای شهری می‌بایست به این تنوع فرهنگی توجه کرد.

در این خصوص گذشته از معماری و طراحی فضاهای شهری، عناصری که در شهر جای می‌گیرند در صورت هماهنگی و انسجام با یکدیگر، و در صورت هماهنگی اجزای هر شهر یا ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی و روانی شهروندان و همچنین ایجاد فضاهای مناسب با نیازهای شهروندان، شادابی و نشاط شهروندان را به دنبال دارد و پسنرهای مناسب را برای تعامل و مشارکت در امور شهر به وجود می‌آورد.

در شهرهای ما عدم توجه به این مهم، فضاهایی را یا کمبودهای متعدد ایجاد کرده که عمدتاً فضاهایی هستند که بدون

زنده می‌کنند و در نتیجه احساس مسئولیت به فضا در شهروندان تقویت می‌شود. الگوی رفتاری نیز ناشی از فرهنگ، اعتقادات، عادات، محیط زندگی، قوانین حاکم بر جامعه و خصوصیات فردی دانسته می‌شود و هر کدام از این شاخص‌ها به تنهایی و یا به همراه سایر عوامل، بروز رفتارهای متفاوت افراد را توجیه می‌کنند. در نتیجه الگوهای متفاوت رفتاری، محیط‌های خاص خود را برای بروز یا کنترل احتیاج دارند.

فصل دوم به برنامه‌ریزی و نقش آن در ایجاد فضاهای تعامل پرداخته است. مهم‌ترین نقش برنامه‌ریزی، ایجاد رابطه بین خواسته‌های مردم و عوامل اجرایی این نیازها است. انجام چنین نقشی مستلزم تدوین راه‌حلی به منظور برآورد خواسته‌ها با توجه به امکانات محدود است.

مهم‌ترین دلیل حضور اختیاری مردم در فضاهای شهری انجام فعالیت‌های فراغتی و تفریحی است. با توجه به این موارد است که اهمیت بیش از پیش برنامه‌ریزی شهری به خصوص برنامه‌ریزی کاربری زمین نمایان می‌شود. در روند برنامه‌ریزی کاربری زمین لازم است که استفاده کنندگان زمین، فعالیت‌های روزمره آنها و نحوه انتخاب فضای فعالیتی‌شان شناسایی شوند و نیز سیستم‌های فعالیتی آینده یا توجه به مشاهدات وضع موجود پیش‌بینی گردند.

در فصل سوم با «عنوان فضاهای شهری، نقش و عملکرد» پس از ارائه تعاریف مختلف از فضاهای شهری تلاش گردیده است که تعریفی مشترک از فضاهای شهری ارائه شود. پارک‌های بزرگ شهری، مجموعه باغ‌ها، مراکز خرید، پاساژها، فضاهای ورزشی عمومی، خیابان‌های شهری، میدان‌ها، پیاده‌روها و محوطه شهرک‌ها همگی فضاهای شهری هستند. به عبارتی فضای شهری همان فضاهای عمومی و نیمه‌خصوصی در دسترس عموم است.

در هر حال هر چند میان فضاهای شهری در فرهنگ‌های مختلف تفاوت وجود دارد، وجوه مشترکی نیز هست که نشان می‌دهد فضاهای شهری اساساً جزئی جدایی‌ناپذیر از ساختار فضایی شهر و ادوار مختلف تاریخ شهر به شمار می‌آید، از این رو همچون ساخت کلی شهر، تابع شرایط اجتماعی و اقتصادی متغیر بوده و در هر فرهنگی به صورت‌های گوناگون جلوه کرده است.

در اینجا همچنین مطرح شده است که فضاهای شهری دارای نقش‌ها و عملکردهای متفاوتی هستند:

- ۱- یکی از نخستین و قدیمی‌ترین وظایف فضاهای شهری امکان‌پذیر ساختن آمد و شد سواره و پیاده است. معیار پیاده، معیار دوچرخه، معیار درجه ۱، ۲ و ۳ سواره همه جزو این فضاها هستند.
- ۲- فضاهای تجاری که در واقع فضاهایی برای داد و ستد، خرید و فروش و تهیه مایحتاج روزانه حضور مردم هستند.
- ۳- فضاهای سبز با کاربرد فضاهای سبز و کارایی زیباسازی و متعادل سازی فضاهای زندگی. فضاهای سبز گذشته از خاصیت متعادل کردن آلودگی هوا، فضایی خنک و آرامش بخش را ایجاد می‌کنند و علاوه بر اینها فضاهایی خاطره‌انگیزند.
- ۴- فضاهای تفریحی و فراغتی که با هدف ایجاد محیطی برای استراحت و تفریح برای شهروندان به وجود می‌آید.
- ۵- فضاهایی برای زیباسازی شهر، کیفیت و زیبایی مکان‌های

زندگی اجتماعی در شهر باید جزو مهم‌ترین مشغله‌های ذهنی تجهیز کنندگان و طراحان فضاهای شهری باشد. احداث میدان و باغ، نقاشی روی دیوار، مجسمه سازی و اجرای آب‌ماها و غیره همگی مفهوم جدیدی را به فضاهای شهری شهرهای ما می‌بخشند.

در فصل چهارم با عنوان «فضاهای شهری و ویژگی‌های کالبدی»، در واقع ویژگی‌های کالبدی به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل انتخاب یک محیط و فضا به منظور حضور و بهره‌برداری مورد توجه واقع شده است. فضا به عنوان مقونه‌ای عام مورد توجه قرار گرفته و فقدان حس مکان یکی از معضلات اساسی در شهرهای جدید عنوان شده است که فضا را گستره‌ای باز و اتراعی مطرح می‌کند. مکان، بخشی از فضا است که به وسیله شخصی یا چیزی اشغال شده است و دارای بار معنایی یا ارزشی است. بر هم کنش افراد با محیط بلافصل است، که ویژگی‌های آن را متمایز از مباحث اطراف می‌گرداند. حس مکان می‌تواند منجر به ایجاد تعلق خاطر در افراد و سرانجام ثبات و ماندگاری اجتماع در شهر شود. حس مکان رابطه‌ای است بین گذشته و آینده بین فرد و اجتماع. بین فضای مصنوع و طبیعت که فضا را از حالت مصنوعی و لغزنده می‌رهند و آن را تبدیل به جایی می‌کند که ورود و خروج هدفتند را می‌طلبد.

از ویژگی‌های فضا به فرم فضا به عنوان بارزترین خصوصیات در فضا و تأثیرات آن بر شرکت‌کننده در فضا نام برده شده است. زیبایی به عنوان عامل جذاب سازی فضا که معیارهایی چون نظم، تناسب، تقارن، هماهنگی، ترکیب توده و فضا، وحدت و ترکیب تعادل، مقیاس انسانی، به عنوان معیارهای زیبایی هر فضا شناخته شده‌اند.

سر و صدا به عنوان خصوصیت منفی در فضا که محیطی آزاردهنده را به وجود می‌آورد، معرفی گردیده است. در سال‌های اخیر حساسیت جامعه به برخی از صورت‌های آلودگی محیط زیست مانند آلودگی هوا، آب و آلودگی‌های ناشی از زیاده افزایش یافته است. ولی برخی دیگر از انواع آلودگی‌های محیط زیست از جمله آلودگی صوتی از این توجه بی‌بهره مانده‌اند. در شرایط کنونی، حتی بسیاری از پارک‌های شهری نیز قادر نیستند برای مهمانان خود آرامش و سکوت لازم را فراهم کنند، زیرا آلودگی صوتی ناشی از آمد و شد وسایل نقلیه موتوری حتی به درون پارک‌ها نیز نفوذ کرده است. آستانه شنوایی انسان صفر دسی بل است. آستانه بحرانی بین ۸۰ تا ۸۵ دسی بل است. با توجه به معیارهای فوق، هر چه بار صوتی به رقم ۸۰ نزدیک شود، کیفیت زیست محیطی نیز به همان نسبت تنزل می‌یابد.

در این پژوهش، تجهیزات شهری به عنوان امکانات رفاهی فضا و ویژگی‌های مثبت فضا نام برده شده و تجهیزات شهری مانند میلمان شهری، سرویس‌های بهداشتی، امکانات اطفای حریق، سنگ فرش، تابلوهای اطلاع رسانی، صندوق پست، دکه روزنامه، مجسمه، ساعت و نرده‌های حفاظت‌کننده همگی به عنوان کامل‌کننده فضای شهری معرفی شده‌اند که محیطی مطلوب را برای حضور در فضا به وجود می‌آورند.

در فصل پنجم با عنوان «فضاهای شهری و ویژگی‌های روانشناختی» عنوان گردیده است که انسان به عنوان موجودی

زنده است که بر محیط تأثیر می‌گذارد و از آن تأثیر می‌گیرد. از این رو محیط و فضا همواره مورد توجه طراحان فضا بوده است و همواره این موضوع که نیازهای انسان عاملی است برای انتخاب فضا و رفتار در فضا و تأثیر گذاری بر فضا، همچنین تأثیر محیط بر رفتار در فضا و تأثیرات تغییرات محیط بر فرد، اهمیت بالایی در برنامه‌ریزی با هدف استفاده بهینه از فضا و ایجاد رفتارهای اجتماعی کنترل شده در فضا دارد. در واقع افراد عامل تغییر محیط هستند و نه پذیرنده صرف تأثیرات محیطی. این رویکرد، رابطه انسان را با محیط خود پویا و دائم در حال تغییر می‌داند.

در این خصوص روانشناسی محیطی مورد تعریف و بررسی قرار گرفته است. روانشناسی محیطی شاخه‌ای از روانشناسی است که متوجه رابطه تنگاتنگ بین رفتار انسانی با محیط طبیعی و انسان ساخت است.

به عبارتی چگونگی یادگیری، پردازش، ذخیره و به کارگیری اطلاعات مربوط به یک محیط به وسیله مردم است. در این خصوص مفاهیمی چون ادراک محیطی، قرارگاه رفتاری، خلوت، ازدحام تراکم تعریف شده‌اند.

همچنین نقش و اهمیت شرایط محیطی از دیدگاه مکاتب مختلف روانشناسی مورد بررسی قرار گرفته است. از قبیل روانشناسی عملی یا روانکاوی، روانشناسی رفتارگرایی، مکتب گشتالت، روانشناسی میدان، روانشناسی اکولوژیک، نظریه برانگیختگی و نظریه مفهومی کار که به پنج بعد حق و حقوق شهروندان در فضای شهری پرداخته است: ۱- دسترسی، ۲- آزادی فعالیت ۳- تلاش برای افزایش علاقه به یک فضا، ۴- تنبیر پذیری و انعطاف پذیری، ۵- مالکیت.

در هر حال، ارزش گذاری فضا و رعایت حقوق استفاده کنندگان و توجه به خواسته و نیازهای آنها باعث ایجاد حس تعلق به فضا و رضایت بیش از پیش حاضران در فضا می‌شود. با شناخت ویژگی‌های روانشناختی انسان، معیارها و استانداردهایی مناسب برای برنامه‌ریزی و طراحی فضاهای مناسب تعامل به دست می‌آید.

فصل ششم به فضای تعامل و گفت و گو تعلق دارد. در این فصل، در ابتدا نظریه‌های خاص در این زمینه چون جبرگرایی اکولوژیک، خرده فرهنگی و دیدگاه ترکیبی (غیراکولوژیست‌ها) با

خصوصیات ویژه خود مورد بررسی قرار گرفته‌اند و سپس به نقش طراحان فضا و همچنین فضاهای طراحی شده در تعامل اجتماعی پرداخته شده و عنوان گردیده است که طراحان تا حدودی می‌توانند خلوت و کنترل قلمرو مکانی را با طراحی تأمین کنند. تعامل میان شهروندان و حضور در فضا تنها در صورتی به وجود می‌آید که احساس تعلق و حرمت به شهر در شهروندان ایجاد گردد. به طور کلی در بررسی فضاهای شهری دو عامل مهم مطرح است:

۱- استفاده کننده از فضا (چه کسانی می‌خواهند از فضا استفاده کنند).

۲- نوع استفاده از فضا (افراد استفاده کننده چه استفاده‌ای از فضا می‌کنند و چه انتظاری از فضا دارند).

در هر حال مردم به سه دلیل در فضا حضور می‌یابند: حضور اجباری، حضور اختیاری، حضور به منظور برقراری تعاملات اجتماعی. در واقع حضور اختیاری شهروندان در فضاست که فرصت تعاملات اجتماعی را افزایش می‌دهد و فضای مناسب خواهد بود که تعاملی ایجاد انسانی و کالبدی در آن مورد توجه قرار گیرد.

توجه به استفاده کنندگان از فضا و درک نیازهای آنان، زمینه‌ساز تأمین فضاهایی مطلوب برای برآوردن نیاز کودکان و نوجوانان، میانسالان و کهنسالان است. نوع استفاده از فضای مورد نظر، برنامه‌ریز و طراح را با می‌دارد تا فضا را به گونه‌ای خاص و متناسب با کاربرد آن طراحی و تجهیز کند.

فصل هفتم با عنوان الگوهای فعالیتی... رفتاری در خصوص فضای مناسب تعامل، تلاشی در جهت شناخت نیازهای خاص دو گروه موردی جوان و نوجوان و تهیه الگوی رفتاری خاص و مبنا قرار دادن این خصوصیات مشترک به منظور طراحی و برنامه‌ریزی کاراست. به نظر می‌رسد به منظور برنامه‌ریزی برای این افراد، نیازسنجی و توجه به چگونگی حضورشان در فضا ضروری است و تکنیک به کار رفته در تحقیق حاضر تهیه و توزیع است. در این پژوهش با هدف شناخت الگوهای رفتاری عمدتاً از جمع آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه و تجزیه و تحلیل نتایج و استفاده از تکنیک‌های آماری بهره گرفته شده است. در این زمینه تعداد نمونه مورد نیاز هر گروه بشی به تکنیک جنسیت ۳۰ مورد و در

جدول شماره ۱- نوع فعالیت، درصد تناوب و درصد حضور و شکل همراهی در فضاهای شهری

ردیف	نوع فعالیت	درصد شرکت	بیشترین زمان تناوب استفاده	بیشترین زمان حضور در فضا	بیشترین شکل همراهی
۱	خرید	۷۰	هفته‌ای یک بار	۶۰ دقیقه	مردان خانواده
۲	گفت‌وگو	۶۰	هر روز	۶۰ دقیقه	مردان
۳	تفریح	۶۲	هفته‌ای یک بار	۶۰ تا ۱۲۰ دقیقه	خانواده
۴	استراحت	۲۰	هر روز	۶۰ دقیقه	تنها
۵	ورزش	۲۵	هر روز	۶۰ دقیقه	تنها
۶	مطالعه	۶	سه روز در هفته	۶۰ دقیقه	تنها

جدول شماره ۲ - متوسط زمان فراغت در روزهای معمول هفته و تعطیل، به تفکیک وضع فعالیت، سن، جنس، سطح تحصیلات و وضع تأهل

ویژگی‌های فردی		نیاز در فضا	تجهیزات شهری	فعالیت در فضا
جنسیت	زن	تلوح و امنیت	سرویس بهداشتی	بیاده روی
	مرد	آرامش، نبود آزارهای	رستوران	خرید، گفتگو، تماشای مردم
وضعیت تأهل	مجرد	سایر افراد و دوستان	رستوران، تیمکد و محل بازی	استراحت و گفت‌وگو
	متاهل	نبود سرویس، نبود آرامش، امنیت و وجود مایحتاج روزانه	تیمکد و سرویس بهداشتی	تفریح و خرید مایحتاج خانه
وضعیت تحصیلی	لیسانس و بالاتر	دسترسی راحت به فضا	تیمکد و کiosk مطبوعاتی	خرید و تفریح
	پایین تر از لیسانس	وجود سایر افراد و وجود مایحتاج روزانه	آبخوری	خرید، استراحت و تفریح
شغل	کارمندان و معلمان	امنیت	تیمکد و سلفون	خرید و استراحت
	شاغلان آزاد و معلمان	حضور سایر افراد و فضای سبز	گیم‌تد و محل بازی	تفریح، ورزش و گفت‌وگو با دوستان

مجموع ۱۲۰ پرسشنامه بوده که با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج به دست آمده در دو جدول شماره ۱ و شماره ۲ به طور خلاصه ارائه شده است. چنانچه مشخص است در جدول شماره ۱ نتایج به دست آمده مربوط به فعالیت‌هایی است که گروه‌های موردی عمدتاً در فضاهای شهری انجام می‌دهند. در واقع سه فعالیت عمده‌ای که در فضاهای شهری انجام می‌شود مربوط به خرید، گفت‌وگو و تفریح کردن است. کمترین فعالیت‌ها هم مربوط به مطالعه و استراحت است. در جدول شماره ۲ نتایج حاصل از آزمون کانسکویر ارائه گردیده است که در واقع به کمک این آزمون تلاش شده است تا تأثیر ویژگی‌های فردی شامل جنسیت، تأهل، وضعیت تحصیلی و نوع اشتغال بر نوع فعالیت در فضا و نیازهای افراد در فضا مشخص گردد.

سرنجام با استفاده از داده‌های مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته در جدول شماره ۲، جدول کاربری‌های پیشنهادی (ن.ک.د. جدول شماره ۳) به عنوان کاربری‌های مناسب و نامناسب فضای تعامل ارائه شده است. در مجموع، وجود کاربری‌های مختلط شامل مجموعه‌ای از فضاهای فراغتی، تجاری و فرهنگی به عنوان راه‌حل مناسبی برای ایجاد فضای مناسب تعامل مطرح شده است. این وظیفه بر عهده

مدیریت شهری است که با تدوین قوانین لازم، افرادی را که برای ساخت فضای صرفاً تجاری و یا فرهنگی مراجعه می‌کنند، ملزم به ایجاد سایر فضاها نیز سازد. اگر این تلفیق کاربری به شکلی درست اتفاق بیفتد، می‌تواند باعث رونق و سرزندگی اجتماعی و ایجاد مشارکت اجتماعی گردد. به نظر می‌رسد برای اینکه فضاهای شهری در محله به بستری برای تعاملات اجتماعی تبدیل شوند هم باید دارای تسهیلات لازم از قبیل مبلمان موزن، نیاز، سرویس بهداشتی و آبخوری باشند و هم دارای امکانات و فضاهای فعالیت مناسب از قبیل فضاهای سرگرمی، رستوران، فضای سبز مناسب، فضاهای تجاری به منظور تهیه مایحتاج روزانه و جاذب جمعیت، فضاهای فرهنگی مانند آمفی‌تئاتر کوچک و هر امکانات لازم دیگر برای شکل‌گیری رفتار در آن. و نیز باید امنیت و ایمنی، دسترسی، دید به مناظر را هم داشته باشند. و به لحاظ کیفی نیز دارای گوشه‌های سایه‌گیر و دنج به دور از ترافیک باشند.

به این ترتیب مردم از حضور در فضا لذت می‌برند و نسبت به فضا ارزیابی مثبت پیدا می‌کنند. به خصوص برای گروه جوانان و نوجوانان که عمده استفاده کنندگان فضاهای شهری و عمده شرکت‌کنندگان در فعالیت‌های اجتماعی یا زمان فراغت زیاد هستند، فضایی مناسب با امنیت بالا لازم است که حاصل نظارت اجتماعی به دلیل آشنا بودن فضا و استفاده کنندگان از فضا باشد. در واقع در این فضا نظارت اجتماعی در امن ساختن محیط نقش بالایی را بازی می‌کند.

به طور کلی به نظر می‌رسد برای ایجاد فضاهای مناسب برای تعامل به ایجاد عملکردهایی با کاربری‌های حمایت‌کننده نیاز است؛ به عنوان نمونه مرکز خرید یا فضاهای سبز و تجهیزات شهری کامل و یا سالن تئاتر به همراه فضای سبز و تجهیزات شهری و یا حتی مرکز خرید.

جدول شماره ۳ - کاربری‌های پیشنهادی

کاربری‌های مناسب	کاربری‌های نامناسب
۱- راه‌های اصلی مانند میزگراه‌ها یا مسیرهای پرتراфик و پرسروصدا	۱- تجاری (کافی‌شاپ و رستوران، گیم‌تد، مرکز خرید)
۲- صنعتی	۲- فرهنگی (سینما، تئاتر، سوزیه)
۳- ورزشی	۳- فضای سبز (پارک، باغ)
۴- ترمینال	۴- تجهیزات شهری (مبلمان شهری، سرویس بهداشتی)
۵- اتنطاس	

دیوارنگاره نوای دل‌انگیز شهری

ژانده افشار
کارشناس علوم ارتباطات اجتماعی

گفته می‌شود، تفاوت عمده این نقاشی با نقاشی سه‌بعدی در آن است که نقاشی دیواری در تناسب با معماری و فضای اطراف خود ربط و تناسب پیدا می‌کند.

اصغر گفشیان مقدم‌دکتر در رشته نقاشی، در تعریف دیوار و نقاشی دیواری می‌گوید: «دیوار، نوعی حائل است و این حائل می‌تواند از جنس‌های مختلف مانند سیمان، آجر، آهن، چوب، شیشه و حتی مولکول‌های هوا باشد، یکی از اصول نقاشی دیواری شکستن این حائل و حصار و رسیدن به معنا و مفهوم است. نقش برجسته‌های باقی‌مانده از دوران‌های مختلف تاریخی نیز با همین منظور ایجاد شده‌اند.»

نقاشی‌های دیواری در فضاهای عمومی به نمایش در می‌آیند، از این رو هنری عمومی به شمار می‌رود و «فضای عمومی» به تمام عرصه‌های عمومی زندگی جمعی یعنی بازارها، خیابان‌ها، فضای بین ساختمان‌ها، معازها، میدان‌ها، پارک‌ها و تمام مکان‌هایی که مردم در آن رفت و آمد دارند، اطلاق می‌شود.

محمود شعبانی، کارشناس ارشد تئوری نقاشی در مورد وزود نقاشی دیواری در عرصه شهری می‌گوید: «نقاشی دیواری هنری عمومی به شمار می‌آید که در آن علاوه بر رنگ، فرم، فضا، معماری دیوار و موضوع نیز دارای اهمیت است، بنابراین باید آن را مخاطبانه وارد محیط شهری کرد چرا که نقاشی دیواری قرار است با مخاطبان خود که قشرهای مختلف شهروندان را در بر می‌گیرد ارتباط دیناری برقرار کند.»

نقاشی دیواری و رویکردهای آن

نقاشی‌های دیواری سعی در اشاعه فرهنگ، زیباشناختی، ارتقای سطح سواد شهری و آرام‌سازی محیط شهری دارند. این نقاشی‌ها رویکردهای متفاوتی را شامل می‌شوند که در دسته‌بندی‌های «مجموع فرهنگی، اجتماعی، ملی و مذهبی، بهینه‌سازی فضای شهری، تزئینی و دکوراتیو و اقتصادی و تبلیغاتی جای می‌گیرند.»

رنگ یکی از تیرهای زندگی بشری محسوب می‌شود. رنگ‌ها همواره در زندگی انسان حضور داشته و به خواسته‌ها، بلندپروازی‌ها و واقعیت‌های موجود در زندگی معنا و مفهوم بخشیده‌اند. رنگ‌ها همواره محیط اطراف زندگی ما را احاطه کرده‌اند و به لحاظ روانی، توانایی تأثیرگذاری بر روی افراد را دارند و از آنجایی که امروزه انسان‌ها به دلیل شرایط زندگی معاصر بیشتر وقت‌شان را در محیط شهری سپری می‌کنند رنگ‌ها می‌توانند در آنها احساس امید، یاس و آرامش ایجاد کنند. بنابراین عدم به کارگیری علمی و اصولی رنگ و ناهماهنگی رنگ در محیط شهری نه تنها موجب آلودگی بصری در محیط شهری می‌شود، بلکه عدم تمرکز و خستگی بصری افراد را به همراه دارد.

نقاشی دیواری در کنار نمای ساختمان‌ها، رنگ خودروها، مبلمان شهری، فضای سبز و موارد دیگر، از جمله مظاهر کاربرد رنگ در فضاهای شهری به شمار می‌آید. نقاشی دیواری در فضاهای شهری هنری چند بعدی است و کارکردی زیباشناختی، فرهنگی و آموزشی دارد. نقاشی دیواری می‌تواند در جذابیت چهره شهر نقش بسزایی ایفا کند و با شهروندان - که مخاطبان این تابلوی بزرگ شهری هستند - ارتباط برقرار کند و آنها را به نقطه اوج احساس و تخیل برساند و قوه بصری‌شان را ارتقا دهد. اما نقاشی دیواری در محیط شهری که فاقد هماهنگی رنگ است نه تنها به جذابیت چهره شهر کمکی نخواهد کرد، بلکه به آشفتنی بصری نیز دامن می‌زند و در چنین محیطی شهروندان به عنوان مخاطبان اصلی این اثر هنری توانایی برقراری ارتباط با این رسانه را نخواهند داشت.

نقاشی دیواری در لغت‌نامه فرانسوی روبرت چنین تعریف شده است: «هر نوع نقاشی که مستقیم بر روی دیوار، ترمیم شود یا در جایی دیگر کار گردد و سپس روی دیوار نصب شود، نقاشی دیواری

همراه ضرورت زمانی و مکانی آن و هماهنگی های فرهنگی (ملی، اعتقادی و اجتماعی) بررسی می شود. از دیگر مواردی که مورد ارزیابی این شورا قرار می گیرد، «مکان اجرای اثر» به لحاظ قابلیت اجرای طرح در بافت شهری (معماری محیط و میلان شهر)، فرهنگی، آب و هوایی منطقه و میدان دید بیننده و فناوری اجرای طرح است. «هزینه های اجرایی» اثر نیز از جمله مواردی است که شورای یاد شده مورد بررسی قرار می دهد و پس از تأیید شورا، طرح برای تصمیم گیری نهایی، تخصیص بودجه و عقد قرارداد با رولنه هیئت مدیره سازمان زیباسازی می شود. هیئت مدیره متشکل از هفت نفر است که در نهایت طرحی را که قرار است اجرا شود به تصویب می رسانند. چنانچه طرح های مصوب شورای علمی در شورای هیئت مدیره تصویب نشود، در صورت موافقت هنرمند، هزینه طراحی و انجام آن دوها به هنرمند پرداخت می گردد و طرح در اختیار اداره نقاشی قرار می گیرد.

اداره نقاشی در بدو شکل گیری با برگزاری گردهمایی ها و جلساتی سعی کرد تا به ضوابطی در خصوص نقاشی دیواری دست یابد. در زمان حاضر این ضوابط تکوین شده و در اداره نقاشی موجود است. یکی از این ضوابط مربوط به هنرمندانی است که علاقه مند به اجرای نقاشی دیواری در سطح شهر یا تخته هستند. این ضابطه چگونگی مراحل اجرایی نقاشی دیواری را توضیح می دهد که مواردی در خصوص گزینش دیوار، مرحله طراحی، تکمیل فرم شناسنامه طرح و تحویل طرح به همراه مدارک مورد نیاز (ارائه پیشنهاد نقاشی دیواری در قالب یک آلبوم) را در بر می گیرد.

بنیاد شهید و شهرداری های مناطق از جمله نهادهایی بوده اند که تا پیش از شکل گیری اداره نقاشی در تهران اقدام به کشیدن

در رویکرد فرهنگی، اجتماعی، ملی و مذهبی نقاشی دیواری باید به موضوع نقاشی، محل نقاشی و ارتباط بصری مخاطبان با نقاشی توجه کرد. از جمله نکات حائز اهمیت در این نوع نقاشی گزینش و انتخاب محلی مناسب برای نقاشی است.

نقاشی هایی که با رویکرد پهنه سازی فضای بصری بر روی دیوارها جا می گیرند به لحاظ بصری ارتباط مستقیمی با معماری دیوار برقرار می کنند. این نقاشی ها به آرام سازی فضاهایی که در مجموعه ای از دیوارها محصور شده اند و عمق بخشیدن به فضاهایی که بن بست بصری دارند کمک می کنند.

نقاشی های دیواری با رویکرد تزئینی و دکوراتیو می توانند در محله های شهری همچون پارک ها به کار گرفته شوند.

هدف اصلی نقاشی های دیواری با رویکرد اقتصادی و تبلیغاتی تأثیرگذاری بر مخاطبان در گذر زمان است.

تصمیم گیری بر اساس تخصص

بی توجهی به نظر متخصصان در حیطه مدیریت شهری همواره بزرگترین ضربه ها را به شهرهای ما وارد آورده است. کشیدن نقاشی بر روی بدنه های شهری نیز از این مقوله خارج نیست و نیازمند مدیریتی تخصصی است. مدیریت چندگانه و غیرتخصصی و سلیقه ای در این زمینه خود می تواند زمینه ساز آشفتگی های دیگری باشد و لازمه است مدیریتی واحد بر کلیه امور و جریان های بصری شهر نظارت داشته باشد.

سازمان زیباسازی شهرداری تهران در سال ۱۳۸۲ با این هدف اداره نقاشی را دایر کرد. در زمان حاضر این اداره با چهار نیروی انسانی در حال فعالیت است و مدیریت نقاشی دیواری های سطح شهر تهران را بر عهده دارد. این اداره دارای یک شورای

نقاشی دیواری بر روی سطوح شهری می کردند. این نقاشی ها که از گذشته باقی مانده اند، چندان با اصول زیبانشناسی و طراحی منطبق نیستند.

مدیر اداره نقاشی در این زمینه می گوید: «در خصوص ساماندهی نقاشی دیواری شهرداری بر روی سطوح شهر تهران با بنیاد شهید جلسات متعددی برگزار کردیم که در پی آن، بنیاد شهید

علمی (کمیته تخصصی) است که ۵ هنرمند در آن عضویت دارند و طرح هایی را که قرار است بر روی دیوارهای شهری به اجرا درآیند در حوزه های مختلف مورد ارزیابی و بررسی قرار می دهند. این بررسی ها در حوزه «ساختار زیبانشناختی» در برگیرنده روابط کیفی (ترکیب بندی و روابط بصری طرح) ترکیب رنگ و فناوری ساخت است. در حوزه «محتوای فرهنگی» موضوع اثر به

نگارن خیابان ریوسر

مشخصاتی از شهدا را به منظور نقاشی و تصویرسازی در بیرون‌دماهی به اداره نقاشی تحویل داد. گرچه آنها در گذر زمان به این نتیجه رسیده بودند که تصاویر شهدا باید با المان‌ها و رویکردهای جدید کشیده شود.

وی می‌افزاید: پریس از گذشت مدتی از شکل‌گیری اداره نقاشی، شهرداری تهران طی دستورالعملی اعلام کرد که کلیه فعالیت‌های بصری در شهر تهران بدون مجوز سازمان زیباسازی و به دستور سایر ارگان‌ها غیرقانونی است و چنانچه هنرمندانی بدون مجوز و به طور مستقیم با برخی از شهرداری‌های مناطق برای اجرای طرح وارد عقد قرارداد شوند، مسئولیت جلوگیری از اجرای طرح، پاکسازی و معلق ماندن قرارداد بر عهده شخص هنرمند خواهد بود. وجود مقررات و تعهداتی از این دست موجب شد تا کم‌کم سازمان‌ها و هیئت‌گروه‌های هنری که علاقه‌مند به شرکت در این پروژه شهری هستند به اداره نقاشی روی آورند.

سلامت محیط شهری و نقاشی دیواری

نقاشی دیواری زمانی مخاطبان را به سوی خود جلب می‌کند و به‌فوق‌تخیل آنها رنگ می‌بخشد که در محیطی مناسب، هماهنگ و سالم به کار گرفته شود. در غیر این صورت نقاشی دیواری نه تنها به مخاطب کمک نمی‌کند بلکه موجب آلودگی بصری و اغتشاش فکری وی نیز خواهد شد.

غلام‌حسین معماریان، دکتر در معماری با اشاره به اینکه طراحی فضاهای شهری زمینه‌ساز ارتقای کیفیت محیط شهری است و نه صرفاً زیباسازی شهری، می‌گوید: «فضاهای شهری در کشور ما از نظر طراحی دچار مشکل هستند و از این رو نیست که به زیباسازی شهری - که نقاشی دیواری جزئی از آن محسوب می‌شود - نیاز است. اگر نمای ساختمان‌ها و فضاهای سبز به شکلی مناسب در طراحی فضاهای شهری در کنار یکدیگر قرار می‌گیرند، به خودی خود نوعی هماهنگی و آرامش در فضای شهری به وجود می‌آید و چنین محیطی نیازی به زیباسازی نمی‌داشت. حال که فضای شهری ما به دلیل نمای ساختمان‌ها دچار مشکل است، نقاشی دیواری در این میان جز اینکه به آلودگی بصری بیشتر دامن بزند چه کمکی می‌تواند به فضای شهری کند؟»

از گفته‌های معماریان چنین برمی‌آید که شهرهای ما پیش از همه می‌بایست نسبت به رعایت اصول شهرسازی وفادار بمانند و گرنه با دیوارنقاشی‌ها نمی‌توان زیبایی را به محیط شهری آورد و شهر را بسامان کرد، چرا که شهر زیبا علاوه بر رنگ به شاخص‌های دیگری همچون هماهنگی، تناسب، نظم، استحکام، پاکیزگی و جز اینها نیاز دارد.

کوشچیان مقدم، نیز بر این اعتقاد است که نقاشی دیواری نمی‌بایست به عنوان ابزاری برای حل همه نابسامانی‌ها در سیما و منظر شهری به کار رود. وی در ادامه به مشکل غلبه رنگ خاکستری در شهرهای ما اشاره می‌کند و می‌گوید: «خاکستری که ترکیبی از دو رنگ سفید و سیاه است رنگ غالب شهر است. اما این دلیل بر مردگی و فقدان رنگ در شهر نیست؛ چرا که رنگ خاکستری به لحاظ بصری به شهروندان آزاری نمی‌رساند، بلکه این اغتشاش و عدم هماهنگی رنگ‌هاست که از نظر روانی بر

روی افراد تأثیر منفی می‌گذارد.»

نقاشی دیواری و مخاطبان

نقاشی دیواری را می‌توان در بدنه خیابان‌ها، بزرگراه‌ها، میدان‌ها، معابر و پارک‌های شهری و دیوار مواکز آموزشی مشاهده کرد که به منظور جلب مخاطبان مختلف از عابران پیاده گرفته تا رانندگان خودروهای سواری، مسافران وسایل نقلیه، بچه‌ها و کودکان، بر روی بدنه‌های شهری کشیده شده است. همچنین نقاشی دیواری می‌بایست با در نظر گرفتن قرم، فضا، معماری دیوار و نحوه ارتباط مخاطبان با دیوار کشیده شود، چرا که در غیر این صورت پس از مدت کوتاهی باید در پی آن باشیم که چگونه آن را از دیوار پاک کنیم.

غلام‌حسین معماریان، با اشاره به اینکه زوایای دید افراد نسبت به نقاشی دیواری دارای اهمیت ویژه است، در خصوص نقاشی‌هایی که بر روی دیوار بزرگراه‌ها و خیابان‌های شهری کشیده می‌شود می‌گوید: «نقاشی دیواری را که بر روی بدنه بزرگراه‌های شهری کشیده می‌شود، اغلب مسافران مشاهده می‌کنند که با وسایل نقلیه حمل و نقل عمومی همچون اتوبوس به مسافرت درون شهری می‌پردازند. رانندگان خودروهای سواری هنگامی که با سرعت ۸۰ کیلومتر در بزرگراهی در حال حرکت هستند نه تنها نقاشی دیواری را نمی‌بینند بلکه آنها را لکه‌های بزرگی بر روی دیوار می‌پنارند.»

نقاشی دیواری در خیابان‌ها و معابر شهری نیز باید در جایی مناسب کشیده شود تا امنیت جانی راننده‌ها به خطر نیفتد؛ چرا که ممکن است جذابیت بصری و زیبایی نقاشی دیواری در یک مسیر راننده‌ها به سوی خود جلب کند و منجر به تصادف و خسارات جانی جبران‌ناپذیری شود.»

پارک‌ها از جمله مراکز عمومی‌اند که شهروندان برای تعامل و گذران اوقات فراغت در آنجا حضور می‌یابند. از این رو پارک‌ها محل مناسبی برای کشیدن نقاشی دیواری محسوب می‌شوند.

مقدم، یکی از بهترین محل‌ها را برای کشیدن نقاشی دیواری، پارک‌های شهری می‌داند و می‌گوید: «در پارک‌ها بستر لازم برای کشیدن نقاشی دیواری فراهم است، چرا که مردم شهر برای استراحت و فراغ خاطر به این محل‌ها می‌آیند، بنابراین چنانچه نقاشی دیواری در پارک‌ها با توجه به شرایط مختلفی همچون زیبا شناختی محیط، شرایط فرهنگی، معماری دیوار، نورپردازی و موارد دیگر به شکلی مناسب کشیده شود در محیط و بر مخاطب تأثیر مثبت خواهد داشت.»

پیاده‌روها از دیگر مراکز عمومی شهری به شمار می‌آیند که در طراحی آن نوع تعاملات اجتماعی و اتفاقاتی که قرار است در آینده در پیاده‌رو رخ دهد در نظر گرفته می‌شود. البته پیاده‌روهای ایران بر اساس اصول و قواعد شهرسازی بنا نشده‌اند، با این وجود دیوار پیاده‌روها از جمله بدنه‌های شهری هستند که می‌توان از هنر بصری نقاشی دیواری در آن بهره گرفت.

معماریان در این باره می‌گوید: «پیاده‌روهای شهری ما همواره به دلیل نبود حریم مشخص، استفاده از مصالح نامناسب، وجود سنگ‌ریزه و چاله یا گودال در کف پیاده‌رو با مشکلاتی روبرو بوده‌اند. در چنین پیاده‌روی عابران امنیت کافی ندارند و دائماً باید

مراقب باشند که اتفاقی برایشان نیفتد. در محیطی که عابران آرامش و امنیت ندارند چگونه می‌توانند با نقاشی دیواری ارتباط برقرار کنند، زیرا عوامل محیطی از جمله مسائلی است که بر روی ارتباط مخاطب با نقاشی دیواری تأثیر می‌گذارد.

سطوح بیرونی مدارس و مهدکودک‌ها از دیگر بدنه‌های شهری هستند که با اهداف آموزشی و ایجاد نشاط در محیط و جذب دانش آموزان نقاشی می‌شوند. در کشیدن این نقاشی‌ها باید نهایت دقت و احتیاط را به عمل آورد و در آن باید از تخصص روانشناسان محیط و کودک بهره گرفت تا نقاشی نتیجه مطلوب خود را بر آنان بگذارد.

کششچیان مقدم با اشاره به اینکه سطح هنری نقاشی‌هایی که بر روی دیوار مدارس و مهدکودک‌ها کشیده می‌شود بسیار پایین است می‌گوید: «کودکان ما در فضای شهری در حال رشد هستند و ما با نقاشی‌های غیرتخصصی و ضعیفی که بر روی سطح دیوار مدارس و مهدکودک‌ها می‌کشیم قوه بصری‌شان را تقلیل می‌دهیم و به اضرار فرهنگ دیداری اشتباهی را به آنان تزریق می‌کنیم؛ فرهنگی که در آن هیچ گونه هویت و حس زیباشناختی وجود ندارد».

تجربه دیگران

نقاشان مکزیکی اولین افرادی بودند که در یک تصمیم‌گیری گروهی به این نتیجه رسیدند که نقاشی‌ها را از حصار موزه‌های شهر رها کنند و به درون محیط شهری آورند. از این رو شروع به نقاشی بر روی دیوارهای شهر کردند و این هنر به مرور زمان جایگاه خود را در محیط شهری یافت.

در کشور ما نیز، شهرداری‌ها تاکنون اهتمام جدی به نقاشی دیواری نداشته‌اند اما تجربه‌های جسته و گریخته برخی از شهرداری‌ها در این حوزه دستاوردهای مفیدی را به همراه داشته است.

به عنوان مثال شهرداری منطقه ۴ شیراز سال گذشته در اقدامی ابتکاری در هفته ولایت و دهه فجر طی فراخوانی عمومی

از کلبه هنرمندان و نقاشان دعوت کرد تا در مسابقه نقاشی دیواری با موضوعات آزاد، ولایت و انقلاب شرکت کنند.

شهرداری منطقه ۴ شیراز برای برگزاری این مسابقه، سطح دیوار بولوار امیرکبیر را در مساحتی به طول ۵۰۰ کیلومتر ساماندهی کرد و زمینه آن را به رنگ سفید درآورد و سپس ۸۰ عدد بلوک را برای نقاشی شماره گذاری کرد.

امید الهموردی، مسئول روابط عمومی شهرداری منطقه ۴ شیراز در مورد چگونگی برگزاری این مسابقه چنین توضیح می‌دهد: «شهروندان شیرازی از جنوبی‌ترین تا شمالی‌ترین نقطه شهر در این مسابقه شرکت کردند. حضور علاقه‌مندان و هنرمندان در این مسابقه چنان گسترده بود که موجب خلق آثار بسیار ارزشمندی بر روی بدنه‌های دیوار بولوار امیرکبیر شد».

در این مسابقه ۷۰ نفر با عنوان سرپرست گروه ثبت‌نام کردند که اغلب آنها در گروه‌های ۲ تا ۳ نفره مشغول فعالیت بودند».

گروهی از هنرمندان و نقاشان شهر نیز از سوی شهرداری برای انتخاب برترین نقاشی‌ها دعوت شده بودند تا هدایایی به رسم یادبود به بهترین شرکت‌کننده اعطا شود.

برپایی این مسابقه چنان از سوی شهروندان مورد استقبال عمومی قرار گرفت که تجربه‌ای موفق برای شهرداری قلمداد می‌شود، از این رو شهرداری منطقه ۴ تصمیم گرفته است در آینده مسابقاتی از این دست را در سطح منطقه به اجرا درآورد.

در زمان حاضر برخی از متخصصان با برپایی مسابقات نقاشی دیواری موافق نیستند. آنها بر این باورند که حضور شهروندان با تخصص‌ها و مهارت‌های مختلف در این مسابقات به آلودگی بصری شهر دامن می‌زند و آن را افزایش می‌دهد. اما واقعیت است که اقداماتی از این دست یادآوروا به فضایی برای تعامل حضور و ارتباط بیشتر شهروندان با یکدیگر تبدیل می‌کند و موجب می‌شود همواره تصویری به یادگار از این خیابان در ذهن شهروندان باقی بماند؛ حتی اگر این نقاشی‌ها روزی از روی دیوار پیاده‌روها پاک شود.

کانون مهندسان کرج بازوی اجرایی شهرداری

محمد حسین پوجانی
کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری

«محمود جلالیان» و عضو هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تهران «عزت‌الله مجتبی فر» است.

پیشینه و اقدامات کانون مهندسان کرج

کرج اکنون به عنوان یکی از کلان‌شهرهای ایران در نظام شهرنشینی جای گرفته است. رشد و گسترش این شهر حاصل تحولات نظام سکونتگاهی کلان در ارتباط با نقش مرکزیت تهران بوده است. به دلیل رشد یکباره، ساخت و ساز مهندسی در این شهر نیز جایگاه چندانی ندارد. محمود جلالیان دبیر کانون مهندسان کرج ضمن اشاره به این نابسامانی‌ها و رابطه ساخت‌وسازهای غیرمهندسی با فکر تشکیل کانون مهندسان کرج، بیان می‌کند: «۱۷ سال پیش با درک اینکه نظارت اصلی بر ساخت‌وسازهای شهری از طریق برگ فروش و دلال بازی صورت می‌گرفت و با اینکه اصولاً ساخت و ساز شهری کرج هیچ مبانی نظارت فنی و مهندسی نداشته سعی کردیم به وضعیت ساخت‌وساز کرج سامان دهیم. وظیفه ما به عنوان مهندس ساختمان این بود که ساخت و ساز مهندسی را در مدیریت شهری و به خصوص در شهرداری‌ها راه اندازی کنیم. بدو با شهرداری‌ها وارد مذاکره می‌شدیم و تهیه نقشه، محاسبات و نظارت بر ساخت‌وسازهای ساختمانی را بر عهده می‌گرفتیم؛ تا اینکه در آذرماه ۱۳۶۷ موفق شدیم مؤسسه‌ای را به نام کانون مهندسان کرج، با توافق شهرداری کرج تأسیس کنیم. این شکل مهندسی ساختمان، اولین شکل مهندسی ساختمان در ایران بود. سپس دیگر شهرها با استفاده از اساسنامه کانون مهندسان کرج در شکل دادن کانون مهندسان خود گام برداشتند. دبیر کانون مهندسان کرج با اشاره به رشد تعداد اعضای کانون از زمان تأسیس تاکنون بیان می‌کند: «کانون مهندسان کرج ابتدا با ۲۸ عضو شکل گرفت و در سال ۱۳۸۳ در حدود ۲۰۰۰ عضو داشته است».

جلالیان معتقد است پس از گذشت ۱۷ سال از تأسیس کانون، اکنون مهندس ساختمان در میان مردم کرج جایگاه خاصی دارد. به طوری که مالکان در کرج به راحتی مهندس را به عنوان عضو اصلی برای ساخت و ساز می‌پذیرند و این امر دستاوردی مهم برای شکل مهندسان کرج به شمار می‌آید. او گسترش فرهنگ مهندسی را نمره آموزش‌های گوناگونی می‌داند که شهرداری و کانون مهندسان به عمل آورده‌اند. از جمله دیگر اقدامات کانون مهندسان کرج، همکاری و فعالیت تکگاتنگ با نظام مهندسی کرج

گسترش سریع ساخت‌وسازهای شهری یکی از اصلی‌ترین مشخصه‌های چند دهه اخیر نظام شهرنشینی و شهرسازی ایران است. از آنجا که سرمایه مادی و غیرمادی عظیمی صرف این ساخت‌وسازها می‌شود، لزوم ضابطه‌مند و قانون‌مند کردن ساخت‌وسازها در چارچوب اصول مهندسی ساختمان، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است.

قانون، مدیریت و نظارت ساخت‌وسازهای شهری را به شهرداری‌ها واگذار کرده است. اما آنچه که از اقدامات بدون برنامه مهندسی شهرداری‌ها و دیگر نهادهای شهری، در شهرها حاصل شده است، چیزی جز رشد ناموزون و نابسامان بدون کنترل‌های مهندسی، ضریب خطرپذیری بالا در مقابل زلزله، فقدان طراحی شهری، عدم توجه به اصول پایداری سازه و معماری، آسنتگی در منظر شهری و مواردی از این گونه نیست. با توجه به این شرایط، دولت سرانجام در اسفندماه ۱۳۷۴ با مصوب کردن قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان و ابلاغ آن به وزارت مسکن و شهرسازی و سپس به شهرداری‌ها، گامی در نظم و نسق دادن به ساخت‌وسازهای شهری برداشت. هر چند این قانون بسیار دیرتر از روند گسترش رو به تریاید ساخت‌وسازهای نابسامان و غیرمهندسی شهری مصوب شد، ولی براساس مطالعات و مشاهدات تاکنون نیز مجریان شهری در اجرای اصول مهندسی ساختمان ناتوان مانده‌اند و مدت‌هاست که ارائه خدمات مهندسی در ساخت‌وسازهای شهری دچار واسطه‌گری یا دلالتی است. یکی از راه‌های مداخله مهندسی در ساخت‌وسازهای شهری، شکل‌گیری و تقویت NGOهای مهندسی و به مشارکت طلبیدن این سازمان‌های غیردولتی به وسیله شهرداری و دیگر نهادهای مدیریت شهری است. یکی از سازمان‌های غیردولتی که در این زمینه مدت‌هاست بازوی اجرای شهرداری کرج بوده، کانون مهندسان کرج است. این کانون فعال‌ترین و قدیمی‌ترین کانون مهندسی در زمینه ساخت‌وسازهای شهری در ایران است که تأسیس آن به سال ۱۳۶۶ برمی‌گردد. این کانون با سابقه ۱۷ ساله به شیوه‌های گوناگون در عرصه‌های مختلف مهندسی ساختمان به عنوان بازوی اجرایی و نظارتی شهرداری کرج فعالیت کرده است. آنچه در پیش رو دارید، گزیده‌ای از پیشینه، اقدامات، اهداف و برنامه‌های این کانون در گفت و گو با دبیر کانون

محمود جلالیان
دبیر کانون مهندسان کرج

دکتر زاهد موصی
عضو هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی

و تهران و شهرداری است. جلالیان بیان می‌کند: «تا سال ۱۳۲۴ که قانون نظام مهندسی در مجلس تصویب نشده بود، کانون مهندسان کرج در بهبود ساخت و سازهای شهری نقش اصلی داشته و در تصویب قانون نظام مهندسی ایران، کانون مهندسان کرج نقش پیشرو داشته است. بعد از تصویب نظام مهندسی، کانون مهندسان کرج سعی کرده است که اهداف و اقدامات خود را کاملاً با قانون وفق دهد. این کانون در سال ۱۳۸۰ در وزارت کشور به ثبت رسیده و شکل حقوقی به خود گرفته است.

کانون کرج دارای هفت رشته مهندسی منطبق بر هفت رشته قانون نظام مهندسی است. این هفت رشته عبارت‌اند از: شهرسازی، معماری، ترافیک، مکانیک، برق، نقشه برداری و عمران. دبیر کانون مهندسان کرج اهداف عمده کانون را ارتقای فرهنگ مهندسی در بین مردم، دفاع از حقوق مهندسی و اجرای قانون نظام مهندسی می‌داند و معتقد است که تا رسیدن به هدف نهایی راه درازی در پیش رو دارند، او می‌افزاید: «برای پیشبرد اهداف، اکنون در پی شکل دادن به نظام مهندسی غرب استان تهران هستیم. اگر نظام مهندسی غرب استان تهران تشکیل شود، قطعاً مرکز آن در کرج خواهد بود، و در این صورت به جرئت می‌توان گفت این نظام مهندسی راهکارهای مؤثری برای بهبود و ارتقای

یکی از راه‌های مداخله مهندسی در ساخت و سازهای شهری، شکل‌گیری و تقویت NGO های مهندسی و به مشارکت طلبیدن این سازمان‌های غیردولتی به وسیله شهرداری و دیگر نهادهای مدیریت شهری است

کیفیت ساخت و سازهای شهری در کشور ارائه خواهد داد. با توجه به نابسامانی ساخت و ساز در کرج، شکل‌گیری نظام مهندسی «غرب استان تهران» می‌تواند در تحقق ساخت و ساز مهندسی مؤثر باشد، به علاوه آنکه به نظر می‌رسد با واگذاری بخشی از قانون مهندسی از جمله ماده ۳۳ به قانون مجریان به کانون مهندسان کرج «با توجه به سابقه و توانایی‌های موجود در آن» شهرداری‌ها و مدیریت شهری کرج این کانون را به طور فعال در ساخت و ساز مهندسی مشارکت می‌دهند و خود نیز به نظارت و برنامه‌ریزی بیشتر می‌پردازند»

لزوم توجه به ساخت و ساز مهندسی

با روشن شدن جایگاه مهندسی در نظام مدیریت شهری می‌توان امیدوار بود که خطر خیز بودن و زلزله خیزی، تا حدودی در شهرها مدیریت شود و در زمان حادثه کمتر خسارت به بار آورد. به هر صورت با اینکه روز پنجم اسفندماه را به عنوان روز مهندسی نام‌گذاری کرده‌اند، ولی هنوز تا رسیدن به هدف اصلی یعنی ساخت و ساز مهندسی فاصله زیادی وجود دارد. مجلس فر عضو نظام مهندسی استان تهران با اشاره به گسترش روز افزون سرمایه در بخش ساخت و ساز شهری، لزوم توجه به این سرمایه را ضروری می‌داند و می‌افزاید: «به جرئت می‌توان گفت ساخت و ساز آبنه در کشور، بعد از نفت گردش اقتصادی کشور را به خود اختصاص داده است. به عبارتی گردش جریه اقتصادی کشور تحت

تأثیر ساخت و ساز شهری است»

او می‌افزاید: «با نگاه به ساختار شهر کرج متوجه می‌شویم که این شهر فاقد اصول مهندسی از حیث شهرسازی، معماری، ترافیک، تأسیسات و نظایر اینهاست و کاربری‌های آن بدون سلسله مراتب با هم مکان‌یابی شده‌اند. از آنجا که امنیت، اقتصاد و روح روان ساکنان بسته به برنامه‌ریزی و اصول مهندسی ساختمان است، لذا نهادینه کردن فرهنگ مهندسی ابتدا در نظام مدیریت شهری و سپس در بین مردم واقعیتی انکارناپذیر است. مجلس فر همچون جلالیان معتقد است مهندسان ساختمانی و مجریان امور شهری و شهرسازی با جان و مال تک تک ساکنان شهر درگیرند، لذا با توجه به آنچه گفته شد، یعنی فقدان پتانسیل قوی مهندسی در شهرداری‌ها، می‌تواند که می‌تواند مهندسی حرفه‌ای به کمک شهرداری‌ها بیاید و شکل‌گیری کانون مهندسان در هر شهر از جمله کرج همسو با این هدف بوده است»

او می‌افزاید: «با وجود اینکه ایمنی و استحکام بنا در ساخت و ساز فقط یکی از پایه‌های ساخت و ساز مهندسی است، ولی تاکنون اجتماع مهندسی در کرج تنها در این زمینه اقدام کرده است. یعنی آنکه مجریان ساخت و ساز از دیگر پتانسیل‌های مهندسی و نظام مهندسی از جمله ترافیک، معماری، تأسیسات و نظایر اینها در منظر شهری، طراحی شهری، مبلغان شهری و موارد دیگر تقریباً هیچ بهره‌ای نگرفته‌اند. بنابراین تا به کارگیری تمام شاخه‌های مهندسی و پتانسیل‌های موجود مهندسی در ساخت و ساز شهری فاصله زیادی وجود دارد». مجلس فر به کارگیری همه شاخه‌های مهندسی ساختمان در شهر را در گرو ارتقای فرهنگ مهندسی در بین مردم و مدیریت شهری می‌داند و معتقد است: «در شرایط کنونی، طرح‌های جامع و تفصیلی که به عنوان طرح‌های فرادست شهرها شناخته می‌شوند، فاقد تفکر مهندسی قوی‌اند؛ به این دلیل بعد از اجرای ناقص این طرح‌ها، سیمای شهری فاقد نماد بهره جستن از تمام رشته‌های مهندسی ساختمان است»

خدمات کانون مهندسان کرج به مدیریت شهری

کانون مهندسان کرج به عنوان فعال‌ترین کانون مهندسی ساختمان ایران دارای هماهنگی خوبی با شهرداری و نظام مهندسی استان تهران و شهر کرج است، تا جایی که به گفته دبیر کانون، شهرداری کرج با کانون مهندسان تفاهم‌نامه‌ای منعقد کرده است که تمام کارهای ساختمانی را به این کانون ارجاع می‌دهد. جلالیان خدماتی را که کانون مهندسان به مدیریت شهری کرج ارائه می‌دهد به صورت زیر برمی‌شمارد:

● ۱۷ سال است که کانون با جلب اعتماد شهرداری فرم‌های گزارش انجام کار، پایان کار، تمدید نظارت، برگ‌های نظارتی و موارد دیگر را کنترل می‌کند و کل گزارش‌های مورد نیاز شهرداری را ارائه می‌دهد.

● محاسبات، تهیه نقشه، نظارت و کنترل ساختمانی در چهار رشته معماری، مکانیک، تأسیسات و برق و تهیه چهار نقشه در این زمینه و ارائه آن به شهرداری از دیگر خدمات کانون به مدیریت شهری کرج است. شهرداری کرج تنها نقشه‌هایی را از مهندسان می‌پذیرد که با مهر کانون مهندسان مسموم شده باشد. بنابراین کانون مهندسان ابتدا به بررسی نقشه‌های مهندسان

می پردازد و پس از تأیید، همراه با کتابچه محاسبات و چک لیست محاسبات آن را به شهرداری ارائه می دهد، و چون شهرداری براساس اعتماد به سوابق کانون از صحت تهیه مطمئن است، آن را اجرا می کند.

● در کانون مهندسان کرج برای نظارت دقیق و رفع اشکالات فنی و غیرفنی گروهی به نام مهندسی کنترل مضاعف شکل گرفته است که به شکایات فنی و غیرفنی مالکان و مهندسان پاسخ می دهد. این گروه در چهار رشته معماری، محاسبات سازه، برق و تأسیسات حدود ۵۰ نفر عضو دارد. این گروه به صورت تصادفی یا بر حسب شکایات از مهندسان به کنترل دوباره نقشه ها می پردازد.

● هر ۱۵ روز یک بار نظام مهندسی یا کانون مهندسان و مدیران شهری جلسه ای برگزار می کنند که در رفع معضلات اجرایی، فنی و قانونی به مدیریت شهری - به خصوص شهرداری - کمک می شود.

● همکاری کانون یا فرمانداری کرج - برای اولین بار در ایران با کمک کانون مهندسان کرج در سال ۱۳۸۲ به درخواست فرمانداری از تمام مدارس و اماکن دولتی برای مقاوم سازی بنا در برابر زلزله بازدید به عمل آمد.

به این ترتیب تمام مدارس و اماکن دولتی از حیث استحکام در برابر زلزله شناسایی شدند و کانون کانون با همکاری فرمانداری در پی مقاوم سازی ساختمان هایی است که در بررسی ها قابلیت مقاوم سازی را داشته اند.

● بعضاً سازمان های دولتی و غیردولتی، درخواست کارشناسی و یا گروه کارشناسی مهندسی را از کانون داشته اند که براساس درخواست آنها مهندسان حرفه ای به ایشان معرفی شده است. در این زمینه می توان به همکاری افتخاری کانون در خصوص زلزله منجیل و رودبار اشاره کرد.

● تقویت بازوی اجرایی شهرداری ها از طریق جلب و جذب مهندسان حرفه ای در زمینه ساخت و سازهای مهندسی ساختمان.

خدمات کانون به اعضا

براساس گفته های مدیریت کانون تاکنون این خدمات به اعضای کانون ارائه شده است:

● از سال ۱۳۷۲ تاکنون همیشه در طول سال کلاس های آموزشی تخصصی در زمینه های اجرا، نظارت، معضلات و اختلافات بین مالک و ناظر برای تمام گرایش های موجود مهندسی در کانون برگزار می شود. به عبارتی کانون به این طریق اعضای خود را با شیوه های علمی مهندسی روز آشنا می کند. هزینه این کلاس ها بسیار محدود است و اعضای کانون ملزم به شرکت در این کلاس ها به طور مداوم اند.

از سال ۱۳۷۲ تاکنون همیشه در طول سال کلاس های آموزشی تخصصی در زمینه های اجرا، نظارت، معضلات و اختلافات بین مالک و ناظر برای تمام گرایش های موجود مهندسی در کانون برگزار می شود. به عبارتی کانون به این طریق اعضای خود را با شیوه های علمی مهندسی روز آشنا می کند. هزینه این کلاس ها بسیار محدود است و اعضای کانون ملزم به شرکت در این کلاس ها به طور مداوم اند.

اختلافات بین مالک و ناظر برای تمام گرایش های موجود مهندسی در کانون برگزار می شود. به عبارتی کانون به این طریق اعضای خود را با شیوه های علمی مهندسی روز آشنا می کند. هزینه این کلاس ها بسیار محدود است و اعضای کانون ملزم به شرکت در این کلاس ها به طور مداوم اند.

● تقسیم عادلانه کار بین اعضا در طول ۱۷ سال و جلب رضایت و دفاع از حقوق حرفه ای و مالی آنها در بین مدیران و مردم.

● برگزاری کلاس های مختلف برای مهندسان عضو به خاطر یافتن توانایی علمی و فنی و موفقیت در آزمون وزارت مسکن و شهرسازی برای تقویت پایه مهندسی.

● انتشار «مجله آباد بوم» به عنوان نشریه ای داخلی که با هدف پژوهشی، آموزشی و اطلاع رسانی در اختیار اعضا و حتی مدیران شهری قرار می گیرد.

عضو گیری و منابع مالی کانون

طبق اساسنامه کانون، برخی از شرایط عضویت در کانون کرج عبارتند از: داشتن مدرک کارشناسی مهندسی در یکی از ۷ رشته مورد قبول قانون نظام مهندسی، سکونت دائم در کرج، التزام به جمهوری اسلامی، و پروانه اشتغال از وزارت مسکن و شهرسازی. منابع مالی کانون نیز عمدتاً از شهریه هایی که براساس عمومی سالانه مشخص می شود، پرداختی ماهانه اعضا براساس ضوابط کانون، پرتاخذی ورودی ها و عضوهای جدید که در سال ۱۳۸۲ حدود ۲۵ هزار تومان برای هر نفر بوده است، خودیاری مهندسان و کمک های بلاعوض دیگر تعیین شده است.

کلام آخر

کانون مهندسان کرج اکنون با شیوه های مختلف توانسته است، جایگاه خود را به عنوان بازوی اجرایی شهرداری و نظام مهندسی کرج تثبیت کند، ولی با وجود اینکه این کانون تفاهم خوبی برای طراحی، نظارت و ساخت و ساز مهندسی با مدیریت شهری دارد، تاکنون از تمام پتانسیل های مهندسی بهره نرفته است. به عبارتی تنها در ایمنی و استحکام بناهای شهری گام برداشته است. در حالی که با وجود گرایش های مختلف مورد نیاز شهر در کانون، از جمله ترافیک، شهرسازی، معماری و موارد دیگر، کرج اکنون فاقد طراحی شهری، منظر شهری و مواردی از این گونه است. برای بهبود فضای مهندسی در کرج مجلسی فر جشن پیشنهاد می کند: «از آنجا که کانون در نظام مهندسی تمام گرایش ها با هم تصمیم می گیرند، سرانجام هر رشته سعی در بزرگتر کردن نقش خود دارد. لذا بهتر است نظام های مهندسی مختلف و تخصصی شکل گیرد، یعنی آنکه ما به جای یک نظام مهندسی ساختمان، ۷ نظام مهندسی یا عناوین نظام مهندسی معماری، نظام مهندسی عمران و موارد دیگر داشته باشیم. این شیوه می تواند به طور مؤثری در بهره جستن از تمام گرایش های مهندسی در شهرداری ها مؤثر باشد.» نهایت اینکه همکاری مدیران اجرایی (شهرداری ها)، کانون مهندسان، و نظام مهندسی به عنوان سه ضلع مثلث ساخت و ساز مهندسی ضرورتی جزمی است و هیچ کدام از این سه به تنهایی قادر به اجرای ساخت و ساز مهندسی اصولی و صحیح در شهرها نیستند.

گردهمایی شهرداران سبز در پایتخت

محسن سرداریان

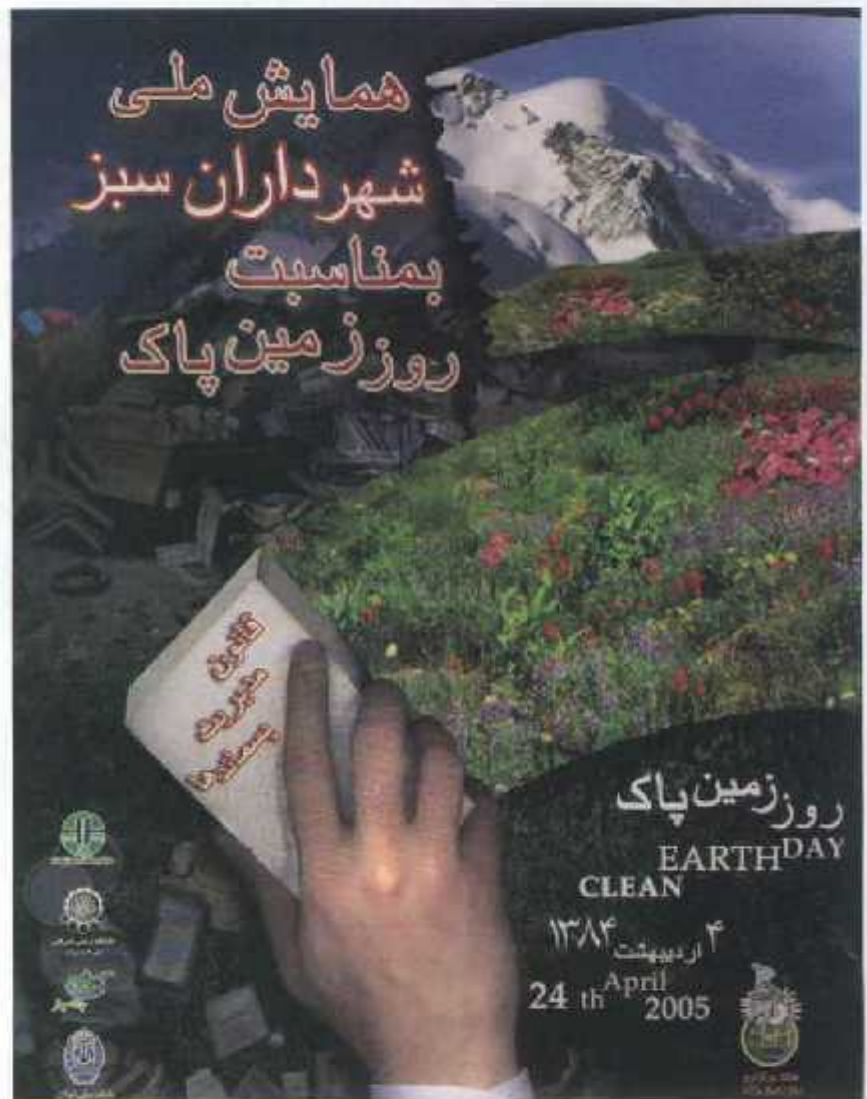
برای استفاده از الگوهای علمی و عملی در مقوله پسماندها و بازیافت مواد و ارتقای بهداشت شهری و سلامت منابع آب و خاک از دیگر اهداف این همایش عنوان شد.

در این مراسم معصومه ابتکار، معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان حفاظت محیط زیست به مفهوم توسعه پایدار پرداخت. وی به حقوق نسل های آینده و رابطه آن با توسعه پایدار اشاره کرد و خاطر نشان ساخت تلاش نهادی مانند شهرداری به منزله ارتقای کیفیت زندگی است. معاون رئیس جمهور با اشاره به رابطه تنگاتنگ مسائل اقتصادی و زیست محیطی، سه اصل کاهش مصرف، استفاده مجدد و بازیافت را از اصول مهم اقتصادی و زیست محیطی عنوان کرد و گفت: «از دستاوردهای بزرگ سال های اخیر تنظیم و تصویب قانون مدیریت پسماندها و اختصاص ۲۰ درصد از منابع توسعه کشور به محیط زیست است». او همچنین تولید و مصرف پایدار و مدیریت پسماندها با محوریت سه استان شمالی را اشاره صریح برنامه چهارم عنوان کرد.

رئیس سازمان محیط زیست به تلاش های صورت گرفته برای اختصاص ردیف بودجه جداگانه برای مدیریت پسماند بیمارستانی در وزارت بهداشت و بیمارستان ها اشاره کرد. وی همچنین از مصوبه بهبود کیفیت و احیای رودخانه های کشور به عنوان طرحی مهم یاد کرد و افزود: «از دیگر موضوعات مهم، نخاله های ساختمانی است که مدیریت آن در بعضی شهرها با موفقیت انجام شده است». ابتکار با اعلام این مطلب که اتحادیه اروپا برای سال ۲۰۰۵ فقط اجازه دفن ۲ درصد زباله ها را داده است و ۹۸ درصد باید بازیافت شود، افزود ما هنوز راه زیادی در پیش داریم. او همچنین تدوین آیین نامه های دقیق و فنی حمایت اقتصادی از شهرداری ها، تنظیم مقررات و قوانین برای کمک اقتصادی به شهرداری ها و تأسیس صندوق ملی محیط زیست ایران را که هدف اصلی اش کمک به شهرداری ها است، از جمله برنامه های آینده این سازمان عنوان کرد. وی در پایان آموزش و فرهنگ سازی را مقوله ای مهم خواند و اظهار امیدواری کرد که روزی در ایران چیزی به عنوان زباله وجود نداشته باشد.

حجة الاسلام موسوی لاری، وزیر کشور سخنران بعدی مراسم بود. وی فرهنگ اسلامی - ایرانی را فرهنگی غنی در زمینه دستورالعمل های بهداشتی دانست و افزود این فرهنگ در تمام زمینه ها حاوی نکات مهمی است و در موضوعاتی چون چگونگی مصرف، چگونگی تولید و نحوه برخورد با پسماندها توصیه های کاربردی دارد.

وی اظهار امیدواری کرد که برخورد با طبیعت انسان محور باشد، نه خود محور. وزیر کشور با اعلام این مطلب که عدم توجه

همایش یک روزه شهرداران سبز به مناسبت روز زمین پاک به همت سازمان محیط زیست در تاریخ ۸۴/۲/۴ در پارک پردیسان برگزار شد. با توجه به تولید روزانه حدود ۴۰ هزار تن زباله در ایران و خطرهای جدی ناشی از روش های غیراصولی احیای آن، سازمان محیط زیست با همراهی سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور با هدف ایجاد تعامل میان نهادهای مسنول و ایجاد ارتباط میان شهرداران و دهیاران، اقدام به برگزاری این همایش کرد. تقدیر از متولیان شهری برگزیده و ترغیب دیگر شهرداران کشور

به مقوله پسماندها می‌تواند معضلات جدی برای جامعه به وجود آورد، اضافه کرد: «اگر تاکنون توفیق لازم را در این زمینه نداشته‌ایم علت اصلی این است که نتوانسته‌ایم مردم را همراه کنیم». وزیر کشور در پایان گفت: «بدون همکاری شهروندان و NGO ها کارها پیشرفت لازم را نخواهد داشت».

در ادامه همایش محمد حسین مرقمی، رئیس سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور به تشریح فعالیت‌های این سازمان در ۵ محور اصلی پرداخت. وی در ابتدا به سیاست‌های این سازمان به منظور دستیابی به توسعه پایدار پرداخت و مصادیق آن را چنین برشمرد: «همکاری در جهت تدوین قانون برنامه ۵ ساله چهارم و قانون مدیریت پسماندها، تلاش برای تدوین افکار عمومی و ارتقای فرهنگ عمومی نسبت به معضل زباله از طریق رسانه‌ها، آموزش از طریق صدا و سیما، انتشار نشریه تخصصی پسماند، تربیت مدیران متخصص در حیطه مدیریت پسماند، تشویق و حمایت بخش خصوصی به منظور حمایت از صنایع بازیافتی و تأمین منابع مالی برای مدیریت پهنه مواد زائد»، او اهداف مورد نظر از اجرای این سیاست‌ها را کاهش حجم و وزن زباله دفنی، کاهش نشت شیرابه‌ها و پوی زباله و بازیافت منابع عنوان کرد.

وی در ادامه محورهای مورد نظر مدیریت پسماندها در سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور را چنین عنوان کرد: «پهنه سازی الگوی تولید و توزیع و مصرف در جهت کاهش مستمر تولید پسماند، ترویج فرهنگ تفکیک از مبدأ، جلب مشارکت بخش خصوصی در موضوع بازیافت، حذف حمل سنتی مواد زائد، افزایش میزان دفع و کاهش میزان دفن، ایجاد مدیریت واحد مواد زائد در استان‌ها و شهرداری‌های همجوار کشور و سرانجام مکانیزه کردن سیستم جمع‌آوری حمل و دفع پسماند».

مقیمی در ادامه به بیان مهم‌ترین فعالیت‌های مرکز پژوهش‌های شهری و روستایی درباره مطالعات پسماند پرداخت و در پایان نیز گزارش‌هایی از عملکرد شهرداری‌ها و دهیاری‌ها ارائه کرد. وی تعداد شهرهایی را که برنامه‌هایی در زمینه پسماند اجرا کرده‌اند، ۱۸۰ شهر عنوان کرد و گفت که کمک‌انعامی دولت به این شهرداری‌ها ۲۸۰ میلیارد ریال بوده است.

عیادی مدیر کل دفتر بررسی آب و خاک سازمان حفاظت محیط زیست در سخنانی به تشریح فعالیت‌های این سازمان در زمینه مدیریت پسماند پرداخت. وی موضوعاتی از قبیل پسماند، معضل پسماند عادی، پسماندهای ویژه و صنعتی، زباله‌های خطرناک امحای سموم فاسد، امحای داروهای فاسد شده، لیجن‌های آبی در واحدهای تصفیه روغن، پسماندهای بیمارستانی و اقدام برای تأسیس مرکز منطقه‌ای مدیریت پسماند را از جمله موضوعات فعالیت این سازمان برشمرد. وی در ادامه به بیان نکاتی درخصوص فناوری‌های لازم برای دفع پسماندهای مختلف پرداخت و با توجه به خطرهای ناشی از پسماند، استفاده از دستگاه‌های گران قیمت را برای مدیریت پسماند، اقتصادی دانست.

در ادامه همایش ملی شهرداران سبز در دو بخش با تشکیل دو میزگرد آموزشی، تلاش گردید فعالیت‌های شهرداران و دهیاران موفق در امر مدیریت به وسیله خودشان به صورت عملی و ملموس

برای دیگر شهرداران و دهیاران تشریح گردد.

میزگرد شهرداران با حضور غلامرضا فرهنگداز شهرداری زرین شهر اصفهان، محمود دشتی شهردار زاهدان، پیمان سنندجی شهردار سنندج و مجتبی یزدانی شهردار کرمانشاه تشکیل شد. مهندس یزدانی از کرمانشاه به عنوان اولین شهر پیشگام در این زمینه یاد کرد و گفت: «در زمان حاضر با مشارکت بخش خصوصی در کرمانشاه حدود ۴۰ درصد زباله بازیافت می‌شود. وی به فعالیت‌های آموزشی و فرهنگی در کرمانشاه برای مدیریت پسماند اشاره کرد و اظهار امیدواری کرد تا پایان سال تمام شهر زیر پوشش بازیافت قرار گیرد.

فرهنگداز نیز در سخنانی کوتاه گفت: «هم اکنون ۹۵ درصد زباله‌ها در زرین شهر اصفهان بازیافت می‌شود و دفن نیز اصلاً انجام نمی‌گیرد». فرهنگداز مهم‌ترین تجربه و فعالیت خود را یکپارچگی، همدلی و مدیریت واحد در ۸ شهر همجوار استان خواند و اظهار امیدواری کرد سایر شهرهای در کنار هم نیز بتوانند به تعاملی برای داشتن مرکز بازیافت واحد دست پیدا کنند.

شهرداران سنندج و زاهدان نیز با ارائه گزارشی از روند کارهای حوزه فعالیت خود در مقوله مدیریت پسماند، اعلام کردند که آموزش به پیمانکاران و مردم در این شهرها نیز آغاز گردیده است. گفتنی است در پایان همایش شهرداران سبز سعد بوسقی از روستای تندوزان از شهرستان تبران استان اصفهان، محمد ایوب قاضی از روستای محتوم آباد شهرستان نیک شهر از استان سیستان و بلوچستان و عباس خانی از روستای رویان شهرستان شاهرود در استان سمنان به عنوان دهیاران برتر در بخش پسماند انتخاب شدند. همچنین غلامرضا فرهنگداز شهردار زرین شهر اصفهان، محمود دشتی شهردار زاهدان، پیمان سنندجی شهردار سنندج و مجتبی یزدانی شهردار کرمانشاه نیز به عنوان شهرداران برتر و نمونه در این حوزه انتخاب شدند.

شهرداران موفق در این زمینه نیز سفلیان نژاد شهردار اصفهان، حمید رجاء شهردار شیراز و بنی‌هاشمی شهردار مشهد نیز مورد تقدیر برگزار کنندگان همایش قرار گرفتند. در این همایش آقایان هوشیار، نادر فلاح و نوری رؤسای سازمان‌های بازیافت گرگان، تبریز و کرج در بخش سازمان‌های بازیافت برتر کشور معرفی شدند.

در پایان ذکر این نکته ضروری است که یکی از اهداف همایش‌هایی از این دست ترغیب مسئولان شهری است زیرا باید ضرورت این امر برای هر مدیر شهری تشریح گردد و راهکارهای عملی برای فعالیت در اختیار آنان قرار گیرد. تلاش‌های فراوان سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور و سازمان حفاظت محیط زیست، نشان از عزم جدی و تلاش شایسته این نهادها برای کاهش خطرهای پسماندها دارد. به نظر می‌رسد مدیران شهری ضمن استفاده از تجربیات مختلف دیگران باید به دو موضوع اصلی همراه ساختن مردم و تعامل با NGO ها بیندیشند. چه بدون حضور و همراهی مردم این کار ناممکن به نظر می‌آید. مدیران شهری در چنین نشست‌هایی در خواهند یافت که بازیافت و مدیریت پسماند نه تنها دارای بار مالی و هزینه نیست بلکه در نگاه کلان و بلندمدت فعالیتی کاملاً اقتصادی و انتفاعی خواهد بود.

تنظیم: فاطمه شهبازی
کارشناس علوم ارتباطات اجتماعی

نماسازی بناهای مشهد در چارچوبی تازه

تزیینات نما و نماسازی تمامی ساختمان‌های مهم در خیابان‌های اصلی شهر مشهد، از این پس با اخذ مجوز از کمیته بررسی نما و رعایت ضوابط نماسازی صورت می‌گیرد.

بند ۲ مصوبه شورای عالی معماری و شهرسازی مورخ ۱۳۶۹/۸/۲۸ با بودارش موضوع نماسازی و نقش منظر و چشم‌انداز شهری در ارتقای محیط شهری، کلیه شهرهای دارای طرح جامع و تفصیلی و هادی را مکلف می‌سازد ظرف ۶ ماه از تاریخ گفته شده، ضوابط و مشخصات نماسازی هماهنگ را تهیه کنند و به تصویب مراجع ذی‌ربط برسانند.

در حالی که ۱۴ سال از مهلت اجرایی مصوبه حوزه معاونت شهرسازی و معماری می‌گذرد، هنوز از سوی شهرداری‌های کشور اقدامی در جهت اجرای این مصوبه صورت نگرفته است. لیکن شهرداری مشهد از محدود شهرداری‌های کشور است که اقدام به تشکیل کمیته بررسی نمای شهری با عضویت ۶ نفر از مشاوران و کارشناسان طراحی شهری و معماری کرده است. قرار است در زیر مجموعه این کمیته، دو گروه تصویب نمای شهری و گروه کنترل و نگهداری نمای شهری فعالیت کنند و هدف آن بهبود کیفیت سیمای شهری، ایجاد وحدت و هماهنگی در بدنه‌های شهری و توجه به ارزش‌های معماری و شهرسازی در نمای کلی

خیابان‌های شهر معرفی شده است.

کمیته بررسی نما وظایف بررسی و تصویب نمای بناهای ویژه، کنترل نمای حاشیه خیابان‌های اصلی شهر، برنامه‌ریزی برای تهیه طرح کلیات نما و پیشنهاد انگوری کلی نمای خیابان‌های اصلی، به‌منظور ابلاغ به مناطق را بر عهده دارند، همچنین برنامه‌ریزی برای شناسایی بناهای نیازمند مرمت و بهسازی، کنترل نمای ساختمان‌ها در سطح شهر و تعیین معیارهای ارزیابی فرسودگی ابنیه در نما برای ارسال به مناطق، از دیگر وظایف این کمیته است.

یادآور می‌شود به‌منظور تحقق و اجرای مصوبه شورای عالی معماری و شهرسازی، شورای زیباسازی شهرداری مشهد ضوابط نماسازی را تدوین کرده است.

بنابراین از این پس تمامی بناهای تازه ساز یا کاربری غیرمسکونی، ساختمان‌های با ارتفاع بیش از ۱۷ متر و ساختمان‌های با زیربنای بیش از ۱۵۰۰ متر مربع در حاشیه خیابان‌های اصلی مشهد باید تأیید کمیته بررسی نما را کسب کنند.

بر اساس این ضوابط که در ۱۳ بند و ۶ تبصره تنظیم شده است، تمامی سطوح نمایان ساختمان‌هایی که از خیابان قابل مشاهده هستند اعم از نماهای جانبی و نماهای اصلی - بایستی یا مصالح مرغوبه مناسب و هماهنگ همچون سنگ و آجر نماسازی شوند.

از نکات دیگری که در این ضوابط بر آن تأکید شده، این است که نصب هر گونه تابلو اعم از تابلوی معرفی کاربری یا تبلیغاتی و یا سایر عناصر الحاقی عمود بر بدنه خیابان به

بهسازی بافت قدیم در بیارجمند

شهرداری بیارجمند - در استان سمنان - به منظور بهبود محیط شهری و رفع خطر ریزش بناهای مخروبه، بافت قدیمی شهر را بهسازی کرده و دسترسی شهروندان را به خیابان‌های اصلی هموار ساخته است.

بیارجمند شهری است کوچک و واقع در فاصله ۱۲۰ کیلومتری جنوب شرقی استان، از توابع شهرستان شاهرود. نقل است که حمله مغول‌ها و عوامل مخرب طبیعی همچون سیل و زلزله، تاریخ دقیق شهر را از بین برده است و بیارجمند فعلی برای سومین مرتبه است که بر روی گور مرکزی ایران بنا می‌شود.

پرینت شماره ۲

گونه‌ای که مانع دید بخشی از منظر شهری شود، ممنوع است. ساختمان‌های واقع در حاشیه خیابان‌های اصلی باید نسبت به احداث فضای سبز در پیاده‌روی مقابل ملک خود به ازای حداقل ۲۰ درصد از پهنای ملک اقدام کنند.

باقت قدیمی بیارجمند با قدمتی ۵۰۰ ساله، در قسمت مرکزی مایل به شرقی شهر واقع است و مرکز نقل بیارجمند از نظر موقعیت مکانی کاملاً تجاری است و مرکز تعاملات اجتماعی به شمار می‌رود. هسته مرکزی این باقت که شامل خیابان امام خمینی، میدان امام و خیابان شهید رجایی و باهنر است به وسیله خندق‌های جنوبی و شمالی احاطه شده است.

در باقت قدیم، حدود ۱۰۵۰ واحد مسکونی وجود داشت که ۴۵ درصد آن مخروبه و سکونت ناپذیر بود. مهم‌تر آنکه بناهای قدیمی به دلیل وجود طبقه‌های فوقانی و خندق‌های گود، همراه با برج و باروهای مخروبه خطرهای فراوانی به دنبال داشت. وجود کوره‌های بارویک و بن‌بست در منطقه نیز عبور و مرور وسایل نقلیه را با مانع مواجه ساخته و مشکلات زیادی را برای دسترسی اهالی به خیابان‌های اصلی ایجاد

کرده بود.

بدین ترتیب، شهرداری بیارجمند که در سال ۱۳۷۲ تأسیس شده و در کمتر از ۸ سال به درجه چهار ارتقا یافته است، به منظور رفع مخاطرات یاد شده و تسهیل آمد و شد، عملیات اجرایی تملک و تعریض این باقت را با کوشش در حفظ ابنیه قدیمی آغاز کرد.

در این عملیات ۸۰ درصد از بناهایی که نیازمند مرمت بودند، مورد بازسازی قرار گرفتند. همچنین قیمت املاکی که در معابر تنگ و باریک این باقت قرار داشتند به وسیله کارشناسان محاسبه شد و در ازای آن به مالکان بسته به انتخاب‌شان، وجه نقد و یا زمین موقوفه تعلق گرفت.

گفتنی است این دسته از شهروندان برای ساخت بنا در زمین خود علاوه بر استفاده از امکانات شهرداری می‌توانند مصالحی را نیز که شهرداری به صورت

آموزش شهروندی در شهرداری اشکنان

شهرداری اشکنان - در جنوب استان فارس - به منظور گسترش فرهنگ شهری، مجموعه

نشست‌هایی را با دانش‌آموزان در خصوص مسائل شهری برگزار کرد.

شهرداری اشکنان در سال ۱۳۷۴ تأسیس شد و اکنون با درجه ۵ در شهر ۸ هزار و ۵۰۰ نفری مشغول به فعالیت است. به دلیل اهمیت تبیین فرهنگ شهری در بین شهروندان به ویژه نوجوانان و جوانان، شهرداری اشکنان طرحی را به اجرا درآورد تا با مزاجمه حضوری شهردار به مدارس مقطع دبیرستان، اشکنان گفت‌وگوی رو در رو با دانش‌آموزان فراهم آید.

محمد میرزایی شهردار این شهر با یادآوری خلأ آموزش‌های شهروندی در کتاب‌های درسی می‌گوید: «تا آنجا که گروه جوان جامعه، آشنایی چندانی با مسائل شهری چون طرز نگهداری از فضای سبز، رعایت مسائل ایمنی و جز اینها ندارد، تصمیم گرفته شد با حضور در مدارس و هماهنگی با آموزش و پرورش، از نزدیک دانش‌آموزان را با قوانین، شرح وظایف، تاریخچه و عملکرد شهرداری، چگونگی نگهداری از تأسیسات شهری و نحوه همکاری آنان با شهرداری آشنا سازیم».

به همت شهرداری دستفروشان در تکاب ساماندهی می‌شوند

مدیریت شهری تکاب در استان آذربایجان غربی، با احداث پنجاه غرفه موقتی، گامی در جهت اشتغالزایی دستفروشان دوره گره شهر برداشته شد.

از دیرباز فرارگیری گاراژ شهرداری در مرکز شهر (خیابان ساحلی)، دستفروشان کثیری را به این مرکز فراخوانده بود. به گونه‌ای که اشتغال غیررسمی آنها در این منطقه، رفته رفته، سبب اشغال معابر و اختلال در

رفت و آمد پیاده و سواره و تأثیرات روانی و اجتماعی بر رهگذران شده بود.

شهرداری تکاب با توجه به مسئله اشتغال بخش غیررسمی اقتصاد و مشکلات بیکاران آن شهر با عنایت به تصویب یک بند ۲ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها، تصمیم گرفت، برخورد قانونی با دستفروشان را کنار بگذارد و راساً اقدام به ساماندهی فعالیت آنها در محدوده ترسیمال کند.

به همین منظور این شهرداری در خیابان ۳ کیلومتری ساحلی، تعداد ۵۰ غرفه ۴ در ۴ متر با داربست و وسایبان مهیا کرد تا دستفروشان بتوانند از صبح زود کسب و کار خود را آغاز کنند و تا ساعت ۱۰ شب به کار ادامه دهند.

رایگان در اختیارشان می‌گذارد به کار گیرند.

تصریح می‌شود، طی این عملیات خیابان امام تعریض و اصلاح شد و سه خیابان تازه نیز در باقت مرکزی شهر احداث گردید. جمع آوری آب‌های سطحی، جدول‌گذاری، زیرسازی، آسفالت، درختکاری و توسعه فضای سبز، نصب نابلوی ترافیکی و روشنایی از دیگر تدابیری است که در این باقت شهری به کار گرفته شد.

در پایان ذکر این نکته ضروری است که شهر بیارجمند با ۱۸۸ هزار و ۶۲۰ متر مربع فضای سبز، سرسبزترین فضای استان سمنان به شمار می‌آید؛ وجود سزانه فضای سبز ۶۹/۸۵ متر مربعی، یونسکو را بر آن داشت تا در سال ۲۰۰۱ میلادی، بیارجمند را به عنوان شهر نمونه برگزیند.

شهردار اشکنان که این گفت و گوها را درجند دبیرستان و مرکز پیش‌دانشگاهی برگزار کرده بود افزود: «بعد از پایان هر گفت و گو، سوالاتی از متن موضوعات ارائه شده طرح می‌شود که در صورت دریافت پاسخ صحیح از جانب دانش‌آموزان، جوایزی به آنها تعلق می‌گیرد».

گفتنی است این اقدام شهرداری اشکنان، علاوه بر تقویت ارتباط میان شهروندان جوان و شهرداری، موجب می‌شود جوانان بیش از گذشته نسبت به شهر خود احساس مسئولیت کنند و شهرداری را در انجام امور شهری یاری‌رسانند.

یادآور می‌شود که شهرداری اشکنان برای گسترش فرهنگ کتابخوانی و غنی‌تر شدن کتابخانه‌های مدارس، با نظارت کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، اقدام به خرید کتاب‌هایی با مضامین آموزشی، داستانی و قصه به مبلغ ۵ میلیون ریال کرده و مبلغ ۷۰۰ هزار ریال هم برای خرید کتاب به کتابخانه‌های مدارس اهدا کرده است.

گفتنی است، این غرفه‌ها که با هزینه شهرداری و به طور رایگان در اختیار دستفروشان قرار گرفته‌اند به محض تکمیل ترسیمال جدید شهرداری در جاده نوغلوبیگ برچیده می‌شوند.

به اعتقاد کارشناسان شهرداری تکابه ساماندهی بخش غیررسمی موفقیت ۴۰ درصدی را تاکنون نشان می‌دهد. یادآور می‌شود گازاف قدیمی شهر تکاب از قدیم محل تجمع دستفروشان شهر بود. اکنون با تکمیل عملیات اجرایی ترمینال شهر، این تهدید احساس می‌شود که این مکان تازه تاسیس نیز باز دیگر به محل

استقرار آنها تبدیل شود. لذا به نظر می‌رسد شهرداری و دیگر سازمان‌های مسئول علاوه بر پراختن به اقدامات زودگذر مثل احداث غرفه‌های موقتی باید به راه حل‌های دراز مدت و کارشناسانه تری نیز بیندیشد.

به نظر می‌رسد امروز مدیران شهری در کشور ما استقبال شهروندان از اجناس بخش غیررسمی اقتصاد

شهری را - که قبضتی به مراتب نازل تر نسبت به مراکز تجاری دارند - از یاد برده‌اند و در جهت رسمیت دادن به این بخش زنده و فعال اقتصاد شهری قدمی بر نمی‌دارند. تجارب پراکنده شهرداری‌ها در این زمینه، می‌تواند به عنوان الگویی مناسب برای دیگر شهرداری‌ها در جهت تحرک و پویایی اقتصاد شهرها به شمار آید.

زنوز» در چهار صفحه و با شمارگان ۵ هزار نسخه به جاور ماهیانه منتشر و در سطح شهر زنوز و شهرستان مرتد توزیع می‌شود.

میرسیاوش اسبقی، شهردار زنوز اطلاع رسانی در زمینه فعالیت‌ها و اقدامات شهرداری را هدف اصلی انتشار «آلمای زنوز» می‌داند و می‌افزاید: «این ماهنامه از طریق پست برای مسئولان استان و مدیران محارسی، ادارات و نیز زنوزی‌های ساکن مرکز و تبریز ارسال می‌شود. افزون بر اینها نزدیک به ۱۵۰۰ نسخه از نشریه به‌طور رایگان در منازل تک‌تک شهروندان توزیع می‌شود و تعدادی نیز در جایگاه نصب‌اعلامات در سطح شهر نصب می‌گردد».

درد و شهرداری آن در سال ۱۳۲۲ تأسیس شده است. آلمان به معنای سبب و از مهم‌ترین محصولات کشاورزی زنوز است که شهرت جهانی دارد. «آلمای

«آلمای زنوز» نشریه شهرداری زنوز

ماهنامه داخلی شهرداری شهر توریستی زنوز در استان آذربایجان شرقی با عنوان «آلمای زنوز» از ابتدای سال ۱۳۸۳ در دسترس خوانندگان قرار گرفت.

شهر زنوز در گذشته، به ویژه در دوره صفویه، اهمیت بسیاری داشته است و قلعه‌ها و شهرهای مهمی مثل تالش و ایروان را فنگ‌جیان زنوزی محافظت می‌کرده‌اند. این شهر در شمال شرقی دشت موند قرار

روزشمنند و برخی موارد دیگر مورد توجه قرار گیرند. گفته می‌شود با تکمیل مطالعات طراحی، اجرای الگوی پیاده‌راه در خیابان باغ سپهسالار در ۴ ماه آینده وارد مرحله اجرایی شود. وحدتی اصل با اشاره به اینکه الگوی پیاده‌راه، رفاه و آسایش پیاده‌ها را فراهم می‌سازد، گفت: «باید فضای لازم برای قدم زدن شهروندان در شهر ایجاد شود. چرا که شهر بی‌کره‌ای است که با مردم مفهوم می‌یابد. بنابراین در شهر باید ابتدا پیاده‌راه را در نظر گرفت تا روح زندگی در شهر جاری شود.» الگوی اجرای پیاده‌راه در شهرها، به ویژه در بافت با ارزش آنها که به مرور زمان به مراکز پررفت و آمد شهری

شبانه روز - احتمالاً از ساعت ۱۳ شب به بعد - برای عبور خودروها بازنگه داشته می‌شود. برخی از کارشناسان بر این باورند که بستن به یکباره خیابان بر روی خودروها، کار آسانی نیست و لازم است حرکت تدریجی و گام به گام در این خصوص صورت گیرد، به این ترتیب که ابتدا عبور اتوبوس‌ها متوقف شود، سپس تاکسی‌ها و سایر وسایل. گفتنی است در طراحی مسیرهای پیاده‌راه باید مواردی چون ویژگی‌های رفتاری شهروندان، تراکم جمعیت روز و شب و زمان‌های اوج (ساکن و متحرک)، فضاهای جانی مکمل، کیفیت ساخت فضاهای عمومی موجود و تأثیرگذار، کاربری‌ها، تعداد و طبقات ابنه و عناصر

تولّد پیاده‌راهی در باغ سپهسالار

برای حفظ بافت تاریخی منطقه ۱۲ تهران، خیابان باغ سپهسالار به طور موقت بر روی خودروها بسته شده و این خیابان به نخستین پیاده‌راه تهران تبدیل می‌شود.

سازمان زیباسازی شهرداری تهران، برای حفظ بافت تاریخی منطقه ۱۲ تهران، مطالعاتی را در دهه ۷۰ آغاز کرد. در پی این مطالعات، اعمال ممنوعیت تردد دائمی خودرو در برخی از خیابان‌ها به عنوان یکی از ابزارهای نجات بافت تاریخی اعلام شد. از این رو خیابان باغ سپهسالار با پیشینه‌ای ۱۲۰ ساله، برای اجرای الگوی پیاده‌راه مورد توجه قرار گرفت.

خیابان باغ سپهسالار از خیابان خانقاه در شمال شروع شده و به خیابان جمهوری شرقی ختم می‌شود. گفتنی است، میرزا حسین خان سپهسالار صدراعظم معروف ناصرالدین شاه دو باغ گلشن و دلگشا را که در قسمت شرقی باغ نظامیه و جنوب نگارستان (محل فعلی مجلس شورای ملی سابق و مسجد سپهسالار) قرار داشتند به دو قسمت تقسیم کرد. وی در یک قسمت، مسجد عظیمی ساخت که به نام او به مسجد سپهسالار معروف شد و در قسمتی دیگر منزل مسکونی خود را بنا کرد.

حال با اجرای الگوی پیاده‌راه در خیابان سپهسالار این محور به گفته وحدتی اصل، مدیر عامل سازمان زیباسازی شهرداری تهران، در ساعات محدودی از

تبدیل شده‌اند، می‌تواند ضمن حفظ این بافت و تعدیل در بار ترافیکی، فضایی برای تعاملات اجتماعی و پیاده‌روی شهروندان ایجاد کند. رویکرد مدیریت شهری به پیاده‌سازی در کشور، ما چندان پرتنگ نبوده است.

قلندر آباد در سالی که گذشت

شهرداری قلندرآباد برای بهبود رفت و آمد شهری و تأمین آسایش و رفاه شهروندان، بند ۲۵ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها را در اواخر سال ۱۳۸۳ به اجرا درآورد.

لیکن تجربه پیاده‌سازی در خیابان‌های تربیت و شهریار تبریز، جنت مشهد و میدان نقش جهان اصفهان، با موفقیت همراه بوده و کارگرد واقعی محور پیاده را به نمایش گذاشته است. پیاده‌سازی می‌تواند با در نظر

در نظام سلسله مراتب شهری، قلندرآباد به عنوان یکی از شهرهای کوچک اندام مطرح است. این شهر با گرفته در استان خراسان رضوی از زمان تأسیس در سال ۱۳۸۱، با سایر اقدامات مدیریت شهری، روزهای خروج از آکروپلیسی (روستا - شهر) را طی می‌کند. در این خصوص شهرداری قلندرآباد - با درجه یک - اسفالت سواره‌روها و کوچه‌های معابر و همچنین جدول‌گذاری آنها را با هدف خدمات‌رسانی و

گرفتن اقلیم، نوع بافت و مشکلات موجود در خیابان‌های هر شهر به اجرا درآید.

بسترسازی رضایت شهروندان به انجام رسانیده است. برای نیل به این منظور ابتدا بولوار ورودی شهر (امام علی)، به مساحت ۶ هزار متر مربع و سپس ۱۲ هزار متر مربع از کوچه‌ها و معابر شهر نیز به طور کامل آسفالت‌ریزی شد. همچنین واحد عمران شهرداری، جدول‌گذاری قسمت‌هایی از شهر را به طول ۴ هزار و ۵۰۰ متر به انجام رسانید.

این در حالی است که شهرداری قلندرآباد به منظور توسعه فضای سبز شهر، اقدام به چمن‌کاری و نهال‌کاری در محوطه ۳ بوستان شهری (سبوح، مهر و محبت) به مساحت ۱۰ هزار متر مربع کرده است. اما اتخاذ تدابیر مؤثر و اقدام لازم برای حفظ شهر از خطر حریق و حادثه، از سوی شهرداری این شهر با تکمیل اولین ایستگاه آتش‌نشانی تبلور یافت. به گفته سعید اسماعیلی کارشناس روابط عمومی شهرداری، ایستگاه آتش‌نشانی در زمینی به مساحت ۴۴۰ متر مربع در یکی از ۳ خیابان اصلی شهر احداث شد. همچنین محل ایستگاه آتش‌نشانی به تشخیص کارشناسان به گونه‌ای مکان‌یابی شده تا امکان دسترسی آسان به تمام نقاط شهر را در مواقع بروز خطر و حریق فراهم آورد.

نخستین همایش عمران، معماری و شهرسازی در کرمان برگزار شد

نخستین همایش عمران، معماری و شهرسازی با هدف بررسی مشکلات این حوزه و معرفی توان علمی - کاربردی موجود برای ارتقای سطح کیفی توسعه عمران شهری در کرمان برگزار شد.

این همایش به همت شهرداری کرمان و شورای اسلامی این شهر و با همراهی شورای مشورتی جوانان کرمان برگزار شد. برگزارکنندگان همایش به دنبال دستیابی به اهدافی چون تهیه مجسمه‌ای از طرح‌های اجرایی برای برنامه‌ریزی شهری در شهرداری و شورای اسلامی شهر کرمان و معرفی آخرین تجربیات و نوآوری‌ها برای انتقال دانش روز بودند. همچنین ایجاد ارتباطی بیشتر میان شهرداری و شورای اسلامی شهر و نهادهای علمی و اجرایی شهر، هدفی دیگر برای

برگزاری این همایش به‌شمار می‌رفت. قرار بود همایش با سخنرانی وزیر مسکن و شهرسازی گشایش یابد ولی پیام او را علیرضا مصطفی‌زاده، رئیس سازمان مسکن و شهرسازی استان کرمان قرائت کرد. در بخشی از پیام وزیر اشاره شده بود که دستیابی به مدیریت مطلوب شهر نیازمند ساختار تشکیلاتی غیرمتمرکز و در سطح محلی است.

به اعتقاد او، این مهم جز با تجهیز منابع انسانی متخصص و آموزش دیده و تأمین منابع مالی کافی و ایجاد ارتباط صحیح با سایر نهادهای حاکمیتی بالادست از یک طرف و مردم و سازمان‌های غیردولتی (NGO) از طرف دیگر امکان‌پذیر نخواهد بود.

استاندار کرمان نیز چهره نامتاسب شهر و مجموعه خدمات شهری کرمان را از چالش‌های توسعه این استان دانست. محمدعلی کریمی افزود: «توسعه متوازن و پایدار شهرها باید براساس توزیع منطقی جمعیت باشد».

وی امنیت به مفهوم عام، بهداشت، آموزش، ساماندهی خدمات شهری، کاهش آلودگی‌ها، مقابله با پدیده‌های حاشیه‌نشینی، متاسب کردن قیمت کالا و

خدمات با درآمد مردم، مسکن، اوقات فراغت، فضای سبز و گردشگری را از اموری دانست که در عمران، معماری و شهرسازی نمی‌توان به آنها بی‌توجه بود.

در ادامه نامجو دبیر این همایش تهیه فهرست مدونی از موضوعات شهری را که نیاز به تحقیق، مطالعه و پژوهش دارند، از اهداف این همایش بیان کرد.

وی معماری شهری و مرمت بناهای تاریخی، ترافیک و حمل و نقل شهری، سازه‌های مقاوم در مقابل زلزله و تأسیسات شهری، اداره شهر و حوادث و بلایا در شرایط بحرانی را از مهم‌ترین عنوان‌های مطرح شده برشمرد.

دبیر همایش همچنین آشنایی دانشجویان و استادان با نیازهای تحقیقاتی و مطالعاتی مدیریت شهری و ایجاد انگیزه در مدیران شهری برای استفاده از دانش روز دانشگاهی را در حل مسائل و مشکلات شهری، اولویت‌بندی مسائل و مشکلات شهری و تهیه و معرفی برنامه‌های بلندمدت و کوتاه‌مدت عمران شهری را از دیگر اهداف همایش بیان کرد. در این همایش از ۱۷۰ مقاله ارسالی به دبیرخانه، ۵۰ مقاله ارائه شد.

شهرداری قدیم قائم شهر، موزه‌های جدید

ساختمان ۷۳ ساله شهرداری قائم شهر با موافقت سازمان ایرانگردی و جهانگردی و تلاش شهرداری این شهر به موزه مرکزی استان مازندران تبدیل می‌شود.

ساختمان شهرداری قائم شهر در سال ۱۳۱۱ به دست مهندسان آلمانی در زمینی به مساحت ۴ هزار مترمربع و با زیربنای ۸۰۰ مترمربع در سه طبقه ساخته شد. این ساختمان در سال ۱۳۲۴ با حمله روس‌ها به ایران به عنوان درمانگاه مورد استفاده قرار گرفت و سرانجام در سال ۱۳۴۴ شهرداری قائم شهر، در آن استقرار یافت.

حال که ۴۰ سال از فعالیت شهرداری قائم شهر در این ساختمان می‌گذرد، قرار است با هماهنگی شهرداری و موافقت سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مازندران این ساختمان به موزه مرکزی استان مازندران تبدیل شود.

در این بین شهرداری قائم شهر از یک سال پیش، عملیات اجرایی ساختمان جدید شهرداری را آغاز کرده است، که احتمالاً در شهریور ماه جاری تکمیل می‌شود.

در زمان حاضر ساختمان جدید شهرداری درجه ۹ قائم شهر در خیابان کارگر واقع در شرق شهر، در دست ساخت است. این ساختمان به مساحت ۱۰ هزار مترمربع و با زیربنای ۵۵۰۰ مترمربع در ۹ طبقه و با صرف ۶ میلیارد و ۲۰۰ میلیون تومان به مراحل پایانی بهره‌برداری رسیده است.

تصمیم برای تبدیل ساختمان ۷۳ ساله شهرداری به موزه بیشتر متأثر از ثبت ساختمان به عنوان اثر ملی از سوی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری کشور و مهم‌تر از آن مرکزیت شهر قائم شهر در استان مازندران است. این شهر از جنوب با سوادکوه، از شرق با ساری، از شمال با جویبار و بابلسر و از غرب با بابل همسایه است و وجود موزه‌های در مرکزیت استان می‌تواند بازدیدکنندگان را از هر سو به این شهر بکشاند.

آموزش شهروندی در جورقان

شهرداری جورقان در استان همدان به منظور نهادینه کردن فرهنگ شهروندی و ایجاد شهری آباد، با همکاری مدیران مدارس و کانون‌های فرهنگی و هنری، شورای فرهنگی شهر را تشکیل داده است.

یکی از اصول آرمانی مدیریت شهری در اداره امور شهرها، آموزش فرهنگ شهروندی است که تکوین این آموزش، مشارکت شهروندان را به عنوان یکی از الزامات زندگی شهری به دنبال دارد.

شورای فرهنگی شهر جورقان به منظور دستیابی به این هدف در صدد است با برگزاری جلسات پرسش و پاسخ با شهروندان و نشست‌هایی با دانش‌آموزان و معلمان، آنها را با مسائل شهروندی آشنا سازد و راهکارهای چگونگی مشارکت در اداره امور شهر و توسعه آن را نشان دهد.

اعضای این شورا ماهانه جلساتی را در محل ساختمان شهرداری برگزار می‌کنند که در این نشست‌ها، شهروندان یا الگوهای مشارکتی در طرح‌های توسعه شهری، تأمین ایمنی شهر، بهبود محیط شهری و در یک کلام رسیدن به مفهوم واقعی

شهروندی آشنا می‌شوند.

تاکنون شورای فرهنگی شهر جورقان برای تحقق و رسیدن به آرمان‌های مورد نظر، اقدام به برگزاری مسابقات شهروندی، انشائویی با موضوعات شهری، چگونگی تفکیک زباله، انتشار نشریه محلی، برگزاری مسابقات فرهنگی و مواردی از این دست کرده است. برگزاری همایش شهر، فرهنگ و توسعه در اواخر فروردین ماه سال جاری، جدیدترین عملکرد این شورا به شمار می‌آید. در ادامه به گوشه‌ای از این همایش اشاره می‌شود:

وخلیقه شهرداری تنها جمع‌آوری زباله و اجرای پروژه‌های عمرانی نیست، بلکه توجه به مسائل فرهنگی و پرکردن اوقات فراغت جوانان از زیرساخت‌های توسعه عمرانی است.

عهدی مجیدی شهردار جورقان در همایش شهر، فرهنگ، توسعه با بیان این مطلب، برگزاری همایش‌های هفته معلم، حمایت از تشکل‌های فرهنگی، مساعدت در برگزاری برنامه‌های مذهبی در مناسبت‌های دینی و حمایت از تیم‌های ورزشی در سال ۸۳ را گویای عزم جدی شهرداری برای پرداختن به این مهم دانست.

شهردار جورقان تشکیل منظم جلسات کمیسیون ماده ۷۷ و ۱۰۰ شهرداری برای رسیدگی به تخلفات شهری، استقرار خط اتوبوس‌رانی، تعیین محدوده

شهرداری و شورای اسلامی شهر جورقان برگزار می‌کند.

جغرافیایی و قانونی شهر، خرید ماشین آلات به صورت نیمی از وزارت کشور و ممیزی ساخت و سازهای درون شهری را از اقدامات انجام گرفته برای رسیدن به

استانداردهای توسعه شهری ذکر کرد.

در ادامه، عراقچیان مدیری دانشگاه ضمن ارائه سخنانی درباره شهرهای جدید و نقش شهروندان در توسعه، با اشاره به تاریخچه‌ای از ویژگی‌های شهری در ادوار گذشته به ویژه مشخصات فرهنگی آنها گفته به رغم تعاریف متعددی که برای شهر وجود دارد، بسیاری از جامعه‌شناسان داشتن فرهنگ متعالی افراد ساکن در

رفت و آمد در بافت مرکزی شاهین دژ روان شد

شهرداری شاهین دژ - از توابع استان آذربایجان غربی - به منظور تحول در بافت مرکزی

ساماندهی کارگران ساختمانی در قم

شهرداری قم به منظور جلوگیری از تجمع کارگران در میادین شهر و شناسایی آنها در محیط کار طرح ساماندهی کارگران را به اجرا درآورد.

برای اجرای این طرح، ابتدا جلساتی مکرر در حوزه معاونت خدمات شهری قم با حضور نمایندگان اداراتی چون کار و امور اجتماعی، نیروی انتظامی، سازمان فنی و حرفه‌ای، شهرداری مناطق چهارگانه و ستاد رسیدگی به تخلفات شهری تشکیل شد. در این جلسات، شناسایی محل‌های استقرار کارگران ساختمانی در میادین سطح شهر، تهیه آمار کارگران و نظرسنجی از آنان، جذبه‌های محل‌های پیشنهادی برای اجرای طرح و احداث جایگاه استقرار کارگران به تفکیک مناطق چهارگانه شهرداری مورد بررسی قرار گرفت.

عملیات اجرایی طرح با اطلاع‌رسانی از طریق شبکه خبر سیمای استان، روزنامه‌های محلی و کثیرالانتشار و نصب پلاکارد در چهار منطقه شهرداری آغاز شد.

یک منطقه را ویژگی بارز شهر شدن می‌دانند. وی اضافه کرد: «شهر علاوه بر رعایت همه استانداردهای شهرنشینی و شهرسازی، نشانه‌های دیگری دارد، از جمله اینکه باید از درون خود، فرهنگ شهر بودن را پیدا کند و نه به تقلید از کلان‌شهرها. عراقچیان مهم‌ترین نشانه‌ها و ویژگی‌های شهر را چنین برشمرد: «حضور و استقرار ازگان‌های مدیریتی؛

شهر و افزایش وسعت کوچه‌های آن، منازل قدیمی واقع در این محدوده را با همکاری شهروندان تخریب و اقدام به مسیرگشایی کوچه‌ها کرده‌است. از زمان تبدیل شاهین دژ به شهر، خیابان امام خمینی به عنوان تنها خیابان موجود در بافت مرکزی شهر به شمار می‌رفت. این امر باعث شده بود که با گذشت ۲۵ سال، این خیابان به مرکز تجاری و اقتصادی شهر تبدیل گردد و همواره با رفت و آمد و وسایل نقلیه مواجه باشد. از طرفی شهروندان شاهین دژ برای رسیدن از یک نقطه شهر به نقطه دیگر می‌بایست از خیابان امام خمینی عبور می‌کردند که این موضوع بر حجم ترافیک مرکز شهر می‌افزود.

لذا با تصمیم شهرداری و وظیفه‌فانونی‌ای که طبق بند ۱ و ۲۵ قانون شهرداری‌ها مبنی بر ایجاد و ساخت خیابان بر عهده این سازمان خدماتی و مدیریتی نهاد شده است، ساختمان‌های واقع در مسیر پروژه بافت مرکزی شهر که در چهار کوچه‌های کم‌عرض ۱/۵ و ۲ متری قرار گرفته بودند از طریق کسب توافق با ساکنان، تملک و سپس تخریب شدند.

امیرالهی معاون خدمات شهری شهرداری قم درباره ویژگی‌های این طرح گفت: «هم اکنون در ۱۲ نقطه شهر، کارگران ساختمانی مستقرند که مطالعات لازم در خصوص ساماندهی و استقرار آنها در ۴ نقطه از شهر صورت گرفته است. مرحله اول طرح در میدان نواب انجام می‌شود.»

هم اکنون در محل مورد نظر تسهیلاتی از قبیل ایستگاه ویژه کارگران ساختمانی، نصب سایبان مسقف و ارائه صبحانه وجود دارد. هر روز نیروی انتظامی ضمن جلوگیری از تجمع کارگران در میادین و معابر آنها را به محل مورد نظر هدایت می‌کند و علاوه بر آن دو دستگاه اتوبوس شهرداری ضمن گشتی در منطقه، کارگران را به محل یاد شده منتقل می‌کند.

با استقرار کارگران در محل‌های مورد نظر، مسئول ایستگاه اقدام به تکمیل فرم ثبت نام یا تعیین نوع مهارت، مشخصات کامل فردی، نشانی و شماره تماس فرد می‌کند و نسخه‌ای از لیست ثبت نام کارگران را به منظور شناسایی احتمالی مجرمان و جلوگیری از وقوع جرم به اداره تشخیص هویت نیروی انتظامی ارسال می‌کند. در ضمن نسخه‌ای از لیست کارگران دارای

وجود عناصر میلان شهری از جمله ناهنجاری همگانی، نیمکت، چراغ‌های خیابان‌ها، صندوق صدقات و موارد مشابه، مقابله با فرهنگ پذیری، استقرار نظام پیشنهادها، ارتقای سطح بهداشت، ثبت و ضبط اطلاعات و آینده‌نگری در توسعه شهری.»

شهرداری شاهین دژ برای بازگشایی و ایجاد خیابان در این منطقه ضمن ارزیابی کارشناسانه قیمت ساختمان‌ها، در مقابل تخریب منازل مسکونی شهروندان معادل ارزش روز ملک به آنها وجه نقد و زمین واگذار کرد.

درواقع با همکاری شهروندان، شهرداری توانست ۱۰ خیابان ۱۶ و ۲۰ متری در بافت مرکزی شهر ایجاد کند که به طور متوسط برای احداث هر خیابان ۱۵۰ میلیون تومان هزینه شد.

اکنون با مسیرگشایی و بازگشایی هسته مرکزی شهر شاهین دژ دسترسی‌های مختلفی به کاربری‌های تجاری محدوده خیابان امام خمینی ایجاد شده است و رفت و آمد خودروها در این منطقه از شهر به میزان زیادی کاهش یافته است.

به گفته پنجعلی شیری، معاون عمرانی شهرداری شاهین دژ، به منظور تشویق شهروندان در اجرای این طرح، برای شهروندانی که شهرداری را در این طرح یاری کردند پروانه ساختمانی رایگان صادر شد.

تحصیلات فوق دیپلم و کارشناسی را نیز به منظور تسهیل در اشتغال دائم به اداره اشتغال کار و امور اجتماعی ارائه می‌کنند.

از سوی دیگر ستاد ساماندهی کارگران، با اطلاع‌رسانی و مکاتبات با کلیه کارفرمایان، کارخانجات و ادارات استان، آنها را به دعوت به جذب نیروی انسانی از محل‌های مورد نظر ترغیب کرده است.

علاوه بر آن چگونگی راه‌اندازی سیستم تلفن برای جوابگویی به نیاز شهروندان در به کارگیری کارگران در حال بررسی است.

جواد پاینده‌نسب مجری طرح ساماندهی کارگران ساختمانی در گفت و گو با ماهنامه شهرداری‌ها گفت: «طبق تصمیم ستاد ساماندهی کارگران، دوره‌های آموزشی از سوی سازمان فنی و حرفه‌ای برای ارتقای دانش مهارتی کارگران ساختمانی برگزار می‌شود و در پایان گواهینامه مهارت تخصصی نیز به آنها اعطا می‌گردد. همچنین به منظور استفاده از کارگران ماهر و دارای گواهینامه در پروژه‌های عمرانی و ساخت و سازهای شهری، با سازمان نظام مهندسی و اتحادیه حمایت از کارگران ساختمانی هماهنگی شده است.»

پژوهشکده مطالعات شهری و روستایی برگزار کرد: شهر و برنامه ریزی فرهنگی

یکی از وظایف اساسی پژوهشکده مطالعات شهری و روستایی، کشف عرصه‌ها و حوزه‌های جدیدی است که مدیریت شهری با آن روبه روست. برنامه‌ریزی فرهنگی و شهرداری‌ها یکی از این عرصه‌هاست که ناصرالدین غراب مدیر گروه مطالعات راهبردی این پژوهشکده طی نشست مطبوعاتی به بررسی آن پرداخت.

به اعتقاد برنامه‌ریزان شهری، شهر مجموعه‌ای به هم پیوسته و ترکیب شده از سه عنصر فرم، فضا و فعالیت قلنداد می‌شود که این سه جزء در یک شهر همواره در کنار یکدیگر حضور دارند و فرهنگ نیز پیوند دهنده و اتصال دهنده آن عناصر به شمار می‌رود.

ناصرالدین غراب با بیان این مطالب ادامه داد: «هر فضای شهری مفهومی را در ذهن متبادر می‌کند که از دیدگاه برنامه‌ریزی شهری از آن به عنوان حس مکان یاد می‌شود و پدید آورنده احساس خوشایندی، خاطره‌انگیزی و تعلق اجتماعی است.» وی گفت: «حس مکان که خود عارشه و پدیده‌ای ذهنی-معنوی است از دیدگاه جامعه‌شناسان سه جزء کنش، «عمل و شیوه عمل»، «فکر و شیوه فکر» و «احساس و شیوه احساس»، را تحت تأثیر قرار می‌دهد که این سه جزء کنش یا سه جلوه حس مکان، حس خوشایند یا احساس و شیوه احساس، خاطره‌انگیزی یا فکر و شیوه فکر و تعلق اجتماعی یا عمل و شیوه عمل متناظرند.

مدیر گروه مطالعات راهبردی پژوهشکده شهری و روستایی در نتیجه‌گیری مطالب پیش گفته، تصریح کرد: «فقدان حس مکان به معنای فقدان معناست، یعنی جایی که فرهنگ حضور ندارد.»

وی در ادامه به جنبه دیگری از شهر تحت عنوان فعالیت اشاره کرد و افزود: «از طریق فعالیت، شیوه‌های خاصی از زیستن برای شهرتشان تأمین می‌شود که مجموعه‌ای از دانش‌ها، ارزش‌ها، هنجارها و مهارت‌هاست. این شیوه زندگی به اشکال مختلفی چون قوانین یا عرف اجتماعی بروز می‌کند.»

به زودی اجرامی شود:

احداث تونل مشترک تأسیسات شهری

سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور به منظور خروج از مشکلات مدیریت تأسیسات زیرزمینی، با تدوین دستورالعملی، شهرداری‌ها را موظف به تهیه نقشه ازبلیت کرده و اجرای احداث تونل مشترک تأسیسات شهری را نیز در دست بررسی دارد. یکی از مشکلات اساسی مدیریت تأسیسات زیرزمینی تهیه نکردن نقشه‌های وضع موجود شبکه‌های تأسیسات زیرزمینی و فاضلاب است.

سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها برای پایان دادن به این مشکلات، دستورالعملی را تدوین کرده است که شهرداری‌ها را موظف به تهیه نقشه ازبلیت (نقشه اصلی تأسیسات زیرزمینی) می‌کند. برای اجرای بهتر این دستورالعمل کمیته فنی تهیه نقشه تأسیسات زیرزمینی زیر نظر شورای ملی کارپران GIS در سازمان تشکیل شده است.

این کمیته هر ماه یک بار جلساتی را با حضور اعضای کمیته متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های برق، گاز، آب و فاضلاب و مجاریات برگزار می‌کند. در این جلسات اعضا به دنبال نهادینه کردن تهیه نقشه ازبلیت به وسیله مدیریت واحد شهری هستند و مهتر

غراب در بخش دوم سخنرانی، عرصه‌های سداظه شهرداری‌ها در حوزه فرهنگ را مورد بررسی قرار داد که اهم آن عبارت است از:

حفظ و احیای بافت‌های تاریخی؛

طراحی و به کارگیری نمادها و نشانه‌های شهری؛ و

ایجاد و گسترش مراکز فرهنگی، زمینه‌سازی جشن‌ها، آیین‌های محلی-ملی و مذهبی و آموزش شهروندی.

مدیر گروه مطالعات راهبردی پژوهشکده شهری و روستایی با بیان اینکه اقدامات شهرداری‌ها در ایران مسئله مدار است، خاطر نشان کرد: «معمولاً برنامه‌ریزی فرهنگی و مدیریت فرهنگی در ایران به صورت متمرکز و ملی و در کشورهای غربی غیرمتمرکز و محلی است. در غرب اگر به منابع، پتانسیل‌ها و سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعات محلی تأکید می‌شود، در ایران چنین موردی کم است با اصلاً دیده نمی‌شود. لذا برنامه‌ریزی فرهنگی در کشور ما معطوف به مسئله است. در این شیوه تا انتظاری روی ندهد برنامه‌ریزی و سیاستگذاری صورت نمی‌گیرد.»

به گفته این محقق و پژوهشگر، برنامه‌ریزی فرهنگی در ایران تا حدود زیادی در خدمت مشروعیت نظام سیاسی، انگیزه‌ها و گرایش‌های سیاسی است. این در حالی است که در کشورهای غربی برنامه‌ریزی فرهنگی جزء حوزه‌ای از برنامه‌ریزی توسعه شهری و توسعه اجتماع محلی قلنداد می‌شود.»

وی در بخش سوم صحبت‌هایش، چشم‌انداز قانون برنامه چهارم توسعه در خصوص فعالیت‌های فرهنگی شهرداری‌ها و مدیریت شهری را به این شرح عنوان کرد:

ماده ۲ - بند الف قانون: هویت بخشی سیما و تولید شهر.

ماده ۴ - ۶: حمایت یا مشارکت با هنرمندان و مجموعه‌داری که قصد ایجاد موزه شخصی آثار هنری دارند.

ماده ۸ - ۱۰: اختصاص ۲ درصد از بودجه عملیات فرهنگی و تبلیغاتی شهرداری‌ها و فرهنگسراها جهت زنده نگاه داشتن اندیشه دینی، سیاسی و سیره‌آماج را حل.

ماده ۸ - ۱۰ بند ۵: شناسایی، بازسازی و حفظ اماکن، خیابان و میادینی که مهم‌ترین وقایع انقلاب اسلامی در آن روی داده است.

ماده ۹ - ۱۰: شناسایی اصول و ضوابط معماری ایرانی اسلامی در شهرها به منظور حفظ و شناساندن هویت تاریخی به وسیله شهرداری‌ها و دستگاه‌های ذی ربط.

از آن به شناسایی شرکت‌ها و فناوری‌های برتر می‌پردازند، که بدون تخریب معابر را حفاری کند و موقعیت تأسیسات زیرزمینی را مشخص سازد.

گفتنی است شهرداری‌ها با تهیه نقشه ازبلیت خواهند توانست، مدیریت اجرایی کلیه تأسیسات زیرزمینی را بر عهده گیرند، و لیکن این مدیریت مستلزم مشارکت دستگاه‌های ذی ربط در ارائه اطلاعات وضع موجود به شهرداری‌ها و نیز دسترسی دستگاه‌های مذکور به نقشه‌های وضع موجود است.

احداث تونل مشترک تأسیسات شهری

علاوه بر تهیه نقشه ازبلیت، اجرای احداث تونل مشترک تأسیسات شهری می‌تواند این امکان را به مدیریت شهری بدهد تا با نظارت بموقع بر شبکه‌های تأسیسات شهری از بروز اشکالاتی چون تشق و ترکیدگی اینجابات جلوگیری به عمل آورد و اقدام به تعمیر بهنگام کند.

تونل مشترک تأسیسات شهری درواقع تونل دسترسی، تمرکز و تجمیم خطوط تأسیسات زیربنایی است که به عنوان جایگزین سیستم سنتی اعم از زمینی یا هوایی در اجرای تأسیسات زیربنایی شهری، برنامه‌ریزی، طراحی و اجرا می‌گردد.

قانون احداث تونل مشترک تأسیسات شهری در سال ۱۳۷۱ تصویب شد و پس از

تهیه آیین نامه اجرایی آن در ۱۷ ماده و ۱۰ تبصره از سوی وزارت کشور، به تصویب هیئت وزیران رسید.

لازم به ذکر است از آنجا که تونل مشترک به صورت روکش احداث می شود، کلیه سازمان های متولی تأسیسات شهری می توانند در صورت مشاهده هرگونه نارسایی، موضوع را کتبا به شهرداری منعکس کنند.

از سوی، چنانچه در صورت قصور دستگاه های متولی، آسیب به تونل مشترک وارد گردد، باید مبلغ خسارت وارد شده به شهرداری را پرداخت کنند.

لازم به ذکر است احداث تونل مشترک تأسیسات شهری در ایران هنوز نهادینه نشده و

در سال جاری انجام می شود:

وصول یک درصد عوارض صنایع آلاینده به حساب شهرداری ها

با تنظیم فهرست کالاهای تولیدی صنایع آلاینده کل کشور به وسیله سازمان حفاظت محیط زیست، یک درصد عوارض صنایع آلاینده در سال جاری از سوی سازمان امور مالیاتی کشور وصول و به حساب شهرداری ها واریز می شود.

طبق قسمت آخر بند ه ماده ۳ قانون اصلاح عواید از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و چگونگی برقراری و وصول عوارض (موسوم به تجمع عوارض)، سازمان حفاظت محیط زیست کشور در تاریخ

اعضای جدید شورای سازمان شهرداری ها و دهیاری ها

با کناره گیری کریم ریگی شهردار زاهدان و محمد وکیلی شهردار قم از عضویت در شورای سازمان شهرداری ها و دهیاری ها دو عضو علی البدل این شورا، جایگزین اعضای مستعفی شدند.

شورای سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور دارای ۵ عضو است که ۳ عضو آن را نمایندگان شهرداران سراسر کشور و ۲ عضو دیگر را معاون هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور و نماینده سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور تشکیل می دهند.

انتخابات دو سالانه شهرداران عضو شورای سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور بر اساس بند ۳ ماده ۱۹ اساسنامه سازمان برگزار می شود، پس از برگزاری انتخابات درون استانی به وسیله استانداری ها، تعدادی شهردار به عنوان نماینده استان به منظور شرکت در انتخابات نهایی اعضای شورای سازمان معرفی می شوند. در این

به همت سازمان شهرداری ها و دهیاری ها انجام شد:

تدوین مشخصات سیستم های جامع شهرسازی و نوسازی

سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور با همکاری دانشگاه صنعتی شریف اقدام به تدوین و تغییر مشخصات فنی زیرساختی و کارگردی سیستم های جامع شهرسازی و نوسازی کرد.

نقطه عطف تماس شهروند یا شهرداری و نیز اولین چالش بین این دو در فضای شهرسازی شکل می گیرد و نقش و عملکرد همین قضاوت که میزان رضایتمندی شهروندان و مطلوبیت عملکرد شهرداری را تعیین می کند، برقراری سیستم یکپارچه شهرسازی و نوسازی در شهرداری برای شفاف کردن نقش شهروند به منظور دستیابی

سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور به دنبال اجرای این روش در کشور است. به بیانی دیگر اجرای این شیوه بستگی به شرایط جغرافیایی و توپوگرافی منطقه دارد و به علت نقلی عمل کردن و تبعیت از شب زمین با محدودیت خاصی مواجه است. با این حال طبق قانون احداث تونل مشترک، این شیوه برای توسعه شهرها و شهرهای جدید توصیه می شود.

شایان ذکر است در زمان حاضر تونل مشترک تأسیسات شهری به صورت محدود در مجموعه های مسکونی و صنعتی شاهین شهر اصفهان به اجرا درآمده و در منطقه ۲۲ تهران نیز مطالعات احداث تونل در حال انجام است و زمینه اجرایی آن نیز هموار شده است.

پانزدهم اسفند ماه ۱۳۸۳ فهرست کالاهای تولیدی صنایع آلاینده کل کشور را برای اجرا در سال ۱۳۸۴ تنظیم و اعلام کرد.

از این رو سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور (معاونت برنامه ریزی و توسعه)، با ارسال بخشنامه های به مدیران کل دفاتر امور شهری و روستایی استانداری ها خواستار پیگیری حسن اجرای قانون مذکور و انعکاس کتابچه حاوی لیست فهرست کالاهای تولیدی صنایع آلاینده به کلیه شهرداری های هر استان شد.

بنابراین یک درصد عوارض ناشی از صنایع آلاینده پس از وصول به وسیله سازمان امور مالیاتی کشور به حساب شهرداری ها واریز می شود و مراتب حسن اجرای قانون از طریق ستاد درآمد و تجهیز صنایع استان مورد بررسی قرار می گیرد.

بدیهی است در سال جاری وصول یک درصد عوارض از صنایع آلاینده در چارچوب مندرجات این فهرست مجاز خواهد بود.

مرحله است که هفت شهردار کاندید می شوند و سایر نمایندگان اقدام به رأی گیری می کنند.

در دومین دوره انتخابات اعضای شورای سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور که در سال ۱۳۸۳ برگزار شد، محمد وکیلی شهردار قم و کریم ریگی شهردار زاهدان و علی ترکشوند شهردار کرج به عنوان اعضای اصلی و ناصر نفری شهردار نجف آباد و احمد دلیری شهردار مراغه به عنوان اعضای علی البدل انتخاب شدند.

بنابر مصوبات شورای سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور، در صورت فوت، عزل و استعفا می هر یک از اعضای اصلی، عضو علی البدل می تواند جایگزین وی شود. حال که در سال جاری دو عضو اصلی (شهردار قم و شهردار زاهدان) از عضویت در شورای سازمان کنار رفته اند، دلیری شهردار مراغه و نفری شهردار نجف آباد جایگزین آن دو شدند.

گفتنی است، سومین دوره انتخابات دو سالانه شهرداران عضو شورای سازمان شهرداری ها و دهیاری ها در مهر ماه ۱۳۸۴ برگزار می شود.

به مدیریت شهری بسیار کارآمد است، از این رو باید بهره گیری از فناوری های تازه در عرصه خدمات رسانی، از اهداف شهرسازی ها باشد.

سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور، برای دستیابی به یکپارچه سازی واحدهای شهرسازی، نوسازی، اصناف درآمد، قوانین مهندسان ناظر، نخلقات کمیسیون ها، بایگانی الکترونیکی و پاسخگویی به ارباب رجوع، از طریق خدمات مشاوره ای دانشگاه صنعتی شریف اقدام به تعریف پروژه ای با عنوان «تدوین و تعیین مشخصات فنی زیرساختی و کارگردی سیستم های جامع شهرسازی و نوسازی» در قالب طرح جامع اتوماسیون شهرسازی کرده است.

درواقع سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور با تهیه این پروژه به دنبال دستیابی به توسعه فرهنگ استفاده از فناوری اطلاعات همسو با توسعه و تحقیق دولت الکترونیکی، یکسان سازی روش ها و روبه ها در شهرداری ها و امکان تهیه گزارش های مدیریتی دقیق و سریع به منظور کمک در تصمیم سازی صحیح است.

باقر شهر

شهرداری باقر شهر به لحاظ عملکرد موفق و کاهش سددرد حد، نخلهای ساختمانی در حوزه حریم و جلوگیری از تعرض به منابع طبیعی و کشاورزی از سوی ستاد ساماندهی و جلوگیری از ساخت و سازهای غیرمجاز شهرستان ری موفق به کسب رتبه نخست شهرستان شهر ری شد.

رامهرمز

به منظور اطلاع رسانی و آگاهی مردم از حقوق شهروندی و عملکرد شهرداری رامهرمز، نخستین پیش شماره تشریح این شهرداری منتشر شد. این تشریح که یک شهرداری نام دارد دورنمای از فعالیت‌های شهرداری را ارائه می‌دهد و هر ۱۵ روز یک بار با تیراژ دو هزار نسخه در سطح شهر توزیع می‌شود.

رودهن

شهرداری رودهن با اجرای طرح ملی کاشت پانزده میلیون اصله نهال، سرانه فضای سبز شهری را از ۵ به ۲۲ متر مربع افزایش داده است.

سبزوار

شهرداری سبزوار با پیگیری‌های مستمر و اخذ مجوز از وزارت کشور میادیت به راهاندازی سازمان جدید و نوپای مدیریت و نظارت بر تاکسیرانی کرده است. تأسیس این سازمان همسو با اصل عدم تمرکز مدیریت و با هدف تسهیل در ارتباط با شهروندان و تسریع در حل مشکلات موجود صورت گرفت.

سرخن کلاته

شهرداری سرخن کلاته در استان گلستان در سال ۱۳۸۴ نیز برای دومین بار کلیه شهروندان را در مقابل خسارات ناشی از عواملی که در محدوده تحت نظارت شهرداری واقع اند و شهرداری قانوناً مسئول جبران آن شناخته می‌شود، تحت بیمه جامع مسئولیت شهرداری قرار داده است.

شاهین دژ

به منظور تسهیل در عبور و مرور و شکل‌گیری درست سیستم‌های حمل و نقل عمومی و کاهش معضلات ترافیکی در اصلی‌ترین شبکه حمل و نقل شهری، برای

اولین بار در شاهین دژ پایانه مسافربری درون شهری احداث می‌شود. ساخت این پایانه در فضای به وسعت ۷۵۰ متر مربع و با اعتباری بالغ بر ۳۵۰ میلیون ریال به اجرا درمی‌آید.

قرچک

درجه شهرداری قرچک در استان تهران پس از پیگیری‌های مسئولان، از ۸ به ۹ ارتقا یافت. بر این اساس شهرداری می‌تواند دو منطقه و در هر منطقه سه ناحیه تأسیس کند.

کیودر آهنگ

شهرداری کیودر آهنگ در استان همدان به منظور روان‌سازی ترافیک قدیمی‌ترین خیابان شهر را دو طرفه می‌کند. این خیابان که ۷۵۰ متر طول دارد، هزینه‌ای بالغ بر ۱۵ میلیارد ریال را به خود اختصاص خواهد داد.

گلستان

طرح ساماندهی کیوسک‌های مطبوعاتی گلستان با هدف زیباسازی شهر به اجرا درمی‌آید. بر اساس این طرح از اول فروردین اختراعی قانونی به تمام کیوسک‌های مطبوعاتی داده شد مبنی بر اینکه تا پایان این ماه تمام آنها جمع‌آوری خواهد شد و کیوسک‌های شکل مطبوعاتی جایگزین آنها می‌گردد.

تجف آباد

به منظور زیباسازی تابلوهای سطح شهر تجف آباد، کلیه تابلوهای تجاری، ادارات، میادین و خیابان‌ها، تابلوهای راهنما و تابلوی بزرگ‌نمای سطح شهر با نظارت کمیته زیباسازی شهرداری تجف‌آباد ساماندهی شد.

یزد

۴۱۰ میلیارد ریال برای بهسازی بافت قدیم یزد اختصاص یافته. آرامون شهردار یزد گفت: تا پایان سال ۸۵ کل این بودجه در بافت قدیم هزینه می‌شود و این پروژه‌ها که شامل بهسازی و کف‌سازی تمام بافت قدیم است با اعتباری در حدود ۸۰ میلیارد ریال به انجام می‌رسد.

دریچه‌ای آماری برای تئاتر در شهر

دانش جلالی

قرار دارند که ۱۷/۱۲ درصد جمعیت شهری کشور را در خود جای داده‌است. ۱۷/۴ درصد تالارها در سایر مراکز استان‌ها که ۲۵/۰۲ درصد جمعیت شهری را در خود جای می‌دهند قرار دارد. در کل باید گفت که ۲۹/۱۲ درصد از تالارهای تئاتر در ۲/۹ درصد از نقاط شهری کشور (۲۸ شهر) واقع‌اند که ۵۲/۱۵ درصد از جمعیت شهری را در خود جای داده‌اند و در مقابل ۶۰/۸۶ درصد از تالارهای تئاتر در ۹۶/۱۲ درصد از نقاط شهری (۶۹۶ شهر) قرار گرفته‌اند که ۴۷/۸۲ درصد جمعیت شهری کشور را در خود گرفته‌اند. در واقع تجمع این تعداد از تالارهای تئاتر در تعداد کمی از نقاط شهری کشور ناشی از توزیع نابرابر جمعیت در سطح کشور است که نیاز شهرهای مرکز استان را به دلیل سهم جمعیتی که در خود جای داده‌اند به این فضا افزایش داده‌است.

متوسط تعداد شهرهایی که در برابر هر تالار تئاتر قرار می‌گیرند نکات دیگری را آشکار خواهد کرد. در این خصوص بدترین وضعیت مربوط به استان هراسی است که ۱ تالار تئاتر در برابر ۵۷ نقطه شهری قرار می‌گیرد و پس از آن استان‌های چهارمحال و بختیاری (۲۲ شهر در برابر هر تالار) و کرمانشاه (۲ شهر در برابر هر تالار) قرار دارند. استان‌های تهران (۱ شهر در برابر هر تالار)، اردبیل (۲ شهر در برابر هر تالار) و قم (۳ شهر در برابر هر تالار) بهترین وضعیت را از این لحاظ دارند.

در کل کشور، وضعیت به‌طور متوسط چنین است که در برابر هر ۶ شهر یک تالار تئاتر قرار می‌گیرد. در شهرهای مرکز استان این وضعیت به‌طور متوسط بهتر است و در برابر هر شهر یک تالار تئاتر وجود دارد. در سایر شهرهای کشور این نسبت به میزان ۱۰ شهر در برابر هر تالار تئاتر تغییر می‌کند.

اهمیت ستون مربوط به وضعیت کاربری قبلی مکان در این است که در فضاهای نسبت به وضعیت بنای تالارهای تئاتر مخاطب را یاری خواهد داد. زیرا بنای تالار تئاتر ظرافت‌های ویژه خود را دارد که طبیعتاً نمی‌توان آن را در بناهایی که پیش از آن فعالیت دیگری در آنها جاری بوده‌است یافت. بررسی این ستون نشان می‌دهد که تنها استانی که بیش از ۵۰ درصد تالارهای تئاترش دارای کاربری قبلی بوده‌اند، استان آذربایجان شرقی است (۶۶/۶۷ درصد). اما در ۲۰ استان از کل استان‌های کشور در سال ۱۳۷۹، ۱۰۰ درصد تالارهای تئاتر واقع در نقاط شهری پیش از این کاربری دیگری نداشته‌اند.

این نسبت در تهران بزرگ ۲۲ درصد از تعداد تالارهای تئاتر این شهر، در سایر مراکز استان‌ها ۲۵ درصد از کل تعداد تئاترها و در سایر نقاط شهری ۱۰ درصد از مجموع تالارهای تئاتر این شهرهاست. به نظر می‌رسد هر چه از اندازه شهرها (و میزان جمعیت) کاسته می‌شود، تالارهای تئاتر غالباً از روی قصد قبلی طراحی و ساخته می‌شوند. اما همان گونه که در مورد تالارهای تئاتر مشاهده می‌شود، سهم شهرهای بزرگ (مراکز استان‌ها) از دیگر شهرها بیشتر است (تعداد شهرهایی که در برابر هر تالار تئاتر قرار می‌گیرند کمتر است).

در شماره پیشین ماهنامه، یکی از فضاهای فرهنگی شهرهای کشور که استفاده عمومی دارد - یعنی کتابخانه‌های عمومی شهری - بررسی شد. در آمار شهر این شماره به وضعیت یکی دیگر از فضاهای فرهنگی شهرهای کشور که کارکردی هنری دارد، می‌پردازیم. هنری به قدمت شهر و چه بسا قدیمی‌تر از آن با نام تئاتر. این فضا از آن دسته فضاهایی است که در صورت فرهنگ‌سازی مناسب این توانایی را خواهد داشت که اوقات فراغت شهروندان را به خوبی پر کند، در سطحی بالاتر بر آگاهی‌های فردی و جمعی بیفزاید و در نهایت بخش عمده‌ای از عموم مردم شهرها را به کنشگرانی فعال بدل سازد. بنابراین، تعداد این گونه فضاها نسبت به جمعیت شهری شاخص خوبی برای ارزیابی بسترهای ایجاد شده به منظور ارتقای فرهنگ شهری به شمار می‌آید. پیش از هر چیز باید سه نکته توضیح داده شود. نخست، آنچه با عنوان تئاتر یا آمفی تئاتر در این جا بررسی می‌شود در واقع تالار تئاتر (نمایش / در عبارتی کلی‌تر) نامیده شده است. یعنی «تالاری که به منظور اجرای نمایش، ساخته و تجهیز شده است و از دو بخش اصلی تشکیل می‌گردد: صحنه و تالار تماشا. تالار نمایش فاقد استقلال تألیفی است و بخشی از یک مجموعه بزرگ‌تر به شمار می‌آید. این مجموعه بزرگ‌تر می‌تواند تماشاخانه (تئاتر مستقل)، مجتمع تئاتری، مجتمع فرهنگی، ساختمان دانشگاهی یا اداری و از آن جمله باشد.» (وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۲: ۱۳۲). دوم، تعداد تالارهای تئاتری که در کل کشور وجود دارد، اندکی بیش از تعدادی است که در این آمار آمده است. این آمار مربوط به تالارهایی است که اطلاعات تفصیلی‌شان در دسترس بوده است. سومین نکته مربوط به تالارهای واقع در نقاط روستایی است. در آمار ارائه شده از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد، فقط یک تالار تئاتر روستایی تا پایان سال ۱۳۷۹ در کشور وجود داشته است. از آنجا که در آمارها، استان روستای مورد نظر مشخص نبود و تفکیک این تالار از ۱۱۵ تالار تئاتر شهری نیز ناممکن می‌نموده این تئاتر روستایی در بررسی‌های استانی به عنوان تئاتر شهری پذیرفته شد. اما در بررسی وضعیت کل کشور به دلیل آنکه امکان حذف آن از میان تئاترهای شهری وجود داشت، آن را حذف کردیم. بدین ترتیب سرجمع تعداد تالارهای تئاتر شهری در کل کشور ۱۱۵ خواهد بود.

بررسی تعداد تالارهای تئاتر نشان می‌دهد که بیشترین تعداد تالار در استان‌های تهران (۲۸ تالار)، مازندران، خراسان و خوزستان (۸ تالار)، اردبیل (۷ تالار) و اصفهان (۶ تالار) قرار دارد و کمترین تعداد مربوط به استان‌های ایلام، سمنان، فارس، قم، کرمانشاه، لرستان و یزد (هر کدام یک تالار) بوده است. در این بین استان زنجان تنها استانی است که تالار تئاتری در نقاط شهری خود ندارد. تا پایان سال ۱۳۷۹، ۲۴/۲۱ درصد از کل تالارهای تئاتر کشور در شهر تهران

یعنی نیاز به این فضا در شهرهای بزرگتر بیشتر بوده اما برای ساخت آنها نسبت به تالارهای شهرهای کوچکتر کمتر طراحی قلی صورت گرفته است. بدین ترتیب از میان تالارهایی که بیش از این دارای کاربری بوده‌اند، ۶۵ درصد در مراکز استان‌ها قرار داشته‌اند که از این میزان نیز ۶۱/۵ درصد مربوط به شهر تهران است.

نوع استفاده از تالارهای تئاتر در شهرها نیز مسئله‌ای مهم است. هرچه سهم تالارهایی که مورد استفاده عموم شهروندان قرار می‌گیرد بیشتر باشد شاخص پیش گفته وضع بهتری خواهد یافت. در واقع تالارهای تئاتر با استفاده‌های اختصاصی برای گروه‌هایی چون کودکان و نوجوانان، دانشجویان و دانش‌آموزان و یا کارکنان ادارات، گرچه تأثیرات خاص خود را بر روی گروه‌های گفته شده دارد اما از آنجا که از نظر نوع برنامه‌های اجرا شده می‌تواند برنامه‌های دیگری به غیر از اجرای نمایش یا حتی موسیقی را شامل شود - که شاید از نظر تعداد نیز سهم بیشتری را به خود اختصاص دهند - در مقابل قدرت تالارهای تئاتر برای استفاده عمومی، قدرت کمتری دارند. نکته مهمی که بر این مطلب می‌توان افزود این است که این تالارها مورد استفاده عموم مردم شهر نیستند و به غیر از مواردی خاص شاید هرگز مورد استفاده عمومی نیابند.

بررسی این ستون نشان می‌دهد که در ۲۳ استان کشور بیش از ۵۰ درصد از کل تالارهای تئاتر شهری مورد استفاده عموم مردم شهر قرار می‌گیرند. که از این بین در ۱۳ استان ۱۰۰ درصد تالارها چنین استفاده‌ای دارند و در کل استان‌ها، در نقاط شهری ۲ استان ۵۰ درصد یا سهمی کمتر از آن به استفاده عمومی اختصاص دارد که استان‌های بوشهر، کرمانشاه، مرکزی و کهگیلویه و بویراحمد نقاط شهری مورد نظر را در خود جای می‌دهند. در این بین استان‌های بوشهر و کرمانشاه تنها یک تالار تئاتر در اختیار دارند که آن نیز اختصاصی است. در سراسر کشور نیز در حدود ۷۸ درصد تالارها مورد استفاده عمومی دارند. این میزان در مراکز استان‌ها (با احتساب شهر تهران) ۷۷/۷۷ درصد کل تعداد تالارهای تئاتر است و در سایر شهرهای کشور برابر ۷۸/۵۷ درصد است که به یکدیگر نزدیک‌اند. در صورتی که شهر تهران حذف شود سهم تالارهای با استفاده عمومی در مراکز استان‌ها کمتر از سایر شهرها خواهد بود.

در ادامه به بررسی تاریخی مختصر آغاز به فعالیت تالارهای تئاتر در دو مقطع پیش از سال ۱۳۵۷ (انقلاب اسلامی) و پس از سال ۱۳۵۷ پرداخته می‌شود. در آغاز باید متذکر شد که از آنجایی که مقاطع ذکر شده در آمارهای وزارت فرهنگ و ارشاد ۱۰ ساله‌اند و ابتدا و انتهای یک دهه را شامل می‌شوند، یا پذیرش اندکی خطا سال ۱۳۶۰ به عنوان جداکننده مقاطع پیش گفته در نظر گرفته شد. بدین ترتیب مشاهده می‌شود که در ۱۱ استان کشور بیش از ۵۰ درصد از کل تالارهای تئاتر شمارش شده در سال ۱۳۲۹ پیش از سال ۱۳۵۷ شروع به فعالیت کرده‌اند. در ۱۰ استان کنونی کشور بیش از سال ۱۳۵۷ هیچ تالار تئاتری فعال نبوده است. در ۳ استان بوشهر، زنجان و لرستان پس از سال ۱۳۵۷ نیز هیچ تالار تئاتری ایجاد نشده است.

پس از سال ۱۳۵۷ بیشترین تعداد تالار به ترتیب در استان‌های تهران (۱۳ تالار تئاتر)، خراسان و خوزستان (۴ تالار تئاتر) و اردبیل (۶ تالار تئاتر) شروع به فعالیت کرده‌اند. که همان استان‌هایی هستند که تا پایان سال ۱۳۲۹ بیشترین تعداد تالار را در میان سایر استان‌ها

داشته‌اند. این در حالی است که در بیش از سال ۱۳۵۷ بیشترین تعداد تالار تئاتر به ترتیب در استان‌های تهران (۱۵ تالار)، مازندران (۴ تالار) و اصفهان (۳ تالار) قرار داشته‌اند، که نشان از رونق فعالیت‌های تئاتری و نمایشی در این استان‌ها داشته است. در حالی که پس از سال ۱۳۵۷ این رونق به سوی استان‌های دیگری تغییر جهت می‌دهد، به طوری که استان اصفهان در پایان سال ۱۳۷۹ پس از اردبیل قرار می‌گیرد. به طور کلی تعداد تالارهای تئاتر در نقاط شهری کشور پس از سال ۱۳۵۷ حدود ۲ برابر تعداد پیش از این سال شده است.

در حالی که بیشتر تالارهای تئاتر در شهر تهران پیش از سال ۱۳۵۷ آغاز به فعالیت کرده‌اند، این نسبت در سایر مراکز استان‌ها و سایر شهرها برعکس بوده است و در این نقاط شهری بیشتر تالارهای تئاتر پس از سال ۱۳۵۷ فعالیت خود را آغاز کرده‌اند. یعنی در حالی که ۳۷/۵ درصد تالارهایی که پیش از سال ۱۳۵۷ آغاز به فعالیت کرده بودند در تهران قرار داشتند، در سال‌های پس از ۱۳۵۷ این نسبت به ۱۲/۱ درصد کاهش می‌یابد. در ستون پایانی نسبت تعداد خانوارهای شهری در پایان سال ۱۳۷۹، و تعداد صندلی‌های تئاتر مورد بررسی قرار گرفته است. این شاخص بدین دلیل مطرح شده است که می‌تواند در بررسی میزان اهمیت تماشاخانه تئاتر برای خانوارهای شهری، توجه دست‌اندرکاران را به ضرورت به ایجاد تئاتر جلب کند. بعد خانوار ۴/۵۶ نفر برای خانوارهای شهری سال ۱۳۷۵، در خصوص خانوارهای شهری سال ۱۳۷۹ به کار رفته است.

بررسی نشان می‌دهد که در میان استان‌های کشور، استان قزوین (یک صندلی در برابر ۴۳ خانوار)، اردبیل (یک صندلی در برابر ۶۷ خانوار) و کهگیلویه و بویراحمد (یک صندلی در برابر ۹۳ خانوار) بهترین وضعیت را از این نظر دارند. در حالی که استان‌هایی چون فارس (یک صندلی در برابر ۳۲۹۹ خانوار)، کرمانشاه (یک صندلی در برابر ۱۷۸۰ خانوار) و لرستان (یک صندلی در برابر ۱۳۶۹ خانوار) بدترین وضعیت را از نظر سهم خانوارها از صندلی‌های تئاترهای شهری دارند. در این رده بندی باید استان زنجان را در رده آخر قرار داد که خانوارهای شهری آن هیچ سهمی در این بین ندارند. در کل کشور، در برابر هر ۲۵۲ خانوار یک صندلی قرار دارد. این نسبت در تهران ۲۲۵ خانوار در برابر هر صندلی است و در مراکز استان‌ها سهم خانوارها پایین‌تر می‌آید. در حالی که در سایر شهرهای کشور به طور متوسط سهم خانوارها بالاتر از تهران قرار می‌گیرد.

در بررسی دقیق‌تر این ستون، تئوریون به عنوان یکی از پرکنندگان اصلی اوقات فراغت، روزانه خانوار معرفی می‌شود. گرچه انتظار نمی‌رود مردم یک شهر هر روز به دیدن تئاتر بروند اما پرسش‌هایی از این دست مطرح می‌شود که علت پایین بودن سهم خانوارها از صندلی‌های تئاترهای شهری چیست؟ بالا بودن بهای بلیت، کم بودن تعداد برنامه‌ها، عدم توجه دست‌اندرکاران به این نیاز یا تغییر سلیقه شهروندان؟!

به هر روی، براساس اطلاعات جدول درصد خانوارهای نمونه شهری استفاده کننده از تسهیلات و لوازم عمده زندگی در سال ۱۳۷۹ (با فرض اینکه خانوارهای فارغ‌التحصیلان تلویزیون رنگی و سیاه و سفید متفاوت‌اند)، هر ۱/۰۱ خانوار شهری یک دستگاه تلویزیون داشته است. در حالی که در کل کشور برای هر ۲۵۲ خانوار یک صندلی موجود بوده است.

منابع:
- یافته‌های طرح آمارگیری جامع فرهنگی کشور - فضاهای فرهنگی ایران، آمارنامه مؤسسه‌ها و گروه‌های هنری تهران، طرح ملی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تیرماه ۱۳۸۴
- سوانه یونیسکو شهرهای جهانی کشور - سال ۱۳۴۸، تهران: دفتر فرهنگ ایران، اردیبهشت ۱۳۵۷
- آمارهای آماری و آماری در خصوص تعداد نقاط شهری و میزان سهمیت شهروندان استفاده کننده است.
- کتاب آماری از مزین و فرید خانوارهای شهری، ۱۳۷۹، تهران: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۰
- مطالعات تفصیلی، سرشناسی‌های عمومی تقویم و مسئولان کشور، ۱۳۷۵، تهران: مرکز آمار ایران، ۱۳۷۵

استان / منطقه	جمعیت شهری	تعداد شهرها	تعداد تالار تئاتر	متوسط تالار تئاتر برای هر شهر	کاربری قبلی		شماره
					دارد		
					تعداد	درصد	
آذربایجان شرقی	۶/۲۲۵/۱۳۹	۲۷	۳	۱۴	۲	۲۲/۲۲	۱
آذربایجان غربی	۱/۲۶۳/۳۷۲	۲۲	۳	۱۲	۰	۱۰۰/۰۰	۲
اردبیل	۶۲۰/۷۳۲	۱۷	۷	۲	۳	۵۷/۱۲	۲
اسفهان	۳/۷۲۲/۹۹۲	۷۱	۶	۱۳	۱	۸۲/۳۲	۵
آلام	۲۸۸/۲۷۶	۱۵	۲	۸	۰	۱۰۰/۰۰	۷
برشهر	۴۲۸/۸۲۷	۱۶	۱	۱۶	۰	۱۰۰/۰۰	۱
تهران	۹/۸۵۰/۵۴۶	۵۶	۲۸	۱	۸	۷۱/۳۲	۲۰
چهارمحال و بختیاری	۲۸۲/۸۷۸	۲۲	۱	۲۲	۰	۱۰۰/۰۰	۱
خراسان	۲/۷۴۲/۲۰۲	۶۰	۸	۸	۱	۸۷/۵۰	۷
خوزستان	۲/۵۹۶/۱۰۶	۳۲	۸	۲	۳	۷۵/۰۰	۶
زنجان	۲۹۰/۳۹۱	۱۲	۰	۰	۰	۰/۰۰	۰
سمنان	۳۷۹/۳۲۶	۱۴	۱	۱۴	۰	۱۰۰/۰۰	۱
سیستان و بلوچستان	۸۸۲/۶۰۷	۱۴	۶	۳	۱	۸۲/۳۲	۵
قزوین	۲/۲۰۶/۷۹۸	۵۷	۱	۵۷	۰	۱۰۰/۰۰	۱
گرمی	۶۲۳/۳۳۹	۱۲	۲	۳	۰	۱۰۰/۰۰	۲
قم	۸۴۳/۷۰۳	۳	۱	۲	۰	۱۰۰/۰۰	۱
کردستان	۷۸۱/۸۲۴	۱۲	۲	۶	۰	۱۰۰/۰۰	۲
کرمان	۱/۲۱۷/۱۱۲	۲۵	۳	۱۵	۰	۱۰۰/۰۰	۳
کرمانشاه	۱/۲۱۷/۵۷۱	۲۰	۱	۲۰	۰	۱۰۰/۰۰	۱
کبکلیویه و دیوراجند	۲۲۲/۷۲۹	۸	۲	۴	۰	۱۰۰/۰۰	۳
گلستان	۶۳۰/۲۶۷	۱۶	۲	۵	۰	۱۰۰/۰۰	۳
گیلان	۱/۱۶۳/۳۵۸	۳۶	۳	۱۳	۰	۱۰۰/۰۰	۳
لرستان	۹۳۶/۳۸۱	۱۶	۱	۱۶	۰	۱۰۰/۰۰	۱
مازندران	۱/۲۸۷/۸۹۸	۳۶	۸	۵	۰	۱۰۰/۰۰	۸
مرکزی	۷۷۷/۳۶۲	۲۰	۵	۲	۰	۱۰۰/۰۰	۵
هرمزگان	۴۹۹/۷۹۶	۱۶	۲	۵	۰	۱۰۰/۰۰	۳
مدان	۹۱۷/۹۲۹	۲۰	۵	۲	۳	۶۰/۰۰	۳
یزد	۶۲۶/۷۰۷	۱۷	۱	۱۷	۰	۱۰۰/۰۰	۱
کل کشور	۲۰/۸۱۱/۵۲۵	۷۲۲	۱۱۵	۶	۲۰	۸۲/۳۸	۹۶
تهران بزرگ	۶/۹۹۰/۰۵۳	۱	۲۵	۰/۰۰	۸	۶۸/۰۰	۱۷
سایر مراکز استان ها	۱۴/۲۹۵/۶۷۸	۲۷	۲۰	۱	۵	۷۵/۰۰	۱۵
سایر شهرها	۱۹/۵۲۵/۷۹۲	۶۹۶	۷۰	۱۰	۷	۹۰/۰۰	۶۳

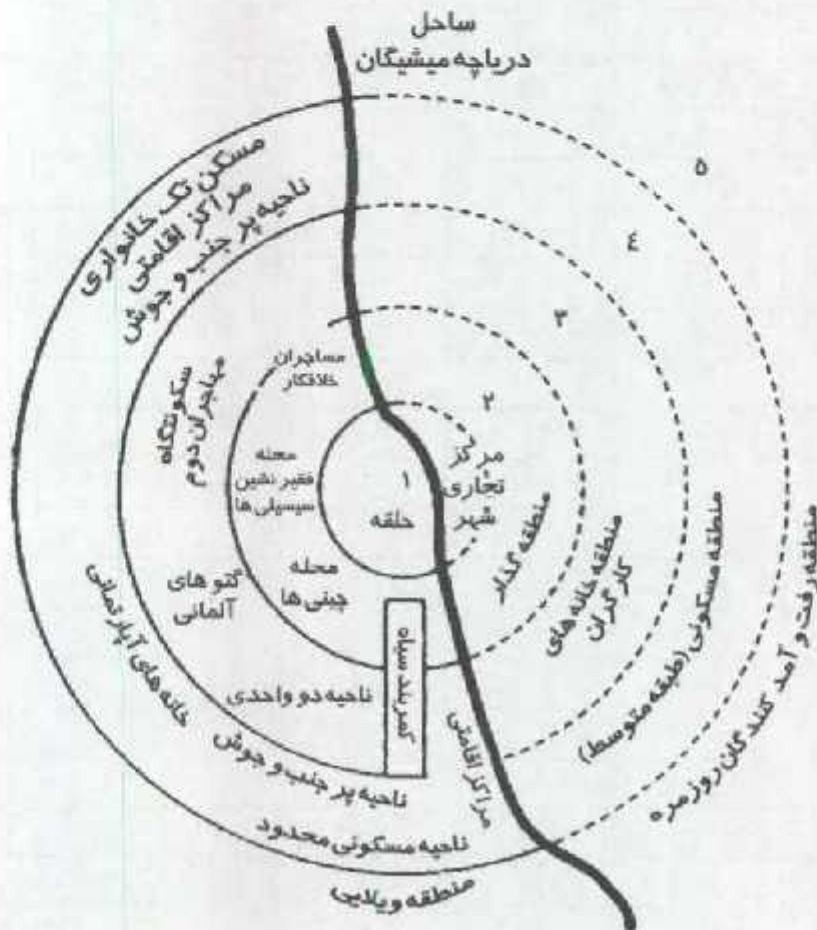
تعداد خانوار شهری در برابر هر صد نفر	نوع استفاده از تالار				زمان شروع فعالیت			
	اختصاصی		عمومی		پس از ۱۳۵۷		پیش از ۱۳۵۷	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۴۶-	۳۳/۳۳	۱	۶۶/۶۷	۲	۶۶/۶۷	۲	۳۳/۳۳	۱
۴۲۲	-	-	۱۰۰/۰۰	۲	۵۰/۰۰	۱	۵۰/۰۰	۱
۶۷	۱۴/۴۹	۱	۸۵/۴۹	۶	۸۵/۴۹	۶	۱۴/۴۹	۱
۳۵۲	۳۳/۳۳	۳	۶۶/۶۷	۳	۵۰/۰۰	۳	۵۰/۰۰	۳
۱۷۱	-	-	۱۰۰/۰۰	۲	۵۰/۰۰	۱	۵۰/۰۰	۱
۱۱۷	۱۰۰/۰۰	۱	-	-	-	-	۱۰۰/۰۰	۱
۲۸-	۱۷/۸۶	۵	۸۲/۱۴	۲۳	۴۶/۴۲	۱۲	۵۲/۵۷	۱۵
۳۳۲	-	-	۱۰۰/۰۰	۱	۱۰۰/۰۰	۱	-	-
۳۶۸	۱۲/۵۰	۱	۸۷/۵۰	۷	۸۷/۵۰	۷	۱۲/۵۰	۱
۲۱۱	۲۵/۰۰	۲	۷۵/۰۰	۴	۸۷/۵۰	۷	۱۲/۵۰	۱
-	-	-	-	-	-	-	-	-
۳۱۴	-	-	۱۰۰/۰۰	۱	۱۰۰/۰۰	۱	-	-
۱۱۳	۳۳/۳۳	۲	۶۶/۶۷	۴	۸۳/۳۳	۵	۱۶/۳۷	۱
۳۲۹۹	-	-	۱۰۰/۰۰	۱	۱۰۰/۰۰	۱	-	-
۳۲	-	-	۱۰۰/۰۰	۲	۷۵/۰۰	۳	۲۵/۰۰	۱
۷۵۸	-	-	۱۰۰/۰۰	۱	۱۰۰/۰۰	۱	-	-
۵۱۰	-	-	۱۰۰/۰۰	۲	۱۰۰/۰۰	۲	-	-
۲۷۲	-	-	۱۰۰/۰۰	۳	۳۳/۳۳	۱	۶۶/۶۷	۲
۱۷۸-	۱۰۰/۰۰	۱	-	-	۱۰۰/۰۰	۱	-	-
۹۳	۵۰/۰۰	۱	۵۰/۰۰	۱	۵۰/۰۰	۱	۵۰/۰۰	۱
۱۵۵	-	-	۱۰۰/۰۰	۲	۳۳/۳۳	۱	۶۶/۶۷	۲
۲۲۹	-	-	۱۰۰/۰۰	۳	۳۳/۳۳	۱	۶۶/۶۷	۲
۱۳۸۹	-	-	۱۰۰/۰۰	۱	-	-	۱۰۰/۰۰	۱
۱۱۱	۳۷/۵۰	۳	۶۲/۵۰	۵	۵۰/۰۰	۲	۵۰/۰۰	۲
۱۰۲	۶۰/۰۰	۳	۴۰/۰۰	۲	۸۰/۰۰	۲	۲۰/۰۰	۱
۱۵۰	۳۳/۳۳	۱	۶۶/۶۷	۲	۱۰۰/۰۰	۲	-	-
۲۱۸	۳۰/۰۰	۱	۸۰/۰۰	۴	۱۰۰/۰۰	۵	-	-
۱۷۲	-	-	۱۰۰/۰۰	۱	۱۰۰/۰۰	۱	-	-
۳۵۲	۳۱/۷۴	۲۵	۷۸/۲۶	۹۰	۶۵/۵۱	۷۶	۳۴/۲۸	۲۰
۲۲۵	۴۰/۰۰	۵	۸۰/۰۰	۲۰	۴۰/۰۰	۱۰	۶۰/۰۰	۱۵
۳۷۲	۲۵/۰۰	۵	۷۵/۰۰	۱۵	۸۵/۰۰	۱۷	۱۵/۰۰	۲
۳۱۰	۲۱/۴۲	۱۵	۷۸/۴۷	۵۵	۶۸/۵۷	۴۸	۲۱/۲۲	۲۲

مدل منطقه مرکزی Concentric Zone Model

می‌دهد.

برگس جامعه‌شناس بود و احتمالاً به همین دلیل به ساختار مسکونی و اجتماعی شهر، به ویژه روابط میان گروه‌های مردم و نواحی مختلف شهر (که آن را اکولوژی یا بوم‌شناسی شهری می‌نامید) علاقه‌مند بود. فرایند عمدتاًی که در این بخش از مدل در کار بود تمایل مردمی است که در منطقه ویژه‌ای برای هجوم به منطقه بیرونی بعدی زندگی می‌کنند و سرانجام هم موفق می‌شوند. بقای این سیستم یوناً به رشد مستمر جمعیت شهر به عنوان نتیجه مهاجرت مداوم به مرکز نسبت داده می‌شد.

این مدل را برگس^(۱) از مشاهدات خود در شیکاگو در اوایل دهه ۱۹۲۰ از ساختار شهر به دست آورد. در این مدل بر فاصله از مرکز شهر، همراه با متحنی‌های اجاره‌بها و پیشنهاد قیمت مربوط به آن، به عنوان عوامل اصلی تعیین‌کننده ساختار شهر تأکید می‌شود. بر این اساس، شهر مرکب از پنج منطقه مرکزی است که از نظر مشخصات اجتماعی و کارکردها با هم تفاوت دارند و حدود آنها در فواصل مختلف از مرکز شهر تعیین می‌شود. همچنین به نظر برگس - با رشد شهر، جایگزینی مناطق بیرونی با هر منطقه که به تدریج به طرف منطقه بیرونی بعدی گسترش می‌یابد روی

آموزشی به منظور ارتقای دانش دست‌اندرکاران فضای سبز، چاپ و نشر کتب و دستورالعمل‌های کاربردی و تخصصی، اجزای طرح‌های تحقیقاتی یا عناوین مرتبط با تکنولوژی موجود در امر توسعه و نگهداری فضای سبز و ایجاد وب‌سایت مذکور به دو زبان فارسی و انگلیسی برای ارائه اطلاعات به عموم اشاره کرد. لینک‌های مهم سایت عبارت‌اند از: معرفی سازمان، اخبار و تازه‌ها، پارک‌های تهران و نمایشگاه‌ها.

www.tehrantraffic.com

شرکت کنترل ترافیک تهران از سال ۱۳۷۰ با هدف دستیابی همگان به اطلاعات ترافیکی به منظور انتخاب مسیر و استفاده بهینه از معابر شهری، افزایش ایمنی و کاهش مصرف سوخت و آلودگی‌های ناشی از ترافیک آغاز به کار کرده است. فعالیت‌های شرکت کنترل ترافیک بر محور مدیریت بهنگام ترافیک، استفاده

www.aqcc.org

شرکت کنترل کیفیت هوای تهران، یک شرکت تحقیقاتی وابسته به شهرداری تهران است که در سال ۱۳۷۲ تأسیس شده است. زمینه فعالیت این شرکت انجام تحقیقات، مطالعات، مشاوره، طراحی و اجرای پروژه‌های مختلف و ارائه خدمات پازرگانی مرتبط با آلودگی هوا و صوت محیط‌های شهری، صنعتی، منابع ساکن، منابع متحرک و محیط‌های بسته است. سایت اینترنتی به آدرس www.aqcc.org پیش گفته، که امکان نمایش به دو زبان فارسی و انگلیسی را دارد مربوط به این شرکت است. این سایت از بخش‌های متنوعی تشکیل شده است که از جمله مهم‌ترین این بخش‌ها می‌توان به بخش وضعیت آلودگی اشاره کرد. در این قسمت، وضعیت آلودگی هوای تهران از نظر ذرات معلق در هوا و موادکسیدترین به تفکیک مناطق شهرداری اعلام می‌شود. این اطلاعات هر روز در ساعت دوازده ظهر بهنگام می‌گردد. از جمله مهم‌ترین لینک‌های سایت می‌توان از اینها نام برد: توانمندی‌ها، پروژه‌ها، وضعیت آلودگی، هوای پاک، نمایشگاه، سایت‌های مرتبط و تماس با ما.

www.tehranparks.org

این آدرس مربوط به سایت سازمان پارک‌ها و فضای سبز شهر تهران است. این سازمان علاوه بر برنامه‌ریزی و اجرای سیاست‌هایی در زمینه بهره‌وری از شیوه‌های علمی نگهداری و توسعه کلان فضای سبز، به نظارت مستقیم بر مجموعه فضای سبز شهر تهران می‌پردازد و به موازات آن، توسعه و گسترش کمربند سبز پیرامون شهر تهران را در دستور کار خود قرار داده است. از دیگر فعالیت‌های سازمان می‌توان به برگزاری دوره‌های

از فناوری روز مخابرات و الکترونیک و کنترل پیشرفته ترافیک، به منظور بهره‌وری کامل ظرفیت‌های ناوگان و شبکه متمرکز شده است. آدرس اینترنتی مذکور مربوط به این شرکت و حاوی اطلاعاتی جامع در خصوص ترافیک تهران و عملکرد شرکت است که به زبان‌های فارسی و انگلیسی قابل مشاهده‌اند. از بخش‌های جالب توجه سایت می‌توان به بخش «تصویر زنده» اشاره کرد که امکان مشاهده تصاویر زنده از وضعیت عبور و مرور در برخی بزرگراه‌ها و معابر را امکان‌پذیر می‌سازد. از دیگر لینک‌های سایت می‌توان از اینها نام برد: کنترل بزرگراه‌ها، حمل و نقل عمومی، فوریت‌ها، آلودگی هوا، پلیس ترافیک، GIS، اخبار، درباره شرکت، پروژه‌ها، کتابخانه، مرکز کنترل، سایر سایت‌ها، درباره تهران، ترافیک تهران، وقایع ترافیکی، ارتباط با ما، عکس‌های تابلوهای متحرک خبری، اطلاعات در خصوص ترافیک تهران، مجموعه کنفرانس‌ها، مرکز کنترل و مدیریت ترافیک تهران، جامعه مهندسان حمل و نقل ایران و موارد دیگر.

طلوعی دل انگیز در شهر

این بار دفتر پژوهش های فرهنگی، گروه شهرشناسی، نشریه ای را با آهنگ فصلی به میدان نشر اندیشه های شهری فرستاده است. بسیار آراسته با نوشتگانی زیبا و پرشور. نشریه ای که حرکت های زیبایش به زودی چشم ها را خیره خواهد ساخت و نوشتگانش بر صفحه روزگار خواهد پایدا نگاشته های برآمده از دل، دل هایی که با عشق می تپند و سودازده میانی هستند بیرنج از روزگاران بسیار دور برای امروز که ما میم و برای فردایان که چنین بودیم و نمودیم به نام یا ... که داوری یا آنان خواهد بود! و این نشریه فرخنده زاده اندیشه های ایرانشهریان است.

بر صفحه نخست (شناسنامه) آن، چوئان هر نشریه ای که به ناگزیر بر گرد محوری چیده می شود، نوشته شده است: شماره یکم، «سیر تحول شهرسازی معاصر» و در شماره دوم آمده است: «شهرشناسی دو ایران».

اندیشه ایرانشهر با اندکی تسامح، فصلنامه ای است که می توان قطع آن را رحلی / نیم ورقی (۲۲ × ۲۵ سم) دانست. گزینش این قطع به جز شاخص کردن مجله در میان دیگر نشریه ها چیز دیگری را به ذهن نمی آورد. صفحه آرائی این مجله به طور شگفتی با همه قوس ها و تاق ها فاصله دارد و سراسر آن را می توان نقش کنگره ها و یا چشم اندازی خطی از بیخ و خم کوچک و بزرگ های شهری کهن دانست.

روی جلد - شماره یکم - از ساخت کالبدی گنگی از شهر در دوره سلجوقی گرفته برداری شده است که در صفحه شناسنامه نیز آمده و در صفحه دوم، همین ساخت کالبدی گویا شده است. تحریریه مجله با عنوان «هیئت دبیران» در بندی بر پیشانی صفحه سوم به تشریح حلقه های مخاطب و نویسنده در اندیشه ایرانشهر پرداخته است. همکاران شماره یکم ۳۱ نفر بوده اند که به القبا آمده اند، اما با آوردن نام کوچک نویسنده در آغاز این ترتیب در هم ریخته است و جالب آنکه همه نویسندگان نشانی الکترونیکی (e-mail) دارند. در میان آنان به نام های آشنایی چون اظهاری، تاج بخش، خانم، سعید نیا و مشهودی می رسم که نشان می دهد مدیر مسئول چه پشتوانه ای از کسانی که در این راه قلم می زنند یا خود دارد و همین می تواند نشانی از عمر دراز نشریه یا شد. فهرست مجله یا «اول دختر» آغاز می شود و

نام نشریه: اندیشه ایرانشهر / نوع نشریه: علمی و موضوعی در زمینه شهرسازی / دوره انتشار: فصلنامه / صاحب امتیاز: دفتر پژوهش های فرهنگی / مدیر مسئول: محمد رضا حائری / شماره های چاپخس شده: شماره یکم (پاییز ۱۳۸۳ - با ۱۲۶ صفحه) و شماره دوم (زمستان ۱۳۸۳ - با ۱۲۸ صفحه) / بهای آخرین شماره: ۲۹۰۰۰ ریال.

سبسی یادداشتی با نام «زلزله در اندیشه» هیئت دبیران ۱۲ بخش را برای مجله تدارک دیده است که به ترتیب: (۱) سخن سردبیر (۲) سخنرانی‌های ماه (۳) کارگاه اندیشه ایران‌شهر (۴) جوانان در اندیشه (۵) شناخت جامعه ایرانی (۶) زلزله در شهر (۷) شهر به شهر (۸) شهر و رسانه‌ها (۹) معرفی کتاب (۱۰) طنز و کاریکاتور (۱۱) نگاه به شهر (۱۲) دعوت به پژوهش را در برمی‌گیرد. در همسجی با شماره دوم فصلنامه آشکار می‌شود که لوگو / سربخش‌ها بنا بر ضرورت‌هایی تغییر یافته‌اند. مانند سربخش ششم که از «زلزله در شهر» به «شهرشناسی» تغییر یافته که محور فصلنامه در شماره دوم نیز همین است: «شهرشناسی در ایران». سربخش (۱۰) «طنز و کاریکاتور» به درون بخش «نگاه به شهر» رفته و سربخش با نام «شهر فرنگ» رخ نموده است. و آخر آنکه سربخش ۹ از «شهر کتاب» به «معرفی کتاب» تغییر نام داده است. تیرهای برگزیده نشان از اندیشه‌های ادب و هنر ایرانی را بر خود دارد و این نشان از زیبانندی مدیر مسئول آن محمد رضا حاتری دارد که بر تمام نشریه سایه افکنده است (مع زیرتیرهای صفحه ۶: «اول قرار نبود...» و صفحه ۱۰: «نست مدرنیسم») و همین ایران‌شهر را خواندنی‌ترین نشریه در زمینه شهرسازی (شهر سامانی) خواهد کرد. بی‌گمان تلخی، دشواری و درشتی نوشتگان شهری و شهرسازی، به یاری شیرین قلم‌ان این مجله گوارا شده است. نویسندگان بر این سخن هستند که با وجود نزدیک به ۲۰ نشریه علمی - تخصصی موجود در زمینه‌های شهر و معماری این نشریه می‌خواهد کاری متمایز و مکمل پدید آورد. در این مقدمه که با نام «ماجرای ایران‌شهر» در فهرست (درونه) آمده همه چیز بسیار روشن و روان توضیح داده شده است که مثلاً سردبیر شماره یکم یعنی سهراب منهودی «طرح کار پایه» خود را بر چه نهاده است و یا اینکه صدریا بند پنجمی بر آنها افزوده با عنوان «توانمند ساختن جوامع محلی» تا بوسد به نشست‌های یکشنبه که به نهار هم می‌کشد و ماجرای «غذای پرچم سه رنگ» ... و سرانجام مقالات به ارزیابان داده می‌شود. در سخنی از دبیران تحریریه آمده است که «ایران‌شهر نشریه‌ای است که می‌خواهد نه از دیدگاه تخصصی که از دیدگاه علمی به دانش و اندیشه شهرشناسی درباره شهر ایرانی بپردازد. بر این اساس ایران‌شهر با گلچین ادبی فاصله ندارد». در پایان مانیفست گروه چنین آمده است که مأموریت‌های پروژه ایران‌شهر (نشریه و سخنرانی‌ها) چنین است:

«فعالیت در عرصه‌هایی که کمبود آن در قلمرو شهر، شهرنشینی، شهریت، شهروندی و شهرسازی احساس می‌شود؛ بررسی و معرفی چگونگی بودن و شدن شهر در ایران با تکیه بر ویژگی‌های گذار از شهرنشینی (ساکن شهر) به شهروندی و چالش‌های شهروندی ایرانی در قرن ۲۱، رویارویی با چالش‌های (شهر و فضا) در جامعه معاصر ایران در حیطه تأثیرگذاری بر حوزه‌هایی که در شکل‌گیری و بنیادین این چالش‌ها مؤثر بوده‌اند؛ ترویج روحیه و بینش انتقادی؛ تولید و معرفی ادبیات حرفه‌ای و ایجاد بسترهای لازم برای تولید اندیشه؛ پیگیری مقوله هویت با تکیه بر تاریخ و فرهنگ ایران زمین؛

توانمندسازی در برقراری ارتباط با مخاطب و استفاده از رسانه‌های متنوع.»

ایران‌شهریان «چهارحلقه» پیوند خود با مخاطبان را چون زنجیری کنار هم جعبه‌اند. این نمایشی از کاری سنجیده است. آنها همواره بر این پیوند پای می‌فشارند و این چیزی است که کمتر نشریه‌ای به آن دست می‌یابد. آن هم در نشریه‌ای تخصصی. نشست دوستان اندیشگر، هفتگی، حلقه یکم؛ سخنرانی‌های ماه با میانگین ۵۰ نفر، حلقه دوم؛ کارگاه‌های برگزیده بر پایه موضوع هر دو، سه تا چهار ماه که دستاورد آن خوراک نشریه است، حلقه سوم؛ چاپخش «اندیشه ایران‌شهر» هر سه ماه یک شماره، حلقه چهارم. از جالب‌ترین بخش‌های آمده در اندیشه شماره یکم «زن و شهر» است خبری از قمر فلاح درباره گردهمایی نیمروزه‌ای یا همین نام که می‌نواسته مخاطبان بسیار قراواتی را با حضور کسانی چون شیرین عبادی یا سخنرانی «حقوق شهروندی و زنان» و پرویز پیران با سخنرانی «جنسیت و فضای شهری، گفتاری در جغرافیای کنار گذاشتن» با خود داشته باشد. در میان مطالب دیگر که کاری نو و چشمگیر می‌نماید، معرفی این کتاب است: مأموریت نجات کره زمین توسط بچه‌های دنیاست. دستور کار ۲۱ با ویرایش کودکان به یک پاره حال و هوای اندیشه ایران‌شهر را به خوبی تغییر داده است و نشان می‌دهد که ایران‌شهریان با چه باریک بینی به سوی پهنه‌های قراموش شده، زن و کودک روی آورده‌اند، دست مرزباد!

و اما شماره دوم فصلنامه که ریختاری همانند نخستین دارد با این تفاوت که طرح روی جلد ساخت کالبدی شهری از روزگار مادهاست که در صفحه دوم گویا شده است. بر فراز این نقشه گویا شده «نوروزیه ایران‌شهر» آمده است. این شماره نیز با لشگری از پدید آوردندگان به میلان آمده است. آن هم با چهره‌هایی که در میان‌شان پیران، زبردست، شفتالی، ماجدی و میرمیران شناخته‌ترند؛ و باز همین یعنی پایدنگی نشریه. یادداشت این شماره با رخدادی غبار از یک شهر (بم) آغاز شده که هنگامه آشوری قلمی کرده و عکس‌های رعنا جوادی آن را گویا تر ساخته است. پیش درآمدی از یک متن سده پنجم - اخلاق ناصری - که برای شهرسازان ناشناخته مانده و نوآوری برارزشی برای مقاله به شمار می‌آید.

از زیباترین و پربارترین بخش‌های شماره دوم «نگاه به شهر» است که شاید در آینده نیز پرکشش‌ترین و موفق‌ترین بخش مجله بماند. نگاه به شهر، این زیربخش‌ها را در برمی‌گیرد: عکاسی شهر، عکاسی معماری، نمایشگاه شهر و خیابان، نحوه شکل‌گیری موزه نوع زیستی، نمایشگاه عکس گروهی، کف شهر، بیانیه کانون معمار ملی در ارتباط با طرح تریض خیابان ولیعصر، نمایشگاه بین‌المللی کاریکاتور که با کار بسیار زیبای حمید بهرامی واقعاً تماشایی شده است. می‌ماند وفاداری ایران‌شهریان به ایده «به چالش کشیدن مخاطبان به مثابه همکاران» در بخش یازدهم ص ۱۶۸، «دعوت به پژوهش» و باز هم زیباتر «شهر فرنگ» در بخش ۱۲ که مسابقه ترجمه است؛ کاری ستایش برانگیز که خاطرات کارهای دهه ۴۰ و ۵۰ را در ذهن زنده می‌کند.

نماهای شهر از پشت دوربین

جدایی رنگهای شاد و زنده در میان انبوه خاکستری و سیاه،
نماهای زیبا در میان ناهمسازیها، کاری بس دشوار بود.
دستآورد نما و رنگی شد که دوربین بی هیچ چشم پوشی
دیده است.

شهرزاد فرزین باک

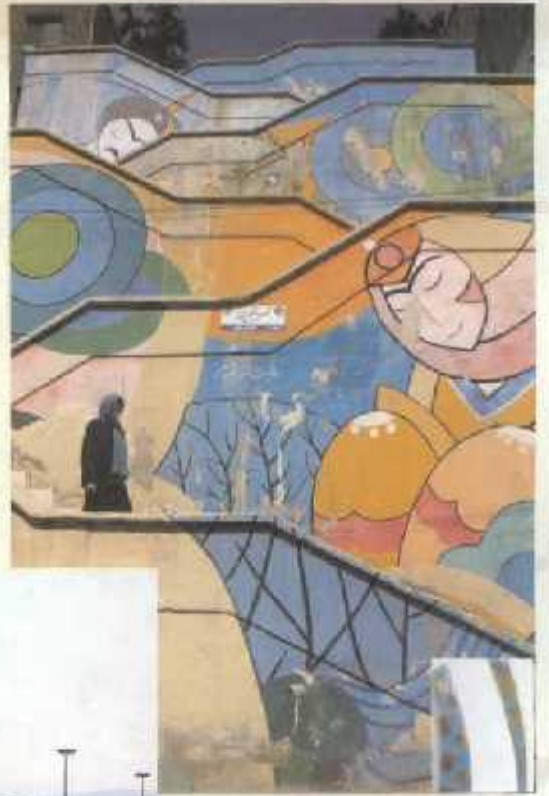

خاتون میر راشد

تاراس گالستان

نماهای شهر
از پشت دوربین

Contents

Note	4
Special Report	
-Urban Facades Compatibility Instead of Uniformity/ J.Niknam	5
Idea and Research	
-Urban Space in Thinkers Point of View /M.Jalalinasab	10
-A Survey on the Role of Urban Plans in Augmentation of Land Price/ Trans: J.Karimineya	14
-Urban Cadastre a Multipurpose Tool for Improving of Income and Urban Management / Trans: T. Asgari	18
Municipalities According to Documents	
-Baladye (Municipality) The Bread Winner of City/ A.Jalali	24
Councils and Participation	
-Ups and Downs in Council's Law: Survey on Bill of Election / M. Bizhani	26
-ABC of City / Urban Facades / M. Barâhdi	28
- Councils News/ Councils Assistance Will be Reinforced in Metropolitans/ N. Moradi	31
World's Experiences	
-Color of Cities/ Trans and Abr: Sh.Farzipak	33
-Greenness and Cleanliness in Addis Ababa/ Trans: Gh.Ebrahimzade	37
-Helsinki Respiration in Fresh Air / Trans: A. Arabâmidânâ	40
World Cities and Municipalities	44
Instruction	
-Re-exploration of City in Color/ S.Hossainiyoum	48
Point of View	
-Modern Architecture, Architecture of Unsustainability/ Sh. Shaghghi	52
-Colorful Poem of Urban Spaces in Iran/F. Habib	56
Research Selection	
-Effective Factors in Social Interaction in Urban Open Spaces	58
News Report	
-Wall Painting; Pleasant Urban Sound	62
Brief News	71
O.M.News	77
Glance at Cities / Beqershahr, Ramhormoz, Roodhen, Sabzewar, Sorxonkalate	79
Urban Statistics	
-Statistical Shutter for Theatre in The Cities/ D. Jalali	80
Urban Terminology/ N.Barakpoor	84
Web Sites/ Sh. Farzipak	85
New Publication / A marvellous Rise in The City/ A. Jalali	86

Makita

TIVA
تیوا

شرکت صنعتی تیوا

تلفن: ۰۲۱-۲۲۰۲۰۱۶۵ - فکس: ۰۲۱-۲۲۰۴۰۰۱۴
www.tivaco.com info@tivaco.com

63J
MADE IN JAPAN

AVT

ANTI VIBRATION TECHNOLOGY

چکشهای تخریب برقی **ماکیتا** برای کاهش آلودگیهای صوتی در سطح شهر
با یکسال گارانتی و خدمات پس از فروش در سراسر کشور

72

Shahrdariba

Monthly Journal of Information
Education and Research on
Urban Management and Planning
Number 72 - May, 2005

- Urban Facades Compatibility
Instead of Uniformity
 - Urban Space in Thinkers
Point of View
- Urban Cadastre a Multipurpose
Tool for Improving of Income and
Urban Management
 - Baladyee (Municipality) The
Bread Winner of City
 - Councils Assistance will be
Reinforced in Metropolitans
- Greenness and Cleanliness in
Addis Ababa
 - Modern Architecture,
Architecture of Unsustainability
 - Effective Factors in Social
Interaction in Urban Open Spaces
 - Wall Painting; Pleasant
Urban Sound
 - A Statistical Shutter for
Theatre in the Cities

